ИПА програм Европске Уније за Босну и Херцеговину

Одабрани стандарди занимања и стандарди квалификација

Тестирање и препоруке за прилагођавање наставних планова и програма

Пројекат финансира Европска унија

Пројекат имплементира EPRD у сарадњи са SQA, IBF и INBAS

ОДАБРАНИ СТАНДАРДИ ЗАНИМАЊА И СТАНДАРДИ КВАЛИФИКАЦИЈА

Тестирање и препоруке за прилагођавање наставних планова и програма

Уредник:

Проф. Др. Миле Џелалија, ЕУ пројекта "*Развој квалификацијског оквира за цјеложивотно учење*"

У вредновању стандарда занимања и стандарда квалификација учествовали су чланови радне групе Пројекта:

Алмина Ћибо (Министарство цивилних послова БиХ - Сектор за образовање), Зорица Крсмановић (Министарство цивилних послова БиХ - Сектор за рад, запошљавање, социјалну заштиту и пензије), Радмила Коцић-Ћућић (Министарство просвјете и културе Републике Српске), Славица Купрешанин (Министарство просвјете и културе Републике Српске), Радмила Пејић (Министарство просвјете и културе Републике Српске), Амир Кадрибеговић (Федерално министарство образовања и науке), Алмира Езић (Министарство образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона), Никола Чича (Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона), Слађан Матковић (Министарство за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона), Амира Боровац (Министарство за образовање, младе, науку, културу и спорт Босанско-подрињског кантона Горажде), Зоран Матошевић (Министарство образовања, науке, културе и спорта Средње-босанског кантона), Кармела Зломислић (Министарство просвјете, знаности, културе и шпорта Херцеговачко-неретванске жупаније-кантона), Нада Ђерек (Министарство просвјете, знаности, културе и спорта Жупаније Западнохерцеговачке), Ламија Хусић (Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево), Мате Крижанац (Министарство знаности, просвјете, културе и шпорта кантона 10), Мара Маткић (Одјељење за образовање Брчко дистрикта БиХ), Дина Боровина (Просвјетно-педагошки завод Кантона Сарајево), Сања Хаџихајдић (Педагошки завод Зеничко-добојског кантона), Нијаз Зорлак (Педагошки завод Босанско-подрињског кантона Горажде), Златко Ибришимовић (Педагошки завод Тузланског кантона), Ејуб Алагић (Педагошки завод Унско-санског кантона), Борис Крешић (Завод за школство Мостар), Сабахета Биједић (Педагошки завод Мостар), Зоран Богдановић (Републички педагошки завод Републике Српске), Слободан Ристић (Педагошка институција Брчко дистрикта БиХ), Душан Сарајлић (Агенција за предшколско, основно и средње образовање АПОСО), Јасмина Херцеговац (Федерално министарство рада и социјалне политике), Мира Васић (Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске), Јасмина Курспахић (Удружење послодаваца ФБиХ), Аида Ивчев (Удружење послодаваца Брчко дистрикта БиХ), Милка Кантар (Унија удружења послодаваца Републике Српске), Тања Маркуш (Завод за запошљавање Републике Српске), Викторија Бешевић-Ћомић (Федерални завод за запошљавање), Адмир Галијатовић (Завод за запошљавање Брчко дистрикта БиХ), Горан Змијањац (Завод за образовање одраслих Републике Српске), Суад Алић (ЈУСШ пољопривреде, прехране, ветерине и услужних дјелатности, Сарајево), Валентина Совиљ (Угоститељско-економска школа, Приједор)

У прегледу одабраних стандарда занимања и стандарда те препорука за прилагодбу наставних планова и програма учествовали су чланови Управног одбора Пројекта:

Аднан Хусић (Министарство цивилних послова БиХ - Сектор за образовање), Зорица Крсмановић (Министарство цивилних послова БиХ - Сектор за рад, запошљавање, социјалну заштиту и пензије), Радмила Коцић-Ћућић (Министарство просвјете и културе Републике Српске), Славица Купрешанин (Министарство просвјете и културе Републике Српске), Горан Змијањац (Министарство просвјете и културе Републике Српске), Мира Васић (Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске), Рајко Кличковић (Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске), Амир Демировић (Министарство образовања и науке ФБиХ), Јасмина Херцеговац (Министарство рада и социјалне политике ФБиХ), Славољуб Башић (Одјељење за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ), Перо Гудељевић (Одјељење за привредни развој, спорт и културу Владе Брчко дистрикта БиХ), Азра Делић (Министарство образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона), Нада Дујковић (Министарство просвјете, знаности, културе и спорта Посавског кантона), Никола Чича (Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона), Бернадета Галијашевић (Министарство за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона), Емира Драковац (Министарство за образовање, младе, науку, културу и спорт Босанско-подрињског кантона Горажде), Зоран Матошевић (Министарство образовања, науке, културе и спорта Средње-босанског кантона), Елвир Хељић (Министарство просвјете, знаности, културе и шпорта Херцеговачко-неретванског кантона), Марио Микулић (Министарство образовања, знаности, културе и спорта Жупаније Западнохерцеговачке), Алија Грабовица (Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево), Мате Крижанац (Министарство знаности, просвјете, културе и спорта кантона 10)

Овај документ израђен је у оквиру ЕУ пројекта "Развој квалификацијског оквира за цјеоживотно учење".

САДРЖАЈ

1. УВОДНО О ОДАБРАНИМ КВАЛИФИКАЦИЈАМА ЗА ТЕСТИРАЊЕ 6

2. СТАНДАРДИ ЗАНИМАЊА 9
2.1. Његоватељица старих и болесних лица – ниво 2 (*Nurse of older and disabled people – 2 level*)
2.2. Шивач – ниво 2 (*Sewer – 2 level*)
2.3. Кухар (*Cook*)
2.4. Конобар (*Waiter*)
2.5. Пекар (*Baker*)
2.6. Прехрамбени прерађивач (*Food processor*)
2.7. Столар (*Carpenter*)
2.8. Кројач (*Tailor*)
2.9. Армирач, армирач-бетонац (*Reinforcement concrete worker*)
2.10. Заваривач/варилац (*Welder*)
2.11. Обрађивач метала-резањем (*Processor of metal cutting*)
2.12. Медицински техничар / medicinska sestra (*Medical technician*)
2.13. Туристички техничар (*Tourist technician*)
2.14. Техничар хортикултуре (*Horticulture technician*)
2.15. Шумарски техничар (*Forestry technician*)
2.16. Текстилни техничар – конфекционар (*Textile technician - confectioner*)
2.17. Архитетонски техничар (*Architectural technician*)
2.18. Техничар ЦНЦ технологије *(Technician on CNC machines*)
2.19. Машински техничар за компјутерско конструисање (*Mechanical technician for computer assisted design*)
2.20. Економски техничар (*Economic technician*)
2.21. Конфекционар текстила – кројач мајстор (*Textile confectioner – tailor master craftsman*)
2.22. Мајстор столар – програмер на ЦНЦ машинама (*Carpenter Master craftsman – programmer on CNC machines*)

3. СТАНДАРДИ КВАЛИФИКАЦИЈА 146
3.1. Његоватељица старих и болесних лица – ниво 2 (*Nurse of older and disabled people – 2 level*)
3.2. Шивач – ниво 2 (*Sewer – 2 level*)
3.3. Кухар (*Cook*)
3.4. Конобар (*Waiter*)
3.5. Пекар (*Baker*)
3.6. Прехрамбени прерађивач (*Food processor*)
3.7. Столар (*Carpenter*)
3.8. Кројач (*Tailor*)
3.9. Армирач, армирач-бетонац (*Reinforcement concrete worker*)
3.10. Заваривач/варилац (*Welder*)
3.11. Обрађивач метала-резањем (*Processor of metal cutting*)
3.12. Медицински техничар / медицинска сестра (*Medical technician*)
3.13. Туристички техничар (*Tourist technician*)
3.14. Техничар хортикултуре (*Horticulture technician*)
3.15. Шумарски техничар (*Forestry technician*)
3.16. Текстилни техничар – конфекционар (*Textile technician - confectioner*)

3.17. Архитетонски техничар (*Architectural technician*)
3.18. Техничар ЦНЦ технологије *(Technician on CNC machines*)
3.19. Машински техничар за компјутерско конструисање (*Mechanical technician for computer assisted design*)
3.20. Економски техничар (*Economic technician*)
3.21. Конфекционар текстила – кројач мајстор (*Textile confectioner – tailor master craftsman*)
3.22. Мајстор столар – програмер на ЦНЦ машинама (*Carpenter Master craftsman – programmer on CNC machines*)

4. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА 261
4.1. Његоватељица старих и болесних лица – ниво 2 (*Nurse of older and disabled people – 2 level*)
4.2. Шивач – ниво 2 (*Sewer – 2 level*)
4.3. Кухар (*Cook*)
4.4. Конобар (*Waiter*)
4.5. Пекар (*Baker*)
4.6. Прехрамбени прерађивач (*Food processor*)
4.7. Столар (*Carpenter*)
4.8. Кројач (*Tailor*)
4.9. Армирач, армирач-бетонац (*Reinforcement concrete worker*)
4.10. Заваривач/варилац (*Welder*)
4.11. Обрађивач метала-резањем (*Processor of metal cutting*)
4.12. Медицински техничар / медицинска сестра (*Medical technician*)
4.13. Туристички техничар (*Tourist technician*)
4.14. Техничар хортикултуре (*Horticulture technician*)
4.15. Шумарски техничар (*Forestry technician*)
4.16. Текстилни техничар – конфекционар (*Textile technician - confectioner*)
4.17. Архитетонски техничар (*Architectural technician*)
4.18. Техничар ЦНЦ технологије *(Technician on CNC machines*)
4.19. Машински техничар за компјутерско конструисање (*Mechanical technician for computer assisted design*)
4.20. Економски техничар (*Economic technician*)
4.21. Конфекционар текстила – кројач мајстор (*Textile confectioner – tailor master craftsman*)
4.22. Мајстор столар – програмер на ЦНЦ машинама (*Carpenter Master craftsman – programmer on CNC machines*)

ПРИЛОГ А. ОБРАЗАЦ ЗА ВРЕДНОВАЊЕ СТАНДАРДА ЗАНИМАЊА 309

ПРИЛОГ Б. ОБРАЗАЦ ЗА ВРЕДНОВАЊЕ СТАНДАРДА КВАЛИФИКАЦИЈА 311

1. УВОДНО О ОДАБРАНИМ КВАЛИФИКАЦИЈАМА ЗА ТЕСТИРАЊЕ

Развој одабраних квалификација укључује и тестирање провођења свих кључних елемената квалификацијског оквира, њихових карактеристика и начина одређивања, те стандарда и процеса који су неопходни да би се одређена квалификација уврстила у квалификацијски оквир (стандард занимања, стандард квалификације, наставни план и програм, ECVET, модули, те механизми осигурања квалитета).

У оквиру ОФ ЛЛЛ пројекта развијени су стандарди занимања и стандарди квалификација, укључујући ECVET бодове, те су се тестирали и користили за прилагођавање одабраних наставних планова и програма. Осигурање квалитета и ECVET се тестирају кроз компоненту 2 у истим образовним установама у којима се стичу наведене квалификације.

Критеријуми за избор квалификација за тестирање укључивали су што већу разноврсност, а што специфично означава:

- покривеност свих нивоа стручног образовања и обуке (2 – 5), те
- припадност што ширем спектру сектора (породица занимања), те
- укљученост образовних установа унутар свих образовних власти.

Управни одбор је укупно одобрио 22 квалификације из 8 сектора (породица занимања), а наводе се даље за нивое 2-5:

- Ниво 2 – двије квалификације
- Ниво 3 – девет квалификација
- Ниво 4 – девет квалификација
- Ниво 5 – двије квалификације.

Квалификације су:

Ниво: 2

- Здравство (*Health*)
    1. ЊЕГОВАТЕЉИЦА СТАРИХ И БОЛЕСНИХ ЛИЦА – НИВО 2 (*Nurse of older and disabled people – 2 level*)
        - ЈУ Центар средњих школа Требиње
- Текстил и кожа (Textile and leather)
    2. ШИВАЧ – НИВО 2 (*Sewer – 2 level*)
        - Центар за цјеложивотно учење Добој

Ниво: 3

- Угоститељство и туризам (Hospitality and tourism)
    3. КУХАР (*Cook*)
        - ЈУ ИИ средња школа Цазин
        - ЈУ СШЦ "Петар Кочић", Зворник (струка угоститељство и туризам)
    4. КОНОБАР (*Waiter*)
        - ЈУ Угоститељска и трговинска школа, Добој (струка угоститељство и туризам)
        - СШ Купрес, кантон 10
- Пољопривреда и прерада хране (Agriculture and food processing)
    5. ПЕКАР (*Baker*)
        - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа, Бијељина
        - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко дистрикт БиХ

6. ПРЕХРАМБЕНИ ПРЕРАЂИВАЧ (*Food processor*)
    - Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор
- Шумарство и прерада дрва (Forestry and wood processing)
    7. СТОЛАР (*Carpenter*)
        - ЈУ Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево
- Текстил и кожа (Textile and leather)
    8. КРОЈАЧ (*Tailor*)
        - ЈУ Мјешовита средња школа "Хасан Кикић", Градачац
- Геодезија и грађевинарство (Geodesy and construction)
    9. АРМИРАЧ / АРМИРАЧ-БЕТОНИРАЦ (*Reinforcement concrete worker*)
        - ССШ "Џемал Биједић" Горажде
        - ЈУ Грађевинска школа, Бања Лука
- Машинство и обрада метала (Mechanical engineering and metal processing)
    10. ЗАВАРИВАЧ / ВАРИЛАЦ (*Welder*)
        - СШ "Нови Травник" Нови Травник
        - ЈУ СШЦ Братунац
        - ЈУ Машинска школа, Приједор
        - ЈУ Средња школа "Никола Тесла", Теслић
    11. ОБРАЂИВАЧ МЕТАЛА РЕЗАЊЕМ (*Processor of metal cutting*)
        - ЈУ СШЦ Братунац

Ниво: 4

- Здравство (*Health*)
    12. МЕДИЦИНСКА СЕСТРА / МЕДИЦИНСКИ ТЕХНИЧАР (*Medical technician*)
        - ЈУ Средња медицинска школа Мостар
        - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко дистрикт БиХ
- Угоститељство и туризам (Hospitality and tourism)
    13. ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР (*Tourist technician*)
        - ЈУ СШЦ "Василије Острошки", Соколац (струка угоститељство и туризам)
        - СШЦ Пале
- Пољопривреда и прерада хране (Agriculture and food processing)
    14. ТЕХНИЧАР ХОРТИКУЛТУРЕ (*Horticulture technician*)
        - ЈУ Центар средњих школа Требиње
        - ЈУ Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево
- Шумарство и прерада дрва (Forestry and wood processing)
    15. ШУМАРСКИ ТЕХНИЧАР (*Forestry technician*)
        - ЈУ СШЦ "Василије Острошки", Соколац
        - ЈУ Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево
- Текстил и кожа (Textile and leather)
    16. ТЕКСТИЛНИ ТЕХНИЧАР – КОНФЕКЦИОНЕР (*Textile technician - confectioner*)
        - Мјешовита средња школа "Хазим Шабановић" Високо
- Геодезија и грађевинарство (Geodesy and construction)
    17. АРХИТЕКТОНСКИ ТЕХНИЧАР (*Architectural technician*)
        - ЈУ Грађевинска школа, Бања Лука
- Машинство и обрада метала (Mechanical engineering and metal processing)
    18. ТЕХНИЧАР ЦНЦ ТЕХНОЛОГИЈА *(Technician on CNC machines*)
        - ЈУ Машинска школа, Приједор
    19. РАЧУНАЛНИ ТЕХНИЧАР У СТРОЈАРСТВУ / МАШИНСКИ ТЕХНИЧАР ЗА КОМПИЈУТЕРСКО КОНСТРУИСАЊЕ (*Mechanical technician for computer assisted design*)
        - Средња струковна школа Посушје

- ЈУ Средња школа “Никола Тесла“, Теслић
- Економија, право, администрација и трговина (Economics, law, administration and trade)
  20. ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР (*Economic technician*)
      - Школски центар “фра Мартина Недића“ Орашје
      - ЈУ Средњошколски центар “Петар ИИ Петровић Његош“, Шековићи

Ниво: 5

- Текстил и кожа (Textile and leather)
  21. КОНФЕКЦИОНАР ТЕКСТИЛА – КРОЈАЧ МАЈСТОР (*Textile confectioner – tailor master craftsman*)
      - ЈУ Мјешовита средња школа “Хасан Кикић“, Градачац
- Шумарство и прерада дрва (Forestry and wood processing)
  22. МАЈСТОР СТОЛАР – ПРОГРАМЕР НА ЦНЦ МАШИНАМА (*Carpenter Master craftsman – programmer on CNC machines*)
      - ЈУ Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево

2. СТАНДАРДИ ЗАНИМАЊА

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Његоватељ старијих и немоћних лица (*Nurse of older and disabled people*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	5322
1.3 Струка (*Occupation family*)	Здравство
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	5322
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	2
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Његоватељ старијих и немоћних лица пружа рутинску личну његу и помоћ у активностима свакодневног живота лицима којима је таква брига потребна због старости, болести, озљеда или других тјелесних или душевних стања, у медицинским и у социјалним установама, те у приватним кућама. Његоватељ старијих и немоћних лица углавном ради у провођењу утврђених планова и праксе његе и под директним надзором медицинских или здравствених радника или стручних сарадника.Одговоран је према другима и себи, моралан је и етичан.

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада - Припремање радног мјеста - Обезбјеђивање личне хигијене и хигијене радног простора, облачење заштитног одијела - Припремање алата и прибора, те потрепштина за рад (лијекови, постељина, ручници, помагала и сл.) - Спроводи основне мјере у спречавању ширења инфекције	**ЗНАЊЕ:** • Описује поступке осигурања здраве микроклиме **ВЈЕШТИНЕ:** • Изабире одговарајућу одјећу, те алат и прибор **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија културно-хигијенске навике, савјесност и уредност • Има позитиван став преме кориснику
Оперативни послови • Уређење простора у којем бораве стара или немоћна лица - Намјештање кревета - Пресвлачи постељно рубље - Осигурава повољан положај старим особама у кревету ,наслоњачу или колицима	**ЗНАЊЕ:** • Описује здравље и болест, те основне појмове и подјелу медицине • Описује геронтологију • Препознаје знакове старости и старења • Разумије најважније промјене организма у процесу старења

- Примјени мјере превенције пада и озљеђивања - Чишћење просторије(уско везано за инвентар старих и немоћних лица) - Провјетравање и загријавање просторије - Дезинфекција простора (уско везаног за његу старих и немоћних) • Пружање помоћи старим и немоћним лицима при одржавању хигијене тијела - Купање корисника или помагање при купању или туширању - Пребрисавање корисника водећи посебно рачуна о урогениталој регији - Чишћење посуде за нужду - Прати учесталост елиминације столице - Уочава појаву опстипације и дијареје и о томе обавјештава стручну особу. - Примијени основе поступке помоћи при повраћању и о томе обавјештава надлежну стручну особу - Брига се о осталим облицима хигијене корисника (хигијена косе,бријање,њега усне шупљине,прање зуба ,подсјецање ноктију,њега протезе,стопала,полноаналне регије и коже у циљу превенције децубитуса) - Врши правилно прање руку - Уочава основне промјене на кожи и дијеловима коже обраслим длакама и косом - Уочава основне промјене на кожи и слузницама (боја,отеклине,крварења)и о томе извјештава стручне особе - Уочава високу температуру и о томе обавјештава стручну особу - Масирање леђа и глуталне регије - Обување и скидање обуће старој и немоћној особи • Брига о социјалним потребама корисника - Одлазак у куповину, на трафику, у библиотеку и сл. - Контактира са породицом, ублажава психичке потешкоће - Пружа емоционалну подршку кориснику и његовој породици	• Посједује знање о здравој исхрани • Препознаје знакове вањског изгледа и евентуалног погоршања корисника • Посједује знање у мјерењу температуре • Препознаје основне потребе корисника и најчешће промјене у организму у процесу старења, те најчешће болести старијих лица • Описује садржај ормарића за пружање прве помоћи, користи основна Знања у пружању прве помоћи • Препознаје процес умирања и поступање с умрлим лицем • Примјени и промјени правилан положај,те импровизовати угодан положај старије и немоћне особе • Описује основне елементе спрјечавања инфекције • Описује грађу и функцију човјековог тијела као цјелине • Описује физиолошке промјене на органским системима код страијих лица • Разликује физиолошке промјене од патолошких • Препознаје интрахоспиталне инфекције, те дефинише мјере спречавања • Разликује методе дезифенције (механичка, термичка, хемијска) • Разликује основне састојке прехране • Описује дневне потребе организма за храном • Разликује облике лијекова, описује узимање лијекова на уста и могуће нуспојаве • Разликује врсте болесничког веша, поступак са чистим и нечистим вешом, разврставање веша, поступак са инфицираним вешом • Познаје основе о излучивању столице, урина и других излучевина из организма • Препознаје инконтиненцију столице и мокраће, поступак замјене пелена, кревет инконтинентног лица, пресвлачење кревета и дезинфекцију • Разликује врсте здравствених и социјалних установа, кућни ред и специфичности установа, дефиницију етике и обавезу чувања тајни

- Разговарање с корисником о свакодневним темама - Помагање у гледању телевизије или слушању радија - Учествује са корисником у разним мануелним играма (шах, карте, хеклање домино игре и сл) - Подстиће, прати и помаже старијим особама у провођењу једноставних интелектуалних активности (читање рјешавање укрштеница и сл.) • Пружање помоћи старим и немоћним лицима при кретању - Помагање кориснику у кретању - Помаже кориснику у облачењу и свлачењу лићног рубља - Разврстава чисто од нечистог рубља - Мијења пелене непокретним лицима по потреби - Посебно његује полно аналну регују - Помагање кориснику при промјени положаја - Помагање кориснику при кретању помоћу помагала • Пружање помоћи старим и немоћним лицима при исхрани - Брига се о оброцима корисника, користећи основна начела здраве прехране - Храњење корисника уз подстицај правилног жвакања хране - Осигурава кашасту храну код проблема гутања - Води рачуна о колићини уњете хране и текућине - Учествује у припреми оброка старијим и немоћним лицима у кући - Уочава проблеме у исхрани и о томе извјештава надлежна стручна лицаобавјештава надлежне стручне особе о погоршању стања и угрожености здравља старије и немоћне особе • Пружање основне медицинске његе старим и немоћним лицима - Провођење мјера спречавања инфекција и изолације болесника, под надзором медицинског радника - Надзире и подсјећа о правовременом узимању лијека и одласку на контролне прегледе	**ВЈЕШТИНЕ:** • Примјењује мјере за очување здравља и превенцију болести • Правилно намјешта и пресвлачи кревет • Помаже кориснику у кретању или кретању помоћу помагала • Помаже корсинику при коришћењу помагала, при промјени положаја и спречавању компликација од дуготрајног лежања • Одржава личну хигијену тијела болесника или корисника • Мјери температуру • Мијења пелене • Пере и чешља косу • Врши подсјецање ноктију • Пере и његује стопало (компликација дијабетеса) • Облачи и пресвачи непокретног болесника • Овладава пословима чишћења посуда за нужду, санитетских колица. • Превилно пере руке • Дезинфикује простор • Проводи мјере на спречавање инфекција и под надзором здравстених радника • Примјењује основна начела здраве прехране • Храни кориснике • Помаже корсиницима при узимању лијекова, уз надзор медицинског особља • Обавља елементарне послове помоћи старој и немоћној особи,те стручњацима за болничку здравствену његу и сродним стручњацима у болницама ,осталим социјаним установама ,те у кучи корисника • Проводи мјере заштите на раду, рад на сигуран начин, избор заштитне одјеће и обуће те одговарајућих заштитних средстава • Препознаје ризик за пацијента и компликације • Примјењује поступке хигијенског одржавања просторија и осигурања одговарајућих микроклиматских услова **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија позитивне ставове у односу

- Помагање корисницима у узимању лијекова, уз надзор медицинског особља - Праћење општег здравственог стања корсиника, те позивање медицинског особља у случају компликација или смрти	на здравље, немоћ и болест • Уважава основна права човјека • Примјењује пословни бонтон • Преузима ограничену одговорност за извршавање задатака • Развија способност разумијевања захтјева и радних налога које поставља здравствено или медицинско особље
Комуникација, комерцијални и административни послови - Комуникација са корсиником - Комуникација са медицинским особљем - Обављање једноставних административних послова – потребних образаца и сл. - Примопредаја радних активности (усмена и писмена) - Комуникација са мјесним заједницама и центрима за социјални рад	**ЗНАЊЕ:** • Препознаје основну медицинску терминологију • Разликује основне типове образаца у здравственој и у социјалној установи **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира у усменом и писменом облику • Разумије једноставне поруке у различитим ситуацијама **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Посједује вјештине комуникације са старим, болесним и немоћним особама, укључујући препознавање невербалних знакова комуникације • Успоставља сарадњу са здравственим и социјалним радницима
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине - Провођење мјера заштите на раду - Провођење мјера очувања здравља и превенције болести - Осигурава основне принципе здравствене његе - Збрињава контаминирани материјал - Одвајања медициског отпада	**ЗНАЊЕ:** • Разликује методе дезифенције (механичка, термичка, хемијска) • Процјењује властити рад **ВЈЕШТИНЕ:** • Проводи мјере заштите на раду • Користи средства за његу на прописан начин • Уклања прљаво рубље **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Испољава позитиван однос према мјерама заштите на раду • Показује одговарајућу одговорност
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Posao njegovatelja starijih i nemoćnih lica zahtjeva pozitivan odnos prema starenju i starijim licima, nemoći i zdravlju, podrazumijeva urednost, higijenske navike, savjesnost i spremnost na rad u timu.Pozitivne osobine su empatičnost, savjesnost, spretnost i izdržljivost pri radu.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Здравствене установе које имају лежеће болеснике, као што су клинике и болнице, социјалне установе као што су домови пензионера, домови старијих, те организације које пружају кућну његу. Постоје значајне потребе на тржишту рада.

4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Бојана Ковачевић, дипломирана медицинска сестра, главна сестра интензивне његе, ЈЗУ Болница Требиње • Весна Шиљеговић-Радовић, доктор медицине, професор стручних предмета медицинске струке, Центра средњих школа Требиње • Нијаз Зорлак, магистар одгојних наука, Педагошки завод БПК-а Горажде • Мр. Горан Змијањац, дипломирани политолог, директор Завода за образовање одраслих Републике Српске • Др. Радмила Пејић, помоћник министра за високо образовање, Министарство просвјете и културе Републике Српске • Алмин Каплан, дипломирани медицински техничар, професор хигијене и здравственог одгоја и здравствене његе, Средња медицинска школа Мостар • Дубравка Летић, виша медицинска сестра, главна сестра Болнице Брчко Дистрикта • Вера Лалић, дипломирани медицински техничар, професор практичне наставе, ЈУ пољопривредна и медицинска школа Брчко
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Законски прописи који регулишу рад здравствених и социјалних установа
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Особа у овом занимању углавном ради у стојећем положају, за дио захвата које предузима потребан је физички напор, а може доћи у контакт са инфективним материјалом. Изложеност зарази емоционалном стресу,умору и сл.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	• Здравствена способност за рад са старијим и немоћним лицима • Пожељна је комуникативност

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.2 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Шивач (*Sewer* – 2 level)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7533
1.3 Струка (*Occupation family*)	Текстил и кожарство
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7533
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	2
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Шивач у текстилној индустрији шије на шивећим машинама производе од текстила, коже и других материјала према инструкцијама из радних упутстава

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада - Обезбјеђује личну и хигијену радног простора, те средстава за рад, те облачи заштитно одијело - Провјерава стање стројева, припрема радно мјесто за рад на сигуран начин - Припрема алат и прибор, те потрепштине за рад према инструкцијама из радних упутстава (боја конца, дебљина конца) - Упали шивећи строј - Постави машинску иглу - Увлачи горњи конац - Намотава доњи конац, ставља шпучницу и чунак у кућиште чунка - Усклађује напетост горњег и доњег конца - Испита напетост конца, дужину убода на тестној крпи	**ЗНАЊЕ:** • Описује основну радну документацију у шиваоници • Разликује основне врсте материјала • Разликује врсте индустријских шивећих машина • Описује принцип рада индустријске шивеће машине **ВЈЕШТИНЕ:** • Изабире одговарајућу радну одјећу, те алат и прибор • Припрема индустријску шивећу машину за рад – правилно поставља иглу и увлачи конац • Испита напетост конца и дужину убода на тестној крпи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија културно-хигијенске навике, савјесност, прецизност и уредност • Описује значај правилне припреме и одржавања машина
Оперативни послови • Рад на индустријској обичној шивећој машини - Врши састављање - Врши нашивање	**Знања** • Набраја дијелове индустријске обичне шивеће машине • Описује механизам индустријске обичне шивеће машине

- Врши наштепавање - Врши проштепавање - Врши углављивање - Врши ушивања • Рад на специјалним шивећим машинама - Шије отворене и затворене шавове - Наштепава детаље, дијелове и дужину одијевних предмета - Израђује украсне шавове - Пришива дијелове, детаље одијевних предмета - Нашива траке, лајсне, џепове, појас, итд. - Састава дијелове одјевних предмета - Паспулира вратне и рукавне округлине - Израђује сигурносне шавове - Опшива дијелове одјевног предмета • Рад на аутоматима за израду кратких шавова - Изводи операцију израде рупица на аутомату за израду рупица - Изводи операцију пришивања дугмади и разних врста копчи на апарату за пришивање дугмади - Изводи операцију учвршћења (ринглица) на апарату за израду учвршћења - Рад на међуфазним процесима - Изводи операцију пеглања	• Описује одржавање индустријске обичне шиваће машине • Описује врсте индустријских специјалних шиваћих машина (с двије игле, са зрнастим убодом, са рубним убодом) • Описује механизме индустријских специјалних шиваћих машина • Описује одржавање индустријских специјалних шиваћих машина • Описује врсте индустријских аутомата за израду кратких шавова • Описује механизме индустријских аутомата за израду кратких шавова • Описује одржавање индустријских аутомата за израду кратких шавова **ВЈЕШТИНЕ** • Ради на индустријској обичној шиваћој машини, изводећи операције сасатављања, нашивања, наштепавања, проштепавања, углављивања и ушивања • Ради на индустријској специјалној шиваћој машини – двоигловки са зрнастим убодом изводећи операције двоструко проштепаних (затворених) шавова, наштепавања, израде украсних шавова, пришивања и нашивања • Ради на индустријској специјалној шиваћој машини – двоигловки с ланчаним убодом изводећи операције наштепавања, нашивања, састављања и поспулирања • Ради на индустријској специјалној шиваћој машини с рубним убодом изводећи операције опшивања текстилних материјала, тканина и плетенина, састављања кројних дијелова текстилних материјала, тканина и плетенина, те израде сигурносних шавова • Ради на индустријским аутоматима за израду кратких шавова, изводећи операције израде рупица, пришивања дугмади и учвршћавања • Чисти и подмазује индустријске шиваће машине • Ради на индустријској пегли **КОМПЕТЕНЦИЈЕ**

	• Развија осјећај за прецизност и уредност при извођењу операција шивења • Развија осјећај за тачност и постизање рокова
Комуникација, комерцијални и административни послови Комуникација - Комуницира с радним колегама и надређеним Административни послови - Обавља једноставне административне послове, попуњава евидентне листове задатих операција у производњи	**ЗНАЊЕ:** • Препознаје основну терминологију у текстилној и кожарској индустрији • Разликује основне типове образаца у текстилној И кожарској производњи **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира у усменом облику о радним задацима • Описује једноставне поруке у различитим ситуацијама **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија вјештине комуникације
Осигуравање квалитета, мјере заштите на раду, очување здравља и околине - Прати квалитет властитог рада - Извршава мјере заштите на раду у оквиру свог радног мјеста - Проводи мјера очувања здравља и превенције болести	**ЗНАЊЕ:** • Описује нормативе у шиваоници **ВЈЕШТИНЕ:** • Проводи мјере заштите на раду **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Испољава позитиван однос према мјерама заштите на раду, и очување здравља и околине • Исказује спремност за унапређење властитог рада

2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Прецизност, уредност, завршетак послова у утврђеним роковима
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Шивач се запошљава у текстилним творницама, у погонима за шивање. Текстилство и кожарство су у експанзији у Босни и Херцеговини. Постоје потребе на тржишту рада.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Миралем Ситнић, дипл.инг.маш, руководилац Одјела технологије и развој текстила, Превент Фабрицс Високо • Јасмина Мујић, технички директор, ИМК Кула Градчаца • Фатима Бешировић, водећи технолог, ИМК Кула Градчаца • Џахида Ђаковић, тектсилни инжењер, наставница стручних предмета, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Градачац • Мр.сц. Аида Башић, дипл.инг.одјевне технмологија, наставница стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Самир Дурмишевић, дипл.инг. текстилне технологије,

	наставник стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Бехудин Козица, дипл.инг.одјевне технологије, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Мирсад Длакић, инг.текстила, наставник стручних предмета, МСШ «Хазим Шабановић» Високо • Јасмина Мехмедичевић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Јасмина Хедић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Сања Хаџихајдић, стручна савјетница за област образовања, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница • Невезета Резаковић, стручна савјетница за правне послове, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Законски и подзаконски акти из области прозиводње текстила и кожарства.
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Шивач ради у индустријском погону у ланчаној производњи, те је изложен буци и притиску завршетка операција на вријеме
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Добар вид и добра општа здравствена кондиција

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.3 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Кухар (*Cook*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	5120
1.3 Струка (*Occupation family*)	Угоститељство и туризам
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	5120
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Основни посао кухара је припремање свих врста хладних и топлих јела. То подразумијева избор и припрему намирница, складиштење и чување намирница, одређивање технологије припремања хране, саму припрему јела, као и припрему јела за послуживање. Приликом рада води рачуна да јело припреми што брже и квалитетније. На основу понуде угоститељског објекта и важећих норматива саставља јеловник. У складу са јеловницима наручује и преузима намирнице. С обзиром да учествује у свим технолошким фазама припреме хране, кухар рукује кухињским машинама, алатима и посуђем различите намјене.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Планирање, организовање и анализирање властитог рада - Припремати план рада - Планирати и управљати временом - Прегледати дневну понуду / јеловник - Планирати потребне намирнице и остали материјал • Припремање радног мјеста и опреме - Провјеравати чистоћу кухиње и радних површина - Припремати средства, алате и прибор - Примати и складиштити намирнице и остали материјал - Припремати радно мјесто у складу са дневним планом рада	**Знања** • Описује структуру послова у кухињи • Наведе основна правила организације рада • Разликује намирнице и остали материјал потребан за рад кухиње • Наведе опрему и апарате за рад • Објасни значај хигијене кухиње • Наведе начине правилног складиштења намирница • Описује параметре за одређивање квалитета намирница **ВЈЕШТИНЕ** • Предвиди вријеме потребно за одређене послове • Изведе ефикасну подјелу радних задатака помоћном особљу

	• Процијени потребе намирница и осталог материјала за рад кухиње • Примијени правила руковања опремом, уређајима и инвентаром • Примијени правила о складиштењу намирница на одговарајући начин • Припреми радно мјесто у складу са захтјевима процеса рада
Оперативни послови • Припремање јеловника - Састављати дневну понуду / јеловник - Разврставати јела по различитим критеријумима - Ажурирати јеловник - Припремати јеловник за посебне режиме исхране • Припремање намирница - Чистити намирнице - Сортирати намирнице према употребљивости и квалитету - Вагати намирнице - Чувати намирнице на одговарајући начин - Вршити припрему намирница за термичку обраду - Обрађивати декоративно намирнице • Припремање предјела, супа и чорби - Обрађивати термички намирнице - Расхлађивати намирнице - Комбиновати одговарајуће намирнице - Припремати хладна и топла предјела - Припремати супе / чорбе • Припремање главних јела - Обрађивати термички намирнице - Припремати јела по наруџби - Припремати готова јела - Припремати јела са роштиља - Припремати прилоге, варива и јела од поврћа • Припремање салата - Припремати преливе за салате - Израђивати различите врста салата - Обрађивати намирнице (термички по потреби) • Припремање посластица - Припремати различита тијеста - Припремати различите врсте крема - Припремати топле посластице - Припремати хладне / ледене посластице	**Знања** • Разликује хранљиве и енергетске вриједности различитих намирница • Опише начине правилног комбиновања намирница • Класификује јела по различитим критеријумима • Опише структуру различитих јеловника • Разликује технике и уређаје за чишћење намирница • Наведе мјерне инструменте и мјерне јединице • Објасни начине правилног чувања различитих намирница • Разликује технике примарне термичке обраде намирница • Објасни правила и технике декоративне обраде намирница • Опише предјела, супе и чорбе • Наброји намирнице погодне за припрему предјела, супа и чорби • Објасни начине комбиновања намирница у припреми предјела, супа и чорби • Наведе технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Наведе алате за декоративну обраду намирница • Објасни правила и технике декорисања предјела, супа и чорби • Класификује главна јела • Наброји намирнице погодне за припрему главних јела • Објасни начине комбиновања намирница у припреми главних јела • Наведе технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Објасни начин комбиновања намирница у салатама • Наведе технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Објасни састав различитих прелива за

• Примање наруџбе, сервирање и издавање јела - Формирати порцију јела у складу са нормативима - Сервирати и декорисати јело - Издавати јело на основу наруџбе • Одржавање уредности и чистоће кухиње - Чистити и поспремати радне површине - Чистити и поспремати употребљене алате и уређаје - Сортирати и поспремати преостале намирнице и отпад	салате • Објасни начине чувања и одржавања свјежине салата • Наведе намирнице за припремање посластица • Објасни начине комбиновања намирница при припремању посластица • Наведе технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Опише технике припреме различитих тијеста и крема • Наведе начине чувања и одржавања свјежине посластица • Објасни правила и технике декорисања посластица • Опише нормативе за припрему порција • Наведе правила сервирања, слагања и комбиновања појединих јела на тањиру • Објасни правила и технике декорисања јела • Објасни значај хигијене радних површина и опреме у кухињи • Разумије важност мјера хигијенске заштите **ВЈЕШТИНЕ** • Примијени начела правилног комбиновања намирница и јела у јеловнику • Састави јеловнике за посебне режиме исхране • Анализира и правовремено ажурира јеловник • Примијени правилно технике припреме намирница • Користи мјерне инструменте • Примијени правила исправног разврставања и чувања намирница • Примијени технике декоративне обраде намирница • Примијени технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Комбинује намирнице за припрему предјела, супа и чорби • Припреми хладна и топла предјела • Припреми супе и чорбе • Примијени правила чувања предјела, супа и чорби до употребе • Користи рационално неутрошене намирнице и јела • Примијени технике расхлађивања и

	термичке обраде намирница • Комбинује намирнице за припрему главних јела • Примијени технике припреме јела по наруџби • Примијени технике припреме готових јела • Примијени технике припреме јела са роштиља • Примијени технике припреме прилога, варива и јела од поврћа • Примијени правила чувања јела до употребе • Користи рационално неутрошене намирнице и јела • Примијени технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Комбинује намирнице за припрему салата • Припреми одговарајуће преливе за салате • Састави различите намирнице у самосталан или комбинован десерт одговарајуће енергетске вриједности • Примијени правилно технике расхлађивања / термичке обраде намирница • Примијени технике припреме различитих тијеста и крема • Примијени технике припреме топлих посластица • Примијени технике припреме хладних / ледених посластица • Примијени правила и технике декорисања посластица • Примјени нормативе за формирање порције јела • Примијени правила и технике сервирања јела • Примијени правила и технике декорисања јела • Изда јело на основу наруџбе • Одабере одговарајућа средства за чишћење • Проводи мјере правилног чишћења и поспремања радне површине, алата и уређаја • Примијени мјере хигијенске заштите **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Рационално користи ресурсе

	• Преузме одговорност за свој рад • Покаже спремност за стицање нових Знања и искустава • Испољи креативност у раду • Покаже прилагодљивост различитим условима рада • Посједује спремност за тимски рад • Испољи комуникативност • Посједује свијест о значају мјера заштите на раду и значају очувања и заштите животне средине • Испољи спремност да прати нове трендове у кулинарству • Испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вриједностима
Комуникација, комерцијални и административни послови • Вођење прописане евиденције - Водити евиденцију о стању намирница у кухињи - Водити евиденцију припремљених и издатих јела - Водити евиденцију инвентара - Обављати пријем / предају смјене • Успостављање квалитетне комуникације са сарадницима и гостима - Рјешавати проблеме у организацији и реализацији послова - Развијати пословну сарадњу са надређенима, сарадницима и помоћним особљем - Савјетовати госте при избору јела (по потреби)	**ЗНАЊЕ** • Наведе врсте евиденција • Опише процедуру евидентирања припремљених и издатих јела • Опише начин и поступак пријема и предаје смјене • Наведе основне принципе пословне комуникације • Препозна начин за рјешавање проблема у колективу • Укаже на значај тимског рада • Кратко опише начине реаговања на жалбе и приговоре госта **ВЈЕШТИНЕ** • Примијени правила вођења евиденције • Идентификује одговарајуће и тачне податке из радног процеса • Унесе податке у прописане обрасце • Проведе процедуру пријема / предаје смјене • Користи стручну терминологију • Успоставља коректне односе у комуникацији са сарадницима и гостима • Одабере начин превазилажења неспоразума у комуникацији • Примијени начине правилног реаговања на жалбе и приговоре госта
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Осигурање квалитета и контрола пружених услуга / рада - Контолисати квалитет намирница - Контролисати процедуре припреме јела	**Знања** • Наведе стандарде осигурања квалитета (ХАЦЦП и др.) • Описује параметре квалитета намирница • Објасни значај рационалног кориштења времена и енергије

- Употребљавати инвентар, користити материјал, вријеме и енергију у складу са propisanim standardima (HACCP i drugi) - Контролисати и оцјењивати резултате властитог рада - Заштита здравља и животне околине • Примјена здравствених, санитарних и хигијенских прописа и мјера заштите на раду - Одржавати простор и инвентар у складу са постојећим санитарно-хигијенским прописима - Примјењивати мјере заштите на раду - Одлагати отпадни материјал у складу са прописима - Одржавати личну хигијену	• Препозна значај контроле и оцјене властитог рада • Наведе санитарно-хигијенске прописе • Наведе мјере заштите на раду • Објасни утицај средстава за дезинфекцију и одржавање хигијене на животну средину • Објасни основе заштите околине • Кратко опише начин правилног сортирања отпадака у процесу рада **ВЈЕШТИНЕ** • Процијени квалитет намирница • Примијени стандарде квалитета (ХАЦЦП и др.) • Примијени правила кориштења инвентара, материјала, времена и енергије • Примијени прописане процедуре за оцјењивање, контролу и процјену властитог рада • Примијени нове трендове у кулинарству • Примијени санитарно-хигијенске прописе за одржавање простора и инвентара • Примијени мјере заштите на раду • Примијени упутства о кориштењу опреме и уређаја • Проведе мјере личне хигијене и чистоће радног простора • Примијени правила о одлагању отпадног материјала • Примијени правила и упутства за употребу средстава за дезинфекцију и одржавање хигијене
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Послови кухара захтијевају ефективно кориштење радног времена и спремност на продужено и неуједначено трајање радног времена. За ово занимање је пожељна креативност и прилагодљивост. Потребно је да посједује иницијативност и самосталност у раду, организаторске способности у оквиру посла, одговорност, прецизност, ефикасност и спремност за тимски рад. Свјестан је значаја очувања и заштите животне средине и примјене санитарних и здравствених мјера. Показује спремност за примјену и стицање нових знања, учење страних језика и примјену савремених технологија.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада	Кухар ради у угоститељским објектима и кухињама

(*Needs at the labour market*)	различитих институција, установа, творница итд. Постоје потребе на тржишту рада.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Далибор Крешић, директор Хотела «Посједон» Неум; • Бранислав Тимотић, директор продаје Хотела «Термаг» Јахорина; • Сенад Халиловић, директор Хотела «Хиллс» Сарајево; • Денис Фазлић, проф. енглеског језика и књижевности, стручни савјетник за Заједничку језгру наставних планова и програма у Сектору за стручно образовање и обуку, Агенција за предшколско, основно и средње образовање БиХ; • Мирјана Томић, ВКВ кухар специјалиста, наставница практичне насатве , Средњошколски центар «Петар Кочић» Зворник; • Жељка Гаврић, дипл.ецц., наставница економске групе предмета и практичен наставе за туристичке техничаре, Угоститељска и трговинска школа Добој; • Сафет Дајџић, дипл. туризмолог, наставник стручних предмета и практичне наставе, Средња угоститељско-туристичка школа Сарајево; • Емир Кауковић, дипл.ецц., наставник практичне наставе из туризма и угоститељства, Друга средња школа Цазин; • Милана Крмењац, туристички техничар, рецепционерка Хотела Терме Сан Лакташи; • Аида Џаферовић, дипл. журналиста, стручна савјетница за стручно образовање одраслих, Министарство цивилних послова БиХ; • Мр. сц. Викторија Бешевић Чомић, дипл. психолог, стручни сарадник – психолог, Федерални завод за запошљавање Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Законодавство и стандарди (нпр. ХАЦЦП) из области угоститељства и рада с храном

5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Кухар ради у специфиџним и џесто отежаним условима изложен температурним промјенама, влази и продуктима испаравања. Кухар џесто ради у смјенама, ноћу, као и викендима и празницима. У раду користи кухињске мађине, уређаје, опрему и посуђе различите намјене. За обављање посла користи радну одјећу и обућу.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	За обављање послова кухар пожељна је физички здрава и психички стабилна особа. За ово занимање обавезан је санитарни преглед.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.4 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Конобар (Waiter)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	5131
1.3 Струка (*Occupation family*)	Угоститељство и туризам
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	5131
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Основни посао конобара је пружање услуга послуживања хране и пића у угоститељским објектима. Осим основног посла, занимање конобар укључује и друге послове везане уз послуживање гостију као што су постављање столова и њихово поспремање, те испостављање рачуна и наплата услуга. Након правовремено обављених припремних радова, конобар дочекује и смјешта госта, прима наруџбу и предаје исту особљу у кухињи и/или на шанку.

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Планирање, организовање и анализирање властитог рада - Припремати план рада - Организовати рад помоћног особља - Планирати и управљати временом - Прегледати дневну понуду – јеловник, мени карту, цјеновник, пића и винску карту - Прегледати резервације и потребе посебних наруџби • Припремање радног простора - Припремати средства за рад, алате и прибор зависно од врсте и начина пружања услуге - Припремати ресторанску салу (равнање столова, столица, постављање рубља, прибора,декорација, конобарског радног стола, шведског стола ...) - Припремати конобарски радни	**Знања** • Утврди елементе плана рада • Разликује системе и начине организације рада • Објасни садржај дневне понуде • Објасни процедуре резервација • Идентификује посебне наруџбе • Објасни појам и функцију припремних радова у угоститељским објектима • Објасни начин кориштења средстава за рад • Разликује групе инвентара (опрему, уређаје и средства за услуживање) • Наведе садржај и редослијед сервирања на и у сервисни сто, помоћни сто и/или сервирна колица • Објасни начин одржавања инвентара • Разликује начине припремања цвијетних декорација **ВЈЕШТИНЕ**

простор (оффице) - Вршити преглед стања залиха робе, пића, напитака у точионици пића - Пратити ток припремних радова	• Припреми план рада • Изведе ефикасну подјелу радних задатака помоћном особљу • Подеси властите активности у складу са планом рада • Анализира дневну понуду - јеловник, мени карту, цјеновник пића и винску карту • Припреми средства, алате и прибор за рад • Примијени правила за припрему ресторанске сале • Поравна и постави столове • Декорише салу и столове • Припреми конобарски радни сто • Припреми мали столни инвентар • Примијени правила за припрему конобарског office-а • Припреми сто за самопослуживање • Примијени различите технике ношења и постављања инвентара • Примијени процедуре за преглед стања залиха робе, пића и напитака у точионици пића • Изведе контролу тока припремних радова
Оперативни послови • Пријем и смјештај госта - Дочекивати госта - Поздрављати госта - Смјештати госта • Примање наруџбе - Презентовати дневну понуду - Давати сугестије госту при избору наруџбе - Преузимати наруџбу од госта - Предавати наруџбу производним одјељењима (кухињи и/или точионици пића) - Учествовати у договарању понуде-менија за свечане и ванредне оброке • Припремање и точење пића и напитака у точионици пића - Требовати и преузимати намирнице, пиће и средства за рад - Презентовати, отварати и точити пиће и напитке - Припремати мјешана пића / коктеле и послуживати их у одговарајућим чашама са декорацијом	**ЗНАЊЕ** • Објасни процедуре пријема, прихвата и смјештаја гостију • Наведе правила пословног бонтона у угоститељству • Објасни врсте и садржај понуде угоститељских објеката • Разликује типове гостију с обзиром на својства и особености понашања, културу и традицију • Објасни дневну понуду • Наведе начин пријема / предаје наруџбе • Препозна основе гастрономије • Препознаје стандарде, протоколе, начине преузимања и чувања намирница и пића • Одабере начин презентације пића / напитака • Објасни поступак припреме пића / напитака • Разликује начине и врсте декорације пића / напитака • Одабере начин услуживања

- Припремати напитке - Услуживати пиће и напитке гостима за шанком - Издавати пића и напитке према наруџби • Услуживање пића и напитака - Услуживати аперитиве и дижестиве - Услуживати алкохолна и безалкохолна пића - Презентовати и услуживати вина - Услуживати напитке - Припремати пића и напитке пред гостом • Услуживање хране - Услуживати предјела (хладна и топла) - Услуживати супе / чорбе - Услуживати главно јело (готово / по наруџби) - Услуживати салате / сиреве - Припремати и / или доготовљавати јела пред гостом (транширати, фламбирати, филирати) - Услуживати посластице - Услуживати доручак - Допуњавати храну на шведском столу - Услуживати на прилагођен начин старе и хендикепиране особе • Наплаћивање услуге и испраћај госта - Евидентирати услуге / бонирати - Израђивати и наплаћивати рачун - Провјеравати задовољство госта пруженом услугом - Испраћати госта • Извођење завршних радова у радном простору - Предавати пазар - Апсервирати столове - Замјењивати употребљено столно рубље - Полирати и одлагати прибор за храну и пиће	• Разликује врсте пића и напитака • Наведе карактеристике (поријекло) пића / напитака • Објасни начине услуживања пића / напитака (мјере, температуре, итд.) • Класификује пића по групама (карта пића, винска карта, барска карта и цјеновник пића) • Препозна нормативе пића / напитака • Објасни редослијед услуживања пића / напитака по бонтону и протоколу • Објасни технике и начине услуживања јела (бечки, француски И и ИИ, енглески И и ИИ, руски) • Класификује храну и посластице према групама у инструментима понуде • Наведе врсте и састав доручка • Кратко опише нормативе јела и посластица и начин припреме хране • Објасни правила постављања прибора • Објасни редослијед услуживања јела по бонтону и протоколу • Објасни технике доготовљавања јела пред гостом (транширање, филирање и фламбирање) • Објасни процедуру евидентирања извршене услуге, испостављања и наплате рачуна • Наведе цијене и начине плаћања рачуна • Објасни правилан начин испраћаја госта у складу са правилима пословног бонтона • Објасни појам и функцију завршних радова • Разликује начине одржавања прибора за храну и пиће **ВЈЕШТИНЕ** • Организује пријем, прихват и смјештај гостију • Примијени правила пословног бонтона при дочеку и поздрављању госта • Смјести госта за слободан или резервисани сто, • Примијени технике успјешне комуникације у рјешавању конфликтних ситуација

	• Користи стручну терминологију у угоститељству на локалном и два страна језика • Презентује понуду јела и пића • Даје сугестије госту при примању наруџбе • Прими наруџбу • Обради наруџбу за предају производним одјељењима • Примијени процедуре евидентирања наруџбе • Припреми требовање и преузме намирнице, пиће и средства за рад • Изведе презентацију пића и напитака • Користи средства и демонстрира технике за припрему пића / напитака за услуживање • Припреми декорације за пиће и напитке • Примјени правила услуживања госта за шанком • Обави послове издавања пића / напитака према наруџби • Примијени правила за чување пића и напитака • Примијени технике ношења и сервирања пића / напитака • Демонстрира технике презентовања, фрапирања, шамбрирања, отварања и декантирања вина • Примијени технике припреме пића / напитка пред гостом • Услужи аперитиве и дигестиве • Користи технике и начине услуживања јела (бечки, француски И и ИИ, енглески И и ИИ, руски) • Комбинује различите начине услуживања • Услужи предјела (хладна и топла), супе / чорбе, главна јела (готова / по наруџби, специјалитети), салате/сиреве, посластице • Услужи доручак • Услужи оброк госту у соби (роом сервице) • Припреми/доготови јело пред гостом (траншира, филира и фламбира) • Користи савремене технологије (опрему и софтвер) • Евидентира извршене услуге (бонира) • Изради и наплати рачун

	• Процијени задовољство госта пруженом услугом • Примијени правилан начин испраћаја / поздрава госта • Изврши предају пазара • Користи технике апсервирања столова • Спроведе мјере правилног одржавања (полирања) и одлагања прибора за храну и пиће **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Ефективно користи радно вријеме • Преузме одговорност за свој рад • Испољи љубазност и флексибилност • Искаже способност за тимски рад • Испољи позитиван однос према примјени санитарних и здравствених мјера • Испољи позитиван однос према значају очувања и заштите животне средине • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Покаже спремност за примјену и стицање нових знања, учење страних језика и примјену савремених технологија • Испољи позитиван однос према професионално етичким нормама и вриједностима
Комуникација, комерцијални и административни послови • Праћење и вођење прописане документације - Обављати пријем и предају смјене - Водити књигу шанка и књигу требовања - Израђивати и штампати дневну понуду - Обрачунавати дневни промет и водити књигу пазара - Попуњавати записник о штети и/или нађеним предметима - Водити евиденцију о инвентару - Водити евиденцију уговорених ванредних и свечаних оброка • Успостављање квалитетне комуникације са сарадницима - Развијати пословну сарадњу са надређенима, сарадницима и помоћним особљем	**Знања** • Разликује софтверске алате и апликације за обраду текста и података • Опише начин рада и поступак примопредаје смјене • Објасни процедуре вођења књиге шанка, требовања, евиденције промета и књиге пазара • Наведе примјер израде дневних понуда • Кратко опише начине правилне комуникације са сарадницима • Препозна начин за рјешавање проблема у колективу • Укаже на значај тимског рада • Идентификује организациону структуру у предузећу / колективу • Објасни гостима понуду • Објасни гостима понуду на локаном и/или страним језицима • Кратко опише начине реаговања на жалбе и приговоре гостију

- Рјешавати проблеме у организацији и реализацији појединих задатака • Успостављање квалитетне комуникације са гостима - Информисати и савјетовати госте о понудама и услугама - Комуницирати са гостима за вријеме пружања услуге на локалном и/или страним језицима - Реаговати на жалбе и приговоре гостију у складу са начелима пословне комуникације	**ВЈЕШТИНЕ** • Изврши пријем или предају смјене • Примијени важеће начине вођења књиге шанка и требовања • Изради дневну понуду • Обрачуна дневни промет и води књигу пазара • Изради записник о штети и/или нађеним предметима и води књигу отписа • Успостави правилан однос са надређенима, сарадницима и помоћним особљем у складу са организационом структуром • Одабере начин превазилажења неспоразума у комуникацији • Предложи / изложи дневну понуду • Примијени правила бонтона и добре комуникације са гостима на локалном и/ или страним језицима • Примијени начине правилног реаговања на жалбе и приговоре гостију
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Осигурање квалитета и контрола пружених услуга / рада - Употребљавати инвентар, користити материјал, вријеме и енергију у складу са прописаним стандардима - Услуживати храну и пиће у складу са прописаним стандардима, системима и начинима (ХАЦЦП и други) - Контролисати и оцјењивати резултате властитог рада • Примјена здравствених, санитарних и хигијенских прописа и мјера заштите на раду - Одржавати простор и инвентар у складу са постојећим санитарно-хигијенским прописима - Одржавати личну хигијену - Користити средства заштите на раду - Сортирати и прописно одлагати отпатке у процесу рада - Указивати прву помоћ госту у случају потребе	**Знања** • Објасни начин употребе инвентара и материјала • Објасни значај рационалног кориштења времена и енергије • Препозна значај контроле и оцјене властитог рада • Кратко опише норме осигурања квалитета • Препозна мјере санитарне заштите • Наведе здравствене и санитарно-хигијенске прописе • Кратко опише начин правилног сортирања отпадака у процесу рада • Кратко опише значај очувања и заштите животне средине **ВЈЕШТИНЕ** • Примјени технике правилног руковања инвентаром • Користи рационално материјал, вријеме и енергију у складу са важећим стандардима • Изврши пружање услуга у складу са стандардима и важећим системом квалитета • Примијени прописане процедуре за оцјењивање, контролу и процјену властитог рада • Примијени санитарно-хигијенске

	прописе за одржавање простора и инвентара • Примијени мјере санитарне заштите, заштите на раду и мјере личне хигијене • Сортира и одлаже отпатке у складу са начелима очувања и заштите животне средине
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Послови конобара захтијевају ефективно кориштење радног времена и спремност на продужено и неуједначено трајање радног времена. Од конобара се очекује да испољи позитиван однос према професионално етичким нормама и вриједностима и одговорно извршава радне задатке самостално и у тиму. Приликом руковања опремом, инвентаром и средствима за рад испољава позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности и показује смисао за естетику. Конобар треба да има добро памћење, а у комуникацији са гостима, радним колегама и особљем испољава висок ниво толеранције, љубазност, флексибилност, ведар дух и топао људски однос. Свјестан је значаја очувања и заштите животне средине и примјене санитарних и здравствених мјера. Показује спремност за примјену и стицање нових Знања, учење страних језика и примјену савремених технологија.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Конобар ради у угоститељским објектима: хотел, мотел, хостел, пансион, ресторан, кафана, бар, бифе, кафе, пицерија, фаст фоод, сластичарна и слично, као и угоститељским објектима у превозним средствима (воз, брод, и сл.). Постоји значајна потреба на тржишту рада.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Далибор Крешић, директор Хотела «Посједон» Неум; • Бранислав Тимотић, директор продаје Хотела «Термаг» Јахорина; • Сенад Халиловић, директор Хотела «Хиллс» Сарајево; • Денис Фазлић, проф. енглеског језика и књижевности, стручни савјетник за Заједничку језгру наставних планова и програма у Сектору за стручно образовање и обуку, Агенција за предшколско, основно и средње образовање БиХ; • Мирјана Томић, ВКВ кухар специјалиста, наставница практичне насатве , Средњошколски центар «Петар Кочић» Зворник; • Жељка Гаврић, дипл.ецц., наставница економске групе предмета и практичен наставе за туристичке техничаре, Угоститељска и трговинска школа Добој; • Сафет Дајџић, дипл. туризмолог, наставник стручних предмета и практичне наставе, Средња угоститељско-

	туристичка школа Сарајево; • Емир Кауковић, дипл.ецц., наставник практичне наставе из туризма и угоститељства, Друга средња школа Цазин; • Милана Крмењац, туристички техничар, рецепционерка Хотела Терме Сан Лакташи; • Аида Џаферовић, дипл. журналиста, стручна савјетница за стручно образовање одраслих, Министарство цивилних послова БиХ; • Мр. сц. Викторија Бешевић Чомић, дипл. психолог, стручни сарадник – психолог, Федерални завод за запошљавање Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Законска регулатива и стандарди који се односе на угоститељство (укључујући ХААЦП стандарде). Као људи који раде с храном, конобари сваких шест мјесеци подлијежу обавезном санитарном прегледу, чиме се корисници услуга, а и они, штите од могућих зараза.
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Конобар ради у разним врстама угоститељских објеката у прописаној радној одјећи, у различитим окружењима и условима рада. Најчешће ради у затвореним и угодним просторима. Већи дио радног времена проводи у кретању, носећи терет. Често ради ноћу, викендима и празницима, сезонски, са промјенљивим распоредом радног времена уз неуједначени радни ритам који је условљен фреквенцијом гостију и организацијом рада.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	За обављање послова у занимању конобар, пожељна је физички здрава и психички стабилна особа што подразумијева општу тјелесну спретност, уредност, љубазност, комуникативност и пријатан изглед. За ово занимање обавезан је санитарни преглед.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.5 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Пекар (*Baker*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7512
1.3 Струка (*Occupation family*)	Пољопривреда и прерада хране
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7512
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Пекар прави производе од различитих врста брашна, машински или ручно, мјеси и пече хљеб и разне врсте пецива и пита. Изабире и припрема сировине, рукује машинама и уређајима, обликује тијесто, врши печење, манипулише готовим прозиводима.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада - Прегледање радне документације, одређивање поступка рада - Организује свој рад и рад мање групе - Прегледа упутства за рад и технолошку документацију (радни налог, лабораторијске извјештаје, техничко- технолошка упутства према врсти производа, вријеме почетка по фазама, врсту технолошког поступка) - Припремање радног мјеста - Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора и радног мјеста - Припрема радно мјесто и средства за рад (сировине, машине, прибор и алат, провјерава и подешава микроклиматске услове) - Провјерава услове и температуру расхладног простора за сировине	**Знања:** • Опише техничко-технолошку документацију • Опише хемијска, технолошка, енергетска и здравствена својства сировина у пекарству • Опише фазе технолошког поступка у производњи пекарских производа • Објашњава једноставне резултате лабораторијске анализе сировина, полупроизвода и готових производа **ВЈЕШТИНЕ:** • Примијени органолептичке методе контроле карактеристика сировина • Припрема и користи прибор, алате, уређаје и машине у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Припрема радно мјесто и врши контролу исправности машина и уређаја **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Свјестан је значаја хигијенско-техничког одржавања машина и уређаја
Оперативни послови • Избор и припрема сировина према нормитивима у зависности од врсте	**Знања:** • Препознаје основне и помоћне сировине у млинарству, пекарству и производњи

произвоида – Врши квантитативну и квалитативну контролу сировина – Важе сировине и полупроизводе – Ручно сије брашно преко сита или надгледа и контролише аутоматски транспорт и сијање – Мјери количину и температуру воде и других течности у складу са технолошком документацијом – Термички обрађује (попарава) или натапа брашно, сјеменке, мекиње или друге сировине – Припрема квасне наставке или кисело тијесто • Провођење фаза технолошког процеса прозиводње различитих врста производа – Дозира сировине прописане рецептуром – Мијеси разне врсте тијеста – Прати »зрење« тијеста у маси и по потреби врши премјешивање тијеста - »штесовање« – Дијели тијесто – Контролише тежину комада тијеста – Округло обликује комаде тијеста – Слаже обликоване комаде тијеста у пекарске корпе или модлице за печење – Контролише међуфазно одмарање и ферментацију тијеста – Контролише завршно обликовање тијеста – Утврђује степен зрелости тијеста и спремности за печење – Премазује, нарезује, прска или на други начин припрема тјестене комаде за печење – Припрема и контролише параметре – Ручно или аутоматски слаже комаде тијеста у пећ и надгледа пуњење пећи – Регулише и прати равномјерност пуњења током печења – Ручно или аутоматски вади готове производе из пећи – Транспортује печене производе – Израђује друге пекарске производе типа двопека, грисина, крекера, млинаца, презле и др.	тјестенине • Описује карактиристике и функцију основних и помоћних сировина • Разликује значај и употребљивост врста адитива у пекарству • Описује услове складиштења сировина • Наводи стандарде и прописе који се односе на складиштење сировина и полупроизвода у пекарској индустрији • Описује услове појединих фаза технолошког процеса производње у зависности од врста производа • Описује значај и карактеристике појединих фаза технолошког процеса производње и различитих врста производа • Опише промјене током процеса печења • Идентификује температуру и влагу печења у зависности од тежине производа • Разликује вријеме печења у зависности од тежине производа и услова печења • Изабире рецептуру за жељени производ • Разликује различите начине замјеса зависно од врсте производа • Примјењује процес ферментације • Разликује предности одмарања тијеста у маси и прилагођава вријеме одмарања одабраном технолошком поступку и квалитету сировина • Упоређује све начине дијељења тијеста • Примјењује технику дијељења машина за дијељење тијеста • Одабире поступке основног обликовања тијеста • Разликује све начине завршног обликовања тијеста • Примјењује технолошки поступак израде других пекарских производа, тјестенина и финих пекарских производа • Описује машине и уређаје који се користе у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Опише врсте материјала машина и уређаја • Разликује функције машина и уређаја • Описује начине одржавања машина и уређаја • Описује значај и примјену информационих технологија у стручном подручју • Описује процесе који се одвијају у тијесту у току печења • Повезује утицај температуре и релативне

– Израђује посебне пекарске производе типа пизза, бурек, пита, тортиље... – Израђује тјестенине и друге пекарске производе – Смрзава и одмрзава производе – Израђује пекарске производе са контролисаном ферментацијом – Израђује полупечене пекарске производе – Реже, суши или дроби хљеб – Регулише сушење (вријеме и температура) – Додатно суши хљеб и меље презлу • Манипулирање готовим производима (хлађење, паковање, складиштење, дистрибуција) – Контролише хлађење печених производа, неферментисаних и дјелимично ферментисаних производа – Контролише смрзавање или пастеризацију посебних производа – Реже или контролише аутоматско резање производа – Ручно или машински пакује производе – Декларише производе – Контролише тежину пекарских производа – Складишти производе • Руковање прибором, алатом, уређајима и машинама – Рукује различитим пекарским прибором и алатом – Рукује машином за мијешење – Рукује ферментационим коморама – Рукује машинама за обликовање – Рукује машином за дијељење – Рукује пећима (подешава температуру, влажност, зоне печења, дијаграм печења и сл.) • Обезбјеђивање хигијене и квалитете производа – Придржава се санитарно – хигијенских прописа у свим фазама производње и складиштења – Сортира и на одговарајући начин одлаже отпатке	влажности на процес печења • Разликује различите врсте пекарских пећи • Описује различите врсте уређаја за термичку обраду • Примјењује различите начине израде пекарских производа са успореном или прекинутом ферментацијом • Идентификује услове хлађења, паковања, складиштења и дистрибуције у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Разликује промјене на производу у зависности од услова хлађења • Описује поступак хлађења, смрзавања • Разликује процес старења, кварења пекарских производа • Наброји грешке код пекарских производа • Изабире адекватну амбалажу у зависности од врсте производа у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Описује услове складиштења • Описује прописе о паковању декларисању и складиштењу производа • Описује прописе из области подручја заштите на раду, радне регулативе и заштите околине **ВЈЕШТИНЕ:** • Изводи мјерења температуре, притиска, влажности, масе и слично • Прорачунава количински састав појединих производних сировина у зависности од врсте производа • Примјењује рецептуру за одређене врсте производа • Изабире и припрема сировине за технолошки процес производње • Проводи континуране фазе технолошког процеса производње различитих врста производа • Регулише параметре у фазама технолошког процеса призводње различитих врста производа • Процјењује завршетак појединих фаза • Примјењује принципе добре произођачке праксе • Користи поступак квалитетног замјеса (додавање сировина, одређивање конзистенције и температуре тијеста) • Контролише потребну температуру тијеста и простора у коме тијесто »зри« и вријеме

	ферментације (зрења) • Обликује све врсте пекарских производа од свих врста брашна и мјешавина (пшенични, кукурузни, ражани, мијешани, посебни) • Обликује тијесто у пекарско пециво и друге врсте пекарских производа, тјестенина, брзо смрзнутих тијеста и финих пекарских производа • Израђује све пекарске производе по посебном технолошком поступку • Процјењује евентуалне неправилности у раду машина и уређаја • Отклања мање кварове на машинама и уређајима • Користи информационе технологије • Одређује вријеме печења • Прати процес печења • Регулише и контролише параметре процеса печења • Изводи рад на пећи • Разликује квалитет печености комада • Препознаје грешке на готовом производу • Прорачунава губитке у току печења • Разликује различите облике термичке обраде сировина или готових производа (пржење, кување, парење, динстање, бланширање, стерилизација) • Производи пекарске производе са контролисаном ферментацијом или полупечене производе • Процјењује услове хлађења, паковања, складиштења и дистрибуције • Регулише услове хлађења, паковања, складиштења и дистрибуције • Манипулише готовим производом • Користи адекватну амбалажу у зависности од врсте производа • Пакује производе **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Користи рационално сировине • Показује одговорност • Дјелује самостално и иновативно • Учествује у тимском раду • Показује свијест о еколошком и здравственом аспкету адитива • Доводи у везу исхрану и здравље у склопу цјеложивотног учења • Показује самосталност и одговорност при руковању машинама и уређајима

	• Показује способност прилагођавања • Прати развој нових машина и уређаја, те информационих технологија у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Користи амбалажу на рационалан начин • Препознаје могућности повреде због неадекватне употребе машина
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са надређеним, сарадницима и клијентима (муштеријама, странкама) – Комуницира са надређеним – Комуницира са сарадницима – Комуницира са клијентима • Набавка сировина и продаја производа – Требује и набавља сировине – Израђује калкулацију цијена производа – Продаје готове производе • Попуњавање радне документације – Попуњава извјештаје о производњи – Попуњава дневник рада	**Знања:** • Описује правила пословне комуникације • Наброји врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка сировина • Користи нормативе времена израде извјештаја **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира у писаном и усменом облику • Разумије разне поруке у разним ситуацијама и у различите сврхе. • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организира посао • Калкулише трошкове • Аранжира излог са пекарским производима **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине - Врши органолептичку контролу сировина, репроматеријала и готових производа у складу са стандардима и нормативима - Контролише квалитет сопственог рада у свим фазама производње - Контролише квалитет готових производа - Контролише квалитет амбалаже - Провјерава рок употребљивости сировина и упозорава на уочене неправилности (изглед, мирис, стање амбалаже) - Извођење радова тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине	**Знања:** • Описује нормативе и прописе у пекарству • Описује основе квалитета пекарских производа • Описује основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Опише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку свијест

2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Посао пекара захтијева, савјесност, прецизност, спремност за тимски рад, на учење и исправност.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Пекаре (самостални обрти), пекарска индустрија, трговачки ланци, ресторани и пицерије. Постоје значајне потребе на тржишту рада.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Суад Алић – Директор – ЈУ Средња школа пољопривреде, прехране и услужних дјелатности Сарајево • Душан Сарајлић – АПОСО • Мирјана Лолић – ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Сузана Мршић - ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Адалберт Вонсовић – ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Елдад Мркаљевић - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Гордана Вуковић – ЈУ Центар средњих школа Требиње • Милка Кантар – Унија удружења послодаваца Републике Српске • Един Струкан – Педагошки завод УСК
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Законски прописи из области сигурности хране, радно законодавство, стандарди квалитета за хигијену и сигурност хране (ХААЦП)
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Пекар углавном ради док стоји или се креће, што захтијева добру толеранцију тјелесног напора и здравље. У свом свакодневном раду, пекар долази у додир са сировином која може узроковати алергије код особа које су

	преосјетљиве, као и рад при високим температурама и условима високе влажности. Природа посла захтијева спремност за рад ноћу, викендима и празницима.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	• Нормалан вид и слух те спретност и осјетљивост (опип) руку и прстију • Развијен осјет мириса и окуса • Пожељан је смисао за обликовање, тјелесна снага и издржљивост

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.6 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Прехрамбени прерађивач (*Food processor*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	751
1.3 Струка (или подручје занимања) (*Occupation family*)	Пољопривреда и прерада хране
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	751
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Прехрамбени прерађивач обавља послове у преради воћа и поврћа, пиварства, винарства и производње јаких алкохолних пића те других производњи у прехрамбеној индустрији.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада – Учествује у пријему, складиштењу и припреми сировина и репроматеријала – Организује свој рад и рад мање групе – Прегледа упутства за рад и технолошку документацију (радни налог, лабораторијске извјештаје, техничко- технолошка упутства према врсти производа, вријеме почетка по фазама, врсту технолошког поступка) – Припремање радног мјеста – Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора и радног мјеста – Припрема радно мјесто и средства за рад (сировине, машине, прибор и алат, провјерава и подешава микроклиматске услове)	**Знања** • Наводи врсте сировина и репроматеријала • Идентификује органолептичка својства сировина • Појашњава појам и врсте зрелости сировине • Наброји основне микробиолошке процесе • Дефинише потребне услове за складиштење сировина • Разликује процесе припреме сировина • Појашњава значење прописа и стандарда **ВЈЕШТИНЕ** • Учествује у преузимању сировина и репроматеријала од добављача • Врши узорковање и одабир сировина на основу органолептичких својстава • Процјењује степен зрелости сировина • Подешава температуру, влажност и свјетлост у складишту • Припрема сировине према врстама производа • Уочава кварење сировина • Уважава прописе и стандарде код рада са материјалима

	• Рукује мјерним инструментима **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Демонстрира самосталност и одговорност у раду • Показује способност комуникације • Показује спремност за тимски рад • Прати сва достигнућа у прехрамбеној индустрији (примјена стандарда о храни)
Оперативни послови • Обавља процес производње различитих полупроизвода и производа – Производи различите производе биљног поријекла • Проводи органолептичку контролу квалитета • Учествује у паковању и складиштењу полупроизвода и производа	**Знања** • Описује машинске материјале и елементе • Разликује начине обраде сировина • Идентификује особине полупроизвода и производа • Познаје основне процесе производње различитих производа • Описује врсту, грађу и значај микроорганизама • Описује значење микробиолошких процеса у прехрани • Дефинише стандарде (ИСО, ХАЦЦАП, ХАЛАЛ,...) за производњу различитих полупроизвода и производа • Дефинише поступак узорковања сировина (полупроизвода), репроматеријала, производа у току производње и готовог производа за анализу • Наводи органолептичке особине сировина и репроматеријала и готовог производа • Објашњава посљедице микробиолошких процеса на квалитет производа • Разликује параметре за складиштење производа и полупроизвода • Разликује врсте амбалажног материјала и амбалаже • Разликује начине паковања • Именује транспортна средства • Дефинише стандарде у вези паковања и складиштења **ВЈЕШТИНЕ** • Користи различит прибор и опрему за обраду сировина • Опслужује машине и уређаје за производњу • Учествује у стварању услова за покретање технолошких линија производње • Користи различите начине конзервисања • Уочава кварење полупроизвода и

	производа • Обавља радне задатке у складу са стандардима (ИСО, ХАЦЦАП, ХАЛАЛ,...) производње различитих полупроизвода и производа • Изводи узорковање • Изводи органолептички преглед сировине (полупроизвода), репроматеријала, производа у току производње и готовог производа • Уочава кварење полупроизвода или производа • Рационално користи складишни простор по површини и висини • Подешава параметре складиштења • Опслужује машине за пуњење и паковање • Пакује полупроизводе и готове производе • Користи погодну врсту амбалаже • Транспортује у процесу производње и складиштења • Вјешто манипулише машинама у складишту • Примјењује стандарде према упутствима у вези паковања и складиштења **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Показује спремност при руковању различитим прибором, опремом, машинама и уређајима • Комуницира вјешто • Показује спремност за рад у тиму • Показује економичност у раду • Прати сва достигнућа у прехрамбеној индустрији (примјена стандарда о храни) • Показује спремност за рјешавање проблема на лицу мјеста • Испољава самосталност у раду • Преузима одговорност за лични рад • Способан је за рјешавање проблема на лицу мјеста • Испољава одговорност и спретност у раду

Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са надређеним, сарадницима и клијентима (муштеријама, странкама) – Комуницира са надређеним – Комуницира са сарадницима – Комуницира са клијентима • Набавка сировина – Учествује у набавци сировина • Попуњавање радне документације – Попуњава извјештаје о складиштењу и производњи	**Знања:** Описује правила пословне комуникације Опише врсте и структуру трошкова Описује маркетинг и тржиште Разликује основна и обртна средства **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира у писаном и усменом облику • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Одржава личну хигијену, хигијену опреме и радног простора • Примјењује мјере заштите на раду и заштите околине	**Знања:** • Појашњава важност личне и опште хигијене • Разликује средства за личну хигијену, хигијену опреме и радног простора • Опише стандарде из подручја хигијене • Наброји мјере и објасни значај заштите на раду • Прати прописе и законе о сигурности и о заштити околине **ВЈЕШТИНЕ:** • Користи правилно средства за личну хигијену и средства за дезинфекцију • Употребљава правилно средства за личну заштиту (рукавице, мантил, дезобаријере...) • Одржава хигијену опреме и радног простора уз правилно кориштење средстава • Примјењује стандарде из подручја хигијене • Примјењује пропоисе о сигурности на раду • Примјењује упутства о безбједном раду на машинама • Користи лична заштитна средства (како је то одређено важећим прописима) • Предузима мјере у случају несреће и учествује у пружању прве помоћи • Одлаже правилно отпад **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује самосвјесност при одржавању личне хигијене и хигијене погона • Прати сва достигнућа у прехрамбеној индустрији (примјена стандарда о храни)

	• Демонстрира свијест о потреби сигурности и одговорности • Испољава самосталност у раду • Показује одговорност у провођењу мјера заштите на раду и заштите околине • Показује спремност за властито усавршавање
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Постоје значајне Потребе на тржишту рада
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Суад Алић – Директор – ЈУ Средња школа пољопривреде, прехране и услужних дјелатности Сарајево • Душан Сарајлић – АПОСО • Мирјана Лолић – ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Сузана Мршић - ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Адалберт Вонсовић – ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Елдад Мркаљевић - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Гордана Вуковић – ЈУ Центар средњих школа Требиње • Милка Кантар – Унија удружења послодаваца Републике Српске • Един Струкан – Педагошки завод УСК
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the*	-

occupation)	
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	-
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	-

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.7 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Столар (*Carpenter*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7522
1.3 Струка (*Occupation family*)	Шумарство и обрада дрвета
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7522
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Столар обрађује пиљену грађу осушену на стандардну влажност и израђује намјештај, грађевинску столарију и друге производе за опремање интеријера. Такође израђује производе од различитих врста плочастог материјала (иверица, МДФ, фурнирске плоче, панел-плоче и слично). Користи технике резања, блањања, глодања, токарења, бушења и брушења. Додатно, проводи завршно третирање површина са течним материјалима.

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Припремање радног мјеста - Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора, облачи заштитно одијело - Припрема радно мјесто и средства за рад (радни материјал, машине, прибор и алат) - Провјерава припрему карактеристика материјала у складу с радним налогом - Врши квантитативну и квалитативну контролу материјала • Прегледање радне документације, одређивање поступка рада - Организује свој рад и рад мање групе - Прегледа упутства за рад и технолошку документацију (радни налог, техничко- технолошка упутства која одређују врсте производа, вријеме почетка по фазама, врсту	**Знања:** • Препознаје материјале и њихова технолошка својства те их класификује по врстама, карактеристикама и међусобним компатибилностима • Препознаје и класификује основне врсте иверица, МДФ-а, фурнирских плоча, панел-плоче и сличних материјала те разликује њихову примјену **ВЈЕШТИНЕ:** • Бира и провјерава исправност алата, машина и уређаја у обради материјала • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Исказује свијест о значају хигијенско-техничког одржавања алата, машина и уређаја

технолошког поступка)	
Оперативни послови • Руковање машинама у обради масива - Израђује грубе обрадке кројењем резане грађе - Врши израду чистих обрадака кроз операције равнања, дебљања и форматизовања - Израђује елементе везе по ширини, по дужини, рамским и корпусним везама - Израђује конструктивне и естетске профиле на елементима (глодањем, токарењем, копирањем) - Врши операције савијања елемената из масива • Формирање и обрада склопова - Формира склопове - Обрађује склопове (профилисање, бушење, брушење и друго) • Извођење површинске обраде - Припрема површину за површинску обраду китовањем, брушењем, наношењем материјала за промјену тона и друго - Наноси течне материјале (боје и лакове) различитим техникама и припрема их за сушење у сушарама - Завршно обрађује лакиране површине (полирање и друге операције) • Израђивање плочастог намјештаја - Планира кројне листе - Користи софтware за схеме кројења и оптимизирања кројних листа - Кроји плоче са и без предрезача - Контролише рубове - Израђује лежишта за конструктивне спојеве и окове • Монтирање производа - Поставља окове - Комплетира производе - Провјерава функционалност и подешава елементе производа - Уграђује производе на објектима • Управљање ЦНЦ машинама - Управља ЦНЦ машинама и контролише њихов рад - Покреће програм, подешава машину и алате и предлаже промјене - Прати параметре рада машина	**Знања:** • Препознаје материјале и њихова технолошка својства те их класификује по врстама, карактеристикама и међусобним компатибилностима • Препознаје и класификује основне врсте иверица, МДФ-а, фурнирских плоча, панел-плоче и сличних материјала те разликује њихову примјену • Разумије техничке цтреже и примјењује податке из техничке документације • Правилно именује и анализира алате оптималних ЦАД софтвера за техничко приказиване предмета из столарске производње и сл. • Именује преносне алате са електричним погоном , те правилно њима рукује • Наброји главне скупине дијелова преносних и стабилних машина у финалној обради дрвета и материјала на бази дрвета • Објасни врсте машина за обраду дрвета и материјала на бази дрвета и њхову улогу у обради • Разликује радне алате и правилно их користи • Препозна основне домаће врсте дрвета и материјале на бази дрвета (плоче од дрвета) • Опише техничка својства и грешке грађе дрвета • Именује и распознаје основне материјале и сортименте пиљене грађе • Разликује сортименте квалитетне класе пиљене/резане/грађе • Описује услове складиштења материјала • Објасни теорију, врсте и значај сушења дрвета • Наведе врсте и услове утезања дрвета • Препознаје и именује главне везивне материјале за спојеве дрвета и материјала на бази дрвета • Именује основне грешке сушења дрвета и објасни узрок њиховог настанка • Наброји, препозна и објасни врсте и примјену фурнира и плоча од дрвета • Објасни својства и примјену течних материјала за завршно третирање површина дрвета и материјала на бази

	дрвета • Класификује основне начине спојева у дрвету • Наведе оптималне спојеве и разумије чврстоћу спојева • Формулише ергономске услове за производе који се користе за опремање ентеријера стамбених и пословних објеката • Именује, препознаје и објасни примјену окова за типске производе од дрвета и материјала на бази дрвета • Објасни теорију обраде дрвета и материјала на бази дрвета • Објасни основа и помоћна кретања код машинске обраде са одвајањем честица материјала • Објасни правила управљања НЦ и ЦНЦ машинама • Објашњава координатни систем у 2Д и 3Д и правилно примјењује вриједности у ЦАМ програму • Анализира основне алате ручног програмирања на НЦ и ЦНЦ машинама • Објашњава видове обраде ЦНЦ машине и користи стручне називе • Формулише основне појмове и функције ЦАМ програма (Г-,Т,М,Ф... ознаке и функције) • Објасни структуру ЦАМ програма • Упореди начин обраде ЦНЦ машинама и класичним машинама • Именује типске технолошке процесе у изради производа од дрвета и материјала на бази дрвета • Класификује основне производе из групе грађевинске столарије • Анализира типске производе за опремање објеката • Израђује једноставне подпрограме и програме програмским језиком за ЦНЦ машине • Одређује оптималне функције, број обртаја, брзину помака, Г-функцију (код) и М-функцију • Бира оптимални алат за ЦНЦ стројеве • Именује и објашњава основне економске појмове који су битни у производњи и услугама у подручју столарства • Анализира подручје менаџмента и

	предузетништва за столарске послове и производњу • Објашњава структуру тендерске понуде и завршног извјештаја • Опише радно мјесто занимања столар • Именује ручне радне алате столарског занимања • Препозна основне машинске радне алате • Познаје нормативе и прописе у дрвној индустрији • Познаје основе квалитета производа од дрвета и других материјала • Описује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Припреми радно мјесто • Бира и провјерава исправност алата, машина и уређаја у обради материјала • Израђује техничке цртеже предмета из струке, користећи ЦАД софтвере • Користи алате за приказивање линија, геометријских облика и тијела у 2Д или 3Д цртежима • Правилно уређује и котира (димензионише) предмете на цртежима • Принта и чува техничке цртеже, те их користи за извођење • поступака у технолошким процесима • Рачуна количине материјала, и израђује спецификације утрошка материјала • Техничким приказује предмете на скицама, цртежима и софтверима за цртање и моделирање • Примјењује стандарде за техничко приказивање предмета из струке • Принта цртеже, снима и дистрибуира електронским путем • Планира радне материјале и правилно их сортира • Ручним алатима и преносним машинама обрађује дрво и материјале на бази дрвета • Процјењује квалитет обраде ручним алатима и преносним машинама • Монтира радне алате, помоћне и заштитне уређаје код стабилних машина • Израђује кројне листе и план кројења

	код масивног дрвета и оплемењених или неоплемењених плоша • Правилно изводи операције машинског пиљења (резања), димензионисања и обликовања елемената, кориштењем машина са механишким подешавањем • Изводи пиљење (резање) са предрезачем • Израђује елементе спојева са задовољавајућом тачношћу на елементима од дрвета и материјала на бази дрвета • Процјењује или утврђује квалитет поступака у технолошким процесима • Монтира једноставне и сложене склопове • Обрађује склопове након монтаже, на коначне мјере и облике по редосљеду поступака у техничкој документацији • Изводи оплемењавање површина фурниром или фолијама • Правилно „кантира“ рубове плочастих елемената • Манипулише готовим склоповима и детаљима по радном налогу • Изводи брушење дрвета, склопова или готових производа • Изводи уградњу окова за грађевинску столарију и намјештај • Базира обратке на основне ЦНЦ машине и уређаје или ЦНЦ обрадне центре • Акривира програм обраде елемента или склопова од дрвета и правилно га примјени на ЦНЦ машинама • Прави извјештај програмеру о извршеном програму, предлаже побољшања **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Користи лиценциране софтвере • Даје предност природним материјалима • Самостално и колективно доноси одлуке • Одговорно се односи према призводној документацији и средствима за рад • Свјестан је могућих повреда од резних алата на радном мјесту • Придржава се стандарда за прецизност и квалитет обраде • Прецизно води евиденције • Исказује интерес за усавршавањем и обукама

	• Учествује у тимском раду • Рационално се односи према материјалима • Придржава се личних и техничких мјера заштите на радном мјесту • Поштује радно вријеме
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација – Комуницира са сарадницима – Комуницира са корисницима услуга • Комерцијални послови – Набавља основни и потрошни материјал – Израђује калкулацију цијена производа – Продаје готове производе • Административни послови – Попуњава извјештаје о раду – Израђује понуде	**ВЈЕШТИНЕ:** • Примјењује нормативе утрошка материјала • Користи нормативе времена израде • Комуницира у писаном и усменом облику • Користи ИТ у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Sklonost inicijativi • Pozitivan stav prema promjenama i inovacijama
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима • Провјерава квалитет сировина и репроматеријла • Контролише квалитет рада у свим фазама производње • Контролише квалитет готових производа • Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине	**Знања:** • Познаје нормативе и прописе у дрвној индустрији • Познаје основе квалитета производа од дрвета и других материјала • Описује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Придржава се личних и техничких мјера заштите на радном мјесту • Развија свијест о екологији и позитивно се односи према заштити радне и животен средине • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Прецизност, пожељна је и склоност кориштењу рачунара (посебно програма за цртање), осјећај за простор, те склоност дизајну.

3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Столари се могу запослити у индустрији, грађевини и обртништву. Запошљавање столара могуће је у предузећима која се баве израдом намјештаја и бродоградњом. Столари могу радити и на одржавању стамбених блокова, те у салонима намјештаја као сервисери. Велика је потражња на тржишту рада.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Аднан Дувњак, магистар шумарства, руководилац у РЈ шумарство, Сарајево-шуме • Мр. сц. Зехра Вељовић, дипл. инг. шумарства и хортикултуре, наставница стручно-теорисјке и практичне наставе, Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево • Ален Масковић, магистар шумарства, руководилац ОЈ шумарства, Сарајево-шуме • Дана Мушовић, дипл.инг.шумарства, наставница стручних предмета, Средњошколски центар "Василије Острошки" Соколац • Јасмин Хиндија, дипл.инж.комуникација, шеф производње и складишта, Фруцтас д.о.о. Сарајево • Бојан Чортан, дипл.инг.шумарства, стручни сарадник у области шумарства, Шуме Републике Српске а.д. Соколац • Ибрахим Карачић, дипл.инг.маш., наставник стручно-теорисјких предмета и помоћник директора Средње пколе за околиш и дрвни дизајн Сарајево • Зорица Крсмановић, дипл.политолог, виша стручна сарадница за међународну сарадњу у области рада и запошљавања, Министарство цивилних послова БиХ
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the*	Прописи и стандарди у грађевини; прописи о заштити на раду и заштити од пожара; заштита околиша

occupation)	
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Посао се обавља углавном у затвореним просторима (творничке хале, обртничке радионице). Столари су изложени буци, прашини и опасностима од озљеда. Ради се углавном у стојећем положају с учесталим сагињањем. Столари који раде у индустрији могу, овисно о обиму и организацији посла, радити у више смјена.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	За обављање занимања столара, пожељан је здрав мишићно - коштани систем будући да се углавном ради у стојећем положају. Такође је пожељна изразита спретност и снага руку, способност предочавања и разумијевања просторних односа и добра координација вида и покрета. Због велике изложености прашини, важан је и здрав дисајни систем.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.8 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Кројач (Tailor)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7531
1.3 Струка (*Occupation family*)	Текстил и кожарство
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7531
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Кројачи израђују производе од текстила, коже и других материјала према претходно креираном моделу. Кроје, шивају и дорађују производе.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Прегледање радне документације, одређивање поступка рада - Организује свој рад - Прегледа упутства за рад и техничку документацију (радни налог, техничко- технолошка упутства која одређују врсте производа, вријеме почетка по фазама, врсту технолошког поступка) • Припремање радног мјеста - Врши квантитативну и квалитативну контролу сировина - Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора, облачи заштитно одијело - Припрема радно мјесто и средства за рад (припрема сировине, машине, прибор и алат) - Провјерава припрему материјала, помоћног материјала и прибора у складу с радним налогом или потребама корисника услуга	**Знања:** • Описује текстилну, те кожарску индустрију као гране привреде • Описује основна правила организације рада у предузећу, те објашњава начела организације погона • Примјењује упутства за рад и техничко-технолошку документацију • Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала, те технолошка својства текстила • Препознаје основне врсте текстилних материјала, те разликује њихову примјену • Препознаје помоћне врсте материјала и њихову примјену • Примјењује технике мјерења и контроле сировина и готових производа • Анализира све фазе технолошког поступка у изради текстилних производа **ВЈЕШТИНЕ:** • Препознаје особине текстила, тканина и плетива • Припрема и користи алате, машине и уређаје у текстилној индустрији

	КОМПЕТЕНЦИЈЕ: • Исказује свијест о значају хигијенско-техничког одржавања машина и уређаја • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима
Оперативни послови • Припремни радови - Врши избор основног и помоћног материјала и прибора - Узима мјере за израду текстилног прозивода - Израђује крој за текстилни прозивод, укључујући одјевне предмете: сукња, блуза, хаљина, хлаче, кошуља, прслук, јакна, сако, одијело, капут - Израђује кројну слику за текстилни производ • Кројење - Полаже материјал на сто за кројење - Преноси кројну слику на материјал - Кроји материјал према кројној слици, ручно или машински - Обиљежава и сортира кројне дијелове - Фиксира кројне дијелове - Поправља кројне дијелове при машинском кројењу • Шивање - Саставља искројене дијелове у готов текстилни прозивод користећи обичне шиваће стројеве - Изводи технолошке операције састављајући дијелове у готов текстилни прозивод користећи специјалне шиваће стројеве - Изводи технолошке операције на аутоматима и агрегатима - Врши међуфазно пеглање - Обавља ручне радове у току шивања - Обавља шивење свих врста одјевних предмета: сукња, блуза, хаљина, хлаче, кошуља, прслук, јакна, сако, капут • Дорађивање - Врши завршно пеглање и дорађивање текстилних прозивода, укључујући све врсте одјевних предмета: сукња, блуза, хаљина, хлаче, кошуља, прслук, јакна, сако, капут - Нашива дугмад	**ЗНАЊЕ** • Описује текстилне сировине • Објашњава технолошки процес прераде текстилних влакана • Набраја особине текстилних материјала • Описује конструкције текстилних материјала • Описује кројну слику • Разликује смјер материјала • Разликује искројене дијелове по величинама • Разликује врсте индустријских обичних шиваћих машина • Објашњава принцип рада индустријске обичне шиваће машине • Набраја дијелове индустријске обичне шиваће машине • Објашњава механизам индустријске обичне шиваће машине • Описује одржавање индустријске обичне шиваће машине • Разликује врсте индустријских специјалних шиваћих машина • Објашњава принцип рада индустријске специјалне шиваће машине • Описује врсте индустријских специјалних шиваћих машина (с двије игле, са зрнастим убодом, са рубним убодом) • Објашњава механизме индустријских специјалних шиваћих машина • Описује одржавање индустријских специјалних шиваћих машина • Описује врсте индустријских аутомата за израду кратких шавова • Објашњава механизме индустријских аутомата за израду кратких шавова • Описује одржавање индустријских аутомата за израду кратких шавова **ВЈЕШТИНЕ** • Препознаје врсту текстилног материјала • Узима мјере за конструкцију

- Vrši kontrolu i isporučuje gotov proizvod • Рад на машинама - Чисти стројеве на којима ради - Врши контролу и подмазивање стројева	текстилног производа • Израђује кројеве модела • Израђује шаблоне • Кроји све врсте одијевних предмета: сукња, блуза, хаљина, хлаче, кошуља, прслук • Израђује крону слику за текстилни прозивод • Преноси кројну слику на материјал • Примјењује ручно и машинско кројење КОМПЕТЕНЦИЈЕ • Рационално користи материјал правилним полагањем кројне слике
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима и корисницима услуга – Комуницира са сарадницима и надређенима – Комуницира са корисницима услуга • Набавка сировина и продаја производа – Набавља сировине – Израђује калкулацију цијена производа – Продаје готове производе • Попуњавање радне документације – Попуњава извјештаје о производњи – Попуњава дневник рада	**Знања:** • Познаје стручну терминологију у комуникацији на матерњем и једном страном језику • Описује правила пословне комуникације • Описује врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка сировина • Користи нормативе времена израде **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира у писаном и усменом облику на матерњем и једном страном језику • Користи информациону технологију у комуникацији • Планира и организира посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Осјетљивост за културне разлике и отпор према стереотипима • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине - Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима - Провјерава квалитет сировина и репроматеријла - Контролише квалитет рада у свим фазама производње - Контролише квалитет готових производа - Изводи радове тако да не угрожава личну сигурност, сигурност сарадника и околине	**Знања:** • Набраја нормативе и прописе у текстилној индустрији • Објашњава основе квалитета текстилних производа • Описује основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Описује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Предузима мјере за сигуран рад у складу

	са прописима заштите на раду и заштите околине • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјешћеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите • Придржава се принципа добре произвођачке праксе
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Кројач треба имати добар вид на близину, добру окуло-моторну координацију, способност просторног предочавања, добру ручну спретност и спретност прстију. Треба добро распознавати боје и њихове нијансе. Кројачи у обртничким радионицама требали би бити креативни у стварању нових модела одјеће те стрпљиви у контакту с корисницима услуга.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Кројачи се запошљавају у одјевној индустрији, текстилној индустрији и код обртника, те могу покренутри властити обрт.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Миралем Ситнић, дипл.инг.маш, руководилац Одјела технологије и развој текстила, Превент Фабрицс Високо • Јасмина Мујић, технички директор, ИМК Кула Градчаца • Фатима Бешировић, водећи технолог, ИМК Кула Градчаца • Џахида Ђаковић, тектсилни инжењер, наставница стручних предмета, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Градачац • Мр.сц. Аида Башић, дипл.инг.одјевне технмологија, наставница стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Самир Дурмишевић, дипл.инг. текстилне технологије, наставник стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Бехудин Козица, дипл.инг.одјевне технологије, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Мирсад Длакић, инг.текстила, наставник стручних предмета, МСШ «Хазим Шабановић» Високо • Јасмина Мехмедичевић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Јасмина Хедић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница

	стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Сања Хаџихајдић, стручна савјетница за област образовања, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница • Невезета Резаковић, стручна савјетница за правне послове, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Законска регулатива која се тиче текстилне индустрије, те производње. Индустријски стандарди, стандарди квалитете у текстилној индустрији
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Кројач ради у затвореним просторијама уз природну или умјетну расвјету. Поједине фазе рада обавља искључиво стојећи (кројење), док је стројно шивање искључиво у сједећем положају. Због присилног положаја у којем кројач ради, његов је посао физички напоран. Кројач ради уз буку стројева и текстилну прашину. Присутна је опасност од рањавања оштрим алатом, стројем за резање те од опеклина приликом ручног глачања, па се треба строго држати прописаних мјера заштите на раду. У индустрији је рад организиран серијски и у смјенама, а код обртника често нема строго одређеног радног времена.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Пожељно је добро здравље, особито локомоторног система.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.9 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Армирач, армирач – бетонирац (*Reinforcement concrete worker*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7114
1.3 Струка (*Occupation family*)	Geodezija i građevinarstvo
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7114
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Армирач-бетонирац обликује арматуру објеката који се граде, уграђује бетон, режу, савијају, везују, заварују и полажу арматуру у армиранобетонске конструкције, затежу, причвршћују каблове за преднапрезање конструкције и елемената, затим излијевају бетон, ручно или машинско набијају бетон и на крају обрађују бетонске површине. Такође, армирач-бетонирац врши армирање и бетонирање разних стубова, потпорних зидова, армирано-бетонских плоча током извођења грађевинских радова.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Прегледање радне документације, одређивање поступка рада - Организује свој рад и рад мање групе - Прегледа упутства за рад и техничку-технолошку документацију • Припремање радног мјеста - Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора, облачи заштитно одијело - Припрема радно мјесто и средства за рад (припрема сировине, прибор и алат) - Провјерава припрему материјала у складу с радним налогом - Изводи припремне радове за постављање арматуре и бетонирање	**Знања:** • Опише грађевинарство као грану привреде, класификује грађевинарство, те дефинише основне технике грађења • Опише специфичности грађевинске производње и повезаност појединих процеса у току прозиводње • Описује основна правила организације рада у предузећу • Примјењује упутства за рад и грађевинску документацију • Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала • Препознаје основне врсте арматура, бетона и оплата и разликује њихову примјену • Препознаје помоћне врсте материјала и њихову примјену • Примјењује технике мјерења и контроле

	• Анализира све фазе технолошког поступка у грађењу **ВЈЕШТИНЕ:** • Primjenjuje standarde građenja • Čita tehničke crtže uz nacrt armaturnog čelika i specifikaciju materijala • Priprema i koristi alate, mašine i uređaje u armiranju i betoniranju **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Iskazuje svijest o značaju higijensko-tehničkog održavanja alata • Preduzima mjere za siguran rad u skladu s propisima
Оперативни послови • Чисти, сјече, обликује, и монтира арматуре - Обавља мјерење и преноси мјере према спецификацији у пројекима, детаљним нацртима и плановима - Кроји арматурне мреже према спецификацији у пројекима, детаљним нацртима и плановима - Повезује арматурне шипке у арматурне кошеве помоћу узенгија (вилица) - Одлаже припремљене арматурне склопове на депонију арматуре с обиљеженим позицијама на сваком елементу према позицијима из конструктивног пројекта - Наставља и везује арматуре помоћу узенгиоја, наставака или варењем - Израђује везе темеља и вертикалних елемената - Израђује везе темеља и хоиризонталних елемената - Израђује и поставља арматуре вертикалних елемената - Поставља арматура темеља - Израђује и поставља арматуре хоризонталних елемената - Армира греда различитих пресјека - Армира плоче различитих врста - Армира стубове различтих пресјека - Армира степеништа - Армира сводове и лукове и лука - Армира резервоаре - Армира кружне плоче - Армира привремене објекте - Уграђује и везује арматуре у оплате и калупе, а према плану из пројектам, у	**Знања:** • Описује организацију радног мјеста • Наброји изворе опасности на радном мјесту • Разликује и сортира лични алат, прибор и машине • Објашњава врсте, те физичко-механичке карактеристике материјала и њихову примјену (челик, бетон, цемент) • Процјењује начине веза неистородних материјала • Рачуна и преноси хоризонталне и вертикалне мјере, те површинске и запреминске мјере • Анализира материјале за справљање бетона • Разликује врсте и облике монтажне отплате • Примјењује пројектну документацију • Објашњава употребу и значај појединих врста арматуре • Примјењује основне прописе за арматуру • Познаје и примјењује прописе и стандарде за уграђивање бетона у оплату • Препознаје ванредне услове **ВЈЕШТИНЕ:** • Рукује и одржава алат,прибор и машине • Правилно користи материјале • Користи средства за мјерење и преношења мјера • Користи помоћна средства и инструменте за мјерење и преношење мјера • Препознаје врсте арматурних челика (шипки), те врсте арматурних мрежа

складу с техничким прописима • Справља бетон - Просијава и пере агрегат - Према заданој рецептури издваја дефинисане количине компоненти и справља бетон, ручно и у мјешалици - Краткотрајно складишти бетон према стандарду - Узима узорке за утврђивање чврстоће бетона на притисак (пробна тијела, бетонска коцка) • Уграђује бетон у оплату - Преноси и ручно уграђује бетон у припремљену оплату - Врши вибрирање (набијање) свјежег бетона вибраторима - Бетонира бетонске елементе - Његује уграђени бетон - Дорађује, сијече и буши готове бетонске елементе	• Сјече шипке и арматурне мреже ручно и машински • Савија сложене арматуре ручно и машински • Монтира просте армартурне склопове • Правилно одабире материјале за справљање бетона • Справља бетон мање запремине • Израђује и монтира арматуре хоризонталних и вертикалних елемената на основу пројектне документације • Израђује и монтира арматуре потребне за везу темеља и хоризонталних конструктивних елемената, као и темеља и вертикалних елемената • Повезује и наставља арматуре • Правилно одабире арматуре за греде различитих пресјека • Израђује и монтира арматурне склопове за греде, плоче, стропове, темеље, степеништа, сводове, лукове, резервоаре И кружне плоче • Изводи припремне радове и уграђује бетон у оплату **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развијање одговорности према раду и околини • Развијање способности тимског рада • Развија еколошку свијести при кориштењу и уграђивању материјала • Развија значај примјењивања мјера заштите на раду • Схвата значај правилног рада код израде и монтаже арматура • Развија свијест о значају грађења за вријеме ванредних услова • Сналази се и импровизује у грађењу у вријеме ванредних услова
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација – Комуницира са сарадницима и надређеним – Комуницира с корисницима услуга • Попуњавање радне документације – Попуњава радни налог по позицијама	**КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине	**Знања:** • Познаје нормативе и прописе у грађењу

- Контролише квалитету постављене арматуре - Изрђује спецификације изведених армирачких радова - Провјерава и усклађује нацрте и изведене армирачке радове - Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима - Контролише квалитет рада у свим фазама производње - Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине - Примјењује стандарде, те мјере заштите на раду и заштите од пожара	• Познаје основе квалитета грађевинских материјала (арматура, везе, бетон) • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Наброји мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Наброји начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Примјењује стандарде у грађевинарству • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу с хигијенско - техничким, противпожарним и другим мјерама заштите • Изграђује свијест за прописно сортирање и одлагање грађевинског отпада
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Пожељан је осјећај за прецизност и уредност у извођењу грађевинских радова, те поштивања грађевинских стандарда.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Армирачи могу радити у посебним погонима за производњу арматура и армираноβетонских елемената, а могу радити и на градилиштима и непосредно припремати и уграђивати арматуре.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Рајко Скокић, инг.грађ., руководилац објекта, «Грађење» д.о.о. Пале • Мухамед Бадић, дипл.инг.арх., руководилац градилишта, «Електрометал» д.о.о. Цазин • Ранка Милачић, дип.инг.грађ., наставник стручних предмета грађевинске струке, Средњошколски центар Пале • Амела Дервишевић, дипл.инг.грађ., наставница стручних предмета грађевинске струке, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Горажде • Јелена Козић Васић, маг.дипл.инг.арх., наставница стручних предмета, Грађевинска школа Бања Лука

	• Бакир Златаревић, дипл.инг.грађ., наставник практичне наставе за грађевинску стрику, Друга средња школа Цазин • Мирела Комић, маг.дипл.инг.грађ., наставница стручних предмета грађевинске струке, Друга средња школа Цазин • Др.сц. Ениса Голош, вд директорица Педагошког завода Мостар • Мр.сц. Дина Боровина, директорица Просвјетно-педагошког завода Кантона Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
	5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Нема
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Армирачи-бетонирци најчешће раде на отвореном и изложени су неповољним временским утјецајима (киша, снијег, хладноћа, врућина и др.). Раде и на висинама, у погнутом или полупогнутом положају. На градилишту често има влаге и прашине.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Амирачи-бетонирци требају бити снажније тјелесне грађе и доброг здравља. Морају имати добар вид и слух, уз беспријекоран осјећај равнотеже, те дозволу (љекарско увјерење) за рад на висинама.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.10 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Заваривач / Варилац (*Welder*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7212
1.3 Струка (или подручје занимања) (*Occupation family*)	Машинство и обрада метала
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7212
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	• Сјече материјал те спаја материјал лемљењем • Спаја дијелове металних материјала у једну компактну цјелину; поступак заваривања се изводи са додатним материјалима (електролучно и гасно) и без додатних материјала (електроотпорно заваривање) • Учествује у изради високооптерећених конструкција као и изради предмета за широку потрошњу • Посао обавља према одговарајућој техничкој и технолошкој документацији (описима, техничким нацртима, скицама) којом су одређени начин заваривања, алат, машине и заштитна средства
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Прегледање радне документације, одређивање поступка рада - Организује властити рад - Припрема и проучава техничко-техноошку документацију - Планира радни простор • Припремање радног мјеста и материјала - Провјерава чистоћу радног мјеста - Преузима и провјерава исправност уређаја за заваривање, алата, прибора, мјерних инструмената и заштитне опреме - Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора, облачи заштитно одијело - Провјерава припрему материјала у	**Знања**: • Наведе основна правила организације рада • Објасни организацију радног мјеста, радионице или погона • Наведе садржај техничко-технолошке документације и објашњава их • Познаје основе техничког цртања • Познаје основне карактеристике материјала • Познаје основне врсте и карактеристике метала и легура • Препознаје појмове из основа електротехнике • Препознаје основне карактеристике и примјену алата, прибора, мјерних инструмената и заштитне опреме

складу с радним налогом - Врши квантитативну и квалитативну контролу полазних материјала - Подешава потребне параметре за процес рада	• Описује услове за рад • Наведе основне параметре процеса рада **ВЈЕШТИНЕ**: • Примијени техничко-технолошку документацију • Планира расподјелу и редослијед послова • Провјери припрему основног материјала у складу са радним налогом • Примијени поступке и правила одржавања радног простора, опреме, алата и уређаја • Подеси основне параметре везане за процес рада **КОМПЕТЕНЦИЈЕ**: • Рационално користи ресурсе • Преузме одговорност за свој рад • Покаже спремност за стицање нових Знања и вјештина • Покаже прилагодљивост различитим условима рада • Посједује спремност за тимски рад • Испољи комуникативност • Испољи позитиван однос према примјени мјера заштите на раду и мјера противпожарне заштите • Испољи позитиван однос према значају очувања и заштите животне околине
Оперативни послови: • Заваривање материјала поступком ручног електролучног заваривања (РЕЛ): - Одабирати додатни материал - Припремати ивице основног материјала за заваривање поступком РЕЛ - Спајати елементе поступком РЕЛ • Заваривање материјала електролучним поступком у заштитној атмосфери (МИГ, МАГ, ТИГ) - Одабирати додатни материал и прилагодити одговарајуће заштитне гасове - Припремати ивице основног материјала за заваривање МИГ, МАГ и ТИГ поступком - Спајати материјал поступцима МИГ, МАГ и ТИГ • Заваривање материјала електроотпорним поступком - Припремати опрему за заваривање, - Припремати материјал за	**Знања**: • Наведе врсте и основне карактеристике додатних материјала за заваривање • Идентификује опрему и уређаје који се користе у РЕЛ поступку • Објасни поступак ручног електролучног заваривања • Разликује облике завара и врсте заварених спојева • Објасни поступак заваривања у заштићеној атмосфери (МИГ, МАГ и ТИГ) • Наведе врсте и основне карактеристике електроотпорног заваривања • Идентификује уређаје и опрему за заваривање електроотпорним поступком • Наведе врсте и основне карактеристике горивих гасова • Опише опрему за гасно заваривање • Објасни поступак гасног заваривања • Опише врсте лемљења • Објасни технолошки поступак лемљења • Наведе особине материјала • Разликује карактеристике додатних

заваривање, - Спајати материјал електроотпорним поступком • Заваривање материјала гасним поступком - Одабирати додатни материал - Припремати основни материјал за заваривање и подесити параметре заваривања - Спајати материјал гасним заваривањем • Спајање дијелова меким и тврдим лемљењем - Припремати површине за лемљење - Спајати различите материјале меким лемљењем - Спајати различите материјале тврдим лемљењем • Контролисање и испитивање заварених спојева и отклањање могућих грешака - Контролисати завар визуелно - Отклањати грешке одређеним поступком заваривања	материјала • Дефинише врсте и узроке грешака у завару и посљедице напона у завареном споју • Наведе методе и поступке спречавања и отклањања грешака и напрезања • Наведе поступке контроле завареног споја • Објасни основе термичке обраде **Vještne**: • Изабере додатни материјал • Припреми материјал за заваривање • Позиционира и учврсти основни материјал • Примијени технику заваривања и наваривања РЕЛ поступком • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом за заваривање • Прпреми ивице основног материјала за заваривање • Позиционира и учврсти основни матери јал • Примијени технику заваривања дијелова електролучним поступком у заштићеној атмосфери (МИГ, МАГ и ТИГ) • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом • Примијени технике заваривања електроотпорним поступком • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом • Примијени технику заваривања и наваривања дијелова поступком гасног заваривања • Изведе поступак гасног сјечења материјала • Изведе поступак жљебљења материјала • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом • Изведе припрему површина и ивица за лемљење • Изврши припрему опреме за лемљење • Изабере додатни материјал • Позиционира дијелове на основу техничке документације • Примијени технике спајања дијелова меким и тврдим лемљењем • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом • Процијени визуелно облик и квалитет завара

	• Примијени методе контроле завара • Изврши дораду завара на мјестима уочених грешака • Изврши заваривање дијелова завара са грешком претходно примијењеним поступком
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима, надређеним и клијентима (муштеријама, странкама) – Комуницира са сарадницима – Комуницира са корисницима услуга • Попуњавање прописане документације – Попуњава прописане документације – Попуњавати радни налог / листу операција – Попуњавати контролни лист – Попуњавати издатницу / повратницу материјала – Водити евиденцију стања алата, прибора, уређаја и ХТЗ опреме	**Знања**: • Препозна садржај радне и технолошке документације • Кратко опише начине правилне комуникације са сарадницима • Препозна начине за рјешавање проблема у комуникацији • Препознаје значај тимског рада **Вјештина**: • Идентификује одговарајуће и тачне податке из радног процеса • Примијени технике уноса података у технолошку и радну документацију • Користи стручну терминологију • Успостави правилан однос са надређенима, сарадницима и помоћним особљем у складу са организационом структуром • Одабере начин превазилажења неспоразума у комуникацији
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима – Израдити производ према техничко – технолошкој документацији – Контролисати квалитет завара и конструкције мјерним и контролним уређајима • Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине • Примјењује мјере заштите на раду, противпожарне заштите и заштите животне средине - Употребљавати уређаје и опрему у складу са упутствима и мјерама заштите на раду и противпожарне заштите - Употребљавати простор, опрему и уређаје у складу са мјерама заштите од зрачења - Примјењивати мј ере заштите животне средине у складу са	**Знања**: • Наводи параметре квалитета материјала • Наводи прописе и процедуре за контролу квалитета • Наводи принципе мјерења и начине контролисања • Опише мјере заштите на раду, противпожарне заштите и заштите животне околине • Идентификује негативне утицаје у процесу заваривања и контроле на здравље и животну околину • Разликује заштитну опрему **Vještina**: • Примијени прописе и процедуре за контролу квалитета • Препозна квалитет материјала према ознакама • Примијени методе и технике мјерења и контроле • Примијени мјере заштите на раду, противпожарне заштите и заштите животне околине у складу са прописима • Изабере заштитну опрему према врсти

важећим прописима	негативних утицаја
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Варилац / заваривач треба да посједује висок степен прецизности и одговорности и спремност на провјеру оспособљености / квалитета рада – атестирање. Варилац / заваривач ефективно користи радно вријеме, преузима одговорност за свој рад, испољава позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад, исказују способност за тимски рад и кооперативност. Показује способност прилагођавања различитим условима рада и сналажења у новим ситуацијама. Пожељно је да посједује иницијативност и самосталност у раду, прецизност, опрезност и ефикасност. Испољава позитиван однос према примјени мјера заштите на раду, противпожарне заштите, значају очувања животне околине, као и према професионално етичким нормама и вриједностима. Показује спремност за примјену и стицање нових знања, као и примјену савремених технологија.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Варилац / заваривач ради у металопрерађивачкој, ауто и авио индустрији, бродоградњи, грађевинарству, као и у процесној индустрији.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Сеад Пашић, Педагошка институција БД, Брчко • Златко Ибришимовић, Педагошки завод ТК, Тузла • Марија Налетилић, АПОСО, Мостар • Слободан Миличевић, СШ Посушје • Слободан Ивковић, Машинска школа Приједор • Свјетлана Бугариновић, СШ "Никола Тесла", Теслић • Раденко Мичић, СШЦ Братунац • Златомир Филиповић, СШЦ "Петар П. Његош", Шековићи • Ружица Крижанац, СШ Нови Травник • Милош Јелић, "4.септембар", Теслић • Новица Стијачић, ТРБ Братунац
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ	

(*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for occupations*)	Нема
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	• Због специфичности заваривачког посла и ризика којима је варилац / заваривач изложен посебна пажња придаје се примјени мјера заштите на раду. • Варилац / заваривач ради у производној хали / радионици, а понекад је издвојен у посебно конструисаној заваривачкој кабини како би други радници били заштићени од искрења и бљеска. • Ради и на отвореном (мостовима, бродовима, грађевинама, постројењима и сл.), на висини, под водом, или у скученом простору. • Ради у специфичним и често отежаним условима као што су: изложеност високим температурама, загађеном зраку, ефектима буке, повећаном интензитету зрачења. Варилац / заваривач користи апарате за заваривање, мјерне и контролне уређаје, заштитну опрему, алате и приборе за чишћење завара. • Због специфичности заваривачког посла и ризика којима је изложен, посебна пажња придаје се кориштењу заштитне опреме. • Посебна пажња се придаје заштити од пада предмета и од гасова који се ослобађају при заваривању. • Здравствена способност заваривача периодично се провјерава.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Заваривачке послове може обављати по могућности здрава особа, која има здрав мишићнокоштани систем и дисајне органе. Руке по могућности спретне и мирне да би завари били што квалитетнији. Потребна је и емоционална стабилност (присебност, самоконтрола) и способност за рад у специфичним условима (рад на висини, под водом, скучен простор, итд.).

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.11 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Обрађивач метала резањем (Processor of metal cutting)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7212
1.3 Струка (*Occupation family*)	Машинство и обрада метала
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7212
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	3
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Обрађивач метала резањем (алатничар, токар, глодач и брусач) реже и обликује, токари, глода и бруси метал прецизним резним алатима
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Прегледање радне документације, одређивање поступка рада - Организује свој рад - Прегледа упутство за рад и технолошку документацију (радни налог, техничко- технолошка упутства која одређују врсте производа, вријеме почетка по фазама, врсту технолошког поступка) • Припремање радног мјеста - Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора, облачи заштитно одијело - Припрема радно мјесто и средства за рад (припрема сировине, машине, прибор и алат) - Провјерава припрему материјала у складу с радним налогом - Проводи квантитативну и квалитативну контролу полазних материјала	**Знања:** • Препознаје металску индустрију као гране привреде, те технологије обраде метала • Наведе садржај техничко-технолошке документације • Наведе основна правила организације рада • Објасни организацију радног мјеста • Познаје основе техничког цртања • Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала, те технолошка особине сировина • Препознаје основне и помоћне врсте материјала и разликује њихову примјену • Разликује врсте и намјену основних машинских елемената • Примјењује технике мјерења и контроле • Анализира све фазе технолошког поступка обликовања метала **ВЈЕШТИНЕ:** • Примјењује принципе добре произвођачке праксе • Изабире параметре обраде

	• Припрема и користи алате, машине и уређаје у обради метала **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Исказује свијест о значају техничког одржавања машина и уређаја • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима
Оперативни послови: • Послови алатнице: - Одржава и поправља алате, калупе, стезне направе и водилице стројева за обрадбу метала - Поправљају оштећене алате, шкрипце, калупе, водилице и мјерне алате те помагала - Израђује металне облике (калупе)за обликовање пластике, керамике и сложених материјала - Израђује шаблоне, алате и направе за пресијецање, савијање, вучење, истискивање, ковање, лијевање и прерадбу пластичних маса - Саставља дијелове алата, уз провјеру њихове точности - Проводе завршну обрадбу изратка - Поставља алате на преши и израђује пробне узорке. • Токарење - Израђује елементе за стројеве и алате као што су: осовине, чахуре, вретена, клипови, вентили, вијци, матице, прстенови и сл. на токарским стројевима. - Мјери помичним мјерилом, дубиномјером, микрометром, компаратором, шаблонама и чврстим мјерилима. • Глодање - Глође предмете различитих облика и геометрије на глодалицма - Мјери дубиномјером, микрометром, универзалним угломјерима и шаблонама • Брушење - Бруси предмете различитих облика и геометрије - Мјери помичним мјерилом, миктометром, универзалним угломјером, компаратором и чврстим мјерилима.	**Знања**: • Разликује оптерећења, напрезања и деформације у машинским елементима • Препознаје карактеристике сировина • Објасни поступке обраде материјала: резање, токарење, глодање и брушење • Објашњава особине материјала, (нпр. тврдоћу и толеранцију топлоте) • Познаје различите врсте и карактеристике метала и легура • Објасни појмове из основа електротехнике • Објасни врсте кретања и кинематику машина • Објасни основне карактеристике и примјену машина, алата, прибора, мјерних инструмената и заштитне опреме • Описује типове и геометријске облике оштрице алата, режиме обраде, пресјек струготине, средства хлађења и трајност алата **ВЈЕШТИНЕ**: • Самостално чита нацрт, технички цртеж и техничка упутства • Мјери и означава дијелове метала који ће бити изрезани • Врши мјерења мјерним и контролним инструментима за тачност: помичним мјерилом, дубиномјером, микрометром, компаратором, шаблонама и чврстим мјерилима • Користи се стандардима и спецификацијама • Израђује елементе за машине и алате на токарским машинама, као што су: осовине, чахуре, вретена, клипови, вентили,вијци, матице, прстенови и сл. • Глода на глодалици израђујући модулне нарезе, жљебове различитих профила, зупчанике, пужеве и друго **КОМПЕТЕНЦИЈЕ**: • Рационално користи ресурсе

	• Преузме одговорност за свој рад • Покаже спремност за стицање нових Знања и вјештина • Покаже прилагодљивост различитим условима рада • Посједује спремност за тимски рад
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима, надређеним и клијентима (муштеријама, странкама) – Комуницира са сарадницима – Комуницира са корисницима услуга • Набавка сировина и продаја производа – Набавља сировине – Израђује калкулацију цијена производа – Продаје готове производе • Попуњавање радне документације – Попуњава извјештаје о производњи – Попуњава дневник рада	**Знања:** • Описује правила пословне комуникације • Препознаје значај тимског рада • Дефинише врсте и структуру трошкова **ВЈЕШТИНЕ:** • Примјењује нормативе утрошка сировина • Користи нормативе времена израде • Комуницира у писаном и усменом облику • Разумије разне поруке у разним ситуацијама и у различите сврхе. • Влада основама комуникације на страном језику • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине - Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима - Провјерава квалитет сировина и репроматеријла - Контролише квалитет рада у свим фазама производње - Контролише квалитет готових производа - Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине	**Знања:** • Познаје нормативе и прописе у металској индустрији • Познаје основе квалитета производа од метала • Разликује мјере заштите на раду • Дефинише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.4 Пожељни ставови који се	Треба да посједује висок степен прецизности и

односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	одговорности и спремност на провјеру оспособљености / квалитета рада – атестирање. Ефективно користи радно вријеме, преузима одговорност за свој рад, испољава позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад, исказују способност за тимски рад и кооперативност. Показује способност прилагођавања различитим условима рада и сналажења у новим ситуацијама. Пожељно је да посједује иницијативност и самосталност у раду, прецизност, опрезност и ефикасност. Испољава позитиван однос према примјени мјера заштите на раду, противпожарне заштите, значају очувања животне околине, као и према професионално етичким нормама и вриједностима. Показује спремност за примјену и стицање нових знања, као и примјену савремених технологија.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Алатничари, токари, глодачи и брусачи запошљавају се у творницама и приватним обртима. Постоји велика потражња на тржишту рада у БиХ.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Сеад Пашић, Педагошка институција БД, Брчко • Златко Ибришимовић, Педагошки завод ТК, Тузла • Марија Налетилић, АПОСО, Мостар • Слободан Миличевић, СШ Посушје • Слободан Ивковић, Машинска школа Приједор • Свјетлана Бугариновић, СШ "Никола Тесла", Теслић • Раденко Мичић, СШЦ Братунац • Златомир Филиповић, СШЦ "Петар П. Његош", Шековићи • Ружица Крижанац, СШ Нови Травник • Милош Јелић, "4.септембар", Теслић • Новица Стијачић, ТРБ Братунац
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска	Нема.

регулатива за занимање (*Specific regulations for occupations*)	
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Алатничари, токари, глодачи и брусачи раде у затвореном простору. Често су изложени буци стројева. Већином раде стојећи, а могу подизати и средње и тешке терете. У раду је обавезно придржавање сигурносних правила и ношење заштитне опреме, чиме се смањује опасност од озљеда. Ношење наочала спречава да ситни дијелови материјала доспију раднику у очи, а одијела да хемикалије – најчешће средства за чишћење и подмазивање – озлиједе његову кожу.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	За ово занимање, потребно је имати добар вид. Битна је спретност прстију и руку. Због потребе да се ради брзо, сигурно, точно и прецизно како се не би проузрочили губици, од кандидата се захтијева стрпљивост и педантност у раду те добра способност концентрације.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.12 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Медицински техничар / Медицинска сестра (*Medical technician*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	3221
1.3 Струка (*Occupation family*)	Здравство
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	3221
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Медицинска сестра/медицински техничар самостално помаже појединцу, болесному или здравому, у обављању активности које придоносе његову здрављу, опоравку или мирној смрти. Самостално и у тиму проводи здравствену његу корисника. Стара се за личну сигурност те за сигурност корисника и околине. Судјелује у припреми и провођењу дијагностичко-терапеутских поступака и захвата те примјени лијекова. Сарађује са здравственим тимом, као и стручњацима у сврху побољшања здравља појединца и заједнице. Подучава и мотивише појединца и његову породицу ,у циљу промјене животних навика у сврху спречавања болести и побољшања здравља. Поштује принципе етике,води здравствену ик другу документацију.

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада - Учествује у планирању, координацији и програмирању медицинске заштите и осигуравању просторних и организационих услова рада - Планира здравствену његу уз анализирањепоступака здравствене његе - Учествује у осигуравању услова рада у примарној здравственој заштити - Учествује у планирању, координацији и програмирању медицинске заштите и осигуравању просторних и организационих услова рада - Прикупља податке о броју обављених прегледа и појединачних интервенција према задатој структури - Припремање радног мјеста - Обезбјеђивање личне хигијене и хигијене радног простора, облачење заштитног одијела - Припрема алата и прибора, те потрепштина за рад (лијекови, постељина, ручници, помагала и сл.) - Спроводи мјере за спречавање појаве и ширења инфекција (дезинфекција) - Спроводи све методе стерилизације и контролу стерилизације - Припрема прибор и простор за обављање прегледа и других медицинских интервенција као и дијагностичких процедура - Асистира љекару	**ЗНАЊЕ:** • Описује поступке осигурања здраве микроклиме • Прикупља податке за израду плана здравствене његе • Познаје медицинску документацију • Утврђује приоритете, потребе и циљева здравственењеге са стручним тимом • Анализира медицинске евиденције • Описује структуру здравствене заштите **ВЈЕШТИНЕ:** • Изабире одговарајућу одјећу, те алат и прибор • Примјењује план здравствене његе у пракси • Провјерава исправност опреме прибора и материјала • Проводи мјере стерилизције и дезинфекције • Користи медицински прибор и уређаје **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија културно-хигијенске навике, савјесност и уредност • Има позитиван став преме пацијенту • Судјелује у планирању едукације • Показује одговарајући ниво одговорности
Оперативни послови • Примарна здравствена заштита - Учествује у систематским прегледима и превентивним акцијама, у кућном лијечењу болесника и при вакцинацијама (даје вакцине) - Учествује у осигуравању услова рада у планирању и програмирању медицинске заштите и осигуравању просторних, координационих и организационих услова рада - Учествује у здравствено-васпитном раду болесника и осталих • Примање и отпуштање болесника - Врши административни поступак и санитарну обраду, упознавање са	**ЗНАЊЕ**: • Дефинише његу према Флоренце Нигхтингале и према Виргинии Хендерсон • Опише појам и дефиницију здравствене заштите, нивое здравствене заштите • Објасни појам и начела здравствене заштите, мјере здравствене заштите и деонтологију сестринства • Појасне примјену етике у раду медицинских техничара • Опише изглед болничке зграде, изглед болничког одјела, наброји врсте болничких зграда • Опише моделе његе болесника, процес здравствене његе, дефинише сестринску дијагнозу

кућним редом, води здравствену документацију - Правилно намјешта кревет са и без болесника - Правино врши окретање и помјерање болесника - Проводи личну хигијену купањем и пребрисавањем - Врши дезинфекцију радног простора и правилно прање руку - Врши контролу мјеста изложености децубитусу - Врши превијање децубиталне ране - Примјењује антидецубитална помагала - Спроводи мјере у превенцији и лијечењу компликација дуготрајног лежања (тромбозе ,контрактуре, несвјестице). - Припрема прибор и материјала за дезинфекцију и стерилизацију - Врши контролу стерилизације - Врши правилно превијање и постављање завоја - Користи мјере личне заштите - Уклања контаминирани материјал и припрема га за транспорт - Учествује у пријему, отпусту и премјештају болесника и попуњава потребну документацију - Врши административни поступак код отпуста болесника и у случају смрти • Медицинска њега болесника - Пружа помоћ кориснику при дисању - Врши посматрање болесника (раст, конституцију,боју коже, положј,стање свијести) - Поставља пацијента у одговарајући положај - Мјери виталне знаке и убиљежава их у температурну листу - Пружа помоћ кориснику при уносу хране и текућине - Припрема прибор и материјал за храњењ болесника природним и вјештачким путем - Пружа помоћ кориснику при елиминацији тјелесних излучевина - Пружа помоћ кориснику при тјелесној активности - Пружа помоћ при обављању особне	• Опише начин комуницирања медицинског особља • Опише изглед болесничког кревета, објасни намјештање кревета без болесника и намјештање кревета са болесником (лежећем, сједећем положају и инконтинентног болесника) • Објасни значај одржавања личне хигијене, објасни дневну, дјелимичну и повремену његу • Препознаје потребне хигијенске услове у спрјечавању инфекције • Описује мјере заштите у раду са опасним љековима • Описује припрему болесничке собе за извођење сестринских радњи • Описује правилно прање и дезинфекцију руку • Описује основе превијања • Провјерава и процјењује исправност опреме прибора и материјала • Објашњава значај одржавања личне хигијене • Препознаје болесникову покретливост • Описује поступке купања ,прања косе и његу усне дупље • Разликује промјене на кожи и слузницама • Описује поступке у планирању материјлних и других ресурса • Описује поступке у њези умирућег болесника • Описује виталне знаке и методе мјерења истих • Контролише мониторинг за мјерење виталних знака • Дефинише поступке у олакшавању дисања • Објашњава поступке узимања излучевина • Описује начин извођења катетеризације • Описује начин извођења клизме • Описује стање диурезе и промјене столице • Сажима податке о болесниковом уносу хране и текућине • Разликује природан и вјештачки начин храњења болесника • Објашњава важност одлагања отпада у складу са процедурама • Описује припрему и примјену лијекова за апликацију према прописаним упуствима

хигијене и одијевању - Пружа помоћ кориснику при одржавању тјелесне температуре - Убиљежава диуреу и столицу у температурну листу • Дијагностички и терапеутски поступци - Врши примопредају службе - Прати промјене стања болесника и извјештава о њима - Припрема болесника за љекарски преглед - Асистира љекару - Учествује у визити - Узима и шаље материјал на лабораторијске прегледе (столица, урин, крв, гној, спутум, пунктат, брис) - Врши алерголошке тестове - Ради спирометрију - Учествује у бронхопровокативним тестовима - Врши аспирацију секрета из аеродигестивних путева - Учествује у функционалном испитивању унутрашњих органа - Припрема болесника за дијагностичка лабораторијска, радиолошка, ендоскопска и друга испитивања - Ради ЕКГ - Припрема пацијента за ергометрију, коронарографију и дефибрилацију срца - Припрема и прикључује пацијенту холтер апарат - Прикључује пацијента на мониторинг и прати стање - Припрема прибор и болесника и изводи испирања тјелесних шупљина (око, уво, желудац, бешика, цријева, вагина) - Припрема болесника и прибор и учествује код разних пункција (плеурална, абдоминална, лумбална, стернална) - Припрема болесника, прибор и помаже код инцизије и биопсије - Примјењује пероралну терапију и контролише узимања љекова - Даје епицутане субцутане интравенске интрамусцуларне инјекције	• Познаје технике примјене лијекова и могуће компликације • Спознаје важност мјера битних за болесникову сигурност током извођења медицинско техничких поступака • Именује стања која угрожавају болесников живот • Описује поступке реанимације • Наводи сет за реанимацију и набраја прибор за отварања венског пута • Описује поступке ефикасног заустављања крварења • Објашњава поступке сигурног транспорта • Објашњава индикације за оксигено-терапију и начин давања кисеоника • Објашњава поступке примјене инфузије и трансфузије • Објашњава појам крио и термо терапије • Објашњава поступке у анафилактичком шоку • Објашњава појам палијативне његе • Препознаје знакове тровања и описује поступак • Описује основне принципе дијагностике(УЗВ,ендоскопске,РТГ дијагностике)и припрему пацијента за извођење истих • Објашњава поступке преопертивне и постоперативне његе болесника • Дефинише задатке у њези инфективног и неуролошког болесника • Описује рад медицинске сестре на психијатријском одјељењу • Објашњава методе збрињавања повреда • Препознаје врсте прелома и правила имобилизације • Објашњава рад медицинског техничара у припреми пацијентице за гинеколошки преглед • Разликује рад медицинског техничара у патронашној служби • Описује улогу медицинског техничара у промоцији здравља и превенцији болести • Објашњава комуникацијски процес сестра пацијент • Презентује симптоме дијабетеса • Описује проблеме стрих • Описује рад медицинског техничара на педјатријском одјељењу • Дефинише декубитус, тромбозу,

- Припрема инфузионе растворе - Даје антишок терапију - Даје инхалациону терапију - Припрема и даје серум - Ставља капи и масти у очи, уши и нос - Примјењује физикална средства у лијечењу болесника (масажа, облози) - Примјењује кисеоник и терапију са кисеоником - Даје љекове перкутано и ректално - Учествује у окупационој терапији - Проводи крио и термо терапију - Препознају стања која угрожавају живот болесника - Судјелује у транспорту и пријему животно угроженог - Припрема сет за интубацију - Примјењује методе вјештачког дисања и спољашње масаже срца - Прпознаје врсте кварења - Користи завоје током превијања - Препознаје степене опекотина и смрзотина - Превија опекотине и смрзотине и збрињава пацијента - Примјењуе средства за имобилизацију - Припрема пацијента за постављање гипса - Врши преоперативну припрему болесника - Проводи његу пацијента након оперције (боја коже,дренажа, диуреза,положај након операције ,стање свијести итд.) - Попуњава сестринску документацију - Врши испирање желудца - Припрема антидотну терапију и асистира љекару - Припрема пацијента, апарате и укључује хемодијализу и перитонеалну дијализу - Припрема пацијента и апарате за плазмаферезу - Припрема и даје цитостатике - Врши требовање и чување љекова - Припрема прибор, болесника и даје инфузију, трансфузију и деривате крви - Даје клизму за чишћење	тромбофлебитис, респираторне компликације, контрактуре и несвјестицу и објасни задатке сестре у спречавању настанка и лијечењу истих • Објасни услове за настанак инфекције, борбу против инфекције (антисепсу и асепсу) • Објасни дезинфекцију и стерилизацију (методе, контролу стерилизације и организацију јединице за стерилизацију) • Објасни основу превијања и хируршке инструменте • Прикажу анатомска и физиолошка обиљежја здравог новорођенчета, те аномалије и застој у физичком и психичком развоју дојенчета • Опишу анатомску и функционалну незрелост и врсте бриге за угрожено новорођенче • Наброје контрацептивна средства и методе. • Познају начин обављања гинеколошког прегледа. • Наведе и опише различите дијагностичке претраге у гинекологији, препознају врсту гинеколошке болести или поремећаја, те објасне савремене терапијске процедуре у гинекологији • Презентирају стручне медицинске поступке и процедуре у терапији ургентних стања изазваних различитим дјеловањем фактора из вањске средине • Представе начин организације рада службе и тимова ургентне медицине • Објасни здравтвену његу болесника након операције • • Објасни болести срца и крвних судова • Опише симптоме болести пробавног система • Опише принципе трансфузије крви • Опише врсте отворених рана и процес зацјељивања • Опише заразне болести узроковане бактеријама, вирусима и гљивицама • Опише дегенративне болести ЦНС • Опише симптоме и знакове болести ПНС • Објасни начине примјене лијекова, ресорпцију, расподјелу и излучивање лијекова из организма

- Припрема и врши катетеризацију мокраћне бешике болесника и мјери диурезу - Припрема болесника и материјала за вадјење страног тијела из носа и уха, за промјену каниле, при извођењу предње и задње тампонаде носа - Његује трахеотомисаног и интубираног болесника - Припрема болесника и материјала за прецовање синуса - Врши пријем гинеколошке болеснице - Припрема пацијентицу за преглед - Асистира љекару при прегледу - У оквиру сехуалног одгоја едукује породицу и друштво - Обучава омладину и брачне парове о pravilnom planiranju porodice - Врши едукацију трудница и породиља - Врши основну његу новорођенчета обраду пупка и тјемењаче - Врши пријем здравог и болесног дијетета - Активно ради на промоцији здравља и превенцији болести - Брине о старима и ради на превенцији болести старих	• Опише фрамакологију нервног, кардиоваскуларног, респираторног, урогениталног, тјелесних течности, коже и слузокоже система • Опише патолошке процесе • Опише болести и промјене у старачкој доби • Опише фазе у процесу умирања и знакове смрти • Опише анатомска и физиолошка обиљежја здравог новорођенчета, те аномалије и застој у физичком и психичком развоју дојенчета • Опишу анатомску и функционалну незрелост и врсте бриге за угрожено новорођенче • Опише контрацептивна средства и методе • Опише начин обављања гинеколошког прегледа • Опише различите дијагностичке претраге у гинекологији, препознају врсту гинеколошке болести или поремећаја, те објасне савремене терапијске процедуре у гинекологији • Опише стручне медицинске поступке и процедуре у терапији ургентних стања изазваних различитим дјеловањем фактора из вањске средине • Опише начин организације рада службе и тимова ургентне медицине **ВЈЕШТИНЕ**: • Примјени његу према Флоренце Нигхтингале • Примјени здравствену заштиту у својој средини и начела здравствених радника у пракси • Организира болесничку собу, намјести болесничку постељу без болесника и са болесником у постељи, • Судјелује у визити • Аспирира горње дисајне путеве • Изводи поступке вјештачког дисања • Проводи личну хигијену болесника и посматра виталне функције болесника • Самостално обавља здравствену његу • Проводи мјере превенције декубитуса, превенције контрактура и несвјестице, превенције респираторних компликација те превенције и лијечења тромбозе и тромбофлебитис

	• Попуњава медицинску документацију • Узима сестринске здравствене историје • Процјени стање хитности пацијента • Правилно проведе процедуре припреме материјала за дијагностичке претраге • Правилно асистира у току извођења медицинско техничких радњии • Процијени и прати стање пацијента • Примјени и аплицира потребне терапије • Проводи дезинфекцију и стерилизацију, те правилно хигијенско и хируршко прање руку • Проводи превијање и постављање завоја • Примјени у пракси методе збрињавања повреде, пружања прве помоћи, средства за имобилизацију. • Припреми материјал и пацијента у акутном тровању, припреми антидот терапију и асистира • Процијени концепт здравља и примјени концепт промоције здравља, те превенцију болести • Примијени у пракси концепт примарне здравствене његе, улогу медицинског техничара у породичној медицини • Ради са инкубатором и његује прематурус, примјени његу пупка и природних отвора, обраду тјемењаче , оједа и соора • Правилно примјене дезинфекцију и стерилизацију у раду са пацијентом • Успјешно попуне одговарајуће формуларе (сестринску документацију) • Припреме пацијента за спирометрију, за снимање ЕКГ и руковање апаратима • Узима брис носа, грла, ока, коже, из ране • Узима узораке за биопсију, за пунктате • Узима узорке урина, узораке из полних органа и столице • Изводи катетеризацију и асистира • Мјења уринарни катетер • Мјери виталне знаке и убиљежава у листу • Његује усну дупљу • Намјешта зубну и ушну протезу • Уређује тијело умрлог према стандардима • Правилно подхрањује лијекове • Евидентира утрошени материјал • Осигурава асептичне услове током припреме оперативног поља

	• Води бригу о старима • Уписују готове анализе у документацију • Распознају врсте лабораторија • Узимање капиларне и венске крви • Распознају врсте инструменталних претрага • Изводи основне физикално терапијске радње • Врши едукацију омладине ,школског и предшколског узраста **КОМПЕТЕНЦИЈЕ**: • Показује социјално прихватљиво понашање • Уважава упозорење и мјере опреза • Показује одговарајући ниво одговорности • Има позитиван став пема пацијенту • Има позитиван став према здрављу, болести и немоћи, • Прихваћа одговорност за властите поступке • Дјелује самостално и иновативно • Поштује права пацијента • Трајно се усавршава према цјеложивотном образовању • Показује социјално прихватљиво понашање • Показује професионалну и морално етичку одговорност • Показује капацитете и спретност за тимски рад • Развија способности тимског рада, као и комуникације са запосленим • Има осјећај за естетику • Развију успјешну комуникацију сестра – пацијент – породица • Правилно примјењује етику здравственог радника • Уважава упозорење и мјере опреза • Има вољу за учењем и да побољша и допуни своје знање
Комуникација, комерцијални и административни послови - Комуникација с корсиником - Комуникација с медицинским особљем - Вођење одговарајуће медицинске документације у свим процесима рада - Врши обрачун здравствених услуга и ради статистичке извјештајеобразаца и сл. - Пружа емоционалну подршку болеснику	**ЗНАЊЕ:** • Самостално користи медицинску терминологију • Разликује типове образаца у задравственој и у социјалној установи • Разликује медицинске прописе И прописе здравственог осигурања • Подхрањује сестринске и друге записе • Судјелује у наручивању, пријему и надзору лијекова И санитетског

и његовој породици - Сарађује са мјесним заједницама и центрима за социјални рад - Комуницира и сарађује са другим здравственим установама на општинском и републичком нивоу - Судјелује у набавци потребног материјала - Води евиденцију о потрошњи лијекова - Води сестринске и друге записе - Користи информационе технологије	материјала судјелује у препознатљивости установе на тржишту **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира у усменом облику • Примјењује специфичности комуникације са појединцем ии заједницом свих животних доби • Води сестринску анамнезу • Набавља потребне лијекове И складишти их • Планира процес здравствене његе И организује исти • Врши обрачун здравствених услуга • Користи информациону технологију **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија вјештине комуникације са старим, болесним и немоћним особама, укључујући препознавање невербалних знакова комуникације • Ради самостално и води тим • Позитиван став према иновацијама и промјенама • Морално етичка и професионална одговорност
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине - Користи показатеље за процјену квалитете здравствене његе - Процијени властити рад (самоврједновати) у односу на кориснике, стручни тим и промоцију установе - Примијенуује стандардне поступке и нормативе у здравственој њези - Судјелује у одржавању медицинских уређаја - Судјелује у сигурном раду медицинских апарата - Извјештава о неправилности рада опреме и помагала - Провођење мјера заштите на раду - Провођење мјера очувања здравља и превенције болести	**ЗНАЊЕ:** • Разликује методе дезифенције (механичка, термичка, хемијска) • Процјењује властитирад • Судјелује у сигурном раду медицинске опреме дефинише мјере заштите на раду **ВЈЕШТИНЕ:** • Проводи мјере заштите на раду • Примјењује стандардне поступке и нормативе здравствене његе • Користи опрему на прописан начин • Разврстава медицински од немедицинског одпада • Уклања контаминирани материјал и припрема га за транспорт **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Испољава позитиван однос према мјерама заштите на раду • Показује професионалну одговорност • Поштује прописе и законске акте
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Емоционална и социјална зрелост, етичност, емпатија, физичка издржљивост, спретност, прецизност и одговорнос, добре комуникацијске вјештине, тактичност, стрпљивост и способност за рад у тиму. Пожељне особине су сналажење у непредвидивим околностима, развијене особине критичкога мишљења и критичност у раду.На

	радном мјесту треба да посједује добре комуникацијске вјештине.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Медицински техничар се запошљава у здравственим установама примарне, секундарне и терцијарне здравствене заштите, а може се запослити и у различитим социјалним установама. Установама социјалне заштите геријатријским установама, обдаништима,ученичким домовима и другим устаовама које имају потребу за сестринском дјелатношћу (војска, туризам,затвори,спортски клубови итд.)
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Бојана Ковачевић, дипломирана медицинска сестра, главна сестра интензивне његе, ЈЗУ Болница Требиње • Весна Шиљеговић-Радовић, доктор медицине, професор стручних предмета, Центра средњих школа Требиње • Нијаз Зорлак, магистар одгојних наука, Педагошки завод БПК-а Горажде • Мр. Горан Змијањац, дипломирани политолог, директор Завода за Образовање одраслих Републике Српске • Др. Радмила Пејић, помоћник министра за високо образовање, Министарство просвјете и културе Републике Српске • Алмин каплан, дипломирани медицински техничар, професор хигијене и здравственог одгоја и здравствене његе, Средња медицинска школа Мостар • Дубравка Летић, виша медицинска сестра, главна сестра Болнице Брчко Дистрикта • Вера Лалић, дипломирани медицински техничар, професор практичне наставе, ЈУ пољопривредна и медицинска школа Брчко
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the*	Законски из области здравља, здравстевног осигурања У ЕУ регулисана професија – Директива 2005/36/ЕК Еттички кодекс здравствених радника, Законски прописи из

occupation)	области сестринства , Закон о здравственој заштити и Закон о заштити права пацијента
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Најчешће ради самостално и у тиму за здравствену његу пацијента. Углавном ради у затвореном простору. Понекад ради и на отвореноме, нпр. у тиму хитне медицинске службе. Често ради у смјенама, у ноћном дежурству и викендом. Изложеност зарази, зрачењу, отровању, механичким озљедама, професионалноме стресу, емоционалној исцрпљености и сагоријевању на послу, умору, поремећају циклуса будности -спавања, болестима локомоторнога система и проблемима с венском циркулацијом доњих екстремитета и могућим оштећењима осјетила.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Otpornost na fizički napor, izvrsna zdravstvena kondicija

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.13 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Туристички техничар (Tourist technician)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	4221 i 4224
1.3 Струка (*Occupation family*)	Угоститељство и туризам
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	4221 i 4224
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Туристички техничар пружа информације о путним дестинацијама, организира путовања, осигурава резервације за путовање и смјештај, те региструје госте приликом пријаве и одласка, укључујући пријем гостију, регистрацију пријаве и одјаве у хотелима и другим објектима који пружају услуге смјештаја кроз типичне задатке рецепције, попут додјељивање соба, издавања кључева, пружања информација,вођење евиденције соба расположивих за кориштење, рјешавање притужби гостију, те вршење наплате туристичких услуга и издавање рачуна.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Планирање и организација продаје производа и услуга - Упознаје се с палетом производа – анализира понуду доступну на webу и другим изворима информација (резервацијски системи) - Прати трендове интереса потенцијалних потрошача (чита резултате истраживања тржишта, мишљења из новина) - Прати трендове развоја истоврсних конкурентних производа на тржишту - Континуирано прати промјене понуда пружатеља услуга (пријевозне агенције, угоститељски објекти, хотели и сл.)	**ЗНАЊЕ:** • Анализира категоризацију хотела и угоститељских објеката • Анализира економске факторе хотела, укључиво трошкове, калкулације, марже и капацитете у хотелијерству • Анализира привредна кретања на тржишту и елементе окружења у којем предузеће послује **ВЈЕШТИНЕ:** • Претражује, прикупља и процесуира електронске информације, податаке и концепте и систематично их користи • Примјењује процентни, промилни и каматни рачун у пракси • Истражује и сегментира тржиште • Израђује пројкте у туризму (прикупљење,

- Припрема референтне листе пружатеља услуга - Planira i provodi ugovaranje potrebnih kapaciteta u skladu s ponudama pružalaca usluga • Припрема простора, опреме и средстава рада - Брине се о опремљености, чистоћи и уређености радних простора (хотела, других туристичких објеката или туристичке агенције) - Брине се о техничкој исправности опреме, те возила	анализа и презентација података, лијепо обликовање текста, начин и редослијед презентирања) **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија поштовање принципа радне етике • Исказује спремност да се користи нумеричко израчунавање како би се рјешавали проблеми за вријеме свакодневног рада и живота • Развија хигијенске навике
Оперативни послови • Брига о кориснику, услугама и производима - Обавља све послове везане уз резервације путем свих дистрибуцијских канала - Евидентира и контролише цијене потврђених резервација и води бригу о попуњености капацитета - Комуницира са сурадницима и надређенима, даје релевантне информације и сачињава извјештаје о попуњености капацитета и кориштењу услуга (нпр. долазак гостију, група, ВИП гостију и сл.) - Прима госте/клијенте и уговара с њима кориштење појединих производа и услуга - Брине се о госту/клијенту те му осигурава све потребне информације, обавијести и подршку (нпр. локалне информације, слободне активности, гастрономска понуда итд.) - Попуњава све обрасце и води евиденције (ручно или уз употребу софтвера) - Врши наплату рачуна за продане услуге и производе, те обавља послове мјењачнице - Врши испраћај госта/клијента • Организација путовања, директна продаја, резервације, праћење реализације и фактурирања програма у туристичкој агенцији - Проводи оперативне послове на организацији, посредовању и координацији проведбе пакет-	**ЗНАЊЕ:** • Описује појам и специфичну организацију у хотелијерству, укључујући одговорност, осигурање и прописе у хотелијерству • Анализира организацију рецепције, економске факторе, особље и средства, тетехнологију рада рецепцијске службе у координацији с другим службама • Описује инструменте плаћања и међународна хотелска правила • Интерпретира различите туристичке уговоре • Описује врсте резервација, цјеновник хотелских услуга ваучере и авизо ваучере, пребукирање и алотман • Дефинише појам осигурања • Наброји инструменте који се користе као платежно средство у туристичком промету • Објашњава посредовање на туристичком тржишту, улогу, значај и врсте туристичких агенција и туроператора на туристичком тржишту • Објашњава појам девизног курса, начин утврђивања девизног курса, те промјене девизног курса – девалвацију и ревалвацију • Објашњава појам и значај и функције менаџмента (планирање, организација, вођење, контрола, стратегија) • Објашњава послове планирања, организационе послове и послове контроле у туристичким агенцијама • Анализира управљање новчаних токова у раду туристичке агенције • Описује функцију туризма, сувремену

аранжмана, излета, трансфера и конгреса - се о жељама и потребама потенцијалног госта - Израђује и нуди више производа који би могли одговарати жељама госта - Упознаје госта о условима купње и условима отказа - Прима писмене и усмене притужбе и просљеђује их надлежним особама - Израђује фактуру и проводи наплату услуге - Прати наплату и шаље опомене (поштивање рокова плаћања), прати реализацију промета и припрема извјештаје о проданим услугама - Контролише пристигле фактуре добављача у складу с договореним условима и проданим услугама - Продаје полице путних осигурања • Брига о задовољству госта у дестинацији - Пружа информације о туристичком садржају дестинације и упућује на непосредне пружатеље туристичких услуга - Прикупља и обрађује утиске гостију о задовољству у дестинацији (анкете) - Судјелује у пословима организације евената (приредбе, манифестације и догађања) и координира субјекте туристичке понуде • Вођење послова хотелске рецепције - Потврђује купце, прима долазне госте, додјељује собе и издаје кључеве за собу - Пружа информација о хотелским услугама и услугама доступним у заједници - Пружање информације о доступности смјештаја и резервацији соба - Одговара на захтјеве госта за одржавање и на притужбе контактира службе за одржавање кад гости пријављују проблеме; - Врши наплату хотелских услуга, саставља и провјерава рачуне за госта ручно или помоћу софтверског система - Прима и просљеђује поруке за госте особно или телефоном, уважавајући приватност гостију	организацију туризма и савремене трендове у развоју туризма • Објашњава значај природних и друштвено-географских фактора на укупан развој привреде у свијету • Описује природне и друштвене туристичке вриједности и облике туристичког кретања • Описује најзначајније туристичке регије и центре свијета • Описује развој и значај угоститељства, кухарства и услуживања, средства и предмете рада у угоститељству • Објашњава основне одлике и развој умјетности у друштвено-историјским раздобљима код нас и у свијету **ВЈЕШТИНЕ:** • Израђује туристичке уговоре (о алотману, о закупу, о резервацији, о организација путовања и сл.) • Попуњава полице и формуларе осигурања • Попуњава формуларе за откуп страних средстава плаћања и дневник обрачуна • Попуњава формуларе у вези с резервацијама • Самостално рукује опремом рецепције • Анализира пословање туристичке агенције • Самостално врши формирање, пласман и извођење туристичких аранжмана, укључујући израду калкулација и обрачун • Рјешава јединичина директна и индиректна нотирања код претварања девиза • Изводи технике наплате различитим врстама плаћања (готовина, путнички чекови, кредитне картице, онлине плаћање) • Саставља програм туристичког аранжмана • Изврши књижење (боокинг) клијената • Саставља коначну листу на основу букинг листе, роминг листу, осигурава превозна документа и визе • Организује дочек и трансфер туриста, • Организује излет и разгледање града • Организује и координира разне скупове и друге догађаје

- Вођење послова туристичких агенција - Обавља посредничке послове • Препознаје различите врсте туристичких агенција (знање) • Користи туристичко информативну документацију (вјештина) • Израђује аранжмане за домаће и иностранo тржиште (вјештина) • Разликује емитивне и рецептивне послове (знање) • Разликује врсте уговора између туристичких агенција са саобраћајним предузећима, хотелским и сл. (знање) • Извођење туристичких аранжмана	• Користи информационе технологије, посебно готове рачуналне апликације • Брине се о новчаним трансакцијама • Дијели материјале с локалним информацијама • Израђује садржај за туристичке брошуре • Надзире све путничке аранжмане • Нуди и продаје путно осигурање • Нуди информације везане уз туризам **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија смисао за рад и учење током цијелог живота • Развијање способности правилног расуђивање и логичког закључивања • Развија креативност и одговорност • Иницира креативност и даље самоучење • Управља временом у туризму • Уважава интерес за друге и њихово поштивање • Осјетљивост за културне разлике и отпор према стереотипима, исказује спремност да се превладају стереотипи и предрасуде • Развијање способности за разумијевање и доживљај креативног код умјетничког рада • Развија ставове о значају госта • Осигурава приватност гостију • Познаје фазе формирања туристичког аранжмана (знање)
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са корисницима услуга и тржиштем, традиционално и електронички - Примјењује све технике професионалног комуницирања у туристичком радном процесу - Примјењује интерне и екстерне канале писмене комуникације - Комуницира са добављачима и партнерима у процесу осигурања потребних капацитета и услуга - Израђује и ажурира профиле на web порталима за за директну продају туристичких услуга (нпр. booking.com, triwago.com, airbnb.com, и сл.) - Комуницира с продајном мрежом у процесу продаје • Рјешавање притужаба у туристичким	**ЗНАЊЕ:** • Описује књиговодствене појмове, пословну документацију и књиговодствену евиуденцију • Описује маркетинг и тржиште, те туристички производ • Описује појам и врсту туристичких аранжмана • Описује појам, елемнте и врсте калкулација у туризму • Објашњава правну регулативу у туризму • Описује стандарде у туризму, • Разликује категоризације хотела и угоститељских објеката • Описује појам и начин управљања људским ресурсима у туристичкој агенцији **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира на страним језицима • Описује књиговодствене појмове,

објектима - Обрађује притужбе примљене непосредно од госта, из продајне мреже и преко оперативног особља - Провјерава утемељеност притужби код непосредних пружатеља услуга - Саставља приједлог рјешења притужбе по овлаштењу надлежних особа - Прима притужбе непосредно од корисника услуга и од пружатеља услуга - Сарађује са комерцијалним особљем и пружаоцима услуга, на лицу мјеста изналази рјешења и одговоре на притужбе и проблеме те подносити извјештаје о њима • Координација тима људи - Сарађује с одјелима повезаним с извршењем услуге - Даје налоге за извршење услуге • Креира производе и услуге - Контактира непосредне пружатеље услуга и прибавља информације о цијенама и условима пружања услуга - Саставља приједлоге нових производа, те креира једноставније агенцијске производе уз израду припадајуће калкулације цијена - Упознаје продајну мрежу с новим производима и услугама • Продаја и маркетинг производа и услуга - Продаје и оглашава пригодне индивидуалне, групне, сезонске и друге специјалистичке програме - Посредује између корисника услуга и хотела - Уговара послове с туристичким агенцијама, корпоративним сектором, спортским организацијама и осталим субјектима на тржишту - Учествује у организацији послова око организације скупова - Истражује могућности нових канала дистрибуције • Вођење пословне документације - Водити и шаље евиденције другим туристичким организацијама, туристичким заједницама и установама - Просљеђује примљене притужбе	пословну документацију и књиговодствену евиуденцију • Описује маркетинг и тржиште, те туристички производ • Описује појам и врсту туристичких аранжмана • Описује појам, елемнте и врсте калкулација у туризму • Израђује пословни план у туризму (развој идеје и производ, маркетинг, организавија, људски ресурси, финанције) • Израђује калкулације набавке, калкулације продаје и калкулације смјештаја у хотелу • Комуницира са потенцијалном клијентелом • Комплетира финансијску документацију, обрачуна приход и трошкове, утврди финансијски резлутат • Врши пропаганду туристичког аранжмана, нуди и продаје туристички аранжман • Употребљава стране језике у сврху пословне комуникације • Користи информациону технологију у комуникацији • Врши маркетиншко планирање, дефинише циљеве, и маркетинг стратегију • Израчунава продајну цијену са унапријед заданом маржом • Осмишљава пропагандне поруке • Води евиденцију о пословним промјенама у хотелу • Размјењује податке између хотелских служби • Евидентира податке у пословне књиге • Израђује калкулације у хотелијерству • Рачуна степен искоришћености капацитета и анализира утицај искоришћености капацитета на пословни резултат **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија склоности ка учењу страних језика • Развија сигурност и правилно комуницирање с клијентима, гостима и особљем • Развијање способности правилног

надлежним особама - Водити базе података - Проводити анкетирање гостију - Водити кореспонденцију с пословним партнерима	расуђивање и логичког закључивања • Развијање способности за уредност, поступност и тачност код рачунања • Развијање способности организовања и сарадње у групи • Сарађује с добављачима и клијентима • Развијање самосталности и одлучности за почетак сопственог бизниса
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Осигуравање квалитете властитог рада и рада пословних сурадника и чланова тима - Примјењује професионални приступ послу и преузима одговорност за постигнућа везана уз прописани стандард - Овладава вјештинама потребним за рјешавање свих проблема у подручју рада - Примјењује начела тимског рада • Судјеловање у осигуравању квалитете производа и услуга - Придржава се важећих законских и подзаконских норми - Примјењује задане стандарде при креирању и пружању туристичке услуге или пакет-аранжмана - Примјењује стандарде произашле из лиценци (ИТ опрема, едукација, дресс цоде) - Примјењује постојеће стандарде у угоститељству и туризму - Провјерава примјену професионалних стандарда код различитих пружатеља услуга у туризму • Примјена мјера сигурности и процедура заштите на раду - Примјењује прописане процедуре за заштиту околиша, здравља, заштите од пожара - Води бригу о техничкој исправности средстава за рад - Исправно користити опрему и инвентар - Примјењује мјере заштите од пожара и заштите околиша - Препознаје ризике и потенцијалне опасности те примјењивати одговарајуће мјере заштите	**ЗНАЊЕ:** • Познаје законе из области туризма • Разликује стандарде у туризму и угоститељству • Описује стандарде сигурности хране **ВЈЕШТИНЕ:** • Прикупља и мјери повратне информације корисника • Осигурава усклађеност са здравственим, сигурносним хигијенским и другим законима повезанима с храном • Придржава се етичког кодекса у туризму • Разликује мјере заштите на раду • Дефинише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Дефинише начине заштите околиша **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија свијест о поштивању закона • Развија свијест о значају стандарда • Развија дух толеранције, хуманизма и основне етичке принципе • Развија способности поштовања еколошких стандарда • Прихваћа и промовише здраве стилове понашања, адекватне прехрамбене навике и тјелесне активности које омогућавају појединцу квалитетан и здрав живот • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјеђеност

2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Поштивање различитости, развијање толерантности, флексибилности, радозналости, комуникацијских вјештина, тимски дух, отворености ка новим технологијама и знању страних језика, отклањање предрасуда, позитиван став бриге за свакога госта, развијање свијест о важности дискреције и мјера заштите података.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Туристичке агенције; туристичке заједнице општина, градова, кантона, ентитета; хотели; пријевозничке фирме; рент-а-цар фирме
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Далибор Крешић, директор Хотела «Посједон» Неум; • Бранислав Тимотић, директор продаје Хотела «Термаг» Јахорина; • Сенад Халиловић, директор Хотела «Хиллс» Сарајево; • Милана Крмењац, туристички техничар, рецепционерка Хотела Терме Сан Лакташи; • Денис Фазлић, проф. енглеског језика и књижевности, стручни савјетник за Заједничку језгру наставних планова и програма у Сектору за стручно образовање и обуку, Агенција за предшколско, основно и средње образовање БиХ; • Мирјана Томић, ВКВ кухар специјалиста, наставница практичне насатве, Средњошколски центар «Петар Кочић» Зворник; • Жељка Гаврић, дипл.ецц., наставница економске групе предмета и практичен наставе за туристичке техничаре, Угоститељска и трговинска школа Добој; • Сафет Дајџић, дипл. туризмолог, наставник стручних предмета и практичне наставе, Средња угоститељско-туристичка школа Сарајево; • Емир Кауковић, дипл.ецц., наставник практичне наставе из туризма и угоститељства, Друга средња школа Цазин; • Аида Џаферовић, дипл. журналиста, стручна савјетница за стручно Образовање одраслих, Министарство цивилних послова БиХ; • Мр. сц. Викторија Бешевић Чомић, дипл. психолог, стручни сарадник – психолог, Федерални завод за запошљавање Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард	5 година

уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Закони из области туризма, радно законодавство, основе пословног и облигационог законодавства
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Туристички техничар ради канцеларијски посао који изискује дуготрајно сједење и рад за рачунаром, због могућих непредвидљивих ситуација изложен је стресу, потребе посла често изискују рад у нерадне дане или празнике, те прековеремени рад или рад ноћу (рецепција хотела)
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Комуникативност и способност сналажења у непредвидивим ситуацијама

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.14 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Техничар хортикултуре (*technician*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	3142
1.3 Струка (или подручје занимања) (*Occupation family*)	Пољопривреда и прерада хране
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	3142
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Послови којима се бави јесу биљна производња, трговина цвијећем и биљним производима, пројектовање, подизање и одржавање зелених површина, њега и гајење цвијећа, озелењивање животне средине, уређење зелених и затворених површина. Области које спадају у овај посао јесу цвјећарство, расадничарство, хортикултура, организација производње, примјена и продаја цвећа, дрвећа, украсног шибља, израда травњака итд. Отворени простор је највећим дијелом мјесто где се посао обавља, као што су баште, расадници, паркови, те затворени простор, пластеници и слично.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Анализира планира и организује рад - Прегледа радну документацију, одређује поступке рада • Припрема рад и радно мјесто	**Знања:** • Познаје организацију радног мјеста • Познаје технологију производње • Познаје врсте и карактеристике материјала који се користе у хортикултури • Познаје врсте и карактеристике средстава за рад и начин њиховог функционисања • Познаје основне вртне стилове кроз развој људског друштва **ВЈЕШТИНЕ:** • Анализира дневне послове и радне задатке и припрема се за њихову реализацију • Преузима радни налог и на основу њега одређује вријеме потребно за извршење радних задатака

	• На основу радног налога бира одговарајуће материјале, алате и оруђе за рад • Врши контролу исправности задуженог материјала, алата и оруђа • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима хигијенско-техничке заштите **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Организира рад групе
Оперативни послови • Производња, узгој и њега једногодишњег цвијећа и трајница • Производња, узгој и њега сезонског цвијећа и трајница • Производња, узгој и њега луковичасто – гомољастих цвјетних култура • Производња и примјена дендро материјала • Изводи основне принципе грађевинарства у уређењу паркова и основне вртне стилове • Руковање, трапљење и транспорт садница • Заснивање травњака • Аранжирање • Извођење пројеката у зеленилу специјалне намјене • Одржавање машина и уређаја	**Знања:** • Наводи морфолошке особине цвјетних врста • Разликује врсте и карактеристике земљишних супстрата • Објашњава начине размножавања у цвјећарској производњи • Познаје технике генеративног и вегетативног размножавања • Наводи врсте и карактеристике ђубрива (органска и минерална), као и начин њихове примјене • Описује мјере заштите цвјетних култура од болести и штеточина • Познаје морфолошке особине луковичастих и гомољастих цвјетних култура • Разликује врсте супстрата и земљишта за садњу луковица и гомоља у посудама и на отвореном простору • Објашњава технику припреме и начин садње луковица и гомоља • Познаје начине његовања луковица и гомоља • Дефинише технику вађења, класирања и чувања луковица и гомоља • Објашњава организацију расадника и начин његове припреме (одјељак за размножавање, одјељак за формирање садница, матичњак,...) • Разумије врсте и карактеристике земљишних супстрата у производњи дендро материјала • Наводи морфолошке особине дрвенастих и жбунастих врста • Описује поступак пресађивања одраслих стабала • Објашњава начине размножавања • Препознаје вријеме и начин скупљања плодова и вађења и чувања сјемена

	• Објашњава технику сјетве сјемена • Објашњава технику узимања материјала за вегетативно размножавање • Објашњава технику кориштења фитохормона • Пројектује једноставне зелене површине и врши мјерења • Проводи активности на реализацији пројеката за заснивање једноставних зелених површина • Описује технику узимања узорака земљишта за анализу • Објашњава начин гајења различитих биљних врста, дрвећа и жбуња • Разумије врсте и карактеристике ђубрива као и начине њихове примјене код производње дендро материјала • Описује мјере заштите дендро материјала од болести и штеточина • Разумије различите грађевинске материјале и елементе • Наводи једноставне грађевинске конструкције • Описује земљане радове при уређењу паркова • Објашњава технику вађења и даљег руковања са садницама • Препознаје стандарде паковања и транспорта садница • Објашњава технике заснивања травњака • Препознаје мјере његе травњака • Разумије основне биљне врсте за травњаке • Разумије биолошка, еколошка и декоративна особине биљног материјала који се најчешће користи у биодекорацији • Примјењује правила и принципе аранжирања те мјере његе цвјетних аранжмана • Познаје стил и технику аранжирања • Описује технике припремања сухих материјала • Наводи основне карактеристике заштићених подручја **ВЈЕШТИНЕ:** • Припрема супстрат за сјетву сјемена • Припрема супстрат за вегетативно размножавање • Припрема сјеме и врши сјетву

	• Припрема вегетативне дијелове биљака и врши вегетативно размножавање • Проводи мјере узгоја и његе расада • Учествује у припреми заштитних средстава и врши заштиту од болести и штетника • Припрема супстрат и земљиште за садњу луковица и гомоља • Припрема луковице и гомоље за садњу и обавља садњу у посудама на отвореном простору • Његује луковице и гомоље у процесу производње • Вади, класира и смјешта (чува) луковице и гомоље • Организује/припрема површине за размножавање дендро материјала • Организује/припрема/прикупља материјал за размножавање дендро врста • Припрема опрему и алат који се користи у размножавању дендро материјала • Организује и изводи процесе размножавања дендро материјала • Организује и изводи мјере његе садног дендро материјала • Узима узорак за анализу земљишта • Организује послове везано за школовање садног дендро материјала • Учествује у избору врсте ђубрива, дозирању и начину примјене • Припрема заштитна средства и врши заштиту засада од болести и штеточина • Одабира различите грађевинске материјале у уређењу паркова • Организује извођење једноставних грађевинских композицијских елемената у уређењу паркова • Препознаје оштећења на постојећим грађевинским елементима • Учествује у одређивању рокова за вађење садница • Организује вађење и припрему садница за даљу намјену • Организује и учествује у процесу трапљења • Организује послове припреме земљишта за подизање травњака • Организује и изводи послове подизања травњака

	• Организује његовање травњака • Бира и припрема биљни и помоћни материјал за израду аранжмана • Користи алат и опрему за аранжирање • Израђује различите цвјетне аранжмане • Процјењује услове успјевања биљних врста у ентеријеру • Бира одговарајуће лончанице и остали биљни материјал према еколошким критеријумима • Уређује ентеријер биљним материјалом • Препоручује и примјењује мјере његе лончаница у ентеријеру • Учествује у одржавању и исправности те уочава неправилности у раду алата, машина и уређаја • Познаје основна правила одржавања средстава рада **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Еколошки је освјештен • Исказује спремност за очувањем постојећих и развојем биљних врста • Спремност за рад на отвореном простору • Исказује спремност за учењем и даљим професионалним развојем • Исказује осјећај за уредност, прецизност и естетику
Комуникација, комерцијални и административни послови • Попуњавање радне документације • Набавка сировина и продаја производа • Комуникација са сарадницима, надређеним и клијентима	**Знања:** • Познаје начин вођења радне документације • Посједује функционалну и основну информатичку писменост у струци • Познаје врсту и структуру трошкова • Примјењује нормативе и прописе из подручја хортикултурне производње • Познаје процес рада • Користи стручну терминологију **ВЈЕШТИНЕ:** • Попуњава производну документацију • Попуњава дневник рада • Наручује потребан материјал • Процјењује могуће трошкове • Израђује калкулацију цијена производа и услуга • Преноси информације о току процеса рада својим сарадницима • Даје упутства о сигурном раду и употреби одговарајуће опреме • Сарађује са странкама и наручиоцима послова

	КОМПЕТЕНЦИЈЕ: • Осјетљивост за културне разлике и отпор према стереотипима • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима • Извођење радова тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине	**Знања:** • Примјењује нормативе и прописе из подручја хортикултурне производње • Наводи посљедице неадекватне и неблаговремене заштите • Објашњава прописе еколошке заштите, заштите на раду и против-пожарне заштите **ВЈЕШТИНЕ:** • Користи средства рада и материјала у складу са упутством произвођача • Ради у складу са стандардима и прописима • Провјерава квалитет рада у свим фазама производње • Употребљава заштитна средства и опрему у току рада • На одговарајући начин одлаже штетне материје (отпатке од средстава за третирање биљака – пестициди...) и опрему штитећи своју ужи о ширу околину од загађења **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	- Исказује љубав према природи - Цијени и примјењује естетске вриједности
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Постоје значајне потребе на тржишту рада
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Суад Алић – Директор – ЈУ Средња школа пољопривреде, прехране и услужних дјелатности Сарајево • Душан Сарајлић – АПОСО • Мирјана Лолић – ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Сузана Мршић - ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор

	• Адалберт Вонсовић – ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Елдад Мркаљевић - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Гордана Вуковић – ЈУ Центар средњих школа Требиње • Милка Кантар – Унија удружења послодаваца Републике Српске • Един Струкан – Педагошки завод УСК
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Закони, правилници и стандарди из области заштите јавних површина
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Рад на отвореном, постоји потреба за прековременим радом , кориштење перстицида и хемикалија
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Отпоран на алергије Општа здравствена способност

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.15 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Шумарски техничар (*Forestry technician*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	3143
1.3 Струка (*Occupation family*)	Шумарство и обрада дрвета
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	3143
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Шумарски техничар ради на узгоју, заштити, уређивању и искориштавању шума. У раду на узгоју шуме и на пошумљавању шумарски техничар, по упутствима инжењера шумарства, а у одређеним оквирима и самостално, утврђује услове и могућности узгоја шуме. Прикупља податке о обиљежјима шумских подручја, утврђује његову величину, врсте шумских култура и заједница те њихово стање, те податке о врстама и популацији дрвећа, могућим болестима и оштећењима шума, опасностима од пожара и сл. На темељу тих елемената предлаже начине узгоја и искориштавања. Шумарски техничар прикупља сјеме и ради на узгоју садница. Надзире њихов развој и евентуалне појаве болести или штетника. Предлаже и проводи мјере заштите садница, као и шуме уопште.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Анализа, планирање и организација рада - Заприма и анализира радне задатаке и дневне послове - Одређује вријеме потребно за радне задатке на основу радног налога и важећих норматива - Прикупља и обрађује потребне податке - Припрема и обрађује техничко–технолошку документацију - Води мање групе радника приликом организације и током рада • Припрема радног мјеста	**Знања** • Објасни просторно функционалну подјелу и уређење шума • Разликује просторне уређајне јединице • Приказује организацију рада предузећа и образлаже организацију радног мјеста **ВЈЕШТИНЕ** • Користи информациону технологију • Прикупља и обрађује податке • Чита пројектну документацију • Организира процес рада **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима

- Провјерава прибор, опрему и технички материјал - Планира динамику рада - Брине се о чистоћи и организацији радног простора	• Ради самостално и у тиму • Ефективно користи радно вријеме • Преузима одговорност за свој рад • Испољава позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад
Оперативни послови • Узгој шума - Проводи поступак превођења деградираних и изданачких шума у виши узгојни облик директном и индиректном конверзијом - Проводи технику и технологију подизања шумских култура и плантажа - Организира брање и сакупљање сјемена - Припрема сјеме за накнадно дозријевање, сушење и издвајање из плодова - Контролише послове сушења, испирања, стратификације и чувања шумског сјемена - Испитује визуелно особине сјемена - Израчунава потребну површину у расаднику за предвиђену производњу - Просторно дијели расадник у зависности од предвиђене производње - Формира лије и пластенике - Организује производњу садница генеративним и вегетативним путем - Организује послове сортирања садница - Организује послове трапљења садница - Организује пакирање садница и спремање за транспорт • Уређивање шума - Дорађује прегледне карте - Врши орјентацију помоћу бусоле и карте и одређује азимут - Користи таблице различитих таксационих елемената - Самостално врши премјер дубећих стабала - Вади изватке преслеровим сврдлом - Одређује запремину, прираст, стаост и сортиментну структуру дубећих	**Знања** • Објасни појам шуме, појам састојине и њене основне карактеристике, циљ његе шума • Објасни физичка и механицка особине дрва • Описује трајност дрва • Разликује естетска особине дрва • Објашњава огријевна вриједност дрва и запаљивост дрва • Објасни биолошке и узгојне значајке врста дрвећа • Разцрстава дрвеће • Описује обликовање, склопљеност и састав крошања • Набраја главне чиниоце развитка састојине • Описује разврставање дрвећа • Објашњава однос броја стабала • Објасни прираст и развој прираста • Објашњава главне шумске прозиводе, споредне шумске прозиводе, те општекорисне функције шуме • Разликује еколошке, биолошке и шумско-узгојне особине главних врста дрвећа наших шума • Објашњава основне облике природног обнављања шума • Објасни појам прореда и основне врсте прореда • Набраја спољашње и унутрашње особине шумског сјемена • Објашњава начин брања и сакупљања сјемена, потребан алат и заштитна средства • Објашњава начине сушења и издвајања сјемена из плодова (трушење и други поступци) • Описује поступак узимања узорка сјемена • Објасни методе испитивања спољашњих и унутрашњих особина сјемена

стабала - Одређује таксационе елементе састојине (број стабала, темељеницу, запремину, прираст, старост и друго) - Учествује у пословима инвентуре шума - Учествује у изради пројектно-планске документације • Заштита шума - Препознаје штетно дјеловање биотских и абиотских фактора - Врши детерминацију врста инсеката најважнијих штеточина шумског дрвећа - Препознаје дјеловање осталих шумских штеточина (корова, глодара, стоке, дивљачи, човјека и другог) - Примјењује мјере борбе против свих врста штеточина (клопке и санитарне дознаке) - Примјењује специфичне облике заштите заштићених подручја (резервати, национални паркови, заштићени пејзажи, споменици природе) - Самостално врши премјер дубећих стабала - Вади извртке Преслеровим сврдлом - Одређује запремину, прираст, старост и сортиментну структуру дубећих стабала - Одређује састав структурну изграђеност састојине (број стабала, темељницу, запремину, прираст, старост и друго) - Учествује у пословима инвентуре шума - Учествује у изради пројектно-планске документације • Искориштавање (експлоатација) шума - Организује послове експлоатације у складу с изведбеним пројектом - Обиљежава сјекачке линије - Врши класирање, мјерење и евидентирање у књиге премјерби посјечене дрвене масе - Евидентира дневне учинке радника - Организује извлачење посјечене дрвне масе - Евидентира у књигу премјерби извучену дрвну масу	• Разликује критеријуме за избор мјеста за расадник • Описује поступак формирања лија и пластеника • Разликује поступак производње садница генеративним и вегетативним путем • Описује поступке заштите садница и правила избора заштитних средстава • Разликује картографски приказ оснвних просторних уређајних јединица • Објасни основне принципе просторно-функционалне подјеле простора • Набраја дјелове и принцип рада мјерних инструмената који се користе за премјер површине земљишта, нагиба терена и сл. • Објашњава појмове шумско-привредног подручја, газдинске јединице, одјељења и одсјека и начин њиховог обиљежавања на терену и картама • Објасни појмове и врсте примјерних површина • Описује поступак рада на примјерним површинама • Објашњава дубину и механички састав земљишта • Разликује величину и врсту нагиба терена (уједначен, изломљен, конкаван, конвексан, вртачаст и друго) • Објасни експозицију и основни облик терена (гребен, греда, страна, увала, плато и друго) • Препознаје доминантне шумске заједнице • Распознаје врсте шумског дрвећа и жбуња по хабитусу, листу, плоду, гранчици и цвијету • Објашњава систематику дрвећа и жбуња, набраја њихове латинске Називе и распрострањеност (ареал) • Разликује главне шумске заједнице и њихово хоризонтално и вертикално рашчлањење • Описује појам и начин израде фитоценолошког снимка

- Отпрема шумске дрвне сортименте - Попуњава отпремну документацију - Израђује дневне и мјесечне извјештаје по фазама Послови у ловиштима - Обавља организационе послове у ловиштима, везане за бригу о дивљачи - Врши прихрану, узгој и лов дивљачи - Изграђује ловно-техничке објекте - Изграђује ловно-узгојне објекте	• Препознаје доминантне шумске заједнице • Објасни склоп, обраст и бонитет састојине • Објашњава појмове ендемита, реликта, екотипа, биотипа, као и појам и значај сукцесије • Описује поступак инвентуре шума • Разликује врсте, садржај и поступак израде пројектно-планских докумената • Објашњава начело и врсте трајности • Описује појмове и врсте зрелости састојине, опходње, опходњице и друго • Описује појмове добних разреда, газдинских класа, уређајних разреда и друге • Разликује методе одређивања приноса • Описује појам, врсте и начин израчунавања етата • Објасни основне функције шума и начине њиховог усклађивања (њихову комплементарност и могућу конфликтност) • Описује начела пројектовања и врсте циљева газдовања и мјера за остваривање тих циљева • Набраја симптоме најчешћих обољења шумског дрвећа • Разликује биотичке и абиотичке штетне факторе • Разликује облике заштићених подручја: резервати, национални паркови, заштићени пејзажи, споменици природе • Објасни специфичне облике заштите заштићених подручја • Објашњава нормативе израде сортимената и њихову подјелу • Описује основне елементе транспорта (возило, товар и пут). • Објашњава димензионисање шумских путева • Објасни отварања шума, одређује оптималне густине шумских путева у различитим теренским условима • Разликује начинима градње и машине за градњу шумских путева

	• Објасни врсте и начин израде шумских влака • Разликује алате и машине за сјетву сјемена и садњу садница • Набраја алате за његу тла, те ручно оруђе за одстрањивање корова и грмља • Објашњава кориштење алата за обиљежавање стабала • Објашњава кориштење алата за мјерење прираста и дебљине коре • Описује машине за сјечу и израду дрвета (моторне тестере, машинеза корање, машине за балирање, машине за иверање, машине за брикетирање, харвестерии процесори) • Описује машине за привлачење и изношење дрвета (скидери, жичаре, трактори итд.) • Описује машине за утовар и истовар дрвета (шумске дизалице, шумска витла) • Описује машине за превоз дрвета. Машине за градњу и одржавање шумских путева • Описује машине за подизање, његу и заштиту шума • Разликује начине привлачења и утовара дрвних сортимената • Разликује врсте и дјелове стоваришта • Описује врсте грешака дрвета • Разликује видове коришћења осталих шумских производа • Набраја алате и механизацију која се користи при пословима експлоатације шума и рад са њима • Описује врсте, састав и класификацију дивљачи која је заступљена у нашим шумама и ловиштима • Објашњава начине прехране, заштите, узгоја и лова дивљачи • Објашњава законске прописе о лову • Разликује пасмине ловачких паса и описује њихове способности • Разликује ловно оружје и муницију • Опбјашњава организацију ловишта и потребних објеката у њему **ВЈЕШТИНЕ**

	• Проводи поступак превођења деградираних и изданачких шума у виши узгојни облик директном и индиректном конверзијом • Препознаје физичку зрелост, доба сазријевања и опадања сјемена, учесталости и обилности плодоношења • Одређује вријеме сакупљања шумског сјемена • Израђује пратећу документацију о сјемену (увјерење о поријеклу, декларацију и друго) • Калеми (оплемењује) саднице различитим технологијама и поступцима • Користи машине, уређаје и оруђа за ђубрење, сјетву и садњу, његу, заштиту и наводњавање • Користи технологију расађивања садница • Врши организацију сјече стабала • Одређује запремину сложеног дрвета • Класификује сортименте • Отпрема сортименте и води одговарајућу документацију • Разврстава сортименте по важећим стандардима • Користи мјерне инструменте који се користе за премјер површине земљишта, нагиба терена и сл. • Вади изватке Пресреловим сврдлом • Користи таблице различитих таксационих елемената • Правилно попуњава обрасце за прикупљање података при инвентури шума и начин њиховог попуњавања • Користи пројектно-планску документацију • Израђује дијелове пројектно-планске документације • Примјењује мјере борбе против свих врста штеточина (клопке и санитарне дознаке) • Одређује запремину тесаних и резаних сортимената • Препознаје најчешће болести дивљачи и начине њиховог спречавања

	КОМПЕТЕНЦИЈЕ • Ради самостално и у тиму • Води мање тимове и има капацитет да надгледа друге • Преузима дјелимичну одговорност за вредновање и унапређење активности у промјењивим условима • Показује самоусмјеравање у учењу, те вољу и позитиван став према властитом професионалном развоју • Исказује еколошку освјећеност и склоност према природи и посебно шуми • Прихваћа специфичне услове живота и рада у шуми • Исказује одговорност према природним богатствима
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација - Преноси упутства и извјештаје о току рада сарадницима и надређеним - Преноси упутства о сигурном раду и употреби одговарајуће опреме - Прима странке и даје им тражене информације • Комерцијални послови - Наручује потребна материјална средства - Планира ангажовање потребне радне снаге - Процјењује могуће трошкове • Административни послови - Попуњава радне образце - Попуњава дневнике рада - Попуњава табеларни приказ евиденције извршења планова	**Знања** • Описује процес рада • Разликује врсте евиденције и документације **ВЈЕШТИНЕ** • Користи стручну терминологију • Примјењује принципе пословне комуникације • Користи нормативе утрошка материјала • Израђује калкулације **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Исказује осјетљивост за културне разлике и отпор према стереотипима • Отворен је за комуникацију, има способност пословне комуникације, презентације, комуникације на страном језику, те користи комнуникацијска средства • Исказује склоност иницијативи и показује спремност за развој подузетничких вјештина • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Испољава позитиван однос према професионално етичким нормама и вриједностима • Исказује осјећај за уредност и тачност
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Осигуравање квалитете - Користи средства рада и материјале у складу са упутствима произвођача - Провјерава квалитет рада у свим	**Знања** • Објасни правила одржавања средстава рада • Објашњава стандарде квалитета шумских дрвних сортимената • Објашњава прописе из области заштите

фазама - Познаје радне норме - Уредно одржава средства рада и алата - Пријављује уочене кварове • Мјере заштите на раду, очувања здравља и околине - Употребљава заштитних средстава и опрему - Указује прву помоћ у случају потребе - Правилно рукује штетним материјалима	на раду, и из области заштите животне средине **ВЈЕШТИНЕ** • Користи стандарде и норме осигурања квалитета • Користи • Утврди исправност средстава заштите на раду • Примијени опрему за заштиту на раду • Примијењује мјере и опрему противпожарне заштите • Примијењује правила и мјере одлагања и складиштења отпадних материјала у складу с прописаним процедурама • Примијењује прописане мјере заштите животне околине • Указује прву помоћ **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Исказује свијест о потреби адекватне и благовремене заштите и коришћења заштитних средстава • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Пожељне су организаторске способности, те позитиван став према природи, посебно шуми, и прихваћање специфичних услова живота и рада у шуми.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Шумарски техничари запошљавају се у шумарству, тј. шумским газдинствима и шумаријама.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Аднан Дувњак, магистар шумарства, руководилац у РЈ шумарство, Сарајево-шуме; • Мр. сц. Зехра Вељовић, дипл. инг. шумарства и хортикултуре, наставница стручно-теорисјке и практичне наставе, Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево; • Ален Масковић, магистар шумарства, руководилац ОЈ шумасртва, Сарајево-шуме; • Дана Мушовић, дипл.инг.шумарства, наставница стручних предмета, Средњошколски центар «Василије Острошки» Соколац, • Јасмин Хиндија, дипл.инж.комуникација, шеф производње и складишта, Фруцтас д.о.о. Сарајево; • Бојан Чортан, дипл.инг.шумарства, стручни сарадник у

	области шумарства, Шуме Републике Српске а.д. Соколац • Ибрахим Карачић, дипл.инг.маш., наставник стручно-теоријских предмета и помоћник директора Средње пколе за околиш и дрвни дизајн Сарајево; • Зорица Крсмановић, дипл.политолог, виша стручна сарадница за међународну сарадњу у области рада и запошљавања, Министарство цивилних послова БиХ
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Закони из области шумарства
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Шумарски техничар највећи дио својега рада обавља у шуми, то значи на отвореном, у природи. Такви услови могу бити некомфорни и напорни. Врло често, да би дошао до мјеста гдје се послови обављају, мора путовати теренским возилима, па и пјешачити на већим удаљеностима и по беспућима. У одређеним фазама рада, нпр. сјече дрвећа, грубе обрадбе и извлачења, изложен је опасностима чак и од тежих повреда, а посебно ваља нагласити његову одговорност за сигурност других радника који обављају шумске радове.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	За шумарског је техничара потребно добро здравље и добра општа тјелесна кондиција.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.16 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Текстилни техничар – конфекционар (Textile technician in textile manufacturing)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	3119
1.3 Струка (*Occupation family*)	Текстил и кожарство
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	3119
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Текстилни техничар – конфекционар организује поједине фазе технолошког процеса у конфекционираној изради одјевних предмета, те припрема узорке тканина за каталоге производа. Учествује у изради планова производње и остале технолошке документације. Разрађује сировински састав тканине, надгледа квалитет сировина, полупроизвода и готових производа, те организује и надзире рад група радника.

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Анализа, припрема и планирање процеса производње - Врши анализу, припрему и планирање процеса производње - Припрема техничко-технолошку документацију - Сарађује са тимом радника техничке припреме • Припрема простора, опреме и средстава рада - Провјерава опремљеност, чистоћу и уређеност радних простора - Провјерава техничку исправност опреме - Организује свој рад и рад групе радника - Преузима (припрема) и лансира техничко-технолошку документацију	**ЗНАЊЕ:** • Објашњава припрему и процес планирања производње у текстилној индустрији • Анализира процес прозиводње у текстилној индустрији • Објашњава техничко-технолошку документацију, начин њене израде и ток кретања • Објашњава организацију рада погона или радионице • Објашњава карактеристике предмета рада које користи у процесу производње **ВЈЕШТИНЕ:** • Претражује, прикупља и процесуира електронске информације, податаке и концепте и систематично их користи • Примјењује процентни, промилни и каматни рачун у пракси • Самостално користи техничко-технолошку документацију

	КОМПЕТЕНЦИЈЕ: • Развија поштовање принципа радне етике • Исказује спремност да се користи нумеричко израчунавање како би се рјешавали проблеми за вријеме свакодневног рада и живота • Посједује способност за тимски рад • Развија хигијенске навике
Оперативни послови: • Организација реализације процеса производње - Организује рад технолошког процеса производње у погону (радионици) - Обезбјеђује предмете рада (сировину, материјал, полупроизвод,...) и организује унутрашњи транспорт - Врши израду и контролу пробних производа (колекције конфекционираних производа) • Конструкција и израда конфекцијских производа - Организује и контролише технолошки процес производње конфекцијских прозивода - Даје идејна рјешења - Анализира креаторске скице и моделе; - Израђује конструкцију модела поштујући мјере стандарда - Кроји модел, шије модел; испитује и анализира сашивени модел - Дорађује модел - Умножава кројне слике модела - Израђује шаблоне за кројне дијелове модела - Израђује по наруџби - Користи програме и рукује ЦНЦ машинама за производњу конфекцијских производа (модела) - Обавља међуфазну контролу • Лабораторијско испитивање - Врши узорковање и лабораторијско испитивање основног и помоћног материјала, полупроизвода и готових конфекцијских производа	**ЗНАЊЕ:** • Објашњава правила организације рада предузећа и организацију производње • Описује карактеристике и рад на машинама за конфекционирање • Објашњава организацију унутрашњег транспорта предмета рада • Набраја безбједоносне и сигурносне мјере заштите на раду • Објашњава организацију и контролу дизајнирања конфекционираних производа и амбалаже • Користи рачунар за израду једноставних програма дизајнирања конфекционираних производа и израду једноставних програма за моделирање и вођење техничко-технолошке документације • Објашњава организацију и контролу технолошког процеса конфекционирања производа • Описује уређаје и методе лабораторијског испитивања **ВЈЕШТИНЕ** • Препознаје врсту текстилног материјала • Узима мјере за конструкцију текстилног прозивода • Израђује кројеве модела • Израђује шаблоне • Кроји све врсте одијевних предмета: сукња, блуза, хаљина, хлаче, кошуља, прслук • Израђује крону слику за текстилни прозивод • Преноси кројну слику на материјал • Примјењује ручно и машинско кројење **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Рационално користи материјал правилним полагањем кројне слике

• Магацинско пословање - Складишти средства за рад и предмете рада - Складишти и отпрема готове производе и води потребну документацију	
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима и клијентима (муштеријама, странкама) – Комуницира са сарадницима и надређенима – Комуницира с особљем у погону и тумачи пројектну документацију – Комуницира с корисницима услуга • Набавка алата, прибора и материјала – Набавља алат, прибор и материјал – Врши калкулацију утрошка материјала и енергије – Анализира тржиште набавке средстава за рад и производа рада – Ради калкулације цијена, припрема понуде услуга и производа и – Учествује у склапању купопродајних уговора • Попуњавање радне документације (дневне евиденције) – Попуњава дневни извјештај о производњи – Води евиденцију утрошка сировине и материјала – Води евиденцију радног времена и учинка – Нормирање – утврђује временске норме за израду појединих операција (израђује снимачки лист)	**Знања:** • Описује правила пословне комуникације • Описује врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира у писаном и усменом облику кроз пословну комуникацију • Користи стручну терминологију • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Отвореност према различитим културама и отпорност према стереотипном мишљењу и предрасудама • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима - Осигурава квалитет сопственог рада - Води бригу о алату, прибору, материјалу и инвентару - Редовно одржава алат и прибр - Провјерава квалитет материјала и репроматеријла - Контролише квалитет рада у свим фазама производног процеса • Очување здравља и околине - Изводи радове тако да се не	**Знања:** • Познаје нормативе и прописе у текстилној индустрији • Познаје основе квалитета текстилних материјала • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Описује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Предузима мјере за сигуран рад у складу

угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине - Примјењује хигијенско-техничке мјере заштите - Примјењује прописе противпожарне заштите - Води рачуна о еколошким стандардима како на градилишту тако и у односу на окружење - Употребљава заштитна средства и ХТЗ опрему при раду - Контролише сортирање, паковање и складишење отпадног материјала придржавајући се одговарајућих стандарда	са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Потребна је спретност руку, добра оштрина вида, осјет опипа, те способност просторног организовања.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Текстилни техничар - конфекционар ради у текстилној индустрији или у обрту који се бави дјелатношћу производње одјеће и/или осталих текстилних производа: кројачки салон, модни салон, радионица, творнички производни погон, текстилна и одјевна продаваоница или сл.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Миралем Ситнић, дипл.инг.маш, руководилац Одјела технологије и развој текстила, Превент Фабрицс Високо • Јасмина Мујић, технички директор, ИМК Кула Градчаца • Фатима Бешировић, водећи технолог, ИМК Кула Градчаца • Џахида Ђаковић, тектсилни инжењер, наставница стручних предмета, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Градачац • Мр.сц. Аида Башић, дипл.инг.одјевне технмологија, наставница стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Самир Дурмишевић, дипл.инг. текстилне технологије, наставник стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Бехудин Козица, дипл.инг.одјевне технологије, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Мирсад Длакић, инг.текстила, наставник стручних предмета, МСШ «Хазим Шабановић» Високо • Јасмина Мехмедичевић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац

	• Јасмина Хедић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Сања Хаџихајдић, стручна савјетница за област образовања, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница • Невезета Резаковић, стручна савјетница за правне послове, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Закони и стандарди везани за текстилну индустрију и општенито за индустријску прозиводњу
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Текстилни техничар – конфекционар ради у затвореним просторијама уз природну или умјетну расвјету. У начелу ради уредски посао, уз честе одласке у погон, те је изложен буци стројева и текстилној прашини.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Пожељно је добро здравље, особито локомоторног система.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.17 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Архитектонски техничар (*Architectural technician*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	3118 (? – технички цртач за архитектуру)
1.3 Струка (*Occupation family*)	Геодезија и грађевинарство
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	3118
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Архитектонски техничар сарађује са архитектом у изради идејног пројектовања зграда с могућношћу умјетничког обликовања, разрађује главни и изведбении пројекат, те пројекат изведеног стања, рјешава урбанистичку документацију, врши избор грађевинског материјала при пројектовању екстеријера и ентеријера, те рјешава кућну мрежу водовода и канализације. Осим тога, уређује и презентира урбанистичке пројекте, анализира цијене и предрачун радова и учествује у изградњи објекта.

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Анализа, планира и организује властити рад - Заприма и анализира радни задатак - Прикупља и обрађује потребне податке - Припрема и обрађује техничко–технолошку документацију - Организује рад групе и тима - Припрема радног мјеста - Провјерава прибор, опрему и технички материјал - Планира динамику рада - Брине се о чистоћи и организацији радног простора	**Знања** • Разликује изведбене фазе архитектонског пројекта • Опише правила техничке обраде и опремања појединих фаза пројектне документације **ВЈЕШТИНЕ** • Чита архитектонске пројекте • Приукупља и обрађује податке релевантне за архитектонске пројекте • Влада техником слободноручног цртања, као и прибором и компјутером **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Исказује склоност према умјетности и ликовној култури • Развија осјећај за естетику • Развија осјећај за простор и перспективу • Способност просторне перцепције • Ради самостално и у тиму
Оперативни послови	**Знања**

• Учествује у изради идејних рјешења - Води рачуна о функционалној, конструктивној, економској и естетској вриједности објекта - Разрађује идеју пројектанта кроз скице и техничке прилоге - Прати услове локације, функционалност, нормативе и стандарде - Примјењује прописе који важе за кретање лица у инвалидским колицима - Прилагођава распоред опреме функционалним и обликованим захтјевима просторије - Сарађује на изради ентеријера - Према прилозима пројекта ради макету одговарајуће размјере • Обрађује главни пројекат - Разрађује конструктивне вриједности објекта од темеља преко зидова, међуспратних конструкција, вертикалних комуникација до крова - Бира материјале водећи рачуна о квалитету, економичности и естетским вриједностима - Примјењује у пројекту вентилацију: природну и вјештачку - Дефинише освјетљење: природно и вјештачко - Црта шему столарије и браварије • Учествује у изради изведбени пројекта - Рјешава детаље архитектонских конструкција - Рјешава детаље занатских радова - Идентификује статичке системе елемената у конструкцији, - Израђује нацрте за оплате код бетонских и армирано-бетонских радова као и план саваијања арматуре код армирано-бетонских радова - Израђује спецификацију арматуре • Учествује у изради пројекта изведеног стања • Учествује у изради рестаураторских пројеката • Припрема локацију за извођење радова - Разрађује урбанистичке услове за објекте високоградње у складу са важећим урбанистичким планом	• Разликује стилове архитектуре и препознаје развој архитектуре од старог вијека до савремене архитектуре • Анализира техничку документацију • Опише све елементе нормирања и стандарда у грађевинарству (грађевинске норме, предмјер, учинак машина и ефективни сат рада машине) • Опише врсте конструктивних система (бетон, дрво и челик у конструктивним системима, те спрегнуте конструкције) • Разликује врсте стамбених зграда • Опише јавне објекте (школски, објекти социјалних установа, административни, здравстевби) • Разликује основне грађевинске материјале и структуру објеката • Анализира темељење зграда • Опише подове и разликује вертикалне комуникације • Разликује столарско-браварске радове • Разликује занатске радове • Примјењује дрвне конструкције • Анализира урбанистичке планове • Анализира идејни, главни и извођачки пројекат • Опише правила примјене топлотне, звучне и хидроизолације на објекту • Анализира системе гријања • Опише освјетљење: природно и вјештачко • Разликује материјале за потребе водоводне и каналазационе мреже • Разликује савремене архитектонске конструкције, материјале и технологије • Анализира физику зграде **ВЈЕШТИНЕ** • Примјењује нацртну геометрију у техничком цртању • Израђује и чита ситуационе планове • Прорачунава једноставне носиве елементе • Израђује архитектонски цртеж и скицу на основу архитектонског пројекта • Пројектује у АрхицкЦАД и Ауто ЦАД-у • Израђује 3д приказе идејних пројеката • Примјењује дрвне конструкције при пројектовању • Анализира цијене грађевинских радова • Изводи предмјер, прорачун и

- Рјешава могућности прикључивања кућне, водоводне и канализационе мреже на градску - Дефинише микроурбанистичка рјешења • Послови на градилишту - Самостално води градилиште мањих грађевина - Ради предмјер и предрачун свих позиција на објектима високоградње - Планира динамику радова и набавку - Учествује у планирању градилишта, организационој шеми и припремним радовима - Правовремено обезбјеђује материјал, радну снагу и механизацију - Провјерава количине, квалитет и динамику изведених радова - Провјерава рационалност коришћења материјала, правовремено постављање и уклањање помоћних елемената: скела и оплате • Кућне инсталације - Пројектује водоводну и канализациону мрежу за индивидуалне стамбене зграде и мање пословне зграде - Води надзор извођења радова на водовоним и канализационим мрежама индивидуалних стамбених зграда и мањих пословних зграда	калкулацију • Припрема радове, израђује макете и поставља их на подлогу • Разрађује конструктивне вриједности објекта од темеља преко зидова, међуспратних конструкција, вертикалних комуникација до крова • Бира материјале водећи рачуна о квалитету, економичности и естетским вриједностима • Примјењује у пројекту вентилацију: природну и вјештачку • Дефинише освјетљење: природно и вјештачко • Црта шему столарије и браварије • Примјењује енергетску ефикасност у зградарству, те врши једноставне прорачуне термичке проводљивости **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Поштује еколошка правила • Поштује грађевинске стандарде • Исказује позитиван став према прецизности, тачности, те праводобно извршењу послова • Исказује позитиван став према учењу и отвореност према новим идејама и технологијама • Самостално рјешава проблеме у непредвиђеним ситауцијама • Ради тимски и надгледа друге
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима и клијентима (муштеријама, странкама) – Комуницира са сарадницима у бироу – Комуницира с особљем на градилишту и тумачи пројектну документацију – Комуницира с корисницима услуга • Набавка алата, прибора и материјала – Набавља алат, прибор и материјал – Врши калкулацију утрошка материјала и енергије • Попуњавање радне документације (дневне евиденције) – Води грађевинску књигу и дневник – Води евиденцију особља на градилишту, њиховим потребама,	**Знања:** • Описује правила пословне комуникације • Описује врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде **ВЈЕШТИНЕ:** • Користи стручну терминологију • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама

међусобном односу, квалитету рада и усаглашености пројектованих и реализованих вриједности	
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима - Осигурава квалитет сопственог рада - Води бригу о алату, прибору, материјалу и инвентару - Редовно одржава алат и прибр - Провјерава квалитет материјала и репроматеријла - Контролише квалитет рада у свим фазама грађења • Очување здравља и околине - Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине - Примјењује хигијенско-техничке мјере заштите - Примјењује прописе противпожарне заштите - Води рачуна о еколошким стандардима како на градилишту тако и у односу на окружење	**Знања:** • Познаје нормативе и прописе у грађевинскојиндустрији • Познаје основе квалитета у грађењу • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Опише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Опише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Тачност, прецизност и систематичност у раду, осјећај за естетику, самосталност у раду, тимски рад, одговорност према раду и опреми, одговорност према заштити особних и службених података, спремност на теренски рад (пожељна возачка дозвола Б категорије), спремност на едукацију и стално стручно усавршавање, спремност на сурадњу с другим струкама.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Архитектонски техничар ради у пројектним бироима као сарадник овлаштених пројектаната на пословима разраде и припремања пројектне документације, у грађевинским подузећима на пословима калкулације или изградње објеката високоградње (обитељске куће, стамбене зграде и др.). Осим тога може се запослити у органима управе надлежним за урбанизам, стамбене и комуналне послове, у комуналним подузећима на пословима одржавања објеката.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	

4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Рајко Скокић, инг.грађ., руководилац објекта, «Грађење» д.о.о. Пале • Мухамед Бадић, дипл.инг.арх., руководилац градилишта, «Електрометал» д.о.о. Цазин • Ранка Милачић, дип.инг.грађ., наставник стручних предмета грађевинске струке, Средњошколски центар Пале • Амела Дервишевић, дипл.инг.грађ., наставница стручних предмета грађевинске струке, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Горажде • Јелена Козић Васић, маг.дипл.инг.арх., наставница стручних предмета, Грађевинска школа Бања Лука • Бакир Златаревић, дипл.инг.грађ., наставник практичне наставе за грађевинску стрику, Друга средња школа Цазин • Мирела Комић, маг.дипл.инг.грађ., наставница стручних предмета грађевинске струке, Друга средња школа Цазин • Др.сц. Ениса Голош, вд директорица Педагошког завода Мостар • Мр.сц. Дина Боровина, директорица Просвјетно-педагошког завода Кантона Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
	5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Законска регулатива и стандарди који се односе на грађење
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Архитектонски техничар ради у уреду, за рачунаром у сједећем положају. Дио посла обавља на терену, на градилишту.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Потребан је добар вид и отпорност на напор дугог сједења и рада за рачунаром.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.18 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Техничар ЦНЦ технологија (*Technician on CNC machines*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	3115
1.3 Струка (или подручје занимања) (*Occupation family*)	Машинство и обрада метала
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	3115
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Техничар ЦНЦ технологија ради у техничкој припреми, организацији производње, непосредној производњи, јединицама контроле квалитета и комерцијалним пословима (набава, продаја, магацинско пословање). Техничар ЦНЦ технологија ради на изради техничко технолошке документације – скицирању, изради и разради нацрта, избору материјала, изради материјалних листа, одређивању временских норми и изради радних налога. Приликом припреме и вођења производње даје упуства и надзире производњу и/или учествује лично у обављању појединих радних операција. Програмира и управља радом ЦНЦ машина, користећи рачунар и апликативне програме. У предузећима машинске обраде, у погонима одржавања и производње машинских дијелова и уређаја рукује класичним и нумерички управљаним алатним машинама и ради на изради машинских дијелова. Ради и на комерцијалним пословима у изради калкулација, комуницира са странкама, упознаје их са асортиманом, карактеристикама производа, предлаже избор и врши продају производа. У области административних послова ради на писању извјештаја, обрађивању радног налога, праћењу залиха, вођењу складишне документације и архивирању документације. Исто тако ради на пословима осигурања квалитета, те проводи мјере заштите на раду / противпожарне заштите и заштите животне средине. Блиска занимања (имају заједничке - генеричке стручне компетенције) су: машински техничар, машински техничар за компјутерско конструисање, техничар за мехатронику, програмер за ЦНЦ машине, оператер на ЦНЦ машинама, обрађивач метала резањем, техничар финалне обраде дрвета (за ЦНЦ машине).

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Анализа, планира и организује властити рад - Прегледати скице / цртеже производа - Анализирати техничке могућности израде производа - Анализирати људске и материјалне ресурсе - Анализирати и усклађивати наруџбу са клијентом у складу са правилима пројекта - Планирати времена израде (у зависности од рокова набавке потребних алата и материјала) - Одређивати носиоце планираних активности - Анализирати технолошк и поступак - Планирати редослијед операција и времена израде • Припрема радног мјеста - Очистити радно мјесто - Требовати потребне материјале / полупроизводе - Требовати потребне алате - Провјеравати енергетске водове - Провјеравати функционалност информатичке опреме • Припрема ЦНЦ машина, уређаја и опреме - Покреће ЦНЦ машину - Провјеравати радне параметре (ниво уља, вриједност притиска, радну температуру, итд.) - Провјеравати исправност сензора - Провјеравати стање, подешеност алата и попуњеност магацина алата	**Знања** • Описати елементе техничког цртања • Објаснити техничке могућности израде производа • Идентификујети потребне људске и материјалне ресурсе • Дискутује и разјасни захтјеве клијената • Планира вријеме набавке потребних алата и материјала • Описати планиране активности и времена израде • Идентификовати носиоце планираних активности • Описати технолошки поступак • Објасни појам и начин припреме радног мјеста • Описати карактеристике материјала • Описати карактеристике алата • Препознати врсте енергетских водова • Препознати функционалну исправност информатичке опреме • Описати поступак покретања машине • Идентификовати радне параметре машине • Утврдити попуњеност магацина алата **ВЈЕШТИНЕ** • Примијени начела / правила техничког цртања • Детектује технолошке поступке израде • Распоређује људске и материјалне ресурсе • Утврди редосљед технолошког поступка • Одреди носиоце планираних активности • Примијени правила / поступке припреме и одржавања радног простора, алата и материјала • Одабере адекватан начин чишћења радног мјеста • Одабере потребне материјале • Одабере потребне алате • Направи визуелни преглед енергетских водова • Направи визуелни преглед стања информатичке опреме • Примијени правила и поступке припреме машина, уређаја и опреме • Изабере редослијед покретања агрегата

	• Постави алате у магацин алата • Подеси радне параметре машине **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Ради самостално и у тиму • Ефективно користи радно вријеме • Преузме одговорност за свој рад • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад
Оперативни послови • Израђивање техничко-технолошке документације - Израђивати / штампати скице, радионичке и склопне цртеже - Дорађивати 3Д моделе помоћу ЦАД/ ЦАМ апликација - Израђивати материјалне листе - Израђивати планске калкулације - Израђивати и издавати радне налоге • Израђивање / кориговање и симулација програма за ЦНЦ машине - Брисати заостале наредбе / ресетовати - Одабирати потребни алат - Провјеравати датотеке са истим или сличним цртежима - Користити програме направљене за исте или сличне елементе - Израђивати програме кориштењем Г кода - Користити / уносити 3Д моделе у оперативни систем ЦНЦ машине - Провјеравати тачност уноса програма - Симулирати програм на рачунару и машини • Праћење и управљање радом ЦНЦ машине - Позиционирати предмета обраде и извршити њихово стезање - Пратити режиме обраде - Контролисати подмазивање алата - Контролисати рад сензора - Пратити / проводити контролна мјерења - Одлагати готове производе • Сервисирање и одржавање ЦНЦ машине - Проводити редовно (периодично) одржавање - Указивати на / отклањати кварове машина, алата и опреме - Сервисирати систем за	**Знања** • Описати правила техничког цртања • Одабрати адекватне модуле ЦАД/ЦАМ апликација за израду 3Д модела • Објаснити намјену и карактеристике потребног материјала • Описати технолошке нормативе рада, средстава за рад и материјала • Описати начела кориштења рачунара у производним процесима (ЦАД/ЦАМ) • Описати принципе рада ЦАД модула и 3Д програмских пакета • Примијенити програм за симулацију унесеног програма • Описати начине позиционирања и стезања предмета обраде • Описати режиме обраде • Описати значај и врсту средства за подмазивање алата • Препозна елементе за давање и обраду сигнала • Описати методе мјерења и карактеристике мјерних инструмената • Препознати степен финализације производа • Описати рад машин е • Описати начин п римјене упутства произвођача • Идентификовати квар и отклонити га по могућности • Описати систем за одсис • Описати основне елементе системског софтвера ЦНЦ машине **ВЈЕШТИНЕ** • Разјаснити техничке цртеже • Конструисати 3Д моделе помоћу ЦАД/ЦАМ апликација • Утврдити потребну врсту и количину материјала • Утврдити трошкове и времена израде • Израдити правилно радни налог

одстрањивање струготине / прашине - Пратити употребу системског софтвера машине	• Израдити програм кориштењем Г кода • Користити програме / дијелове програма из библиотеке готових програма • Израдити 3Д модел прилагођен оперативном систему ЦНЦ машине • Анализирати тачност уноса програма • Изводити симулацију унесеног програма • Одабрати начин позиционирања и стезања предмета обраде • Управљати режимима обраде • Одабрати средство (врсту и количину) за подмазивање алата • Детектирати сигнале (врсту и облик) сензора • Одабрати одговарајуће методе и користи мјерна средства • Провјерити степен финализације и изврши одлагање производа • Примјенити упутства произвођача • Одабрати позицију машине • Утврдити ниво и отклони мањи квар на машини • Примијенити методе контроле техничке исправности система за одсис • Контролисати употребу системског софтвера **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Искаже способност и смисао за склад и пропорције • Искаже способност за тимски рад и кооперативност • Покаже спремност за самостално доношење одлука, преузимање иницијативе и сналажења у новим ситацијама
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима и клијентима (муштеријама, странкама) – Комуницира са сарадницима и надређенима – Комуницира с особљем у погону и тумачи пројектну документацију – Комуницира с корисницима услуга • Промоција, набавка и продаја производа и услуга – Набавља алат, прибор и материјал	**Знања:** • Дефинише правила и начине пословне комуникације • Укаже на значај тимског рада • Идентификује организациону структуру у колективу • Препозна начин рјешавања проблема у комуникацији • Описује правила пословне комуникације • Дефинише врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде

– Врши калкулацију утрошка материјала и енергије – Израђује основне комерцијалне документе (упит, понуда, наруџба, рачун) – Представљати намјену, техничке карактеристике и могућности машине и софтверских рјешења – Презентовати алате (постојаност, квалитет обраде, брзина набавке) – Израђивати документацију за отпрему робе – Евидентирати рекламације за испоручену робу • Попуњавање радне документације – Уноси изведене промјене у документацију – Израђује сигурносне копије и испис програма – Разликује врсту образаца и начин попуњавања	• Опише елементе упита / понуда • Објасни начин одабира понуде • Објасни производни асортиман • Објасни врсту, намјену и техничко-технолошке могућности машине • Опише карактеристике машине • Дефинише поступке и процедуре пријема и испоруке роба и услуга • Опишите принципе поступака рекламација • Разликује врсту образаца и начин попуњавања • Препозна основне елементе статистике и програма за обраду података • Разликује радни налог према свим елементима • Објасни значај правилног вођења документације, евидентирања и архивирања • Разликује документе према врсти, значају и начину одлагања **ВЈЕШТИНЕ:** • Успостави одговарајући начин комуникације у складу са организационом структуром, надлежностима, врстом послова и радних задатака • Комуницира у писаном и усменом облику кроз пословну комуникацију • Користи стручну терминологију • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Утврди ниво и степен извршења радног налога према заданим елементима • Примијени методе, технике и софтверске алате за обрачун радног налога и израду производне калкулације • Одабере начин одлагања • Примијени важеће правилнике о вођењу документације, евидентирању и архивирању • Примијени технике за обуку корисника усменим и писаним техникама презентација **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:**

	• Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Испољи позитиван однос према професионално етичким нормама и вриједностима • Посједује презентацијске вјештине • Покаже спремност за развој предузетничких вјештина
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима - Осигурава квалитет сопственог рада - Води бригу о алату, прибору, материјалу и инвентару - Редовно одржава алат и прибр - Провјерава квалитет материјала и репроматеријла - Контролише квалитет рада у свим фазама грађења • Очување здравља и околине - Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине - Примјењује хигијенско-техничке мјере заштите - Примјењује прописе противпожарне заштите - Води рачуна о еколошким стандардима како на градилишту тако и у односу на окружење	**Знања:** • Познаје нормативе и прописе, те основе осигурања квалитета и контроле квалитета у машинској индустрији • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Препозна врсте и квалитет улазних материјала / полупроизвода • Препозна начин класификације и обиљежавања у складу са важећим стандардима • Препозна основне елементе статистике и програма за обраду података • Објасни параметре улазне контроле • Објасни значај рационалног кориштења материјала/ полупроизвода и енергије • Дефинише редослијед операција технолошког процеса • Опише принцип рада мјерних инструмената • Одабере мјерни инструмент • Дефинише мјерне величине • Кратко опише норме квалитета • Дефинише мјере заштите на раду • Опише значај примјене средстава заштите на раду • Препозна исправност енергетских постројења и водова • Опише мјере складиштења, обезбјеђења и одлагања отпадног материјала • Препозна важност и начин одлагања отпадног материјала • Разликује мјере заштите на раду • Дефинише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Дефинише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Примијени прописане процедуре и правила технолошког поступка • Примијени упутства добављача о начину

	употребе материјала / полупроизвода • Утврди функционалност и исправност мјерних инструмената • Примијени одговарајуће методе и мјерне инструменте • Подеси мјерне инструменте • Примијени норме осигурања квалитета • Примијени важеће правилнике о комплетности пратеће документације • Утврди исправност средстава заштите на раду • Примијени опрему за заштиту на раду • Утврдити исправност енергетских постројења и водова • Примијени мјере и опрему противпожарне заштите • Примијени правила и мјере одлагања и складиштења отпадних материјала у складу са прописаним процедурама • Примијени прописане мјере заштите животне околине • Обезбиједи начине провођења прописаних мјера складиштења и чувања отпадног материјала • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Ефективно користи радно вријеме, испољава позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад, исказује способност за тимски рад и кооперативност. Треба да има развијен смисао за склад, пропорције и концептуално размишљање. Испољава позитиван однос према примјени мјера заштите на раду, мјера противпожарне заштите, значају очувања и заштите животне средине као и према професионално етичким нормама и вриједностима. Посједује презентацијске ВЈЕШТИНЕ и показује спремност за развој предузетничког духа. Показује спремност за примјену и стицање нових

	знања, учење страних језика и примјену савремених технологија с посебним акцентом на праћење развоја ИТ технологија (намјенског софтвера и хардвера) и ЦНЦ машина.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Ради у металопрерађивачкој, дрвној, хемијској, бродоградњи, ауто и авио индустрији као и у грађевинарству у областима производње и/или конструкције. Изразита је потреба на тржишту рада.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Сеад Пашић, Педагошка институција БД, Брчко • Златко Ибришимовић, Педагошки завод ТК, Тузла • Марија Налетилић, АПОСО, Мостар • Слободан Миличевић, СШ Посушје • Слободан Ивковић, Машинска школа Приједор • Свјетлана Бугариновић, СШ "Никола Тесла", Теслић • Раденко Мичић, СШЦ Братунац • Златомир Филиповић, СШЦ "Петар П. Његош", Шековићи • Ружица Крижанац, СШ Нови Травник • Милош Јелић, "4.септембар", Теслић • Новица Стијачић, ТРБ Братунац
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for occupation*)	Нема
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Углавном ради у затвореном простору. Дио радног времена или радно вријеме у цијелини проводи у умјетно освијетљеном простору користећи рачунарску опрему. У радном окружењу могућ је повишен интензитет зрачења, отпадних честица материјала у зраку, концентрације штетних испарења и буке. Радни положај тијела је стојећи или сједећи. Неопходна је

	примјена прописаних мјера и средстава заштите на раду.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Пожељно је да посједује општу тјелесну и психофизичку способност, добру спретност руку и прстију, добар вид и способност предочавања просторних односа као и изражене вјештине комуникације и креативности.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.19 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Машински техничар за компјутерско конструисање (*Mechanical technician for computer assisted design*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	3115 – машински техничар; 3511 – рачунарски техничар
1.3 Струка (*Occupation family*)	Машинство и обрада метала
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	3115 – машински техничар; 3511 – рачунарски техничар
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Машински техничар за компјутерско конструисање се бави пословима повезаним са конструирањем, градњом, употребом и одржавањем алата, стројева и постројења на начин да прво израђује скицу неког елемента строја и његове функције, потом прорачунава димензије “критичних пресјека”, а затим и друге димензије те одређују коначан облик елемента и његова уклапања у склоп. Припрема техничку документацију.

2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Analiza, planira i organizuje vlastiti rad - Zaprima i analizira radni zadatak - Prikuplja i obrađuje potrebne podatke - Priprema i obrađuje tehničku dokumentaciju - Organizuje rad grupe i tima • Priprema radnog mjesta - Provjerava pribor, opremu i tehnički materijal - Priprema stroj i opremu te postupak izrade - Planira dinamiku rada - Brine se o čistoći i organizaciji radnog prostora	**Знања** • Примијењује норме при изради техничких цртежа и одабире елементе стројева • Опише правила техничке обраде и опремања појединих фаза пројектне документације • Анализира структуру и услове рада енергетских система • Препознаје дјеловање оптерећења на конструкцију • Одабире техничке материјале према заданим условима **ВЈЕШТИНЕ** • Прикупља и обрађује податке релевантне за конструисање • Планира, организује и надзире процес производње **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Ради самостално и у тиму • Ефективно користи радно вријеме

	• Преузме одговорност за свој рад • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад
Оперативни послови • Израђује конструкцијске и техничке документације те прати стање производа и њихово унапређење - Конструише основне машинске елементе, хидрауличке и пнеуматске компоненте - Спаја основних елемената у склопове и подсклопове - Прорачунава и врши избор стандардних, елемената, хидрауличких и пнеуматских компоненти - Прати стање производа, дизајн и унапређење истих - Симулацијом провјерава функционалност склопова и подсклопова	**Знања** • Опише елементе пнеуматских и хидрауличких уређаја и система, израђује једноставне схеме и функционално спаја елементе • Описује и прорачунава термодинамичке процесе и величине те их примијењује на топлинске стројеве и уређаје • Разликује електричне стројеве и уређаје, електроничке компоненте те дефинише њихову примјену у погонима и постројењима • Препознаје и разликује управљачке и регулацијске процесе и њихове елементе • Препозна врсте енергетских водова • Препозна функционалну исправност информатичке опреме • Објасни правила техничког цртања • Објасни намјену и карактеристике конструктивих материјала • Опише нормативе рада, средстава за рад и материјала • Примијени програм за симулацију функционалности производа • Опише начине позиционирања и стезања предмета обраде • Опише режиме обраде • Опише значај и врсту средства за подмазивање алата • Опише методе мјерења и карактеристике мјерних инструмената • Препозна степен финализације производа • Опише рад машине • Познаје софтверске пакете за 3Д моделирање и конструисање **ВЈЕШТИНЕ** • Примијењује основе техничког цртања и елемената стројева при анализи и припреми техничке документације • Црта и моделира помоћу рачунара • израђује технички цртеж помоћу рачунара примјеном одговарајућих рачуналних програма у сврху графичког комуницирања • Примјењује основе роботике

	• Прорачунава и димензионира елементе конструкције на темељу законитости техничке механике • Прорачунава елементе стројева и склопове, те алате и направе • Конструише елементе стројева и склопове, те алате и направе • Изводи машинска мјерења, испитује особине материјала и осигурати квалитету производа и технолошких процеса • Планира и проводи поступке одржавања **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Искаже способност и смисао за склад и пропорције • Искаже способност за тимски рад и кооперативност • Покаже спремност за самостално доношење одлука, преузимање иницијативе и сналажења у новим ситацијама
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима и клијентима (муштеријама, странкама) – Комуницира са сарадницима и надређенима – Комуницира с особљем у погону и тумачи пројектну документацију – Комуницира с корисницима услуга • Промоција, набавка и продаја производа и услуга – Набавља алат, прибор и материјал – Врши калкулацију утрошка материјала и енергије – Израђује основне комерцијалне документе (упит, понуда, наруџба, рачун) • Попуњавање радне документације – Уноси изведене промјене у документацију – Израђује сигурносне копије и испис програма – Разликује врсту образаца и начин попуњавања	**Знања:** • Опише правила и начине пословне комуникације • Укаже на значај тимског рада • Идентификује организациону структуру у колективу • Препозна начин рјешавања проблема у комуникацији • Опише врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде • Опише елементе упита / понуда • Објасни начин одабира понуде • Објасни производни асортиман • Објасни врсту, намјену и техничко-технолошке могућности машине • Опише начине презентовања карактеристика машине • Опише поступке и процедуре прихвата и испоруке роба и услуга • Опише принципе поступака рекламација • Разликује врсту образаца и начин попуњавања • Препозна основне елементе статистике и програма за обраду података • Разликује радни налог према свим

	елементима • Објасни значај правилног вођења документације, евидентирања и архивирања • Разликује документе према врсти, значају и начину одлагања **ВЈЕШТИНЕ:** • Успостави одговарајући начин комуникације у складу са организационом структуром, надлежностима, врстом послова и радних задатака • Комуницира у писаном и усменом облику кроз пословну комуникацију • Користи стручну терминологију • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Одреди одговорну особу за праћење тока извршења радног налога • Утврди ниво и степен извршења радног налога према заданим елементима • Примијени методе, технике и софтверске алате за обрачун радног налога и израду производне калкулације • Одабере начин одлагања • Направи преглед прикупљених и посланих упита / понуда • Процијени елементе упита / понуда • Одабере начине представљања производа • Примијени важеће правилнике о вођењу документације, евидентирању и архивирању • Примијени технике за обуку корисника • Користи технике усмене и писане презентације • Утврди врсту и количину робе за утовар и истовар **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Испољи позитиван однос према професионално етичким нормама и вриједностима

	• Посједује презентацијске ВЈЕШТИНЕ • Покаже спремност за развој предузетничких вјештина
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима - Осигурава квалитет сопственог рада - Води бригу о алату, прибору, материјалу и инвентару - Редовно одржава алат и прибр - Провјерава квалитет материјала и репроматеријла - Контролише квалитет рада у свим фазама грађења • Очување здравља и околине - Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине - Примјењује хигијенско-техничке мјере заштите - Примјењује прописе противпожарне заштите - Води рачуна о еколошким стандардима како на градилишту тако и у односу на окружење	**Знања:** • Познаје нормативе и прописе, те основе осигурања квалитета и контроле квалитета у машинској индустрији • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Препозна врсте и квалитет улазних материјала / полупроизвода • Препозна начин класификације и обиљежавања у складу са важећим стандардима • Препозна основне елементе статистике и програма за обраду података • Објасни параметре улазне контроле • Објасни значај рационалног кориштења материјала/ полупроизвода и енергије • Опише редослијед операција технолошког процеса • Опише принцип рада мјерних инструмената • Одабере мјерни инструмент • Опише мјерне величине • Кратко опише норме квалитета • Опише мјере заштите на раду • Опише значај примјене средстава заштите на раду • Препозна исправност енергетских постројења и водова • Опише мјере складиштења, обезбјеђења и одлагања отпадног материјала • Препозна важност и начин одлагања отпадног материјала • Разликује мјере заштите на раду • Процјењује сигурност радног мјеста • Опише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Примијени прописане процедуре и правила технолошког поступка • Примијени упутства добављача о начину употребе материјала / полупроизвода • Утврди функционалност и исправност мјерних инструмената • Примијени одговарајуће методе и мјерне инструменте • Подеси мјерне инструменте • Примијени норме осигурања квалитета • Примијени важеће правилнике о

	комплетности пратеће документације • Утврди исправност средстава заштите на раду • Примијени опрему за заштиту на раду • Утврдити исправност енергетских постројења и водова • Примијени мјере и опрему противпожарне заштите • Примијени правила и мјере одлагања и складиштења отпадних материјала у складу са прописаним процедурама • Примијени прописане мјере заштите животне околине • Обезбиједи начине провођења прописаних мјера складиштења и чувања отпадног материјала • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Послови машинског техничара за компјутерско конструисање захтијевају способност просторног предочавања, способност техничког и аналитичког рјешавања проблема, способност сналажења у новим ситуацијама, способност концентрације. Неопходна је прецизност, савјесност и одговорност на раду те пословна комуникативност у сурадничким и водећим пословима. Потребна је и способност закључивања те повезивања узрока и посљедица при откривању узрока неког квара на уређају.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Машински техничар за компјутерско конструисање ради у одјелима конструкције елемената и склопова, на припреми и вођењу производње те у контроли, руковању и одржавању стројева у производним погонима. Постоје изразите потребе на тржишту рада.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе	• Сеад Пашић, Педагошка институција БД, Брчко

(*Expert group members*)	• Златко Ибришимовић, Педагошки завод ТК, Тузла • Марија Налетилић, АПОСО, Мостар • Слободан Миличевић, СШ Посушје • Слободан Ивковић, Машинска школа Приједор • Свјетлана Бугариновић, СШ "Никола Тесла", Теслић • Раденко Мичић, СШЦ Братунац • Златомир Филиповић, СШЦ "Петар П. Његош", Шековићи • Ружица Крижанац, СШ Нови Травник • Милош Јелић, "4.септембар", Теслић • Новица Стијачић, ТРБ Братунац
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
	5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for occupation*)	Законски прописи који регулишу рад машинске индустрије Индустријски стандарди (ИСО 9001, 14001, 27001, ЕН и сл.)
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Машински техничар за компјутерско конструисање ради у затвореном простору собне температуре и влажности зрака. Осим оперативних послова на одржавању, вођењу производње и одржавању, при којима је потребна покретљивост и рад у стојећем положају, послови се обављају сједећи. Послови захтијевају знатније напрезање вида јер се ради на екрану рачунара па се евентуални проблеми с видом могу погоршати. Приликом рада углавном се сједи, а рјеђе обавља посао стојећи. Кад ради у погону, мала је опасност од озљеђивања, електричне енергије, изложености утјецају буке, прашине и испаравању пара и плинова, те могућих алергијских реакција на дјеловања твари с којима се долази у додир приликом обављања послова и радних задатака.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	За послове машинског техничара за компјутерско конструисање услов је психофизичка способност те просјечне моторичке способности, а искључује се далтонизам, изузетна слабовидност, тешка тјелесна оштећења и психичка нестабилност.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.20 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Економски техничар (*Economic technician*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	4419
1.3 Струка (*Occupation family*)	Економија, право, администрација и трговина
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	4419
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	4
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Економски техничар прикупља, евидентира и похрањује пословне исправе у производним и услужним фирмама, евидентира и води трошковно књиговодство, књиговодство дуготрајне материјалне и нематеријалне имовине, робно и материјално књиговодство, финанцијско књиговодство, салда-конта купаца и добављача, води обрачун плаћа, финанцијско пословање и рачуноводство обрта , припрема информације за интерну контролу, интерне и екстерне кориснике, учествује у изради пословних планова и анализа пословања, израчунава зараду предузећа, обрачунава порезе и дуговања, прави планове пословног успјеха, планира продају робе у току године, планира и организује маркетиншке активности и обавља истраживање тржишта.
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Планирање и организација рада - израђује преглед својих дневних, мјесечних и периодичних задатака - упоређује и анализира дневне и мјесечне планове и њихово остварење - прати проток пословних информација нужних за свакодневно обављање послова и пружа их својим сарадницима и надређеним - прати законе, прописе те друге интерне и вањске одредбе и стандарде у својем подручју, односно дјелокругу рада • Припрема радног мјеста (простора,	**Знања:** • Самостално интерпретира основне пословне податке и статистике • Анализира економске факторе, укључујући трошкове, калкулације и марже • Анализира елементе окружења у којем предузеће послује **ВЈЕШТИНЕ:** • Претражује, прикупља и процесуира електронске информације, податке и концепте и систематично их користи • Примјењује процентни, промилни и каматни рачун у пракси • Истражује и сегментира тржиште • Прикупља, анализира и презентира

опреме и средстава рада) - Брине се о уређености радног простора - Брине се о техничкој исправности опреме	податке **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија поштовање принципа радне етике
Оперативни послови • Послови рачуноводства и финанција: - Води књиговодство дуготрајне материјалне и нематеријалне имовине - Води робно и материјално књиговодство - Води финанцијско књиговодство - Води новчане послове и обрачуне плаћа - Припрема и саставља финансијске извјештаје • Банкарски послови: - Врши послове у складу са специфичностима дјелатности банкарства, према стандардима банковног пословања - евидентира пословне промјене у банкарском књиговодству • Послови осигурања: - Врши послове у складу са специфичностима осигурања • Бизнис план: - Израда бизнис плана за мала и микро предузећа • Маркетиншки послови: - Примјењује маркетиншку концепцију пословања - Врши истраживање и анализу тржишта - Анализира и проводи елементе маркетинг микса: производ, цијена, промоција дистрибуција - Обавља продајне и кредитне активности у банкарству - Обавља продајне активности осигурања • Провођење истраживања и анализе тржишта, планирања и проведбе интегрираног маркетиншког комуницирања, судјеловање у вођењу преговора те обављању укупности купопродајних активности: Продаје и оглашава пригодне индивидуалне, групне, сезонске и друге специјалистичке	**Знања:** • Описује облике новчаних средстава • Разликује књиговодствена документа • Израчунава цијене коштања готових производа • Примјењује евиденције дуготрајне материјалне и нематеријалне имовине у пословним књигама • Разликује и повезује књиговодствена документа, податке из пословних књига и основне рачуноводствене категорије те израђује финанцијска извјешћа • Описује послове платног промета и благајне • Идентификује и разликује средстава и изворе средстава • Описује и израђује пословне формуларе и форме пословних писама • Идентификује стална средства, методе књижења, амортизације, ревалоризације и отуђења • Идентификује пословне проблеме и њихово рјешавање • Описује маркетинг и тржиште, те производ • Описује појам и врсту банкарских и услуга осигурања • Разликује/описује улогу послодавца и упосленика у фирми • Разликује структуру пословног плана • Разликује и предлаже поступке доношења пословне одлуке • Разумије важности састављања пословног плана • Разумије значај билансних позиција • Анализира утицаја прихода и расхода на биланс стања и биланс успјеха • Разликује различите врсте и изворе података **ВЈЕШТИНЕ:** • Проводи и усклађује евиденције трошкова пословања по настанку, врстама и мјесту трошкова • Води евиденцију залиха у пословним књигама

програме - Усваја и примјењује маркетиншку концепцију пословања - Учествује у општим активностима пословног субјекта путем редовне комуникације с постојећим странкама, клијентима и купцима те у одржавању контаката с њима за потребе маркетиншких активности - Учествује у проналажењу нових странка, клијената и купаца те у купопродајним и пост-продајним активностима - Рјешава рекламације на производе и услуге које је организација купила или продала	• Проводи попис имовине и обавеза те усклађује податке добивене пописивањем са стварним подацима - инвентура • Води и усклађује евиденције купаца и добављача с податцима из осталих пословних књига • Израчунава и води евиденције плаћа и других права запосленика • Попуњава благајнички извјештај и оригиналну документацију новчаног пословања • Врши упоредна књижења благајне и жиро рачуна • Саставља инвентурне (пописне) листе и биланс стања • Отвара пословне књиге • Стиче рутину у техници слијепог куцања и обликовања текста • Књижи набавке сталних средстава, те врши обрачун трошења сталних средстава • Врши књижење обрачунате амортизације и ревалоризације • Евидентира отуђивање сталних средстава • Обавља благајничке послове, те попуњава оригиналну документацију и књижење платног промета • Врши обрачун пореза на додану вриједност и књижења пореза • Води аналитичку евиденцију купаца и добављача • Користи готове рачуналне апликације • Креира и обликује пословна писма, упите, понуде и купопродајне уговоре • Пише поруџбине, фактуре, отпремнице, пропатна писма, комисијске записнике, рекламације • Креира базе података • Израђује бизнис план предузећа • Пише дневне и полугодишње извјештаје о раду • Прати послове кадровског одјела • Врши књижење набавке и продаје трговачке робе и евидентира промјену цијена трговачке робе • Попуњава оригиналне документе везане за промет робе • Идентификује и књижи приходе и расходе, активна и пасивна временска

	разграничења • Врши затварање конта прихода и расхода • Утврђује пословни резултат • Евидентира распоред покрића губитка и предлаже распоред добити • Проводи статистичко истраживање, групише, обрађује и графички предочава податке • Уочава потребе клијената, преговара о њиховим специфичним потребама те прилагодбама производа и услуга • Управља документацијом везаном уз клијенте банке • Обавља готовинске и безготовинске трансакције • Идентификује потенцијалне клијенте, успоставља контакте те информише их о производима и услугама, актуалним кампањама и каналима дистрибуције • Планира продајне активности, активну продају производа и услуга те финанцијско савјетовање клијената • Израђује понуде и полице осигурања те осигурава основне фазе поступка осигурања **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија смисао за уредност и ажурност • Развија тимски рад и одговорности • Развија способности самосталног рада • Рјешава рекламације клијената • Чува релевантне податке од злоупотребе • Стиче правилан однос према опреми • Стиче потребе за цјеложивотно учење и надоградњу Знања • Развија предузетничке способности • Отвореност примјени нових технологија • Развија способности за креативност и комуникативност • Развија радну етику
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација с корисницима услуга и тржиштем - Примјењује све технике професионалног комуницирања у радном процесу - Комуницира с пословним партнерима • Вођење пословне документације - Израђује и обликује пословно –	**ЗНАЊЕ:** • Описује књиговодствене појмове, пословну документацију и књиговодствену евиденцију • Описује појам, елементе и врсте калкулација • Објашњава правну регулативу • Описује појам и начин управљања људским ресурсима **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира на страним језицима

административне документе - Води евиденције, регистре и базе података те врши њихова ажурирања и архивирање	• Израђује пословни план (развој идеје и производ, маркетинг, организација, људски ресурси, финанције) • Израђује калкулације набавке и продаје • Комуницира с потенцијалном клијентелом • Комплетира финансијску документацију, обрачуна приход и трошкове, утврди финансијски резултат • Користи информациону технологију у комуникацији • Врши маркетиншко планирање, дефинише циљеве и маркетинг стратегију • Израчунава продајну цијену са унапријед заданом маржом • Осмишљава пропагандне поруке • Води евиденцију о пословним промјенама • Размјењује податке између различитих служби • Евидентира податке у пословне књиге **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија склоности ка учењу страних језика • Развија сигурност и правилно комуницирање с клијентима и колегама • Развија способности правилног расуђивања и логичког закључивања • Развија способности за уредност, поступност и тачност код рачунања • Развија способности организовања и сарадње у групи • Сарађује с добављачима и клијентима • Развијање самосталности
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Осигуравање квалитете властитог рада и рада пословних сурадника и чланова тима - Примјењује професионални приступ послу и преузима одговорност за постигнућа везана уз прописани стандард - Овладава вјештинама потребним за рјешавање свих проблема у подручју рада - Примјењује начела тимског рада • Судјеловање у осигуравању квалитете производа и услуга	**ЗНАЊЕ:** • Препознаје одредбе закона из различитих области • Разликује стандарде за обављање дјелатности **ВЈЕШТИНЕ:** • Прикупља и систематизује повратне информације корисника • Придржава се етичког кодекса • Разликује мјере заштите на раду и пружање прве помоћи • Користи начине заштите околиша **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија свијест о поштивању закона • Развија свијест о значају стандарда

- Придржава се важећих законских и подзаконских норми - Примјењује задане стандарде при креирању и пружању услуга - Примјењује стандарде произашле из лиценци/правила (ИТ опрема, едукација, дресс цоде) - Примјењује постојеће стандарде у својој области • Примјењивање мјера сигурности и процедура заштите на раду - Примјењује прописане процедуре за заштиту околиша, здравља, заштите у случају елементарних непогода - Води бригу о техничкој исправности средстава за рад - Исправно користити опрему и инвентар	• Развија дух толеранције, хуманизма и основне етичке принципе • Развија способности поштовања еколошких стандарда • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освијештеност
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Економски техничари углавном раде самостално и од њих се често тражи да самостално доносе одлуке о једноставним проблемима. Ипак, њихов је рад строго контролисан, што од њих захтијева прецизност. У контакту с клијентима морају бити озбиљни, обазриви и пажљиви. Тактичност и способност тачна и јасна објашњавања од велике су важности при давању информација клијентима. Од екомског техничара се очекује тачност, ажурност, систематичност и одговорност, како би се избјегле грешке при уносу и обради података. Будући да долазе у додир с повјерљивим подацима о пословању, они требају бити особе од повјерења. Информатичка Знања, посебно владање програмима за обраду текста и за израду прорачунских табела, те развијеност математичких способности су претпоставка за савладавање све сложенијих технологија обраде података.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Економски техничари раде у производним и услужним фирмама (банке, осигуравајућа друштва, хотелско-угоститељске фирме и сл.), јавним установама и институцијама.
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Алмина Ћибо – Министарство цивилних послова БиХ • Слађана Скочајић – ЈУ Центар средњих школа Требиње • Дарка Тољ – ЈУ СШЦ Петар Кочић Зворник • Изудин Хоџић – ЈУ МСШ Хасан Кикић Градачац • Љубиша Шевкушић – ЈУ СШЦ Петар Кочић Зворник • Душко Којовић – ИАТ Стандард Требиње • Свјетлана Лучић – Завод за запошљавање Републике Српске

	• Тања Маркуш - Завод за запошљавање Републике Српске • Радмила Коцић – Ђуђић – Министарство просвјете и културе Републике Српске • Славица Купрешанин - Министарство просвјете и културе Републике Српске
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Законска регулатива која се односи на књиговодство, порезе, те стандарди финанцијског извјештавања
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Економски техничар ради у затвореном простору уз упорабу умјетнога свјетла, користи рачунало, телефон, мобител, телефакс и копирни уређај, уређај за електроничко архивирање, бројач новца и уређај за скенирање новчаница те мобилни ПОС уређај. Економски техничар ради са странкама у уреду, али и са странкама на другим локацијама те је стога потребна флексибилност у раду. Економски техничари у правилу раде од понедјељка до петка, и то углавном у једној смјени. Раде у канцеларијама (уредима) или у пословним зградама банака. Простор обично дијеле с неколико колега који обављају исте или сличне послове. Уреди су им опремљени персоналним рачунарима и терминалима. Понегдје су ти простори доста бучни због честог комуницирања телефоном и употреб осталих уређаја. Посао економског техничара захтијева често понављање задатака, дуготрајни боравак у истом простору, комуницирање с клијентима те висок степен пажње и усредоточености на посао.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Од економског техничара се очекује точност, ажурност, систематичност, одговорност и прецизност у раду, подузетност те способност преузимања иницијативе у проналажењу нових клијената, предлагању идеја, нових начина рада те активно укључивање у све активности које ће довести до промјена. Због природе посла мора посједовати смисао за комуникативност, способност избјегавања конликта и рјешавања конфликтних ситуација,

	стрпљење, упорност, презентацијске, комуникацијске и продајне вјештине те склоност тимском раду. Будући да долази у додир с повјерљивим подацима, треба бити особа од повјерења, а у контакту с клијентима и пословним партнерима мора бити посебно досљедан, озбиљан, обазрив и пажљив, уважавајући начела етике и морала. Узимајући у обзир значај посла, треба имати добре организацијске способности и способност процјене приоритета у редослиједу обављања радних задатака те задовољавајући ступањ информатичкога знања.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.21 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Конфекционар текстила – кројач мајстор (Textile manufacturer – tailor master-craftsman)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7531
1.3 Струка (*Occupation family*)	Текстил и кожарство
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7531
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	5
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Мајстор – конфекционар кројач планира, припрема, организује и реализује техничко-технолошки процес производње у индустрији израде одјеће, као и у обртничким радњама
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Прегледање радне документације, одређивање поступка рада - Организује свој рад и рад мање групе - Преузима и спроводи радне налоге - Прегледа упутства за рад и технолошку документацију (радни налог, техничко- технолошка упутства која одређују врсте производа, вријеме почетка по фазама, врсту технолошког поступка) • Припремање радног мјеста - Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора, облачи заштитно одијело - Припрема радно мјесто и средства за рад (припрема сировине, машине, прибор и алат) - Провјерава припрему материјала у складу с радним налогом - Врши квантитативну и квалитативну контролу сировина	**Знања:** • Објашњава текстилну индустрију као гране привреде, те текстилне технологије • Описује основна правила организације рада у предузећу, те објашњава начела организације погона • Примјењује упутсва за рад и техничко-технолошку документацију • Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала, те технолошка особине сировина • Препознаје основне врсте материјала у индустрији одјеће, те врсте материјала, прибор и алат • Примјењује технике мјерења и контроле • Анализира све фазе технолошког поступка у индустрији одјеће **ВЈЕШТИНЕ:** • Врши анализу, припрему и планирање процеса производње • Припрема и користи алате, машине и уређаје у индустрији одјеће **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:**

	• Исказује свијест о значају хигијенско-техничког одржавања машина и уређаја • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима
Оперативни послови: Послови у кројници - Организује рад технолошког процеса кројења, фиксирања кројних дијелова, косигнирања кројних дијелова и лансирања Послови у шиваони - Организује рад технолошког процеса шивања према припремљеној технолошкој документацији, те међуфазног пеглања и ручног рада - Прати квалитет израде одјевног предмета Послови у доради - Организује рад технолошког процеса дораде (пеглање, нашивање дугмади, постављање дрикера, етикетирање) Послови контроле и квалитета - Врши контролу материјала у кројачници - Контролише квалитет шиваоне и завршне дораде	Знања: • Објашњава организацију конфекцијске производње (оперативна припрема, технолошка припрема, технолошки процес кројења, технолошки процес шивења, технолошки процес дораде) • Објашњава студију рада и нормирање • Анализира системе величина у конструисању одјеће у конфекцији, прорачунава и умножава величине • Примјењује све методе конструисања, цртања и обликовања мушке и женске одјеће • Разликује и објашњава основне уређаје и машине у кројници, шиваони и одјељењу за дораду фазе • Описује рад и функцију појединих дијелова шивећих машина и уређаја, те механизама за пријенос кретања • Описује техничко и инвестиционо одржавање машина и стројева • Описује стандарде за тесктил • Објашњава различите облике контроле квалитета, као што су: микроскопско испитивање текстила, физичке и хемијске методе испитивања **ВЈЕШТИНЕ**: • Израђује једноставније калкулације, понуде, те фианнцијске евиденције • Самостално води процесе кројења, шивања и дораде • Израђује и чита техничку документацију • Израђује студију рада и времена, план радних мјеста и нормирање у конфекцојској производњи • Конструише, црта, обликује и уножава мушку и женску одјећу (сукња, блуза и хаљина, хлаче, мушка кошуља, женски костим, жемски капут, мушко одијело, мушки капут, дјечија одјећа, радна одјећа) • Правилно користи машине за припрему материјала, машине за градирање, машине за израду кројних листова, машине за кројење, машине за шивење и специјалне шиваће машине, шиваће

	аутомате, уређаје за пеглање, парне пресе и пегле, те средства унутрашњег транспорта • Води производни и технолошки процес • Врши ситне оправке шивећих машина • Проводи различите поступке контроле квалитета, као што су: микроскопско испитивање текстила, физичке и хемијске методе испитивања • Примјењује статистику у обради резултата испитивања • Проводи радне поступке у процесу кројења (кроји) мушку и женску одјећу (сукња, блуза и хаљина, хлаче, мушка кошуља, женски костим, женски капут, мушко одијело, мушки капут, дјечија одјећа, радна одјећа) • Води процес шивења мушке и женске одјеће (сукња, блуза и хаљина, хлаче, мушка кошуља, женски костим, жемски капут, мушко одијело, мушки капут, дјечија одјећа, радна одјећа) кроз организацију и технологију шивења, израду радне документације, лансирање и праћење технолошког и операционог листа и нормирање • Води процес дораде мушке и женске одјеће (сукња, блуза и хаљина, хлаче, мушка кошуља, женски костим, жемски капут, мушко одијело, мушки капут, дјечија одјећа, радна одјећа) кроз организацију и израду радне документације, лансирање и праћење документације у доради **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Преноси знање и обучава сараднике и оператере у производњи • Ради у тиму
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима, надређеним и корисницима услуга – Сарађује са сарадницима и надређенима – Даје додатне појашњења шивачима и кројачима о радним налозима – Практично оспособљава шиваче и кројаче у контексту њиховог континуираног професионалног развоја – Комуницира са корисницима услуга	**Знања:** • Објашњава пословну културу, те пословну комуникацију • Описује правила пословне комуникације • Објашњава врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка сировина • Користи нормативе времена израде **ВЈЕШТИНЕ:** • Комуницира у писаном и усменом

• Набавка сировина и продаја производа – Набавља сировине – Израђује калкулацију цијена производа – Продаје готове производе • Попуњавање радне документације – Попуњава извјештаје о производњи – Попуњава дневник рада	облику • Одабире начин пословне комуникације и мирног рјешавања конфликата • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Осјетљивост за културне разлике и отпор према стереотипима • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине - Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима - Провјерава квалитет сировина и репроматеријла - Контролише квалитет рада у свим фазама производње - Контролише квалитет готових производа - Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине	**Знања:** • Познаје нормативе и прописе у индустрији текстила • Познаје основе квалитета текстила • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Објашњава мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Објашњава начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Врши мјерење и контролу квалитета • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to the occupation*)	Осим ставова који се односе на кројача – да треба имати добар вид на близину, добру окуло-моторну координацију, способност просторног предочавања, добру ручну спретност и спретност прстију, те да реба добро

	распознавати боје и њихове нијансе, кројач конфекционар – мајстор треба имати изграђивати смисао за организацију, рад с људима, мирно рјешавање конфликата, те развој људских потенцијала.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Конфекционар кројач – мајстор ради у индустријским погодинам одјевне индустрије
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Миралем Ситнић, дипл.инг.маш, руководилац Одјела технологије и развој текстила, Превент Фабрицс Високо • Јасмина Мујић, технички директор, ИМК Кула Градчаца • Фатима Бешировић, водећи технолог, ИМК Кула Градчаца • Џахида Ђаковић, тектсилни инжењер, наставница стручних предмета, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Градачац • Мр.сц. Аида Башић, дипл.инг.одјевне технмологија, наставница стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Самир Дурмишевић, дипл.инг. текстилне технологије, наставник стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Бехудин Козица, дипл.инг.одјевне технологије, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Мирсад Длакић, инг.текстила, наставник стручних предмета, МСШ «Хазим Шабановић» Високо • Јасмина Мехмедичевић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Јасмина Хедић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Сања Хаџихајдић, стручна савјетница за област образовања, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница • Невезета Резаковић, стручна савјетница за правне послове, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати	5 година

(*The deadline by which the OS should be reviewed*)	
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање (*Specific regulations for the occupation*)	Закони и стандарди везани за текстилну индустрију и општенито за индустријску прозиводњу
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Конфекционар кројач мајстор ради у затвореним просторијама уз природну или умјетну расвјету. У начелу ради уредски посао, уз честе одласке у погон, те је изложен буци стројева и текстилној прашини.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Пожељно је добро здравље, особито локомоторног система.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА (*OCCUPATINAL STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.22 Назив занимања (*Name of the occupation*)	Мајстор столар – програмер на ЦНЦ машинама (*Master Craftsman – CNC programmer*)
1.2 Шифра занимања (*Code of the occupation*)	7115
1.3 Струка (*Occupation family*)	Шумарство и обрада дрвета
1.4 Међународна класификација (*International classification*)	7115
1.5 Ниво потребних квалификација (*Level of required qualifications*)	5
2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ ТЕ ПОТРЕБНА ЗНАЊА, ВЈЕШТИНЕ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ (*KEY TASKS AND REQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND COMPETENCE*)	
2.1 Опис занимања (*Description of the occupation*)	Мајстор столар – програмер ЦНЦ машини ради у дрвној индустрији које користе ЦНЦ машине у процесу производње
2.2 Група послова / кључни послови / активности (*Group of tasks / key tasks / activities*)	**2.3 Потребна знања, вјештине и компетенције** (*Required knowledge, skills and competence*)
Припрема и организација рада • Прегледавање радне документације, одређивање поступка рада - Организује свој рад и рад групе - Прегледава упутства за рад и технолошку документацију (радни налог, техничко- технолошка упутства која одређују врсте производа, вријеме почетка по фазама, врсту технолошког поступка) • Израда радне документације - Моделирање кориштењем ЦАД програма - Кориштење ЦАМ програма за програмирање • Припремање радног мјеста - Обезбјеђује личну хигијену и хигијену радног простора, облачи заштитно одијело - Припрема радно мјесто и средства за рад (припрема сировине, машине, прибор и алат) - Провјерава припрему материјала у складу с радним налогом - Врши квантитативну и квалитативну	**Знања:** • Опише радно мјесто занимања мајстор столар- програмер на цнц машинама • Распознаје квалитетне класе основних материјале и сортименте пиљене грађе • Описује основне домаће врсте дрвета и материјале на бази дрвета • Анализира техничка особине и грешке грађе дрвета • Утврђује сортименте квалитетне класе пиљене/резане/грађе • Анализира услове складиштења материјала • Објасни теорију, врсте и значај сушења дрвета • Анализира врсте и услове утезања дрвета • Именује основне грешке сушења дрвета и објасни узрок њиховог настанка • Вреднује, препозна и објасни врсте и примјену фурнира и плоча од дрвета • Провјери особине и примјену течних материјала за завршно третирање површина дрвета и материјала на бази дрвета

контролу сировина	**ВЈЕШТИНЕ:** • Планира радне материјале и правилно их сортира • Припреми радно мјесто на прихватљив и исправан нашин • Израђује техничке цртеже предмета из струке, користећи ЦАД софтвере **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Поштује радно вријеме • Учествује у тимском раду • Рационално се односи према сировинама
Оперативни послови • Самостално израђује програме кориштењем софтвера МАЦХ 3 и сличних, те примјењује на пробном предмету • Врши припрему и одржавање машина и алатки • Ради са основним рачунарским техникама • Планира процесе обраде • Припрема техничко-технолошку документацију • Обучава друге у процесу производње за програмирање ЦНЦ машина	**ЗНАЊЕ** • Објасни врсте ЦНЦ машина за обраду дрвета и материјала на бази дрвета и њхову улогу у обради • Разликује радне алате за ЦНЦ машине и користи их • Анализира факторе квалитетне обраде дрвета и материјала на бази дрвета • Анализира основа и помоћна кретања код ЦНЦ машинске обраде са одвајањем честица материјала • Дефинише основне начине спојева у дрвету • Правилно именује и анализира алате оптималних ЦАД софтвера за техничко приказиване предмета из столарске производње и сл. • Анализира алате за приказивање елеманата на техничким цртежима у Ауто ЦАД-у • Опише начине моделирања објеката у Ауто ЦАД-у • Оптимализује радну окружење у Ауто ЦАД-у • Формулише погодне ЦАД софтвере за моделирање у дрвној индустрији ... (Солид Воркс) • Анализира радно окружење програма за моделирање- Солид Воркс-а • Именује и препознаје алате и меније за моделиране детаља, склопова или израду техничких цртежа у Солид Воркс-у • Објашњава алате за дефинисање геометрије објеката (феатурес), напр: Ехтруде, Wизард, Револве, Холе, Лофт, Cweeп, Wрап, Риб • Бира равни за скицирање и правило

	дефинише скице (скетцх) у Солид Воркс-у • Анализира оптималне приказе из групе - Виew • Објасни правила управљања НЦ и ЦНЦ машинама • Објашњава координатни систем у 2Д и 3Д и правилно примјењује вриједности у ЦАМ програму. • Анализира основне алате ручног програмирања на НЦ и ЦНЦ машинама • Објашњава видове обраде ЦНЦ машине и користи стручне Називе • Формулише основне појмове и функције ЦАМ програма • (Г-, Т. М, Ф...ознаке и функције) • Објасни структуру ЦАМ програма • Упореди начин обраде ЦНЦ машинама и класичним машинама • Објасни техничке цтреже и примјењује податке из техничке документације • Објасни типске технолошке процесе у изради производа од дрвета и материјала на бази дрвета • Класификује основне производе из групе грађевинске столарије • Анализира типске производе за опремање објеката • Формулише ергономске услове за производе који се користе за опремање ентеријера стамбених и пословних објеката • Објасни примјену окова за типске производе од дрвета и материјала на бази дрвета **ВЈЕШТИНЕ** • Ручним алатима и преносним машинама обрађује дрво и материјале на бази дрвета • Процјењује кваклитет обраде ручним алатима и преносним машинама • Монтира радне алате, помоћне и заштитне уређаје код стабилних машина • Првјерава функционалност и исправност уређаја на машинама прије пуштања у рад • Израђује кројне листе и план кројења код масивног дрвета и оплемењених или неоплемењених плоша • Изводи операције машинског пиљења

	(резања), димензионисања и обликовања елемената, кориштењем машина са механишким подешавањем • Изводи пиљење (резање) са предрезачем • Израђује елементе спојева са задовољавајућом тачношћу на елементима од дрвета и материјала на бази дрвета • Процјењује или утврђује квалитет поступака у технолошким процесима • Монтира једноставне и сложене склопове • Обрађује склопове након монтаже, на коначне мјере и облике по редосљеду поступака у техничкој документацији • Извиди оплемењавање површина фурниром или фолијама • Правилно „кантира“ рубове плочастих елемената • Манипулише готовим склоповима и детаљима по радном налогу • Изводи брушење дрвета, склопова или готових производа • Изводи уградњу окова за грађевинску столарију и намјештај • Израђује једноставне подпрограме и програме програмским језиком за ЦНЦ машине • Одређује оптималне функције, број обртаја, брзину помака, Г-функцију (код) и М-функциу • Бира оптимални алат за ЦНЦ стројеве • Базира обратке на основне ЦНЦ машине и уређаје или ЦНЦ обрадне центре • Акривира програм обраде елемента или склопова од дрвета и правилно га примјени на ЦНЦ машинама **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Преноси знање и обучава сараднике и оператере у производњи • Поштује радно вријеме • Учествује у тимском раду • Рационално се односи према сировинама
Комуникација, комерцијални и административни послови • Комуникација са сарадницима и клијентима – Комуницира са сарадницима	**Знања:** • Описује врсте и структуру трошкова • Објасни нормативе утрошка сировина • Објасни нормативе времена израде • Објасни основне економске појмове

– Комуницира са корисницима услуга • Набавка сировина и продаја производа – Набавља сировине – Израђује калкулацију цијена производа – Продаје готове производе • Попуњавање радне документације – Попуњава извјештаје о производњи – Попуњава дневник рада	који су битни у производњи и услугама у подручју столарства • Анализира подручје менаџмента и предузетништва за столарске послове и производње • Објасни структуру тендерске понуде и завршног извјештаја **ВЈЕШТИНЕ:** • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Принта и чува техничке цртеже, те их користи за извођење поступака у технолошким процесима • Прави извештај програмеру о извршеном програму, предлаже побољшања **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама
Осигуравање квалитете, мјере заштите на раду, очување здравља и околине • Контрола квалитета у складу са стандардима и нормативима • Провјерава квалитет основног и помоћног материјала • Контролише квалитет рада у свим фазама производње • Контролише квалитет готових производа • Изводи радове тако да се не угрожава лична сигурност, сигурност сарадника и околине	**Знања:** • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Опише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Опише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Одговорно се односи према производној документацији и средствима за рад • Придржава се личних и техничких мјера заштите на радном мјесту • Исказује интерес за усавршавањем и обукама • Исказује еколошку освјеђеност • Свјестан је могућих повреда од резних алата на радном мјесту • Даје предност природним материјалима
2.4 Пожељни ставови који се односе на занимање (*Desirable attitudes related to*	Програмери ЦНЦ машина у дрвној индустрији раде са савременим технологијама које се константно мијењају и унапређују. Због тога је потребно да имају изражену жељу

the occupation)	за континуираним учењем и усавршавањем. Познавање енглеског или њемачког језика је врло пожељно обзиром да највећи дио техничке документације везане за ЦНЦ машине и софтвера који се користи је на једном од ова два језика. Изражен интерес за ИТ.
3. РЕЛЕВАНТНОСТ ЗАНИМАЊА (*RELEVANCE OF THE OCCUPATION*)	
3.1 Потребе на тржишту рада (*Needs at the labour market*)	Мајстори столари – програмери ЦНЦ машина се могу запослити у дрвној индустрији које се баве високо-квалитетном обрадом дрва
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Аднан Дувњак, магистар шумарства, руководилац у РЈ шумарство, Сарајево-шуме • Мр. сц. Зехра Вељовић, дипл. инг. шумарства и хортикултуре, наставница стручно-теорисјке и практичне наставе, Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево • Ален Масковић, магистар шумарства, руководилац ОЈ шумасртва, Сарајево-шуме • Дана Мушовић, дипл.инг.шумарства, наставница стручних предмета, Средњошколски центар "Василије Острошки" Соколац • Јасмин Хиндија, дипл.инж.комуникација, шеф производње и складишта, Фруцтас д.о.о. Сарајево • Бојан Чортан, дипл.инг.шумарства, стручни сарадник у области шумарства, Шуме Републике Српске а.д. Соколац • Ибрахим Карачић, дипл.инг.маш., наставник стручно-теорисјких предмета и помоћник директора Средње пколе за околиш и дрвни дизајн Сарајево • Зорица Крсмановић, дипл.политолог, виша стручна сарадница за међународну сарадњу у области рада и запошљавања, Министарство цивилних послова БиХ
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Веб страница на којој је одлука о усвајању стандарда објављена (*Web-page of the decision on adoption of the occupational standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард уанимања треба евалуирати (*The deadline by which the OS should be reviewed*)	5 година
5. ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (*ADDITIONAL INFORMATION*)	
5.1 Специфична законска регулатива за занимање	Прописи и стандарди у грађевини; прописи о заштити на раду и заштити од пожара; заштита околиша

(*Specific regulations for the occupation*)	
5.2 Ризици и радни услови (*Risks and working conditions*)	Програмери ЦНЦ машина раде како у уредима гдје се налазе рачунари потребни за израду програма за ЦНЦ машине, тако и у радионицама гдје се обавља процес производње. Њихов рад је увијек тимски јер блиско сарађују са руководиоцем производње и оператерима ЦНЦ машине.
5.3 Специфични захтјеви (*Specific requirements*)	Нема

3. STANDARDI KVALIFIKACIJA

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Његоватељ старијих и немоћних лица (*Nurse of older and disabled people*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0921
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	60
1.4 Разина/ниво (*Level*)	2
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ССС **Знања:** • Описује поступке осигурања здраве микроклиме • Дефинише здравље и болест, те основне појмове и подјелу медицине • Дефинише геронтологију • Препознаје знакове старости и старења • Разумије најважније промјене организма у процесу старења • Посједује знање о здравој исхрани • Препознаје знакове ванског изгледа и евентуалног погоршања корисника • Посједује знање у мјерењу температуре • Препознаје основне потребе корисника и најчешће промјене у организму у процесу старења, те најчешће болести старијих лица • Описује садржај ормарића за пружање прве помоћи, користи основна Знања у пружању прве помоћи • Препознаје процес умирања и поступање с умрлим лицем • Зна примјенити и промјенити правилан положај,те импровизовати угодан положај старије и немоћне особе • Зна основне елементе спрјечавања инфекције • Дефинише грађу и функцију човјековог тијела као цјелине • Описује физиолошке промјене на органским системима код страијих лица • Разликује физиолошке промјене од патолошких

	• Препознаје интрахоспиталне инфекције, те дефинише мјере спречавања • Разликује методе дезифенције (механичка, термичка, хемијска) • Разликује основне састојке прехране • Описује дневне потребе организма за храном • Разликује облике лијекова, описује узимање лијекова на уста и могуће нуспојаве • Препознаје основну медицинску терминологију • Разликује основне типове образаца у задравственој и у социјалној установи • Разликује врсте болесничког веша, поступак са чистим и нечистим вешом, разврставање веша, поступак са инфицираним вешом • Познаје основе о излучивању столице, урина и других излучевина из организма • Препознаје инконтиненцију столице и мокраће, поступак замјене пелена, кревет инконтинентног лица, пресвлачење кревета и дезинфекцију • Разликује врсте здравствених и социјалних установа, кућни ред и специфичности установа, дефиницију етике и обавезу чувања тајни **ВЈЕШТИНЕ:** • Изабире одговарајућу одјећу, те алат и прибор • Примјењује мјере за очување здравља и превенцију болести • Правилно намјешта и пресвлачи кревет • Помаже кориснику у кретању или кретању помоћу помагала • Помаже корсинику при коришћењу помагала, при промјени положаја и спречавању компликација од дуготрајног лежања • Одржава личну хигијену тијела болесника или корисника • Мијери температуру • Мијења пелене • Пере и чешља косу • Врши подсјецање ноктију • Пере и његује стопало (компликација дијабетеса) • Облачи и пресвачи непокретног болесника • Овладава пословима чишћења посуда за нужду, санитетских колица. • Превилно пере руке • Дезинфикује простор • Проводи мјере на спречавање инфекција под надзором здравстених радника • Примјењује основна начела здраве прехране • Храни кориснике • Помаже корсиницима при узимању лијекова, уз надзор медицинског особља

	• Обавља елементарне послове помоћи старој и немоћној особи,те стручњацима за болничку здравствену његу и сродним стручњацима у болницама ,осталим социјаним установама ,те у кучи корисника • Комуницира у усменом и писменом облику • Комуницира једноставним порукама у различитим ситуацијама • Проводи мјере заштите на раду, рад на сигуран начин, избор заштитне одјеће и обуће те одговарајућих заштитних средстава • Препознаје ризик за пацијента и компликације • Примјењује поступке хигијенског одржавања просторија и осигурања одговарајућих микроклиматских услова **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија културно-хигијенске навике, савјесност и уредност • Има позитиван став преме кориснику • Развија позитивне ставове у односу на здравље, немоћ и болест • Уважава основна права човјека • Примјењује пословни бонтон • Преузима ограничену одговорност за извршавање задатака • Развија способност разумијевања захтјева и радних налога које поставља здравствено или медицинско особље • Посједује вјештине комуникације са старим, болесним и немоћним особама, укључујући препознавање невербалних знакова комуникације • Успоставља сарадњу са здравственим и социјалним радницима
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање обухвата провјеру садржаја потребних за смостално обављање послова његоватеља и провјеру практичних вјештина • Испит се проводи у здравственој и/или социјалној установи • Испит проводи трочлана комисија, два члана из школе (центра за обуку), један члан из установе • На испиту се оцјењује: - Организација рада у задравственим и социјалним установама - Основна права човјека, односно болесника - Дјелокуг рада његоватеља - Основе комуникације, ословљавање, култура опхођења с болесником или штићеником и његовом породицом, понашање - Заштита на раду - Болесничка соба

	- Спречавање инфекција, појам инфекције и дезинфекције, методе дезифенкције - Задаци његоватеља у извођењу личне хигијене - Задаци његоватеља у њези умирућег болесника - Основе болести и прва помоћ • На практичном дијелу испита се оцјењује - Припрема и употреба заштитне радне одјеће и обуће - Прање руку - Припрема постељине за пресвлачење болесничког кревета без болесника и с болесником - Поступак с прљавим вешом - Припрема прибора за купање, прање косе, њега зуба, зубала и извођење захвата - Промјена положаја у кревету, помоћ при устајању, премјештање из кревета на стол - Припрема прибора, дезифинцијенса и вршење механичке и хемијске дезинфекције површина, кревета, прибора за његу, пљувачнице, бубрежастих здјелица, посуда за нужду
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни модул за 1-годишње програме 20 ECVET • Основе геријатрије, анатомије и физиологије 4 ECVET • Њега старијих, немоћних и болесних лица 15 ECVET • Заштита на раду и прва помоћ 1 ECVET • Практична настава и практични рад у здравстевној и социјалној установи 20 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање његоватељ старијих и немоћних лица, дефинисано стандардом занимања за његоватеља старијих и немоћних лица
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Не
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне КОМПЕТЕНЦИЈЕ за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Бојана Ковачеви, дипломирана медицинска сестра, главна сестра интензивне његе, ЈЗУ Болница Требиње • Весна Шиљеговић-Радовић, доктор медицине, професор стручних предмета, Центра средњих школа Требиње • Нијаз Зорлак, магистар одгојних наука, Педагошки завод БПК-а Горажде • Мр. Горан Змијањац, дипломирани политолог, директор Завода за Образовање одраслих Републике Српске • Др. Радмила Пејић, помоћник министра за високо образовање, Министарство просвјете и културе

	Републике Српске • Алмин Каплан, дипломирани медицински техничар, професор хигијене и здравственог одгоја и здравствене његе, Средња медицинска школа Мостар • Дубравка Летић, виша медицинска сестра, главна сестра Болнице Брчко Дистрикта • Вера Лалић, дипломирани медицински техничар, професор практичне наставе, ЈУ пољопривредна и медицинска школа Брчко
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти i pedagoški zavodi

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Шивач (*Sewer* – 2 level)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0723 – одјећа обућа и кожа
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	30
1.4 Разина/ниво (*Level*)	2
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције preuzete iz CCC ЗНАЊА • Описује основну радну документацију у шиваоници • Препознаје основну терминологију у текстилној индустрији • Разликује основне типове образаца у текстилној производњи • Познаје нормативе у шиваоници • Разликује основне врсте материјала • Разликује врсте индустријских обичних шивећих машина • Описује принцип рада индустријске обичне шиваће машине • Набраја дијелове индустријске обичне шиваће машине • Описује механизам индустријске обичне шиваће машине • Описује одржавање индустријске обичне шиваће машине • Познаје нормативе у шиваоници • Разликује врсте индустријских специјалних шивећих машина • Описује принцип рада индустријске специјалне шиваће машине • Описује врсте индустријских специјалних шивећих машина (с двије игле, са зрнастим убодом, са рубним убодом) • Описује механизме индустријских специјалних шивећих машина

	• Описује одржавање индустријских специјалних шиваћих машина • Описује врсте индустријских аутомата за израду кратких шавова • Описује механизме индустријских аутомата за израду кратких шавова • Описује одржавање индустријских аутомата за израду кратких шавова **ВЈЕШТИНЕ** • Примјењује нормативе у шиваоници • Изабире одговарајућу одјећу, те алат и прибор • Припрема индустријску шиваћу машину за рад – правилно поставља иглу и увлачи конац и покреће машину • Испита напетост конца и дужину убода на тестној крпи • Ради на индустријској обичној шиваћој машини, изводећи операције састављања, нашивања, наштепавања, проштепавања, углављивања и ушивања • Ради на индустријској специјалној шиваћој машини – двоигловки са зрнастим убодом изводећи операције двоструко проштепаних (затворених) шавова, наштепавања, израде украсних шавова, пришивања и нашивања • Ради на индустријској специјалној шиваћој машини – двоигловки с ланчаним убодом изводећи операције наштепавања, нашивања, састављања и поспулирања • Ради на индустријској специјалној шиваћој машини с рубним убодом изводећи операције опшивања текстилних материјала, тканина и плетенина, састављања кројних дијелова текстилних материјала, тканина и плетенина, те израде сигурносних шавова • Ради на индустријским аутоматима за израду кратких шавова, изводећи операције израде рупица, шришивања дугмади и учвршћавања • Чисти и подмазује индустријске шиваће машине • Ради на индустријској пегли • Проводи мјере заштите на раду • Комуницира у усменом облику о радним задацима **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Развија хигијенске навике, савјесност и уредност • Поштује куктуролошке разлике • Разумије значај правилне припреме и одржавања машина • Развија осјећај за прецизност и уредност при извођењу операција шивења • Развија осјећај за тачност и постизање рокова

	• Развија вјештине комуникације • Испољава позитиван однос према мјерама заштите на раду
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање обухвата провјеру садржаја потребних за смостално обављање послова шивача и провјеру практичних вјештина • Испитивање се обавља у простру гдје се налазе радна мјеста и услови за које се полазник обучавао • Испитивање проводи комисија од три члана од којих су два наставника и један представник послодаваца • Исходи знања испитују и оцјењују се кроз писани тест који носи највише 20 бодова, а испитивање и оцјењивање вјештина (практични дио) се обавља кроз израду радних задатака за сваки од модула који се вреднује с највише 80 бодова, који се алоцирају на сљедећи начин: - Уредност при раду 10 бодова - Процес рада 20 бодова - Очекивано вријем израде 40 бодова - Параметри квалитет резултата 10 бодова
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Рад на индустријској обичној шивећој машини 14 ECVET • Рад на индустријској специјалној шивећој машини 12 ECVET • Рад на индустријским аутоматима за израду кратких шавова 4 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Kvalifikacija šivač se zapošljava u okviru zanimanja šivač, definisanomm standardom zanimanja šivač
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ne
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Ne
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Миралем Ситнић, дипл.инг.маш, руководилац Одјела технологије и развој текстила, Превент Фабрицс Високо • Јасмина Мујић, технички директор, ИМК Кула Градчаца • Фатима Бешировић, водећи технолог, ИМК Кула Градчаца • Џахида Ђаковић, тектсилни инжењер, наставница стручних предмета, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Градачац • Мр.сц. Аида Башић, дипл.инг.одјевне технмологија, наставница стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Самир Дурмишевић, дипл.инг. текстилне технологије, наставник стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево

	• Бехудин Козица, дипл.инг.одјевне технологије, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Мирсад Длакић, инг.текстила, наставник стручних предмета, МСШ «Хазим Шабановић» Високо • Јасмина Мехмедичевић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Јасмина Хедић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Сања Хаџихајдић, стручна савјетница за област образовања, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница • Невезета Резаковић, стручна савјетница за правне послове, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Кухар (*Cook*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	1013 – хотели, ресторани и кетеринг
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања** • Описује структуру послова у кухињи • Наведе основна правила организације рада • Разликује намирнице и остали материјал потребан за рад кухиње • Наведе опрему и апарате за рад • Објасни значај хигијене кухиње • Наведе начине правилног складиштења намирница • Описује параметре за одређивање квалитета намирница • Разликује хранљиве и енергетске вриједности различитих намирница • Опише начине правилног комбиновања намирница • Класификује јела по различитим критеријумима • Опише структуру различитих јеловника • Разликује технике и уређаје за чишћење намирница • Наведе мјерне инструменте и мјерне јединице • Објасни начине правилног чувања различитих намирница • Разликује технике примарне термичке обраде намирница • Објасни правила и технике декоративне обраде намирница • Дефинише предјела, супе и чорбе • Набројi намирнице погодне за припрему предјела, супа и чорби • Објасни начине комбиновања намирница у припреми предјела, супа и чорби

	• Наведе технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Наведе алате за декоративну обраду намирница • Објасни правила и технике декорисања предјела, супа и чорби • Класификује главна јела • Набројi намирнице погодне за припрему главних јела • Објасни начине комбиновања намирница у припреми главних јела • Објасни начин комбиновања намирница у салатама • Објасни састав различитих прелива за салате • Објасни начине чувања и одржавања свјежине салата • Наведе намирнице за припремање посластица • Објасни начине комбиновања намирница при припремању посластица • Наведе технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Опише технике припреме различитих тијеста и крема • Наведе начине чувања и одржавања свјежине посластица • Објасни правила и технике декорисања посластица • Опише нормативе за припрему порција • Наведе правила сервирања, слагања и комбиновања појединих јела на тањиру • Објасни правила и технике декорисања јела • Објасни значај хигијене радних површина и опреме у кухињи • Разумије важност мјера хигијенске заштите • Наведе врсте евиденција • Опише процедуру евидентирања припремљених и издатих јела • Опише начин и поступак пријема и предаје смјене • Наведе основне принципе пословне комуникације • Препозна начин за рјешавање проблема у колективу • Укаже на значај тимског рада • Кратко опише начине реаговања на жалбе и приговоре госта • Наведе стандарде осигурања квалитета (ХАЦЦП и др.) • Описује параметре квалитета намирница • Објасни значај рационалног кориштења времена и енергије • Препозна значај контроле и оцјене властитог рада • Наведе санитарно-хигијенске прописе • Наведе мјере заштите на раду • Објасни утицај средстава за дезинфекцију и одржавање хигијене на животну средину • Објасни основе заштите околине • Кратко опише начин правилног сортирања отпадака у процесу рада **ВЈЕШТИНЕ**

	• Предвиди вријеме потребно за одређене послове • Изведе ефикасну подјелу радних задатака помоћном особљу • Процијени потребе намирница и осталог материјала за рад кухиње • Примијени правила руковања опремом, уређајима и инвентаром • Примијени правила о складиштењу намирница на одговарајући начин • Припреми радно мјесто у складу са захтјевима процеса рада • Примијени начела правилног комбиновања намирница и јела у јеловнику • Састави јеловнике за посебне режиме исхране • Анализира и правовремено ажурира јеловник • Примијени правилно технике припреме намирница • Користи мјерне инструменте • Примијени правила исправног разврставања и чувања намирница • Примијени технике декоративне обраде намирница • Примијени технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Комбинује намирнице за припрему предјела, супа и чорби • Припреми хладна и топла предјела • Припреми супе и чорбе • Примијени правила чувања предјела, супа и чорби до употребе • Примијени технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Комбинује намирнице за припрему главних јела • Примијени технике припреме јела по наруџби • Примијени технике припреме готових јела • Примијени технике припреме јела са роштиља • Примијени технике припреме прилога, варива и јела од поврћа • Примијени правила чувања јела до употребе • Користи рационално неутрошене намирнице и јела • Примијени технике расхлађивања и термичке обраде намирница • Комбинује намирнице за припрему салата • Припреми одговарајуће преливе за салате • Састави различите намирнице у самосталан или комбинован десерт одговарајуће енергетске вриједности • Примијени технике припреме различитих тијеста и крема • Примијени технике припреме топлих посластица • Примијени технике припреме хладних / ледених посластица

	• Примијени правила и технике декорисања посластица • Примјени нормативе за формирање порције јела • Примијени правила и технике сервирања јела • Примијени правила и технике декорисања јела • Изда јело на основу наруџбе • Одабере одговарајућа средства за чишћење • Проводи мјере правилног чишћења и поспремања радне површине, алата и уређаја • Примијени мјере хигијенске заштите • Примијени правила вођења евиденције • Идентификује одговарајуће и тачне податке из радног процеса • Унесе податке у прописане обрасце • Проведе процедуру пријема / предаје смјене • Користи стручну терминологију • Успоставља коректне односе у комуникацији са сарадницима и гостима • Одабере начин превазилажења неспоразума у комуникацији • Примијени начине правилног реаговања на жалбе и приговоре госта • Процијени квалитет намирница • Примијени стандарде квалитета (ХАЦЦП и др.) • Примијени правила кориштења инвентара, материјала, времена и енергије • Примијени прописане процедуре за оцјењивање, контролу и процјену властитог рада • Примијени нове трендове у кулинарству • Примијени санитарно-хигијенске прописе за одржавање простора и инвентара • Примијени мјере заштите на раду • Примијени упутства о кориштењу опреме и уређаја • Проведе мјере личне хигијене и чистоће радног простора • Примијени правила о одлагању отпадног материјала • Примијени правила и упутства за употребу средстава за дезинфекцију и одржавање хигијене **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Рационално користи ресурсе • Преузме одговорност за свој рад • Покаже спремност за стицање нових Знања и искустава • Испољи креативност у раду • Покаже прилагодљивост различитим условима рада • Посједује спремност за тимски рад • Испољи комуникативност • Посједује свијест о значају мјера заштите на раду и значају очувања и заштите животне средине • Испољи спремност да прати нове трендове у кулинарству • Испољи позитиван однос према професионално-

	етичким нормама и вриједностима • Проводи мјере хигијене (личне и радног мјеста)
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво СОО установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрирана од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања пекар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	Општеобразовни предмети 60 ECVET Туристичка географија 4 ECVET Економика предузећа и привредна математика 8 ECVET Услуживање 8 ECVET Кухарство и посластичарство 20 ECVET Познавање робе 4 ECVET Исхрана и хигијена 4 ECVET Практична настава 72 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање кухар, описано стандардом занимања кухар
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 – кухар мајстор
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне КОМПЕТЕНЦИЈЕ за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Далибор Крешић, директор Хотела «Посједон» Неум; • Бранислав Тимотић, директор продаје Хотела «Термаг» Јахорина; • Сенад Халиловић, директор Хотела «Хиллс» Сарајево; • Денис Фазлић, проф. енглеског језика и књижевности, стручни савјетник за Заједничку језгру наставних планова и програма у Сектору за стручно образовање и обуку, Агенција за предшколско, основно и средње образовање БиХ; • Мирјана Томић, ВКВ кухар специјалиста, наставница практичне насатве , Средњошколски центар «Петар Кочић» Зворник; • Жељка Гаврић, дипл.ецц., наставница економске групе

	предмета и практичен наставе за туристичке техничаре, Угоститељска и трговинска школа Добој; • Сафет Дајџић, дипл. туризмолог, наставник стручних предмета и практичне наставе, Средња угоститељско-туристичка школа Сарајево; • Емир Кауковић, дипл.ецц., наставник практичне наставе из туризма и угоститељства, Друга средња школа Цазин; • Милана Крмењац, туристички техничар, рецепционерка Хотела Терме Сан Лакташи; • Аида Џаферовић, дипл. журналиста, стручна савјетница за стручно Образовање одраслих, Министарство цивилних послова БиХ; • Мр. сц. Викторија Бешевић Чомић, дипл. психолог, стручни сарадник – психолог, Федерални завод за запошљавање Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Конобар (Waiter)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	1013 – хотели, ресторани и кетеринг
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **ЗНАЊЕ** • Утврди елементе плана рада • Разликује системе и начине организације рада • Објасни садржај дневне понуде • Објасни процедуре резервација • Идентификује посебне наруџбе • Објасни појам и функцију припремних радова у угоститељским објектима • Објасни начин кориштења средстава за рад • Разликује групе инвентара (опрему, уређаје и средства за услуживање) • Наведе садржај и редослијед сервирања на и у сервисни сто, помоћни сто и/или сервирна колица • Објасни начин одржавања инвентара • Разликује начине припремања цвијетних декорација • Објасни процедуре пријема, прихвата и смјештаја гостију • Наведе правила пословног бонтона у угоститељству • Објасни врсте и садржај понуде угоститељских објеката • Разликује типове гостију с обзиром на особине и особености понашања, културу и традицију • Објасни дневну понуду • Наведе начин пријема / предаје наруџбе • Препозна основе гастрономије • Препознаје стандарде, протоколе, начине преузимања и чувања намирница и пића • Одабере начин презентације пића / напитака

	• Објасни поступак припреме пића / напитака • Разликује начине и врсте декорације пића / напитака • Одабере начин услуживања • Разликује врсте пића и напитака • Наведе карактеристике (поријекло) пића / напитака • Објасни начине услуживања пића / напитака (мјере, температуре, итд.) • Класификује пића по групама (карта пића, винска карта, барска карта и цјеновник пића) • Препозна нормативе пића / напитака • Објасни редослијед услуживања пића / напитака по бонтону и протоколу • Објасни технике и начине услуживања јела (бечки, француски И и ИИ, енглески И и ИИ, руски) • Класификује храну и посластице према групама у инструментима понуде • Наведе врсте и састав доручка • Кратко опише нормативе јела и посластица и начин припреме хране • Објасни правила постављања прибора • Објасни редослијед услуживања јела по бонтону и протоколу • Објасни технике доготовљавања јела пред гостом (транширање, филирање и фламбирање) • Објасни процедуру евидентирања извршене услуге, испостављања и наплате рачуна • Наведе цијене и начине плаћања рачуна • Објасни правилан начин испраћаја госта у складу са правилима пословног бонтона • Објасни појам и функцију завршних радова • Разликује начине одржавања прибора за храну и пиће • Разликује софтверске алате и апликације за обраду текста и података • Опише начин рада и поступак примопредаје смјене • Објасни процедуре вођења књиге шанка, требовања, евиденције промета и књиге пазара • Наведе примјер израде дневних понуда • Кратко опише начине правилне комуникације са сарадницима • Препозна начин за рјешавање проблема у колективу • Укаже на значај тимског рада • Идентификује организациону структуру у предузећу / колективу • Објасни гостима понуду • Објасни гостима понуду на локаном и/или страним језицима • Кратко опише начине реаговања на жалбе и приговоре гостију • Објасни начин употребе инвентара и материјала • Објасни значај рационалног кориштења времена и

	енергије • Препозна значај контроле и оцјене властитог рада • Кратко опише норме осигурања квалитета • Препозна мјере санитарне заштите • Наведе здравствене и санитарно-хигијенске прописе • Кратко опише начин правилног сортирања отпадака у процесу рада • Кратко опише значај очувања и заштите животне средине **ВЈЕШТИНЕ** • Припреми план рада • Изведе ефикасну подјелу радних задатака помоћном особљу • Подеси властите активности у складу са планом рада • Анализира дневну понуду - јеловник, мени карту, цјеновник пића и винску карту • Припреми средства, алате и прибор за рад • Примијени правила за припрему ресторанске сале • Поравна и постави столове • Декорише салу и столове • Припреми конобарски радни сто • Припреми мали столни инвентар • Примијени правила за припрему конобарског оффице-а • Припреми сто за самопослуживање • Примијени различите технике ношења и постављања инвентара • Примијени процедуре за преглед стања залиха робе, пића и напитака у точионици пића • Изведе контролу тока припремних радова • Организује пријем, прихват и смјештај гостију • Примијени правила пословног бонтона при дочеку и поздрављању госта • Смјести госта за слободан или резервисани сто, • Примијени технике успјешне комуникације у рјешавању конфликтних ситуација • Користи стручну терминологију у угоститељству на локалном и два страна језика • Презентује понуду јела и пића • Даје сугестије госту при примању наруџбе • Прими наруџбу • Обради наруџбу за предају производним одјељењима • Примијени процедуре евидентирања наруџбе • Припреми требовање и преузме намирнице, пиће и средства за рад • Изведе презентацију пића и напитака • Користи средства и демонстрира технике за припрему пића / напитака за услуживање • Припреми декорације за пиће и напитке • Примјени правила услуживања госта за шанком • Обави послове издавања пића / напитака према

	наруџби • Примијени правила за чување пића и напитака • Примијени технике ношења и сервирања пића / напитака • Демонстрира технике презентовања, фрапирања, шамбрирања, отварања и декантирања вина • Примијени технике припреме пића / напитка пред гостом • Услужи аперитиве и дижестиве • Користи технике и начине услуживања јела (бечки, француски И и ИИ, енглески И и ИИ, руски) • Комбинује различите начине услуживања • Услужи предјела (хладна и топла), супе / чорбе, главна јела (готова / по наруџби, специјалитети), салате/сиреве, посластице • Услужи доручак • Услужи оброк госту у соби (роом сервице) • Припреми/доготови јело пред гостом (траншира, филира и фламбира) • Користи савремене технологије (опрему и софтвер) • Евидентира извршене услуге (бонира) • Изради и наплати рачун • Процијени задовољство госта пруженом услугом • Примијени правилан начин испраћаја / поздрава госта • Изврши предају пазара • Користи технике апсервирања столова • Спроведе мјере правилног одржавања (полирања) и одлагања прибора за храну и пиће • Изврши пријем или предају смјене • Примијени важеће начине вођења књиге шанка и требовања • Изради дневну понуду • Обрачуна дневни промет и води књигу пазара • Изради записник о штети и/или нађеним предметима и води књигу отписа • Успостави правилан однос са надређенима, сарадницима и помоћним особљем у складу са организационом структуром • Одабере начин превазилажења неспоразума у комуникацији • Предложи / изложи дневну понуду • Примијени правила бонтона и добре комуникације са гостима на локалном и/или страним језицима • Примијени начине правилног реаговања на жалбе и приговоре гостију • Примјени технике правилног руковања инвентаром • Користи рационално материјал, вријеме и енергију у складу са важећим стандардима • Изврши пружање услуга у складу са стандардима и важећим системом квалитета

	• Примијени прописане процедуре за оцјењивање, контролу и процјену властитог рада • Примијени санитарно-хигијенске прописе за одржавање простора и инвентара • Примијени мјере санитарне заштите, заштите на раду и мјере личне хигијене • Сортира и одлаже отпатке у складу са начелима очувања и заштите животне средине **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Ефективно користи радно вријеме • Преузме одговорност за свој рад • Испољи љубазност и флексибилност • Искаже способност за тимски рад • Испољи позитиван однос према примјени санитарних и здравствених мјера • Испољи позитиван однос према значају очувања и заштите животне • средине • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Покаже спремност за примјену и стицање нових Знања, учење страних језика и примјену савремених технологија • Испољи позитиван однос према професионално етичким нормама и вриједностима
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања пекар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни предмети 60 ECVET • Туристичка географија 4 ECVET • Економика предузећа 4 ECVET • Услуживање 12 ECVET • Кухарство 8 ECVET • Страни језик ИИ 12 ECVET • Познавање робе 4 ECVET • Привредна математика 4 ECVET • Практична настава 72 ECVET

3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање конобар, описано стандардом занимања конобар
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 – конобар мајстор
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Далибор Крешић, директор Хотела «Посједон» Неум; • Бранислав Тимотић, директор продаје Хотела «Термаг» Јахорина; • Сенад Халиловић, директор Хотела «Хиллс» Сарајево; • Денис Фазлић, проф. енглеског језика и књижевности, стручни савјетник за Заједничку језгру наставних планова и програма у Сектору за стручно образовање и обуку, Агенција за предшколско, основно и средње образовање БиХ; • Мирјана Томић, ВКВ кухар специјалиста, наставница практичне насатве , Средњошколски центар «Петар Кочић» Зворник; • Жељка Гаврић, дипл.ецц., наставница економске групе предмета и практичен наставе за туристичке техничаре, Угоститељска и трговинска школа Добој; • Сафет Дајџић, дипл. туризмолог, наставник стручних предмета и практичне наставе, Средња угоститељско-туристичка школа Сарајево; • Емир Кауковић, дипл.ецц., наставник практичне наставе из туризма и угоститељства, Друга средња школа Цазин; • Милана Крмењац, туристички техничар, рецепционерка Хотела Терме Сан Лакташи; • Аида Џаферовић, дипл. журналиста, стручна савјетница за стручно Образовање одраслих, Министарство цивилних послова БиХ; • Мр. сц. Викторија Бешевић Чомић, дипл. психолог, стручни сарадник – психолог, Федерални завод за запошљавање Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати	5 година

(*The deadline by which the QS should be reviewed*)	
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти i pedagoški zavodi

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Пекар (*Baker*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0721 (Прерада хране / *Food processing*)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања:** • Опише техничко-технолошку документацију • Опише хемијска, технолошка, енергетска и здравствена особине сировина у пекарству • Опише фазе технолошког поступка у производњи пекарских производа • Објашњава једноставне резултате лабораторијске анализе сировина, полупроизвода и готових производа • Препознаје основне и помоћне сировине у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Описује карактиристике и функцију основних и помоћних сировина • Разликује значај и употребљивост врста адитива у пекарству • Дефинише услове складиштења сировина • Наводи стандарде и прописе који се односе на складиштење сировина и полупроизвода у пекарској индустрији • Дефинише услове појединих фаза технолошког процеса производње у зависности од врста производа • Описује значај и карактеристике појединих фаза технолошког процеса производње и различитих врста производа • Опише промјене током процеса печења • Идентификује температуру и влагу печења у зависности од тежине производа • Разликује вријеме печења у зависности од тежине производа и услова печења • Изабире рецептуру за жељени производ

	• Разликује различите начине замјеса зависно од врсте производа • Примјењује процес ферментације • Разликује предности одмарања тијеста у маси и прилагођава вријеме одмарања одабраном технолошком поступку и квалитету сировина • Упоређује све начине дијељења тијеста • Примјењује технику дијељења машина за дијељење тијеста • Одабире поступке основног обликовања тијеста • Разликује све начине завршног обликовања тијеста • Примјењује технолошки поступак израде других пекарских производа, тјестенина и финих пекарских производа • Описује машине и уређаје који се користе у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Опише врсте материјала машина и уређаја • Разликује функције машина и уређаја • Описује начине одржавања машина и уређаја • Дефинише значај и примјену информационих технологија у стручном подручју • Описује процесе који се одвијају у тијесту у току печења • Повезује утицај температуре и релативне влажности на процес печења • Разликује различите врсте пекарских пећи • Описује различите врсте уређаја за термичку обраду • Примјењује различите начине израде пекарских производа са успореном или прекинутом ферментацијом • Идентификује услове хлађења, паковања, складиштења и дистрибуције у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Разликује промјене на производу у зависоности од услова хлађења • Описује поступак хлађења, смрзавања • Разликује процес старења, кварења пекарских производа • Наброји грешке код пекарских производа • Изабире адекватну амбалажу у зависности од врсте производа у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Описује услове складиштења • Описује прописе о паковању декларисању и складиштењу производа • Описује прописе из области подручја заштите на раду, радне регулативе и заштите околине • Описује правила пословне комуникације • Наброји врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка сировина • Користи нормативе времена израде извјештаја • Описује нормативе и прописе у пекарству • Описује основе квалитета пекарских производа • Описује основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Опише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи

	• Процјењује сигурност радног мјеста • Дефинише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Примијени органолептичке методе контроле карактеристика сировина • Припрема и користи прибор, алате, уређаје и машине у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Припрема радно мјесто и врши контролу исправности машина и уређаја • Изводи мјерења температуре, притиска, влажности, масе и слично • Прорачунава количински састав појединих производних сировина у зависности од врсте производа • Примјењује рецептуру за одређене врсте производа • Изабире и припрема сировине за технолошки процес производње • Проводи континуране фазе технолошког процеса производње различитих врста производа • Регулише параметре у фазама технолошког процеса призводње различитих врста производа • Процјењује завршетак појединих фаза • Примјењује принципе добре произођачке праксе • Користи поступак квалитетног замјеса (додавање сировина, одређивање конзистенције и температуре тијеста) • Контролише потребну температуру тијеста и простора у коме тијесто »зри« и вријеме ферментације (зрења) • Обликује све врсте пекарских производа од свих врста брашна и мјешавина (пшенични, кукурузни, ражани, мијешани, посебни) • Обликује тијесто у пекарско пециво и друге врсте пекарских производа, тјестенина, брзо смрзнутих тијеста и финих пекарских производа • Израђује све пекарске производе по посебном технолошком поступку • Процјењује евентуалне неправилности у раду машина и уређаја • Отклања мање кварове на машинама и уређајима • Користи информационе технологије • Одређује вријеме печења • Прати процес печења • Регулише и контролише параметре процеса печења • Изводи рад на пећи • Разликује квалитет печености комада • Препознаје грешке на готовом производу • Прорачунава губитке у току печења • Разликује различите облике термичке обраде сировина или готових производа (пржење, кување, парење, динстање, бланширање, стерилизација) • Производи пекарске производе са контролисаном ферментацијом или полупечене производе

	• Процјењује услове хлађења, паковања, складиштења и дистрибуције • Регулише услове хлађења, паковања, складиштења и дистрибуције • Манипулише готовим производом • Користи адекватну амбалажу у зависности од врсте производа • Пакује производе • Комуницира у писаном и усменом облику • Разумије разне поруке у разним ситуацијама и у различите сврхе. • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове • Аранжира излог са пекарским производима • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Свјестан је значаја хигијенско-техничког одржавања машина и уређаја • Користи рационално сировине • Показује одговорност • Дјелује самостално и иновативно • Учествује у тимском раду • Показује свијест о еколошком и здравственом аспкету адитива • Доводи у везу исхарну и здравље у склопу цјеложивотног учења • Показује самосталност и одговорност при руковању машинама и уређајима • Показује способност прилагођавања • Прати развој нових машина и уређаја, те информационих технологија у млинарству, пекарству и производњи тјестенине • Користи амбалажу на рационалан начин • Препознаје могућности повреде због неадекватне употребе машина • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку свијест
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања пекар

	• Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни предмети 60 ECVET • Хигијена и контрола квалитете 8 ECVET • Прехрамбена микробиологија 4 ECVET • Машине и уређаји 4 ECVET • Прехрамбена технологија 24 ECVET • Економика и менаџмент 6 ECVET • Практична настава 74 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање пекар, описано стандардом занимања пекар
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 – мајстор пекар, условно – услов: двије године праксе у занимању пекара
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Суад Алић – Директор – ЈУ Средња школа пољопривреде, прехране и услужних дјелатности Сарајево • Душан Сарајлић – АПОСО • Мирјана Лолић – ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Сузана Мршић - ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Адалберт Вонсовић – ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Елдад Мркаљевић - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Гордана Вуковић – ЈУ Центар средњих школа Требиње • Милка Кантар – Унија удружења послодаваца Републике Српске • Един Струкан – Педагошки завод УСК
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације	5 година

треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти i pedagoški zavodi

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Прехрамбени прерађивач (*Food processor*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0721 (Прерада хране / *Food processing*)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања:** • Наводи врсте сировина и репроматеријала • Идентификује органолептичка особине сировина • Појашњава појам и врсте зрелости сировине • Наброји основне микробиолошке процесе • Дефинише потребне услове за складиштење сировина • Разликује процесе припреме сировина • Појашњава значење прописа и стандарда • Описује машинске материјале и елементе • Разликује начине обраде сировина • Идентификује особине полупроизвода и производа • Познаје основне процесе производње различитих производа • Описује врсту, грађу и значај микроорганизама • Описује значење микробиолошких процеса у прехрани • Дефинише стандарде (ИСО, ХАЦЦАП, ХАЛАЛ,...) за производњу различитих полупроизвода и производа • Дефинише поступак узорковања сировина (полупроизвода), репроматеријала, производа у току производње и готовог производа за анализу • Наводи органолептичке особине сировина и репроматеријала и готовог производа • Објашњава посљедице микробиолошких процеса на квалитет производа • Разликује параметре за складиштење производа и полупроизвода • Разликује врсте амбалажног материјала и амбалаже • Разликује начине паковања

	• Именује транспортна средства • Дефинише стандарде у вези паковања и складиштења • Описује правила пословне комуникације • Опише врсте и структуру трошкова • Описује маркетинг и тржиште • Разликује основна и обртна средства • Појашњава важност личне и опште хигијене • Разликује средства за личну хигијену, хигијену опреме и радног простора • Опише стандарде из подручја хигијене • Наброји мјере и објасни значај заштите на раду • Прати прописе и законе о сигурности и о заштити околине **ВЈЕШТИНЕ:** • Учествује у преузимању сировина и репроматеријала од добављача • Врши узорковање и одабир сировина на основу органолептичких својстава • Процјењује степен зрелости сировина • Подешава температуру, влажност и свјетлост у складишту • Припрема сировине према врстама производа • Уочава кварење сировина • Уважава прописе и стандарде код рада са материјалима • Рукује мјерним инструментима • Користи различит прибор и опрему за обраду сировина • Опслужује машине и уређаје за производњу • Учествује у стварању услова за покретање технолошких линија производње • Користи различите начине конзервисања • Уочава кварење полупроизвода и производа • Обавља радне задатке у складу са стандардима (ИСО, ХАЦЦАП, ХАЛАЛ,...) производње различитих полупроизвода и производа • Изводи узорковање • Изводи органолептички преглед сировине (полупроизвода), репроматеријала, производа у току производње и готовог производа • Уочава кварење полупроизвода или производа • Рационално користи складишни простор по површини и висини • Подешава параметре складиштења • Опслужује машине за пуњење и паковање • Пакује полупроизводе и готове производе • Користи погодну врсту амбалаже • Транспортује у процесу производње и складиштења • Вјешто манипулише машинама у складишту • Примјењује стандарде према упутствима у вези паковања и складиштења • Комуницира у писаном и усменом облику

	• Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Користи правилно средства за личну хигијену и средства за дезинфекцију • Употребљава правилно средства за личну заштиту (рукавице, мантил, дезобаријере...) • Одржава хигијену опреме и радног простора уз правилно кориштење средстава • Примјењује стандарде из подручја хигијене • Примјењује пропоисе о сигурности на раду • Примјењује упутства о безбједном раду на машинама • Користи лична заштитна средства (како је то одређено важећим прописима) • Предузима мјере у случају несреће и учествује у пружању прве помоћи • Одлаже правилно отпад **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Демонстрира самосталност и одговорност у раду • Показује способност комуникације • Показује спремност за тимски рад • Прати сва достигнућа у прехрамбеној индустрији (примјена стандарда о храни) • Показује спремност при руковању различитим прибором, опремом, машинама и уређајима • Комуницира вјешто • Показује спремност за рад у тиму • Показује економичност у раду • Прати сва достигнућа у прехрамбеној индустрији (примјена стандарда о храни) • Показује спремност за рјешавање проблема на лицу мјеста • Испољава самосталност у раду • Преузима одговорност за лични рад • Способан је за рјешавање проблема на лицу мјеста • Испољава одговорност и спретност у раду • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • • Показује самосвјесност при одржавању личне хигијене и хигијене погона • Прати сва достигнућа у прехрамбеној индустрији (примјена стандарда о храни) • Демонстрира свјест о потреби сигурности и одговорности • Испољава самосталност у раду • Показује одговорност у провођењу мјера заштите на раду и заштите околине • Показује спремност за властито усавршавање
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све

(L*earning outcomes assessment criteria*)	наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања прехрамбени прерађивач • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни предмети 60 ECVET • Хигијена и контрола квалитете 8 ECVET • Прехрамбена микробиологија 4 ECVET • Машине и уређаји 4 ECVET • Прехрамбена технологија 24 ECVET • Економика и менаџмент 6 ECVET • Практична настава 74 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање пекар, описано стандардом занимања прехрамбени прерађивач
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 мајстор – услов 2 године праксе у занимању
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Суад Алић – Директор – ЈУ Средња школа пољопривреде, прехране и услужних дјелатности Сарајево • Душан Сарајлић – АПОСО • Мирјана Лолић – ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Сузана Мршић - ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Адалберт Вонсовић – ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Елдад Мркаљевић - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Гордана Вуковић – ЈУ Центар средњих школа Требиње • Милка Кантар – Унија удружења послодаваца Републике Српске • Един Струкан – Педагошки завод УСК
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти

4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Столар (*Carpenter*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0722 Materials (glass, paper, plastic, wood)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања** • Препознаје материјале и њихова технолошка особине те их Класификује по врстама, карактеристикама и међусобним компатибилностима • Препознаје и Класификује основне врсте иверица, МДФ-а, фурнирских плоча, панел-плоче и сличних материјала те разликује њихову примјену • Разумије техничке цтреже и примјењује податке из техничке документације • Правилно именује и анализира алате оптималних ЦАД софтвера за техничко приказиване предмета из столарске производње и сл. • Именује преносне алате са електричним погоном , те правилно њима рукује • Набројa главне скупине дијелова преносних и стабилних машина у финалној обради дрвета и материјала на бази дрвета • Објасни врсте машина за обраду дрвета и материјала на бази дрвета и њхову улогу у обради • Разликује радне алате и правилно их користи • Препозна основне домаће врсте дрвета и материјале на бази дрвета (плоче од дрвета) • Опише техничака особине и грешке грађе дрвета • Именује и распознаје основне материјале и сортименте пиљене грађе • Разликује сортименте квалитетне класе пиљене/резане/ грађе • Описује услове складиштења материјала

	• Објасни теорију, врсте и значај сушења дрвета • Наведе врсте и услове утезаања дрвета • Препознаје и именује главне везивне материјале за спојеве дрвета и материјала на бази дрвета • Именује основне грешке сушења дрвета и објасни узрок њиховог настанка • Набројa, препозна и објасни врсте и примјену фурнира и плоча од дрвета • Објасни особине и примјену течних материјала за завршно третирање површина дрвета и материјала на бази дрвета • Класификује основне начине спојева у дрвету • Наведе оптималне спојеве и разумије чврстоћу спојева • Формулише ергономске услове за производе који се користе за опремање ентеријера стамбених и пословних објеката • Именује, препознаје и објасни примјену окова за типске производе од дрвета и материјала на бази дрвета • Објасни теорију обраде дрвета и материјала на бази дрвета • Објасни основа и помоћна кретања код машинске обраде са одвајањем честица материјала • Објасни правила управљања НЦ и ЦНЦ машинама • Објашњава координатни систем у 2Д и 3Д и правилно примјењује вриједности у ЦАМ програму • Анализира основне алате ручног програмирања на НЦ и ЦНЦ машинама • Објашњава видове обраде ЦНЦ машине и користи стручне Називе • Формулише основне појмове и функције ЦАМ програма (Г-,Т,М,Ф... ознаке и функције) • Објасни структуру ЦАМ програма • Упореди начин обраде ЦНЦ машинама и класичним машинама • Именује типске технолошке процесе у изради производа од дрвета и материјала на бази дрвета • Класификује основне производе из групе грађевинске столарије • Анализира типске производе за опремање објеката • Израђује једноставне подпрограме и програме програмским језиком за ЦНЦ машине • Одређује оптималне функције, број обртаја, брзину помака, Г-функцију (код) и М-функцију • Бира оптимални алат за ЦНЦ стројеве • Именује и објашњава основне економске појмове који су битни у производњи и услугама у подручју столарства • Анализира подручје менаџмента и предузетништва за столарске послове и производњу • Објашњава структуру тендерске понуде и завршног извјештаја

	• Опише радно мјесто занимања столар • Именује ручне радне алате столарског занимања • Препозна основне машинске радне алате • Познаје нормативе и прописе у дрвној индустрији • Познаје основе квалитета производа од дрвета и других материјала • Описује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ** • Припреми радно мјесто • Бира и провјерава исправност алата, машина и уређаја у обради материјала • Израђује техничке цртеже предмета из струке, користећи ЦАД софтвере • Користи алате за приказивање линија, геометријских облика и тијела у 2Д или 3Д цртежима • Правилно уређује и котира (димензионише) предмете на цртежима • Принта и чува техничке цртеже, те их користи за извођење • поступака у технолошким процесима • Рачуна количине материјала, и израђује спецификације утрошка материјала • Техничким приказује предмете на скицама, цртежима и софтверима за цртање и моделирање • Примјењује стандарде за техничко приказивање предмета из струке • Принта цртеже, снима и дистрибуира електронским путем • Планира радне материјале и правилно их сортира • Ручним алатима и преносним машинама обрађује дрво и материјале на бази дрвета • Процјењује кваклитет обраде ручним алатима и преносним машинама • Монтира радне алате, помоћне и заштитне уређаје код стабилних машина • Израђује кројне листе и план кројења код масивног дрвета и оплемењених или неоплемењених плоша • Правило изводи операције машинског пиљења (резања), димензионисања и обликовања елемената, кориштењем машина са механишким подешавањем • Изводи пиљење (резање) са предрезачем • Израђује елементе спојева са задовољавајућом тачношћу на елементима од дрвета и материјала на бази дрвета • Процјењује или утврђује квалитет поступака у технолошким процесима • Монтира једноставне и сложене склопове • Обрађује склопове након монтаже, на коначне мјере и

	облике по редосљеду поступака у техничкој документацији • Извиди оплемењавање површина фурниром или фолијама • Правилно „кантира“ рубове плочастих елемената • Манипулише готовим склоповима и детаљима по радном налогу • Изводи брушење дрвета, склопова или готових производа • Изводи уградњу окова за грађевинску столарију и намјештај • Базира обратке на основне ЦНЦ машине и уређаје или ЦНЦ обрадне центре • Акривира програм обраде елемента или склопова од дрвета и правилно га примјени на ЦНЦ машинама • Прави извештај програмеру о извршеном програму, предлаже побољшања • Примјењује нормативе утрошка материјала • Користи нормативе времена израде • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Исказује интерес за усавршавањем • Користи лиценциране софтвере • Даје предност природним материјалима • Самостално и колективно доноси одлуке • Одговорно се односи према призводној документацији и средствима за рад • Свјестан је могућих повреда од резних алата на радном мјесту • Придржава се стандарда за прецизност и квалитет обраде • Прецизно води евиденције • Исказује интерес за усавршавањем и обукама • Учествује у тимском раду • Рационално се односи према материјалима • Придржава се личних и техничких мјера заштите на радном мјесту • Поштује радно вријеме • Развија свијест о екологији и позитивно се односи према заштити радне и животен средине • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења	• Испитивање и оцјењивање свих стечених исхода учења врши се формативно и/или сумативно, укључујући

(L*earning outcomes assessment criteria*)	завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) овлаштена од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у одговарајуем простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања столар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а за испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни модул за 3-годишње програме, 60 ECVET • Компјутерско цртање и моделирање, 6 ECVET • Машине и уређаји, 10 ECVET • Материјали, 6 ECVET • Дизајн и конструкције, 10 ECVET • Технолошки процеси у обради материјала, 10 ECVET • Економика и предузетништво, 4 ECVET • Практична настава на радном мјесту, 74 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање столар
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 – мајстор столар, уз услов: 2 године радног искуства у занимању столара
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Аднан Дувњак, магистар шумарства, руководилац у РЈ шумарство, Сарајево-шуме • Мр. сц. Зехра Вељовић, дипл. инг. шумарства и хортикултуре, наставница стручно-теорисјке и практичне наставе, Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево • Ален Масковић, магистар шумарства, руководилац ОЈ шумасртва, Сарајево-шуме • Дана Мушовић, дипл.инг.шумарства, наставница стручних предмета, Средњошколски центар ”Василије Острошки” Соколац • Јасмин Хиндија, дипл.инж.комуникација, шеф производње и складишта, Фруцтас д.о.о. Сарајево • Бојан Чортан, дипл.инг.шумарства, стручни сарадник у области шумарства, Шуме Републике Српске а.д. Соколац • Ибрахим Карачић, дипл.инг.маш., наставник стручно-

	теорисјких предмета и помоћник директора Средње пколе за околиш и дрвни дизајн Сарајево • Зорица Крсмановић, дипл.политолог, виша стручна сарадница за међународну сарадњу у области рада и запошљавања, Министарство цивилних послова БиХ
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти i pedagoški zavodi

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Кројач (Tailor)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0723 – одјећа обућа и кожа
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Završena osnovna škola
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања** • Описује тектилну индустрију као гране привреде • Описује основна правила организације рада у предузећу, те објашњава начела организације погона • Примјењује упутства за рад и техничко-технолошку документацију • Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала, те технолошка особине текстила • Препознаје основне врсте текстилних материјала, те разликује њихову примјену • Препознаје помоћне врсте материјала и њихову примјену • Примјењује технике мјерења и контроле • Анализира све фазе технолошког поступка у изради текстилних производа • Описује текстилне сировине • Објашњава технолошки процес прераде текстилних влакана • Набраја особине текстилних материјала • Описује конструкције текстилних материјала • Описује кројну слику • Разликује смјер материјала • Разликује искројене дијелове по величинама • Разликује врсте индустријских обичних шиваћих машина • Објашњава принцип рада индустријске обичне шиваће машине

	• Набраја дијелове индустријске обичне шиваће машине • Објашњава механизам индустријске обичне шиваће машине • Описује одржавање индустријске обичне шиваће машине • Разликује врсте индустријских специјалних шивећих машина • Објашњава принцип рада индустријске специјалне шиваће машине • Описује врсте индустријских специјалних шивећих машина (с двије игле, са зрнастим убодом, са рубним убодом) • Објашњава механизме индустријских специјалних шивећих машина • Описује одржавање индустријских специјалних шивећих машина • Описује врсте индустријских аутомата за израду кратких шавова • Објашњава механизме индустријских аутомата за израду кратких шавова • Дефинише одржавање индустријских аутомата за израду кратких шавова • Познаје стручну терминологију у комуникацији на матерњем и једном страном језику • Описује правила пословне комуникације • Описује врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка сировина • Користи нормативе времена израде • Набраја нормативе и прописе у текстилној индустрији • Објашњава основе квалитета текстилних производа • Описује основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Дефинише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ** • Препознаје особине текстила, тканина и плетива • Припрема и користи алате, машине и уређаје у текстилној индустрији • Препознаје врсту текстилног материјала • Узима мјере за конструкцију текстилног прозивода • Израђује кројеве модела • Израђује шаблоне • Кроји све врсте одијевних предмета: сукња, блуза, хаљина, хлаче, кошуља, прслук • Израђује крону слику за текстилни прозивод

	• Преноси кројну слику на материјал • Примењује ручно и машинско кројење • Комуницира у писаном и усменом облику на матерњем и једном страном језику • Користи информациону технологију у комуникацији • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Исказује свијест о значају хигијенско-техничког одржавања машина и уређаја • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима • Рационално користи материјал правилним полагањем кројне слике • Осјетљивост за културне разлике и отпор према стереотипима • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјешћеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите • Придржава се принципа добре произвођачке праксе
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања пекар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	Општеобразовни предмети 60 ECVET Текстилна влакна 4 ECVET Текстилни метријали и стројеви у конфекцији 10 ECVET Конструкција и моделирање текстилних производа 14

	ECVET Технологија текстилних производа 10 ECVET Естетско обликовање текстилних производа 6 ECVET Предузетништво 4 ECVET Практична наставе 72 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање кројач, описано стандардом занимања кројач
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 – мајстор кројач, условно – услов: двије године праксе у занимању пекара
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне КОМПЕТЕНЦИЈЕ за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Миралем Ситнић, дипл.инг.маш, руководилац Одјела технологије и развој текстила, Превент Фабрицс Високо • Јасмина Мујић, технички директор, ИМК Кула Градчаца • Фатима Бешировић, водећи технолог, ИМК Кула Градчаца • Џахида Ђаковић, тектсилни инжењер, наставница стручних предмета, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Градачац • Мр.сц. Аида Башић, дипл.инг.одјевне технмологија, наставница стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Самир Дурмишевић, дипл.инг. текстилне технологије, наставник стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Бехудин Козица, дипл.инг.одјевне технологије, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Мирсад Длакић, инг.текстила, наставник стручних предмета, МСШ «Хазим Шабановић» Високо • Јасмина Мехмедичевић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Јасмина Хедић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Сања Хаџихајдић, стручна савјетница за област образовања, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница • Невезета Резаковић, стручна савјетница за правне послове, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда	www

квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Армирач, армирач – бетонирац (*Reinforcement concrete worker*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0732
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања:** • Опише грађевинарство као грану привреде, Класификује грађевинарство, те дефинише основне технике грађења • Опише специфичности грађевинске производње и повезаност појединих процеса у току прозиводње • Описује основна правила организације рада у предузећу • Примјењује упутства за рад и грађевинску документацију • Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала • Препознаје основне врсте арматура, бетона и оплата и разликује њихову примјену • Препознаје помоћне врсте материјала и њихову примјену • Примјењује технике мјерења и контроле • Анализира све фазе технолошког поступка у грађењу • Описује организацију радног мјеста • Наброји изворе опасности на радном мјесту • Разликује и сортира лични алат, прибор и машине • Објашњава врсте, те физичко-механичке карактеристике материјала и њихову примјену (челик, бетон, цемент) • Процјењује начине веза неистородних материјала • Рачуна и преноси хоризонталне и вертикалне мјере, те површинске и запреминске мјере • Анализира материјале за справљање бетона

	• Разликује врсте и облике монтажне отплате • Примјењује пројектну документацију • Објашњава употребу и значај појединих врста арматуре • Примјењује основне прописе за арматуру • Познаје и примјењује прописе и стандарде за уграђивање бетона у оплату • Препознаје ванредне услове • Познаје нормативе и прописе у грађењу • Познаје основе квалитета грађевинских материјала (арматура, везе, бетон) • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Набројa мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • набројa начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Примјењује стандарде грађења • Чита техничке цртже уз нацрт арматурног челика и спецификацију материјала • Припрема и користи алате, машине и уређаје у армирању и бетонирању • Рукује и одржава алат,прибор и машине • Правилно користи материјале • Користи средства за мјерење и преношења мјера • Користи помоћна средства и инструменте за мјерење и преношење мјера • Препознаје врсте арматурних челика (шипки), те врсте арматурних мрежа • Сјече шипке и арматурне мреже ручно и машински • Савија сложене арматуре ручно и машински • Монтира просте армартурне склопове • Правилно одабире материјале за справљање бетона • Справља бетон мање запремине • Израђује и монтира арматуре хоризонталних и вертикалних елемената на основу пројектне документације • Израђује и монтира арматуре потребне за везу темеља и хоризонталних конструктивних елемената, као и темеља и вертикалних елемената • Повезује и наставља арматуре • Правилно одабире арматуре за греде различитих пресјека • Израђује и монтира арматурне склопове за греде, плоче, стропове, темеље, степеништа, сводове, лукове, резервоаре И кружне плоче • Изводи припремне радове и уграђује бетон у оплату • Примјењује стандарде у грађевинарству • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине

	• Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Исказује свијест о значају хигијенско-техничког одржавања алата • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима • Развијање одговорности према раду и околини • Развијање способности тимског рада • Развија еколошку свијести при кориштењу и уграђивању материјала • Развија значај примјењивања мјера заштите на раду • Схвата значај правилног рада код израде и монтаже арматура • Развија свијест о значају грађења за вријеме ванредних услова • Сналази се и импровизује у грађењу у вријеме ванредних услова • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу с хигијенско - техничким, противпожарним и другим мјерама заштите • Изграђује свијест за прописно сортирање и одлагање грађевинског отпада
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво Образовна установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни предмети 60 ECVET • Цртање и планови 4 ECVET • Грађевинарство 12 ECVET • Грађевинске конструкције 10 ECVET • Технологија занимања 12 ECVET • Екологија и заштита животне средине 4 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Практична настава 74 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ	

(*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање армирач-бетонирац, описано стандардом занимања армирач-бетонирац
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 – мајстор армирач-бетонирац, условно – услов: двије године праксе у занимању армирач-бетонирац
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Рајко Скокић, инг.грађ., руководилац објекта, «Грађење» д.о.о. Пале • Мухамед Бадић, дипл.инг.арх., руководилац градилишта, «Електрометал» д.о.о. Цазин • Ранка Милачић, дип.инг.грађ., наставник стручних предмета грађевинске струке, Средњошколски центар Пале • Амела Дервишевић, дипл.инг.грађ., наставница стручних предмета грађевинске струке, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Горажде • Јелена Козић Васић, маг.дипл.инг.арх., наставница стручних предмета, Грађевинска школа Бања Лука • Бакир Златаревић, дипл.инг.грађ., наставник практичне наставе за грађевинску стрику, Друга средња школа Цазин • Мирела Комић, маг.дипл.инг.грађ., наставница стручних предмета грађевинске струке, Друга средња школа Цазин • Др.сц. Ениса Голош, вд директорица Педагошког завода Мостар • Мр.сц. Дина Боровина, директорица Просвјетно-педагошког завода Кантона Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти

4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Заваривач / Варилац (*Welder*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0715 (машинство и трговина машина)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, ВЈЕШТИНЕ и КОМПЕТЕНЦИЈЕ преузете из ZJNPP **Знања** • Наведе основна правила организације рада • Објасни организацију радног мјеста, радионице или погона • Наведе садржај техничко-технолошке документације и објашњава их • Познаје основе техничког цртања • Познаје основне карактеристике материјала • Познаје основне врсте и карактеристике метала и легура • Препознаје појмове из основа електротехнике • Препознаје основне карактеристике и примјену алата, прибора, мјерних инструмената и заштитне опреме • Описује услове за рад • Наведе основне параметре процеса рада • Наведе врсте и основне карактеристике додатних материјала за заваривање • Идентификује опрему и уређаје који се користе у РЕЛ поступку • Објасни поступак ручног електролучног заваривања • Разликује облике завара и врсте заварених спојева • Објасни поступак заваривања у заштићеној атмосфери (МИГ, МАГ и ТИГ) • Наведе врсте и основне карактеристике електроотпорног заваривања • Идентификује уређаје и опрему за заваривање електроотпорним поступком • Наведе врсте и основне карактеристике горивих гасова

	• Опише опрему за гасно заваривање • Објасни поступак гасног заваривања • Опише врсте лемљења • Објасни технолошки поступак лемљења • Наведе особине материјала • Разликује карактеристике додатних материјала • Дефинише врсте и узроке грешака у завару и посљедице напона у завареном споју • Наведе методе и поступке спречавања и отклањања грешака и напрезања • Наведе поступке контроле завареног споја • Објасни основе термичке обраде • Препозна садржај радне и технолошке документације • Кратко опише начине правилне комуникације са сарадницима • Препозна начине за рјешавање проблема у комуникацији • Препознаје значај тимског рада • Наводи параметре квалитета материјала • Наводи прописе и процедуре за контролу квалитета • Наводи принципе мјерења и начине контролисања • Опише мјере заштите на раду, противпожарне заштите и заштите животне околине • Идентификује негативне утицаје у процесу заваривања и контроле на здравље и животну околину • Разликује заштитну опрему **ВЈЕШТИНЕ** • Примијени техничко-технолошку документацију • Планира расподјелу и редослијед послова • Провјери припрему основног материјала у складу са радним налогом • Примијени поступке и правила одржавања радног простора, опреме, алата и уређаја • Подеси основне параметре везане за процес рада • Изабере додатни материјал • Припреми материјал за заваривање • Позиционира и учврсти основни материјал • Примијени технику заваривања и наваривања РЕЛ поступком • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом за заваривање • Прпреми ивице основног материјала за заваривање • Позиционира и учврсти основни матери јал • Примијени технику заваривања дијелова електролучним поступком у заштићеној атмосфери (МИГ, МАГ и ТИГ) • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом • Примијени технике заваривања електроотпорним поступком

	• Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом • Примијени технику заваривања и наваривања дијелова поступком гасног заваривања • Изведе поступак гасног сјечења материјала • Изведе поступак жљебљења материјала • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом • Изведе припрему површина и ивица за лемљење • Изврши припрему опреме за лемљење • Изабере додатни материјал • Позиционира дијелове на основу техничке документације • Примијени технике спајања дијелова меким и тврдим лемљењем • Примијени технике руковања алатом, прибором и опремом • Процијени визуелно облик и квалитет завара • Примијени методе контроле завара • Изврши дораду завара на мјестима уочених грешака • Изврши заваривање дијелова завара са грешком претходно примијењеним поступком • Идентификује одговарајуће и тачне податке из радног процеса • Примијени технике уноса података у технолошку и радну документацију • Користи стручну терминологију • Успостави правилан однос са надређенима, сарадницима и помоћним особљем у складу са организационом структуром • Одабере начин превазилажења неспоразума у комуникацији • Примијени прописе и процедуре за контролу квалитета • Препозна квалитет материјала према ознакама • Примијени методе и технике мјерења и контроле • Примијени мјере заштите на раду, противпожарне заштите и заштите животне околине у складу са прописима • Изабере заштитну опрему према врсти негативних утицаја **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Рационално користи ресурсе • Преузме одговорност за свој рад • Покаже спремност за стицање нових Знања и вјештина • Покаже прилагодљивост различитим условима рада • Посједује спремност за тимски рад • Испољи комуникативност • Испољи позитиван однос према примјени мјера заштите на раду и мјера противпожарне заштите • Испољи позитиван однос према значају очувања и

	заштите животне околине
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања варилац • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни модул за 3-годишње програме 60 ECVET • Техничко цртање 4 ECVET • Машински елементи 8 ECVET • Технологија занимања 8 ECVET • Технологија материјала 4 ECVET • Материјали 4 ECVET • Механика 4 ECVET • Техничка физика 4 ECVET • Основе електротехнике 4 ECVET • Технологија обраде 4 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Практична настава 72 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање варилац
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 – мајстор варилац, уз услов: 2 године радног искуства у занимању вариоца
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Сеад Пашић, Педагошка институција БД, Брчко • Златко Ибришимовић, Педагошки завод ТК, Тузла • Марија Налетилић, АПОСО, Мостар • Слободан Миличевић, СШ Посушје • Слободан Ивковић, Машинска школа Приједор • Свјетлана Бугариновић, СШ "Никола Тесла", Теслић • Раденко Мичић, СШЦ Братунац • Златомир Филиповић, СШЦ "Петар П. Његош", Шековићи

	• Ружица Крижанац, СШ Нови Травник • Милош Јелић, "4.септембар", Теслић • Новица Стијачић, ТРБ Братунац
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Obrađivač metala rezanjem (Processor of metal cutting)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0715 (mašinstvo i trgovina mašina)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	3
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills,*	• Знања, ВЈЕШТИНЕ и КОМПЕТЕНЦИЈЕ преузете из ZJNPP **Знања** • Препознаје металску индустрију као гране привреде, те

competences))	технологије обраде метала • Наведе садржај техничко-технолошке документације • Наведе основна правила организације рада • Објасни организацију радног мјеста • Познаје основе техничког цртања • Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала, те технолошка особине сировина • Препознаје основне и помоћне врсте материјала и разликује њихову примјену • Разликује врсте и намјену основних машинских елемената • Примјењује технике мјерења и контроле • Анализира све фазе технолошког поступка обликовања метала • Разликује оптерећења, напрезања и деформације у машинским елементима • Препознаје карактеристике сировина • Објасни поступке обраде материјала: резање, токарење, глодање и брушење • Објашњава особине материјала, (нпр. тврдоћу и толеранцију топлоте) • Познаје различите врсте и карактеристике метала и легура • Објасни појмове из основа електротехнике • Објасни врсте кретања и кинематику машина • Објасни основне карактеристике и примјену машина, алата, прибора, мјерних инструмената и заштитне опреме • Описује типове и геометријске облике оштрице алата, режиме обраде, пресјек струготине, средства хлађења и трајност алата • Описује правила пословне комуникације • Препознаје значај тимског рада • Дефинише врсте и структуру трошкова • Познаје нормативе и прописе у металској индустрији • Познаје основе квалитета производа од метала • Разликује мјере заштите на раду • Дефинише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ** • Примјењује принципе добре произвођачке праксе • Изабире параметре обраде • Припрема и користи алате, машине и уређаје у обради метала • Самостално чита нацрт, технички цртеж и техничка упутства • Мјери и означава дијелове метала који ће бити изрезани

	• Врши мјерења мјерним и контролним инструментима за тачност: помичним мјерилом, дубиномјером, микрометром, компаратором, шаблонама и чврстим мјерилима • Користи се стандардима и спецификацијама • Израђује елементе за машине и алате на токарским машинама, као што су: осовине, чахуре, вретена, клипови, вентили,вијци, матице, прстенови и сл. • Глода на глодалици израђујући модулне нарезе, жљебове различитих профила, зупчанике, пужеве и друго • Примјењује нормативе утрошка сировина • Користи нормативе времена израде • Комуницира у писаном и усменом облику • Разумије разне поруке у разним ситуацијама и у различите сврхе. • Влада основама комуникације на страном језику • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Исказује свијест о значају техничког одржавања машина и уређаја • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима • Рационално користи ресурсе • Преузме одговорност за свој рад • Покаже спремност за стицање нових Знања и вјештина • Покаже прилагодљивост различитим условима рада • Посједује спремност за тимски рад • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру

	занимања обрађивача метала резањем • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни модул за 3-годишње програме 60 ECVET • Техничко цртање 4 ECVET • Машински елементи 8 ECVET • Технологија занимања 12 ECVET • Материјали 4 ECVET • Механика 4 ECVET • Техничка физика 4 ECVET • Основе електротехнике 4 ECVET • Технологија обраде 4 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Практична настава 72 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање обрађивач метала резањем.
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 5 – мајстор обрађивач метала резањем, уз услов: 2 године радног искуства у занимању обрађивача метала резањем
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Сеад Пашић, Педагошка институција БД, Брчко • Златко Ибришимовић, Педагошки завод ТК, Тузла • Марија Налетилић, АПОСО, Мостар • Слободан Миличевић, СШ Посушје • Слободан Ивковић, Машинска школа Приједор • Свјетлана Бугариновић, СШ "Никола Тесла", Теслић • Раденко Мичић, СШЦ Братунац • Златомир Филиповић, СШЦ "Петар П. Његош", Шековићи • Ружица Крижанац, СШ Нови Травник • Милош Јелић, "4.септембар", Теслић • Новица Стијачић, ТРБ Братунац
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба	5 година

евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки заводи и надлежне образовне власти

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Медицински техничар / Медицинска сестра (*Medical technician*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0913 (Nursing and midwifery)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања** • Описује поступке осигурања здраве микроклиме • Прикупља податке за израду плана здравствене његе • Познаје медицинску документацију • Утврђује приоритете,потребе и циљева здравственењеге са стручним тимом • Анализира медицинске евиденције • Описује структуру здравствене заштите • Дефинише његу према Флоренце Нигхтингале и према Виргинии Хендерсон • Опише појам и дефиницију здравствене заштите, нивое здравствене заштите • Објасни појам и начела здравствене заштите, мјере здравствене заштите и деонтологију сестринства • Појасне примјену етике у раду медицинских техничара • Опише изглед болничке зграде, изглед болничког одјела, наброји врсте болничких зграда • Опише моделе његе болесника, процес здравствене његе, дефинише сестринску дијагнозу • Опише начин комуницирања медицинског особља • Опише изглед болесничког кревета, објасни намјештање кревета без болесника и намјештање кревета са болесником (лежећем, сједећем положају и инконтинентног болесника) • Објасни значај одржавања личне хигијене, објасни дневну, дјелимичну и повремену његу • Препознаје потребне хигијенске услове у спрјечавању инфекције

	• Описује мјере заштите у раду са опасним љековима • Описује припрему болесничке собе за извођење сестринских радњи • Описује правилно прање и дезинфекцију руку • Описује основе превијања • Провјерава и процјењује исправност опреме прибора и материјала • Објашњава значај одржавања личне хигијене • Препознаје болесникову покретливост • Описује поступке купања ,прања косе и његу усне дупље • Разликује промјене на кожи и слузницама • Описује поступке у планирању материјлних и других ресурса • Описује поступке у њези умирућег болесника • Описује виталне знаке и методе мјерења истих • Контролише мониторинг за мјерење виталних знака • Дефинише поступке у олакшавању дисања • Објашњава поступке узимања излучевина • Описује начин извођења катетеризације • Описује начин извођења клизме • Описује стање диурезе и промјене столице • Сажима податке о болесниковом уносу хране и текучине • Разликује природан и вјештачки начин храњења болесника • Објашњава важност одлагања отпада у складу са процедурама • Описује припрему и примјену лијекова за апликацију према прописаним упуствима • Познаје технике примјене лијекова и могуће компликације • Спознаје важност мјера битних за болесникову сигурност током извођења медицинско техничких поступака • Именује стања која угрожавају болесников живот • Описује поступке реанимације • Наводи сет за реанимацију и набраја прибор за отварања венског пута • Описује поступке ефикасног заустављања крварења • Објашњава поступке сигурног транспорта • Објашњава индикације за оксигено-терапију и начин давања кисеоника • Објашњава поступке примјене инфузије и трансфузије • Објашњава појам крио и термо терапије • Објашњава поступке у анафилактичком шоку • Објашњава појам палијативне његе • Препознаје знакове тровања и описује поступак • Описује основне принципе дијагностике(УЗВ,ендоскопске,РТГ дијагностике)и

	припрему пацијента за извођење истих • Објашњава поступке преопертивне и постоперативне његе болесника • Дефинише задатке у њези инфективног и неуролошког болесника • Описује рад медицинске сестре на психијатријском одјељењу • Објашњава методе збрињавања повреда • Препознаје врсте прелома и правила имобилизације • Објашњава рад медицинског техничара у припреми пацијентице за гинеколошки преглед • Разликује рад медицинског техничара у патронашној служби • Описује улогу медицинског техничара у промоцији здравља и превенцији болести • Објашњава комуникацијски процес сестра пацијент • Презентује симптоме дијабетеса • Описује проблеме старих • Описује рад медицинског техничара на педјатријском одјељењу • Дефинише декубитус, тромбозу, тромбофлебитис, респираторне компликације, контрактуре и несвјестицу и објасни задатке сестре у спречавању настанка и лијечењу истих • Објасни услове за настанак инфекције, борбу против инфекције (антисепсу и асепсу) • Објасни дезинфекцију и стерилизацију (методе, контролу стерилизације и организацију јединице за стерилизацију) • Објасни основу превијања и хируршке инструменте • Прикажу анатомска и физиолошка обиљежја здравог новорођенчета, те аномалије и застој у физичком и психичком развоју дојенчета • Опишу анатомску и функционалну незрелост и врсте бриге за угрожено новорођенче • Наброје контрацептивна средства и методе. • Познају начин обављања гинеколошког прегледа. • -Наведу и опишу различите дијагностичке претраге у гинекологији, препознају врсту гинеколошке болести или поремећаја, те објасне савремене терапијске процедуре у гинекологији • Презентирају стручне медицинске поступке и процедуре у терапији ургентних стања изазваних различитим дјеловањем фактора из вањске средине. • Представе начин организације рада службе и тимова ургентне медицине. • Објасни здравтвену његу болесника након операције • Самостално користи медицинску терминологију • Разликује типове образаца у задравственој и у социјалној установи

	• Разликује медицинске прописе И прописе здравственог осигурања • Подхрањује сестринске И друге записе • Учествује у наручивању,пријему И надзору лијекова И санитетског материјала учествује у препознатљивости установе на тржишту • Објасни болести срца и крвних судова • Опише симптоме болести пробавног система • Опише принципе трансфузије крви • Опише врсте отворених рана и процес зацјељивања • Опише заразне болести узроковане бактеријама, вирусима и гљивицама • Опише дегенративне болести ЦНС • Опише симптоме и знакове болести ПНС • Објасни начине примјене лијекова, ресорпцију, расподјелу и излучивање лијекова из организма • Опише фрамакологију нервног, кардиоваскуларног, респираторног, урогениталног, тјелесних течности, коже и слузокоже система • Опише патолошке процесе • Опише болести и промјене у старачкој доби • Опише фазе у процесу умирања и знакове смрти • Опише анатомска и физиолошка обиљежја здравог новорођенчета, те аномалије и застој у физичком и психичком развоју дојенчета • Опишу анатомску и функционалну незрелост и врсте бриге за угрожено новорођенче • Опише контрацептивна средства и методе • Опише начин обављања гинеколошког прегледа • Опише различите дијагностичке претраге у гинекологији, препознају врсту гинеколошке болести или поремећаја, те објасне савремене терапијске процедуре у гинекологији • Опише стручне медицинске поступке и процедуре у терапији ургентних стања изазваних различитим дјеловањем фактора из вањске средине • Опише начин организације рада службе и тимова ургентне медицине **ВЈЕШТИНЕ** • Изабире одговарајућу одјећу, те алат и прибор • Примјењује план здравствене његе у пракси • Провјерава исправност опреме прибора и материјала • Проводи мјере стареилизције и дезинфекције • Користи медицински прибор и уређаје • Примјени његу према Флоренце Нигхтингале • Примјени здравствену заштиту у својој средини и начела здравствених радника у пракси • Организује болесничку собу, намјести болесничку постељу без болесника и са болесником у постељи, • Учествује у визити

	• Аспирира горње дисајне путеве • Изводи поступке вјештачког дисања • Проводи личну хигијену болесника и посматра виталне функције болесника • Самостално обавља здравствену његу • Проводи мјере превенције декубитуса, превенције контрактура и несвјестице, превенције респираторних компликација те превенције и лијечења тромбозе и тромбофлебитис • Попуњава медицинску документацију • Узима сестринске здравствене историје • Процјени стање хитности пацијента • Правилно проведе процедуре припреме материјала за дијагностичке претраге • Правилно асистира у току извођења медицинско техничких радњии • Процијени и прати стање пацијента • Примјени и аплицира потребне терапије • Проводи дезинфекцију и стерилизацију, те правилно хигијенско и хируршко прање руку • Проводи превијање и постављање завоја • Примјени у пракси методе збрињавања повреде, пружања прве помоћи, средства за имобилизацију. • Припреми материјал и пацијента у акутном тровању, припреми антидот терапију и асистира • Процијени концепт здравља и примјени концепт промоције здравља, те превенцију болести • Примијени у пракси концепт примарне здравствене његе, улогу медицинског техничара у породичној медицини • Ради са инкубатором и његује прематурус, примјени његу пупка и природних отвора, обраду тјемењаче , оједа и соора • Правилно примјене дезинфекцију и стерилизацију у раду са пацијентом • Успјешно попуне одговарајуће формуларе (сестринску документацију) • Припреме пацијента за спирометрију, за снимање ЕКГ и руковање апаратима • Узима брис носа, грла, ока, коже, из ране • Узима узораке за биопсију, за пунктате • Узима узорке урина, узораке из полних органа и столице • Изводи катетеризацију и асистира • Мјења уринарни катетер • Мјери виталне знаке и убиљежава у листу • Његује усну дупљу • Намјешта зубну и ушну протезу • Уређује тијело умрлог према стандардима • Правилно подхрањује лијекове

	• Евидентира утрошени материјал • Осигурава асептичне услове током припреме оперативног поља • Води бригу о старима • Уписују готове анализе у документацију • Распознају врсте лабораторија • Узимање капиларне и венске крви • Распознају врсте инструменталних претрага • Изводи основне физикално терапијске радње • Врши едукацију омладине ,школског и предшколског узраста • Комуницира у усменом облику • Примјењује специфичности комуникације са појединцем ии заједницом свих животних доби • Води сестринску анамнезу • Набавља потребне лијекове И складишти их • Планира процес здравствене његе И организује исти • Врши обрачун здравствених услуга • Користи информациону технологију **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Развија културно-хигијенске навике, савјесност и уредност • Има позитиван став преме пацијенту • Учествује у планирању едукације • Показује одговарајући ниво одговорности • Показује социјално прихватљиво понашање • Уважава упозорење и мјере опреза • Показује одговарајући ниво одговорности • Има позитиван став пема пацијенту • Има позитиван став према здрављу, болести и немоћи, • Прихваћа одговорност за властите поступке • Дјелује самостално и иновативно • Поштује права пацијента • Трајно се усавршава према цјеложивотном образовању • Показује социјално прихватљиво понашање • Показује професионалну и морално етичку одговорност • Показује капацитете и спретност за тимски рад • Развија способности тимског рада, као и комуникације са запосленим • Има осјећај за естетику • Развију успјешну комуникацију сестра – пацијент – породица • Правилно примјењује етику здравственог радника • Уважава упозорење и мјере опреза • Има вољу за учењем и да побољша и допуни своје ЗНАЊЕ • Развија ВЈЕШТИНЕ комуникације са старим, болесним и немоћним особама, укључујући препознавање невербалних знакова комуникације • Ради самостално и Води тим

	• Позитиван став према иновацијама И промјенама • Морално етичка и професионална одговорност
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање свих стечених исхода учења врши се формативно и/или сумативно, укључујући завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво образовна установа (школа, центар за образовање одраслих, испитни центар) овлаштена од стране надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у одговарајуем простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања медицинског техничара/медицинске сестре • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а за испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни модул за 4-годишње програме 80 ECVET • Латински језик 6 ECVET • Анатомија и физиологија 10 ECVET • Хигијена са здравственом заштитом 6 ECVET • Медицинска психологија и педагогија 6 ECVET • Микробиологија 6 ECVET • Биохемија 6 ECVET • Интерна медицина 6 ECVET • Хирургија 6 ECVET • Инфектологија с паразитологијом 6 ECVET • Неуропсихијатрија 6 ECVET • Фармакологија 6 ECVET • Патологија 6 ECVET • Педијатрија 6 ECVET • Гинекологија и акушерство 6 ECVET • Ургентна медицина 4 ECVET • Породична медицина 4 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Практична настава 60 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимања медицинског техничара/медицинске сестре
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Високо образовање
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Бојана Ковачевић, дипломирана медицинска сестра, главна сестра интензивне његе, ЈЗУ Болница Требиње

	• Весна Шиљеговић-Радовић, доктор медицине, професор стручних предмета, Центра средњих школа Требиње • Нијаз Зорлак, магистар одгојних наука, Педагошки завод БПК-а Горажде • Мр. Горан Змијањац, дипломирани политолог, директор Завода за Образовање одраслих Републике Српске • Др. Радмила Пејић, помоћник министра за високо образовање, Министарство просвјете и културе Републике Српске • Алмин Каплан, дипломирани медицински техничар, професор хигијене и здравственог одгоја и здравствене његе, Средња медицинска школа Мостар • Дубравка Летић, виша медицинска сестра, главна сестра Болнице Брчко Дистрикта • Вера Лалић, дипломирани медицински техничар, професор практичне наставе, ЈУ пољопривредна и медицинска школа Брчко
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Туристички техничар (Tourist technician)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	1015 – путовања, туризам и одмор
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **ЗНАЊА** • Користи вокабулар и граматику два страна језика • Описује појмове туризам, турист, туристичка дестинација • Анализира категоризацију хотела и угоститељских објеката • Примјењује стандарде у туризму и угоститељству • Описује стандарде сигурности хране • Препознаје различите туристичке атракције • Разликује врсте туристичких путовања (акционе и боравишне аранжмане) • Описује улогу економских, политичких и културних фактора у развоју туризма • Претражује, прикупља и процесуира електронске информације, податаке и концепте и систематично их користи • Анализира економске факторе хотела, укључиво трошкове, калкулације, марже и капацитете у хотелијерству • Анализира привредна кретања на тржишту и елементе окружења у којем предузеће послује • Описује књиговодствене појмове, пословну документацију и књиговодствену евиуденцију • Описује основне географске појмове • Описује туристичке потенцијале различитих туристичких дестинација • Описује маркетинг и тржиште, те туристички производ • Разликује врсте и дјелатности туристичких агенција

	• Описује појам, елемнте и врсте калкулација у туризму • Разликује основне маркетиншке концепте • Објашњава правну регулативу у туризму • Описује појам и начин управљања људским ресурсима у туристичкој агенцији • Описује организацију хотелског пословања • Примјењује закона из области туризма • Описује појам и врсту туристичких аранжмана • Разликује категоризације хотела и угоститељских објеката • Разликује емитивне и рецептивне послове • Препознаје различите врсте туристичких агенција • Разликује врсте уговора између туристичких агенција са саобраћајним предузећима, хотелским и сл. • Дефинише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи **ВЈЕШТИНЕ** • Примјењује два страна језика у свакодневном пословању • Користи туристичку документацију (водиче, карте, софтвере) • Препознаје потребе и мотиве туриста • Придржава се етичког кодекса у туризму • Користи информациону технологију у комуникацији • Израђује и ажурира профиле на weб порталима за за директну продају туристичких услуга (нпр. booking.com, triwago.com, airbnb.com, и сл.) • Израђује и води електроничку туристичку докуемнатцију • Креира различите врсте база података (нпр. гостију, добављача, купаца и сл.) • Примјењује процентни, промилни и каматни рачун у пракси • Рчуна степен искориштености капацитета и анализира утицај искориштености капацитета на пословни резултат • Презентира географске потенцијале, као и знаменита културно-хисторијска одредишта у контексту туризма • Истражиује и сегментира тржиште • Израђује калкулације набавке, калкулације продаје и калкулације смјештаја у хотелу • Комплетира финансијску документацију, обрачунава приход и трошкове, утврђује финансијски резлутат • Правилно попуњава хотелску и агенцијску документацију • Израђује пројкте у туризму (прикупљење, анализа и презентација података, лијепо обликовање текста, начин и редослијед презентирања) • Врши пропаганду туристичког аранжмана, нуди и продаје туристички аранжман

	• Врши маркетиншко планирање, дефинише циљеве, и маркетинг стратегију • Осмишљава пропагандне поруке • Креира туристичке аранжмане • Презентира туристичке потенцијале • Израђује понуде за приодају авио-карата • Израђује путне итинере и резервације авио-карата • Води евиденцију о пословним промјенама у хотелу • Размјењује податке између хотелских служби • Евидентира податке у пословне књиге • Израђује калкулације у хотелијерству и агенцијском пословању • Обавља посредничке послове • Користи туристичко информативну документацију • Израђује аранжмане за домаће и иностранo тржиште • Изводи туристичких аранжмана • Прикупља и мјери повратне информације корисника • Разликује мјере заштите на раду • Процјењује сигурност радног мјеста • Користи мјере заштите на раду • Пружа прву помоћ **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Развија смисао за различите културе и толеранцију • Развија смисао ка учењу страних језика • Прихваћа и промовише здраве стилове понашања, адекватне прехрамбене навике и тјелесне активности које омогућавају појединцу квалитетан и здрав живот • Исказује спремност да се користи нумеричко израчунавање како би се рјешавали проблеми за вријеме свакодневног рада и живота • Развијање способности за уредност, поступност и тачност код рачунања • Развија дух толеранције, хуманизма и основне етичке принципе • Развија свијест о поштивању закона • Развија сигурност и правилно комуницирање с клијентима, гостима и особљем • Развија поштовање принципа радне етике • Развија хигијенске навике • Развија сигурност и правилно комуницирање с клијентима, гостима и особљем • Развијање способности правилног расуђивање и логичког закључивања • Развијање способности организовања и сарадње у групи, као и тимског рада • Сарађује с добављачима и клијентима • Развијање иницијативе, самосталности и одлучности за почетак сопственог бизниса • Развија свијест о значају стандарда • Развија способности поштовања еколошких стандарда

	• Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања пекар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни предмети 80 ECVET • Страни језици 36 ECVET • Основе туризма и угоститељства 10 ECVET • Пословна информатика 8 ECVET • Економија у туризму и привредна математика 16 ECVET • Туристичка географија и хисторија умјетности 10 ECVET • Организација агенцијског и хотелског пословања 20 ECVET • Практична насатава 60 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање туристички техничар, описано стандардом занимања туристички техничар
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 6 – високо образовање, први циклус
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Далибор Крешић, директор Хотела «Посједон» Неум; • Бранислав Тимотић, директор продаје Хотела «Термаг» Јахорина; • Сенад Халиловић, директор Хотела «Хиллс» Сарајево; • Милана Крмењац, туристички техничар, рецепционерка Хотела Терме Сан Лакташи; • Денис Фазлић, проф. енглеског језика и књижевности, стручни савјетник за Заједничку језгру наставних планова и програма у Сектору за стручно образовање и обуку, Агенција за предшколско, основно и средње

	образовање БиХ; • Мирјана Томић, ВКВ кухар специјалиста, наставница практичне насатве, Средњошколски центар «Петар Кочић» Зворник; • Жељка Гаврић, дипл.ецц., наставница економске групе предмета и практичен наставе за туристичке техничаре, Угоститељска и трговинска школа Добој; • Сафет Дајџић, дипл. туризмолог, наставник стручних предмета и практичне наставе, Средња угоститељско-туристичка школа Сарајево; • Емир Кауковић, дипл.ецц., наставник практичне наставе из туризма и угоститељства, Друга средња школа Цазин; • Аида Џаферовић, дипл. журналиста, стручна савјетница за стручно Образовање одраслих, Министарство цивилних послова БиХ; • Мр. сц. Викторија Бешевић Чомић, дипл. психолог, стручни сарадник – психолог, Федерални завод за запошљавање Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Техничар хортикултуре (*Horticulture technician*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0521 (Природне науке / *Environmental sciences*)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања:** • Познаје врсте и карактеристике материјала који се користе у хортикултури • Разумије врсте и карактеристике земљишних супстрата • Описује технике генеративног и вегетативног размножавања • Разумије врсте супстрата и земљишта за садњу луковица и гомоља у посудама и на отвореном простору • Описује технику узимања узорака земљишта за анализу • Посједује функционалну и основну информатичку писменост у струци • Познаје технологију производње • Познаје врсте и карактеристике материјала који се користе у хортикултури • Описује технике генеративног и вегетативног размножавања • Разумије врсте и карактеристике земљишних супстрата у производњи дендро материјала • Наводи морфолошке особине дрвенастих и жбунастих врста • Описује поступак пресађивања одраслих стабала • Објашњава начин гајења различитих биљних врста, дрвећа и жбуња • Разумије врсте и карактеристике ђубрива као и начине њихове примјене код производње дендро материјала • Описује мјере заштите дендро материјала од болести и штеточина • Познаје врсте и карактеристике средстава за рад и начин

	њиховог функционисања • Познаје врсте и карактеристике средстава за рад и начин њиховог функционисања • Наводи основне карактеристике заштићених подручја • Познаје технологију производње • Познаје врсте и карактеристике материјала који се користе у хортикултури • Описује технике генеративног и вегетативног размножавања • Објашњава технику припреме и начин садње луковица и гомоља • Познаје начине његовања луковица и гомоља • Дефинише технику вађења, класирања и чувања луковица и гомоља • Објашњава организацију расадника и начин његове припреме (одјељак за размножавање, одјељак за формирање садница, матичњак,...) • Објашњава начине размножавања • Препознаје вријеме и начин скупљања плодова и вађења и чувања сјемена • Објашњава технику сјетве сјемена • Објашњава технику узимања материјала за вегетативно размножавање • Објашњава технику кориштења фитохормона • Објашњава технику вађења и даљег руковања са садницама • Препознаје стандарде паковања и транспорта садница • Познаје технологију производње • Познаје основне вртне стилове кроз развој људског друштва • Објашњава технику вађења и даљег руковања са садницама • Препознаје стандарде паковања и транспорта садница • Објашњава технике заснивања травњака • Препознаје мјере његе травњака • Разумије основне биљне врсте за травњаке • Разумије биолошка, еколошка и декоративна особине биљног материјала који се најчешће користи у биодекорацији • Припрема супстрат и земљиште за садњу луковица и гомоља • Објашњава начине размножавања у цвјећарској производњи • Разумије врсте и карактеристике ђубрива (органска и минерална), као и начин њихове примјене • Описује мјере заштите цвјетних култура од болести и штеточина • Разумије различите грађевинске материјале и елементе • Наводи једноставне грађевинске конструкције • Опише земљане радове при уређењу паркова

	• Познаје технологију производње • Познаје врсте и карактеристике материјала који се користе у хортикултури • Описује технике генеративног и вегетативног размножавања • Разумије врсте и карактеристике земљишних супстрата у производњи дендро материјала • Наводи морфолошке особине дрвенастих и жбунастих врста • Описује поступак пресађивања одраслих стабала • Познаје технологију производње • Познаје врсте и карактеристике материјала који се користе у хортикултури • Наводи морфолошке особине цвјетних врста • Објашњава начине размножавања у цвјећарској производњи • Познаје морфолошке особине луковичастих и гомољастих цвјетних култура • Зна технику припреме и начин садње луковица и гомоља • Познаје начине његовања луковица и гомоља • Дефинише технику вађења, класирања и чувања луковица и гомоља • Примјењује правила и принципе аранжирања те мјере његе цвјетних аранжмана • Познаје стил и технику аранжирања • Познаје технике припремања сухих материјала • Припрема супстрат и земљиште за садњу луковица и гомоља • Објашњава начине размножавања у цвјећарској производњи • Описује технике генеративног и вегетативног размножавања • Разумије биолошка, еколошка и декоративна особине биљног материјала који се најчешће користи у биодекорацији • Припрема луковице и гомоље за садњу и обавља садњу у посудама на отвореном простору • Његује луковице и гомоље у процесу производње • Вади, класира и смјешта (чува) луковице и гомоље • Примјењује нормативе и прописе из подручја хортикултурне производње • Наводи посљедице неадекватне и неблаговремене заштите • Објашњава прописе еколошке заштите, заштите на раду и против-пожарне заштите • Познаје организацију радног мјеста • Познаје начин вођења радне документације • Познаје врсту и структуру трошкова • Описује технике генеративног и вегетативног

	размножавања • Познаје начин вођења радне документације • Познаје процес рада • Користи стручну терминологију **ВЈЕШТИНЕ:** • Припрема супстрат и земљиште за садњу луковица и гомоља • Узима узорак за анализу земљишта • Користи основне информатичке функције • Организује/припрема површине за размножавање дендро материјала • Организује/припрема/прикупља материјал за размножавање дендро врста • Припрема опрему и алат који се користи у размножавању дендро материјала • Организује и изводи процесе размножавања дендро материјала • Организује и изводи мјере његе садног дендро материјала • Организује послове везано за школовање садног дендро материјала • Учествује у избору врсте ђубрива, дозирању и начину примјене • Припрема заштитна средства и врши заштиту засада од болести и штеточина • Врши контролу исправности задуженог материјала, алата и оруђа • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима хигијенско-техничке заштите • Учествује у одржавању и исправности те уочава неправилности у раду алата, машина и уређаја • Познаје основна правила одржавања средстава рада • Користи средства рада и материјала у складу са упутством произвођача • Ради у складу са стандардима и прописима • Пројектује једноставне зелене површине и врши мјерења • Проводи активности на реализацији пројеката за заснивање једноставних зелених површина • Припрема супстрат за сјетву сјемена • Припрема супстрат за вегетативно размножавање • Припрема сјеме и врши сјетву • Припрема вегетативне дијелове биљака и врши вегетативно размножавање • Проводи мјере узгоја и његе расада • Учествује у припреми заштитних средстава и врши заштиту од болести и штетника • Припрема супстрат и земљиште за садњу луковица и гомоља • Учествује у избору врсте ђубрива, дозирању и начину

	примјене • Припрема заштитна средства и врши заштиту засада од болести и штеточина • Учествује у избору врсте ђубрива, дозирању и начину примјене • Припрема заштитна средства и врши заштиту засада од болести и штеточина • Учествује у одређивању рокова за вађење садница • Организује вађење и припрему садница за даљу намјену • Организује и учествује у процесу трапљења • Организује послове припреме земљишта за подизање травњака • Организује и изводи послове подизања травњака • Организује његовање травњака • Учествује у избору врсте ђубрива, дозирању и начину примјене • Припрема заштитна средства и врши заштиту засада од болести и штеточина • Одабира различите грађевинске материјале у уређењу паркова • Организује извођење једноставних грађевинских композицијских елемената у уређењу паркова • Препознаје оштећења на постојећим грађевинским елементима • Учествује у избору врсте ђубрива, дозирању и начину примјене • Припрема заштитна средства и врши заштиту засада од болести и штеточина • • Учествује у избору врсте ђубрива, дозирању и начину примјене • Припрема заштитна средства и врши заштиту засада од болести и штеточина • Бира и припрема биљни и помоћни материјал за израду аранжмана • Користи алат и опрему за аранжирање • Израђује различите цвјетне аранжмане • Процјењује услове успјевања биљних врста у ентеријеру • Бира одговарајуће лончанице и остали биљни материјал према еколошким критеријима • Уређује ентеријер биљним материјалом • Препоручује и примјењује мјере његе лончаница у ентеријеру • Процјењује услове успјевања биљних врста у ентеријеру • Бира одговарајуће лончанице и остали биљни материјал према еколошким критеријима • Уређује ентеријер биљним материјалом • Попуњава дневник рада • Наручује потребан материјал • Процјењује могуће трошкове

	• Израђује калкулацију цијена производа и услуга • Преноси информације о току процеса рада својим сарадницима • Даје упутства о сигурном раду и употреби одговарајуће опреме • Сарађује се са странкама и наручиоцима послова • Анализира дневне послове и радне задатке и припрема се за њихову реализацију • Преузима радни налог и на основу њега одређује вријеме потребно за извршење радних задатака • На основу радног налога бира одговарајуће материјале, алате и оруђе за рад • Припрема супстрат за сјетву сјемена • Припрема супстрат за вегетативно размножавање • Припрема сјеме и врши сјетву • Припрема вегетативне дијелове биљака и врши вегетативно размножавање • Проводи мјере узгоја и његе расада • Учествује у припреми заштитних средстава и врши заштиту од болести и штетника • Припрема супстрат и земљиште за садњу луковица и гомоља • Припрема луковице и гомоље за садњу и обавља садњу у посудама на отвореном простору • Његује луковице и гомоље у процесу производње • Вади, класира и смјешта (чува) луковице и гомоље • Организује/припрема површине за размножавање дендро материјала • Организује/припрема/прикупља материјал за размножавање дендро врста • Припрема опрему и алат који се користи у размножавању дендро материјала • Организује и изводи процесе размножавања дендро материјала • Организује и изводи мјере његе садног дендро материјала • Узима узорак за анализу земљишта • Организује послове везано за школовање садног дендро материјала • Учествује у избору врсте ђубрива, дозирању и начину примјене • Припрема заштитна средства и врши заштиту засада од болести и штеточина • Одабира различите грађевинске материјале у уређењу паркова • Организује извођење једноставних грађевинских композицијских елемената у уређењу паркова • Препознаје оштећења на постојећим грађевинским елементима • Учествује у одређивању рокова за вађење садница

	• Организује вађење и припрему садница за даљу намјену • Организује и учествује у процесу трапљења • Организује послове припреме земљишта за подизање травњака • Организује и изводи послове подизања травњака • Организује његовање травњака • Бира и припрема биљни и помоћни материјал за израду аранжмана • Користи алат и опрему за аранжирање • Израђује различите цвјетне аранжмане • Процјењује услове успјевања биљних врста у ентеријеру • Бира одговарајуће лончанице и остали биљни материјал према еколошким критеријима • Уређује ентеријер биљним материјалом • Препоручује и примјењује мјере његе лончаница у ентеријеру • Учествује у одржавању и исправности те уочава неправилности у раду алата, машина и уређаја • Познаје основна правила одржавања средстава рада • Попуњава производну документацију • Попуњава дневник рада • Наручује потребан материјал • Процјењује могуће трошкове • Израђује калкулацију цијена производа и услуга • Провјерава квалитет рада у свим фазама производње • Употребљава заштитна средства и опрему у току рада • На одговарајући начин одлаже штетне материје (отпатке од средстава за третирање биљака – пестициди...) и опрему штитећи своју ужи о ширу околину од загађења **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Еколошки је освјештен • Исказује спремност за очувањем постојећих и развојем биљних врста • Спремност за рад на отвореном простору • Исказује спремност за учењем и даљим професионалним развојем • Исказује осјећај за уредност, прецизност и естетику • Организује рад групе • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања

	квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања техничар хортикултуре • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни предмети 80 ECVET • Латински језик 4 ECVET • Наука о станишту 8 ECVET • Техничко цртање уз примјену рачунара 4 ECVET • Дендрологија са фитоценологијом 4 ECVET • Алати и машине 4 ECVET • Геодезија 4 ECVET • Сјеменарство и расадници 4 ECVET • Подизање и њега урбаног зеленила 8 ECVET • Заштита урбаног зеленила 8 ECVET • Ликовно образовање 4 ECVET • Грађевинарство у паркарству 4 ECVET • Декоративна дендрологија 4 ECVET • Цвјећарство и уређење ентеријера 8 ECVET • Форме и стилови у хортикултури 8 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Практична настава 80 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање техничар хортикултуре, описано стандардом занимања техничар хортикултуре
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 6, први циклус високог образовања, или ниво 7 гдје су први и други циклус високог образовања интегрирани
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Суад Алић – Директор – ЈУ Средња школа пољопривреде, прехране и услужних дјелатности Сарајево • Душан Сарајлић – АПОСО • Мирјана Лолић – ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Сузана Мршић - ЈУ Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор • Адалберт Вонсовић – ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Елдад Мркаљевић - ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко • Гордана Вуковић – ЈУ Центар средњих школа Требиње

	• Милка Кантар – Унија удружења послодаваца Републике Српске • Един Струкан – Педагошки завод УСК
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Шумарски техничар (*Forestry technician*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0821 – шумарство
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања** • Објасни просторно функционалну подјелу и уређење шума • Разликује просторне уређајне јединице • Приказује организацију рада предузећа и образлаже организацију радног мјеста • Објасни појам шуме, појам састојине и њене основне карактеристике, циљ његе шума • Дефинише физичка и механицка особине дрва • Описује трајност дрва • Разликује естетска особине дрва • Објашњава огријевна вриједност дрва и запаљивост дрва • Објасни биолошке и узгојне значајке врста дрвећа • Разцрстава дрвеће • Описује обликовање, склопљеност и састав крошања • Набраја главне чиниоце развитка састојине • Описује разврставање дрвећа • Објашњава однос броја стабала • Објасни прираст и развој прираста • Објашњава главне шумске прозиводе, споредне шумске прозиводе, те општекорисне функције шуме • Разликује еколошке, биолошке и шумско-узгојне особине главних врста дрвећа наших шума • Објашњава основне облике природног обнављања шума • Објасни појам прореда и основне врсте прореда • Набраја спољапшње и унутрашње особине шумског

	сјемена • Објашњава начин брања и сакупљања сјемена, потребан алат и заштитна средства • Објашњава начине сушења и издвајања сјемена из плодова (трушење и други поступци) • Описује поступак узимања узорка сјемена • Објасни методе испитивања спољашњих и унутрашњих особина сјемена • Разликује критеријуме за избор мјеста за расадник • Описује поступак формирања лија и пластеника • Разликује поступак производње садница генеративним и вегетативним путем • Описује поступке заштите садница и правила избора заштитних средстава • Разликује картографски приказ оснвних просторних уређајних јединица • Објасни основне принципе просторно-функционалне подјеле простора • Набраја дјелове и принцип рада мјерних инструмената који се користе за премјер површине земљишта, нагиба терена и сл. • Објашњава појмове шумско-привредног подручја, газдинске јединице, одјељења и одсјека и начин њиховог обиљежавања на терену и картама • Објасни појмове и врсте примјерних површина • Описује поступак рада на примјерним површинама • Објашњава дубину и механички састав земљишта • Разликује величину и врсту нагиба терена (уједначен, изломљен, конкаван, конвексан, вртачаст и друго) • Објасни експозицију и основни облик терена (гребен, греда, страна, увала, плато и друго) • Препознаје доминантне шумске заједнице • Распознаје врсте шумског дрвећа и жбуња по хабитусу, листу, плоду, гранчици и цвијету • Објашњава систематику дрвећа и жбуња, набраја њихове латинске Називе и распрострањеност (ареал) • Разликује главне шумске заједнице и њихово хоризонтално и вертикално рашчлањење • Описује појам и начин израде фитоценолошког снимка • Препознаје доминантне шумске заједнице • Објасни склоп, обраст и бонитет састојине • Објашњава појмове ендемита, реликта, екотипа, биотипа, као и појам и значај сукцесије • Описује поступак инвентуре шума • Разликује врсте, садржај и поступак израде пројектно-планских докумената • Објашњава начело и врсте трајности • Описује појмове и врсте зрелости састојине, опходње, опходњице и друго • Описује појмове добних разреда, газдинских класа,

	уређајних разреда и друге • Разликује методе одређивања приноса • Описује појам, врсте и начин израчунавања етата • Објасни основне функције шума и начине њиховог усклађивања (њихову комплементарност и могућу конфликтност) • Описује начела пројектовања и врсте циљева газдовања и мјера за остваривање тих циљева • Набраја симптоме најчешћих обољења шумског дрвећа • Разликује биотичке и абиотичке штетне факторе • Разликује облике заштићених подручја: резервати, национални паркови, заштићени пејзажи, споменици природе • Објасни специфичне облике заштите заштићених подручја • Објашњава нормативе израде сортимената и њихову подјелу • Описује основне елементе транспорта (возило, товар и пут). • Објашњава димензионисање шумских путева • Објасни отварања шума, одређује оптималне густине шумских путева у различитим теренским условима • Разликује начинима градње и машине за градњу шумских путева • Објасни врсте и начин израде шумских влака • Разликује алате и машине за сјетву сјемена и садњу садница • Набраја алате за његу тла, те ручно оруђе за одстрањивање корова и грмља • Објашњава кориштење алата за обиљежавање стабала • објашњава кориштење алааи за мјерење прираста и дебљине коре • Описује машине за сјечу и израду дрвета (моторне тестере, машинеза корање, машине за балирање, машине за иверање, машине за брикетирање, харвестерии процесори) • Описује машине за привлачење и изношење дрвета (скидери, жичаре, трактори итд.) • Описује машине за утовар и истовар дрвета (шумске дизалице, шумска витла) • Описује машине за превоз дрвета. Машине за градњу и одржавање шумских путева • Описује машине за подизање, његу и заштиту шума • Разликује начине привлачења и утовара дрвних сортимената • Разликује врсте и дјелове стоваришта • Описује врсте грешака дрвета • Разликује видове коришћења осталих шумских производа • Набраја алате и механизацију која се користи при

	пословима експлоатације шума и рад са њима • Описује врсте, састав и класификацију дивљачи која је заступљена у нашим шумама и ловиштима • Објашњава начине прехране, заштите, узгоја и лова дивљачи • Објашњава законске прописе о лову • Разликује пасмине ловачких паса и описује њихове способности • Разликује ловно оружје и муницију • Објашњава организацију ловишта и потребних објеката у њему • Објасни правила одржавања средстава рада • Објашњава стандарде квалитета шумских дрвних сортимената • Објашњава прописе из области заштите на раду, и из области заштите животне средине • Описује процес рада • Разликује врсте евиденције и документације **ВЈЕШТИНЕ** • Користи информациону технологију • Прикупља и обрађује податке • Чита пројектну документацију • Организује процес рада • Проводи поступак превођења деградираних и изданачких шума у виши узгојни облик директном и индиректном конверзијом • Препознаје физичку зрелост, доба сазријевања и опадања сјемена, учесталости и обилности плодоношења • Одређује вријеме сакупљања шумског сјемена • Израђује пратећу документацију о сјемену (увјерење о поријеклу, декларацију и друго) • Калеми (оплемењује) саднице различитим технологијама и поступцима • Користи машине, уређаје и оруђа за ђубрење, сјетву и садњу, његу, заштиту и наводњавање • Користи технологију расађивања садница • Врши организацију сјече стабала • Одређује запремину сложеног дрвета • Класификује сортименте • Отпрема сортименте и води одговарајућу документацију • Разврстава сортименте по важећим стандардима • Користи мјерне инструменте који се користе за премјер површине земљишта, нагиба терена и сл. • Вади изватке Пресреловим сврдлом • Користи таблице различитих таксационих елемената • Правилно попуњава обрасце за прикупљање података при инвентури шума и начин њиховог попуњавања • Користи пројектно-планску документацију

	• Израђује дијелове пројектно-планске документације • Примјењује мјере борбе против свих врста штеточина (клопке и санитарне дознаке) • Одређује запремину тесаних и резаних сортимената • Препознаје најчешће болести дивљачи и начине њиховог спречавања • Користи стручну терминологију • Примјењује принципе пословне комуникације • Користи нормативе утрошка материјала • Израђује калкулације • Користи стандарде и норме осигурања квалитета • Утврди исправност средстава заштите на раду • Примијени опрему за заштиту на раду • Примијењује мјере и опрему противпожарне заштите • Примијењује правила и мјере одлагања и складиштења отпадних материјала у складу с прописаним процедурама • Примијењује прописане мјере заштите животне околине • Указује прву помоћ **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима • Ради самостално и у тиму • Ефективно користи радно вријеме • Преузима одговорност за свој рад • Испољава позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Води мање тимове и има капацитет да надгледа друге • Преузима дјелимичну одговорност за вредновање и унапређење активности у промјењивим условима • Показује самоусмјеравање у учењу, те вољу и позитиван став према властитом професионалном развоју • Исказује еколошку освјећеност и склоност према природи и посебно шуми • Прихваћа специфичне услове живота и рада у шуми • Исказује одговорност према природним богатсвима
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво Образовна установа (школа, центар за образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања техничара ЦНЦ технологија • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће

	квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни предмети и општеопбразовни предмети у функцији струке 80 ECVET • Екологија шума (метеорологија с климатологијомн, педологија с геологијом) 8 ECVET • Особине и грешке дрвета 4 ECVET • Техничко цртање и примјена рачунара 4 ECVET • Дендрологија са фитоценологијом 4 ECVET • Алати и машине 8 ECVET • Геодезија 4 ECVET • Сјеменарство и расадници 4 ECVET • Шумске комуникације 4 ECVET • Дендрометрија 4 ECVET • Узгајање шума 8 ECVET • Искориштавање шума 8 ECVET • Заштита шума 8 ECVET • Ловство 4 ECVET • Уређивање шума 4 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Практична настава 80 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Значајне су потребе на тржишту рада. Нема незапослених
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Високо образовање
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Стичу се кључне компетенције
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Аднан Дувњак, магистар шумарства, руководилац у РЈ шумарство, Сарајево-шуме; • Мр. сц. Зехра Вељовић, дипл. инг. шумарства и хортикултуре, наставница стручно-теорисјке и практичне наставе, Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево; • Ален Масковић, магистар шумарства, руководилац ОЈ шумасртва, Сарајево-шуме; • Дана Мушовић, дипл.инг.шумарства, наставница стручних предмета, Средњошколски центар «Василије Острошки» Соколац, • Јасмин Хиндија, дипл.инж.комуникација, шеф производње и складишта, Фруцтас д.о.о. Сарајево; • Бојан Чортан, дипл.инг.шумарства, стручни сарадник у области шумарства, Шуме Републике Српске а.д. Соколац • Ибрахим Карачић, дипл.инг.маш., наставник стручно-

	теорисјких предмета и помоћник директора Средње пколе за околиш и дрвни дизајн Сарајево; • Зорица Крсмановић, дипл.политолог, виша стручна сарадница за међународну сарадњу у области рада и запошљавања, Министарство цивилних послова БиХ
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Текстилни техничар – конфекционар (Textile technician in textile manufacturing)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0723 Textile
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **ЗНАЊЕ:** • Објашњава припрему и процес планирања производње у текстилној индустрији • Анализира процес прозиводње у текстилној индустрији • Објашњава техничко-технолошку документацију, начин њене израде и ток кретања • Објашњава организацију рада погона или радионице • Објашњава карактеристике предмета рада које користи у процесу производње • Објашњава правила организације рада предузећа и организацију производње • Описује карактеристике и рад на машинама за конфекционирање • Објашњава организацију унутрашњег транспорта предмета рада • Набраја безбједоносне и сигурносне мјере заштите на раду • Објашњава организацију и контролу дизајнирања конфекционираних производа и амбалаже • Користи рачунар за израду једноставних програма дизајнирања конфекционираних производа и израду једноставних програма за моделирање и вођење техничко-технолошке документације • Објашњава организацију и контролу технолошког процеса конфекционирања производа • Описује уређаје и методе лабораторијског испитивања • Описује правила пословне комуникације • Описује врсте и структуру трошкова

	• Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде • Познаје нормативе и прописе у текстилној индустрији • Познаје основе квалитета текстилних материјала • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Описује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Описује начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ:** • Претражује, прикупља и процесуира електронске информације, податаке и концепте и систематично их користи • Препознаје врсту текстилног материјала • Узима мјере за конструкцију текстилног прозивода • Израђује кројеве модела • Израђује шаблоне • Кроји све врсте одијевних предмета: сукња, блуза, хаљина, хлаче, кошуља, прслук • Израђује крону слику за текстилни прозивод • Преноси кројну слику на материјал • Примејњује ручно и машинско кројење • Примјењује процентни, промилни и каматни рачун у пракси • Самостално користи техничко-технолошку документацију • Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде • Комуницира у писаном и усменом облику кроз пословну комуникацију • Користи стручну терминологију • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Развија поштовање принципа радне етике • Исказује спремност да се користи нумеричко израчунавање како би се рјешавали проблеми за вријеме свакодневног рада и живота • Посједује способност за тимски рад • Развија хигијенске навике • Рационално користи материјал правилним полагањем кројне слике • Отвореност према различитим културама и отпорност према стереотипном мишљењу и предрасудама

	• Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	Општеобразовни садржаји 80 ECVET Текстилна влакна 8 ECVET Текстилна технологија 8 ECVET Конструкција и моделирање одјеће 28 ECVET Естетско обликовање одјеће и повијест одијевања 12 ECVET Модно цртање и сликање 8 ECVET Технологија производње одјеће 12 ECVET Стројеви и уређаји у конфекцији 8 ECVET Рачунарство у струци 4 ECVET Текстилни материјали 4 ECVET Испитивање текстила 8 ECVET Предузетништво 4 ECVET Практична настава 56 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Квалификација одговара занимању текстилни техничар, које је дефинисано стандардом занимања
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 6 или 7 у случају интегрираних студија првог и другог циклуса високог образовања
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Развијају се кључне компетенције
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Миралем Ситнић, дипл.инг.маш, руководилац Одјела технологије и развој текстила, Превент Фабрицс Високо

	• Јасмина Мујић, технички директор, ИМК Кула Градчаца • Фатима Бешировић, водећи технолог, ИМК Кула Градчаца • Џахида Ђаковић, тектсилни инжењер, наставница стручних предмета, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Градачац • Мр.сц. Аида Башић, дипл.инг.одјевне технмологија, наставница стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Самир Дурмишевић, дипл.инг. текстилне технологије, наставник стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Бехудин Козица, дипл.инг.одјевне технологије, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Мирсад Длакић, инг.текстила, наставник стручних предмета, МСШ «Хазим Шабановић» Високо • Јасмина Мехмедичевић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Јасмина Хедић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Сања Хаџихајдић, стручна савјетница за област образовања, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница • Невезета Резаковић, стручна савјетница за правне послове, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Архитектонски техничар (*Architectural technician*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0731
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања** • Разликује фазе извођења архитектонског пројекта • Опише правила техничке обраде и опремања појединих фаза пројектне документације • Разликује стилове архитектуре и препознаје развој архитектуре од старог вијека до савремене архитектуре • Анализира техничку документацију • Опише све елементе нормирања и стандарда у грађевинарству (грађевинске норме, предмјер, учинак машина и ефективни сат рада машине) • Опише врсте конструктивних система (бетон, дрво и челик у конструктивним системима, те спрегнуте конструкције) • Разликује врсте стамбених зграда • Опише јавне објекте (школски, објекти социјалних установа, административни, здравствени) • Разликује основне грађевинске материјале и структуру објеката • Анализира темељење зграда • Опише подове и разликује вертикалне комуникације • Разликује столарско-браварске радове • Разликује занатске радове • Примјењује дрвне конструкције • Анализира урбанистичке планове • Анализира идејни, главни и извођачки пројекат • Опише правила примјене топлотне, звучне и хидроизолације на објекту • Анализира системе гријања

	• Опише освјетљење: природно и вјештачко • Разликује материјале за потребе водоводне и каналазационе мреже • Разликује савремене архитектонске конструкције, материјале и технологије • Амализира физику зграде • Описује правила пословне комуникације • Описује врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде • Познаје нормативе и прописе у грађевинскојиндустрији • Познаје основе квалитета у грађењу • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Опише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Опише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ** • Чита архитектонске пројекте • Приукупља и обрађује податке релевантне за архитектонске пројекте • Влада техником слободноручног цртања, као и прибором и компјутером • Примјењује нацртну геометрију у техничком цртању • Израђује и чита ситуационе планове • Прорачунава једноставне носиве елементе • Израђује архитектонски цртеж и скицу на основу архитектонског пројекта • Пројектује у АрхицкЦАД и Ауто ЦАД-у • Израђује 3д приказе идејних пројеката • Примјењује дрвне конструкције при пројектовању • Анализира цијене грађевинских радова • Изводи предмјер, прорачун и калкулацију • Припрема радове, израђује макете и поставља их на подлогу • Разрађује конструктивне вриједности објекта од темеља преко зидова, међуспратних конструкција, вертикалних комуникација до крова • Бира материјале водећи рачуна о квалитету, економичности и естетским вриједностима • Примјењује у пројекту вентилацију: природну и вјештачку • Дефинише освјетљење: природно и вјештачко • Црта шему столарије и браварије • Примјењује енергетску ефикасност у зградарству, те врши једноставне прорачуне термичке проводљивости • Користи стручну терминологију • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде

	• Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Исказује склоност према умјетности и ликовној култури • Развија осјећај за естетику • Развија осјећај за простор и перспективу • Способност просторне перцепције • Ради самостално и у тиму • Исказује склоност према ликовној култури • Развија осјећај за простор и перспективу • Ради самостално и у тиму Поштује еколошка правила • Поштује еколошка правила • Поштује грађевинске стандарде • Исказује позитиван став према прецизности, тачности, те праводобно извршењу послова • Исказује позитиван став према учењу и отвореност према новим идејама и технологијама • Самостално рјешава проблеме у непредвиђеним ситауцијама • Ради тимски и надгледа друге • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања пекар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and*	• Општеобразовни предмети 80 ECVET • Нацртна геометрија и техничко цртање 12 ECVET • Грађевинске конструкције и материјали 30 ECVET

ECVET)	• Развој архитектуре 8 ECVET • Статика и отпорност материјала 8 ECVET • Физика зграде и инсталације 6 ECVET • Пројектовање 20 ECVET • Организација грађења 4 ECVET • Слободно цртање 4 ECVET • Примјена рачунара 8 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Екологија и заштита животне средине 4 ECVET • Бетон 8 ECVET • Механика тла 4 ECVET • Практична настава 40 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање архитектонски техничар, описано стандардом занимања архитектонски техничар
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 6 – први циклус високог образовања или ниво 7 у случају интегрираних програма птрвог и другог циклуса високог образовања
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Рајко Скокић, инг.грађ., руководилац објекта, «Грађење» д.о.о. Пале • Мухамед Бадић, дипл.инг.арх., руководилац градилишта, «Електрометал» д.о.о. Цазин • Ранка Милачић, дип.инг.грађ., наставник стручних предмета грађевинске струке, Средњошколски центар Пале • Амела Дервишевић, дипл.инг.грађ., наставница стручних предмета грађевинске струке, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Горажде • Јелена Козић Васић, маг.дипл.инг.арх., наставница стручних предмета, Грађевинска школа Бања Лука • Бакир Златаревић, дипл.инг.грађ., наставник практичне наставе за грађевинску стрику, Друга средња школа Цазин • Мирела Комић, маг.дипл.инг.грађ., наставница стручних предмета грађевинске струке, Друга средња школа Цазин • Др.сц. Ениса Голош, вд директорица Педагошког завода Мостар • Мр.сц. Дина Боровина, директорица Просвјетно-педагошког завода Кантона Сарајево
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда	www

квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Техничар ЦНЦ технологија (*Technician on CNC machines*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0714 (Електроника и аутоматика)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања** • Описати елементе техничког цртања • Објаснити техничке могућности израде производа • Идентификовати потребне људске и материјалне ресурсе • Дискутује и разјасни захтјеве клијената • Планира вријеме набавке потребних алата и материјала • Описати планиране активности и времена израде • Идентификовати носиоце планираних активности • Описати технолошки поступак • Објасни појам и начин припреме радног мјеста • Описати карактеристике материјала • Описати карактеристике алата • Препознати врсте енергетских водова • Препознати функционалну исправност информатичке опреме • Описати поступак покретања машине • Идентификовати радне параметре машине • Утврдити попуњеност магацина алата • Опсиати правила техничког цртања • Одабрати адекватне модуле ЦАД/ЦАМ апликација за израду 3Д модела • Објаснити намјену и карактеристике потребног материјала • Описати технолошке нормативе рада, средстава за рад и материјала • Описати начела кориштења рачунара у производним

	процесима (ЦАД/ЦАМ) • Описати принципе рада ЦАД модула и 3Д програмских пакета • Примијенити програм за симулацију унесеног програма • Описати начине позиционирања и стезања предмета обраде • Описати режиме обраде • Описати значај и врсту средства за подмазивање алата • Препозна елементе за давање и обраду сигнала • Описати методе мјерења и карактеристике мјерних инструмената • Препознати степен финализације производа • Описати рад машине • Описати начин п римјене упутства произвођача • Идентификовати квар и отклонити га по могућности • Описати систем за одстрањивање • Описати основне елементе системског софтвера ЦНЦ машине • Дефинише правила и начине пословне комуникације • Укаже на значај тимског рада • Идентификује организациону структуру у колективу • Препозна начин рјешавања проблема у комуникацији • Описује правила пословне комуникације • Дефинише врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде • Опише елементе упита / понуда • Објасни начин одабира понуде • Објасни производни асортиман • Објасни врсту, намјену и техничко-технолошке могућности машине • Опише карактеристике машине • Дефинише поступке и процедуре пријема и испоруке роба и услуга • Опишите принципе поступака рекламација • Разликује врсту образаца и начин попуњавања • Препозна основне елементе статистике и програма за обраду података • Разликује радни налог према свим елементима • Објасни значај правилног вођења документације, евидентирања и архивирања • Разликује документе према врсти, значају и начину одлагања • Познаје нормативе и прописе, те основе осигурања квалитета и контроле квалитета у машинској индустрији • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Препозна врсте и квалитет улазних материјала / полупроизвода • Препозна начин класификације и обиљежавања у

	складу са важећим стандардима • Препозна основне елементе статистике и програма за обраду података • Објасни параметре улазне контроле • Објасни значај рационалног кориштења материјала/ полупроизвода и енергије • Дефинише редослијед операција технолошког процеса • Опише принцип рада мјерних инструмената • Одабере мјерни инструмент • Дефинише мјерне величине • Кратко опише норме квалитета • Дефинише мјере заштите на раду • Опише значај примјене средстава заштите на раду • Препозна исправност енергетских постројења и водова • Опише мјере складиштења, обезбјеђења и одлагања отпадног материјала • Препозна важност и начин одлагања отпадног материјала • Разликује мјере заштите на раду • Дефинише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Дефинише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ** • Примијени начела / правила техничког цртања • Детектује технолошке поступке израде • Распоређује људске и материјалне ресурсе • Утврди редосљед технолошког поступка • Одреди носиоце планираних активности • Примијени правила / поступке припреме и одржавања радног простора, алата и материјала • Одабере адекватан начин чишћења радног мјеста • Одабере потребне материјале • Одабере потребне алате • Направи визуелни преглед енергетских водова • Направи визуелни преглед стања информатичке опреме • Примијени правила и поступке припреме машина, уређаја и опреме • Изабере редослијед покретања агрегата • Постави алате у магацин алата • Подеси радне параметре машине • Разјаснити техничке цртеже • КонструисатиЗД моделе помоћу ЦАД/ЦАМ апликација • Утврдити потребну врсту и количину материјала • Утврдити трошкове и времена израде • Израдити правилно радни налог • Израдити програм кориштењем Г кода • Користити програме / дијелове програма из библиотеке готових програма

	• Израдити 3Д модел прилагођен оперативном систему ЦНЦ машине • Анализирати тачност уноса програма • Изводити симулацију унесеног програма • Одабрати начин позиционирања и стезања предмета обраде • Управљати режимима обраде • Одабрати средство (врсту и количину) за подмазивање алата • Детектирати сигнале (врсту и облик) сензора • Одабрати одговарајуће методе и користи мјерна средства • Провјерити степен финализације и изврши одлагање производа • Примјенити упутства произвођача • Одабрати позицију машине • Утврдити ниво и отклони мањи квар на машини • Примијенити методе контроле техничке исправности система за одсис • Контролисати употребу системског софтвера • Успостави одговарајући начин комуникације у складу са организационом структуром, надлежностима, врстом послова и радних задатака • Комуницира у писаном и усменом облику кроз пословну комуникацију • Користи стручну терминологију • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Утврди ниво и степен извршења радног налога према заданим елементима • Примијени методе, технике и софтверске алате за обрачун радног налога и израду производне калкулације • Одабере начин одлагања • Примијени важеће правилнике о вођењу документације, евидентирању и архивирању • Примијени технике за обуку корисника усменим и писаним техникама презентација • Примијени прописане процедуре и правила технолошког поступка • Примијени упутства добављача о начину употребе материјала / полупроизвода • Утврди функционалност и исправност мјерних инструмената • Примијени одговарајуће методе и мјерне инструменте • Подеси мјерне инструменте • Примијени норме осигурања квалитета • Примијени важеће правилнике о комплетности пратеће

	документације • Утврди исправност средстава заштите на раду • Примијени опрему за заштиту на раду • Утврдити исправност енергетских постројења и водова • Примијени мјере и опрему противпожарне заштите • Примијени правила и мјере одлагања и складиштења отпадних материјала у складу са прописаним процедурама • Примијени прописане мјере заштите животне околине • Обезбиједи начине провођења прописаних мјера складиштења и чувања отпадног материјала • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Ради самостално и у тиму • Ефективно користи радно вријеме • Преузме одговорност за свој рад • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Искаже способност и смисао за склад и пропорције • Искаже способност за тимски рад и кооперативност • Покаже спремност за самостално доношење одлука, преузимање иницијативе и сналажења у новим ситацијама • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Испољи позитиван однос према професионално етичким нормама и вриједностима • Посједује презентацијске вјештине • Покаже спремност за развој предузетничких вјештина • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво образовна установа (школа, центар за образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета

	• Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања техничара ЦНЦ технологија • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни садржаји 80 ECVET • Техничко цртање с нацртном геометријом 8 ECVET • Техничка механика 12 ECVET • Машински материјали 4 ECVET • Електротехника 4 ECVET • Технологија обраде 8 ECVET • Машински елементи 8 ECVET • Термодинамика 4 ECVET • Хидраулика и пнеуматика 4 ECVET • Мјерење и контрола 4 ECVET • Конструисање и моделирање помоћу рачунара 8 ECVET • Компјуторска графика 4 ECVET • Програмирање ЦНЦ машина 16 ECVET • Основе конструисања 4 ECVET • Технолошки поступци 4 ECVET • ЦНЦ технологије 16 ECVET • Аутоматизација производње 8 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Практична настава 40 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање техничара ЦНЦ технологија и сродних занимања
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Високо образовање Ниво 5 – специјалист техничар ЦНЦ технологија, уз услов: 1 година радног искуства у занимању техничара ЦНЦ технологија
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Сеад Пашић, Педагошка институција БД, Брчко • Златко Ибришимовић, Педагошки завод ТК, Тузла • Зоран Богдановић, Републички Педагошки завод РС, Бања Лука • Марија Налетилић, АПОСО, Мостар • Слободан Миличевић, СШ Посушје • Слободан Ивковић, Машинска школа Приједор • Свјетлана Бугариновић, СШ "Никола Тесла", Теслић • Раденко Мичић, СШЦ Братунац • Златомир Филиповић, СШЦ "Петар П. Његош", Шековићи • Ружица Крижанац, СШ Нови Травник • Алмир Хаџић, Цромех доо, Приједор

	• Милош Јелић, "4.септембар", Теслић • Новица Стијачић, ТРБ Братунац
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATION STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Машински техничар за компјутерско конструисање (*Mechanical technician for computer assisted design*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0715 (машинство и трговина машина)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања** • Примијењује норме при изради техничких цртежа и одабире елементе стројева • Опише правила техничке обраде и опремања појединих фаза пројектне документације • Анализира структуру и услове рада енергетских система • Препознаје дјеловање оптерећења на конструкцију • Одабире техничке материјале према заданим условима • Опише елементе пнеуматских и хидрауличких уређаја и система, израђује једноставне схеме и функционално спаја елементе • Описује и прорачунава термодинамичке процесе и величине те их примијењује на топлинске стројеве и уређаје • Разликује електричне стројеве и уређаје, електроничке компоненте те дефинише њихову примјену у погонима и постројењима • Препознаје и разликује управљачке и регулацијске процесе и њихове елементе • Препозна врсте енергетских водова • Препозна функционалну исправност информатичке опреме • Објасни правила техничког цртања • Објасни намјену и карактеристике конструктивих материјала • Опише нормативе рада, средстава за рад и материјала • Примијени програм за симулацију функционалности производа

	• Опише начине позиционирања и стезања предмета обраде • Опише режиме обраде • Опише значај и врсту средства за подмазивање алата • Опише методе мјерења и карактеристике мјерних инструмената • Препозна степен финализације производа • Опише рад машине • Познаје софтверске пакете за 3Д моделирање и конструисање • Опише правила и начине пословне комуникације • Укаже на значај тимског рада • Идентификује организациону структуру у колективу • Препозна начин рјешавања проблема у комуникацији • Опише врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка • Користи нормативе времена израде • Опише елементе упита / понуда • Објасни начин одабира понуде • Објасни производни асортиман • Објасни врсту, намјену и техничко-технолошке могућности машине • Опише начине презентовања карактеристика машине • Опише поступке и процедуре прихвата и испоруке роба и услуга • Опише принципе поступака рекламација • Разликује врсту образаца и начин попуњавања • Препозна основне елементе статистике и програма за обраду података • Разликује радни налог према свим елементима • Објасни значај правилног вођења документације, евидентирања и архивирања • Разликује документе према врсти, значају и начину одлагања • Познаје нормативе и прописе, те основе осигурања квалитета и контроле квалитета у машинској индустрији • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Препозна врсте и квалитет улазних материјала / полупроизвода • Препозна начин класификације и обиљежавања у складу са важећим стандардима • Препозна основне елементе статистике и програма за обраду података • Објасни параметре улазне контроле • Објасни значај рационалног кориштења материјала/ полупроизвода и енергије • Опише редослијед операција технолошког процеса • Опише принцип рада мјерних инструмената • Одабере мјерни инструмент

	• Опише мјерне величине • Кратко опише норме квалитета • Опише мјере заштите на раду • Опише значај примјене средстава заштите на раду • Препозна исправност енергетских постројења и водова • Опише мјере складиштења, обезбјеђења и одлагања отпадног материјала • Препозна важност и начин одлагања отпадног материјала • Разликује мјере заштите на раду • Процјењује сигурност радног мјеста • Опише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ** • Прикупља и обрађује податке релевантне за конструисање • Планира, организује и надзире процес производње • Примијењује основе техничког цртања и елемената стројева при анализи и припреми техничке документације • Црта и моделира помоћу рачунара • израђује технички цртеж помоћу рачунара примјеном одговарајућих рачуналних програма у сврху графичког комуницирања • Примјењује основе роботике • Прорачунава и димензионира елементе конструкције на темељу законитости техничке механике • Прорачунава елементе стројева и склопове, те алате и направе • Конструише елементе стројева и склопове, те алате и направе • Изводи машинска мјерења, испитује особине материјала и осигурати квалитету производа и технолошких процеса • Планира и проводи поступке одржавања • Успостави одговарајући начин комуникације у складу са организационом структуром, надлежностима, врстом послова и радних задатака • Комуницира у писаном и усменом облику кроз пословну комуникацију • Користи стручну терминологију • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Одреди одговорну особу за праћење тока извршења радног налога • Утврди ниво и степен извршења радног налога према заданим елементима • Примијени методе, технике и софтверске алате за обрачун радног налога и израду производне

	калкулације • Одабере начин одлагања • Направи преглед прикупљених и посланих упита / понуда • Процијени елементе упита / понуда • Одабере начине представљања производа • Примијени важеће правилнике о вођењу документације, евидентирању и архивирању • Примијени технике за обуку корисника • Користи технике усмене и писане презентације • Утврди врсту и количину робе за утовар и истовар • Примијени прописане процедуре и правила технолошког поступка • Примијени упутства добављача о начину употребе материјала / полупроизвода • Утврди функционалност и исправност мјерних инструмената • Примијени одговарајуће методе и мјерне инструменте • Подеси мјерне инструменте • Примијени норме осигурања квалитета • Примијени важеће правилнике о комплетности пратеће документације • Утврди исправност средстава заштите на раду • Примијени опрему за заштиту на раду • Утврдити исправност енергетских постројења и водова • Примијени мјере и опрему противпожарне заштите • Примијени правила и мјере одлагања и складиштења отпадних материјала у складу са прописаним процедурама • Примијени прописане мјере заштите животне околине • Обезбиједи начине провођења прописаних мјера складиштења и чувања отпадног материјала • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Ради самостално и у тиму • Ефективно користи радно вријеме • Преузме одговорност за свој рад • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Испољи позитиван однос према значају техничке и функционалне исправности опреме и средстава за рад • Искаже способност и смисао за склад и пропорције • Искаже способност за тимски рад и кооперативност • Покаже спремност за самостално доношење одлука, преузимање иницијативе и сналажења у новим ситацијама

	• Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Испољи позитиван однос према професионално етичким нормама и вриједностима • Посједује презентацијске вјештине • Покаже спремност за развој предузетничких вјештина • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Исказује еколошку освјећеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање свих стечених исхода учења врши се формативно и/или сумативно, укључујући завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за образовање одраслих, испитни центар) овлаштена од стране надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у одговарајуем простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања столар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а за испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни модул за 4-годишње програме 80 ECVET • Техничо цртање с нацртном геометријом 8 ECVET • Машински материјали 4 ECVET • Механика 12 ECVET • Машински елементи 14 ECVET • Рачунала и програмирање 10 ECVET • Технологија обраде 12 ECVET • Рачунална графика 8 ECVET • Мјерна техника 6 ECVET • Моделирање с рачуналом 14 ECVET • Термодинамика 4 ECVET • Енергетика 4 ECVET • Хидраулика и пнеуматика 4 ECVET • Конструирање 8 ECVET • Аутоматизација производње 4 ECVET • Моделирање и симулација 4 ECVET • Предузетништво 4 ECVET • Практична настава 40 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимања техничара компјутерског конструисања и сродних занимања
3.2 Наставак образовања /	Високо образовање

проходност (*Further education/progression*)	
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Сеад Пашић, Педагошка институција БД, Брчко • Златко Ибришимовић, Педагошки завод ТК, Тузла • Марија Налетилић, АПОСО, Мостар • Слободан Миличевић, СШ Посушје • Слободан Ивковић, Машинска школа Приједор • Свјетлана Бугариновић, СШ "Никола Тесла", Теслић • Раденко Мичић, СШЦ Братунац • Златомир Филиповић, СШЦ "Петар П. Његош", Шековићи • Ружица Крижанац, СШ Нови Травник • Милош Јелић, "4.септембар", Теслић • Новица Стијачић, ТРБ Братунац
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Економски техничар (*Economic technician*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0311 (Економија)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	240
1.4 Разина/ниво (*Level*)	4
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Завршена основна школа
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP **Знања:** • Анализира економске факторе, укључујући трошкове, калкулације и марже • Анализира елементе окружења у којем предузеће послује • Разликује/описује улогу послодавца и упосленика у фирми • Разликује и предлаже поступке доношења пословне одлуке • Разумије значај билансних позиција • Описује маркетинг и тржиште, те производ • Описује појам и начин управљања људским ресурсима • Описује појам, елементе и врсте калкулација • Самостално интерпретира основне пословне податке и статистике • Анализира економске факторе, укључујући трошкове, калкулације и марже • Разликује књиговодствена документа • Израчунава цијене коштања готових производа • Примјењује евиденције дуготрајне материјалне и нематеријалне имовине у пословним књигама • Разликује и повезује књиговодствена документа, податке из пословних књига и основне рачуноводствене категорије те израђује финанцијска извјешћа • Описује послове платног промета и благајне • Идентификује и разликује средства и изворе средстава • Идентификује стална средства, методе књижења, амортизације, ревалоризације и отуђења • Идентификује пословне проблеме и њихово рјешавање • Анализира утицаја прихода и расхода на биланс стања и

	биланс успјеха • Разликује различите врсте и изворе података • Описује појам, елементе и врсте калкулација • Описује књиговодствене појмове, пословну документацију и књиговодствену евиденцију • Описује појам, елементе и врсте калкулација • Самостално интерпретира основне пословне податке и статистике • Објашњава правну регулативу • Препознаје одредбе закона из различитих области • Разликује стандарде за обављање дјелатности • Описује облике новчаних средстава • Описује појам и врсту банкарских и услуга осигурања • Описује и израђује пословне формуларе и форме пословних писама • Описује структуру пословног плана • Разликује и предлаже поступке доношења пословне одлуке • Разумије важности састављања пословног плана • Објашњава правну регулативу **ВЈЕШТИНЕ:** • Истражује и сегментира тржиште • Израђује бизнис план предузећа • Идентификује потенцијалне клијенте, успоставља контакте те информише их о производима и услугама, актуалним кампањама и каналима дистрибуције • Планира продајне активности, активну продају производа и услуга те финанцијско савјетовање клијената • Израђује понуде и полице осигурања те осигурава основне фазе поступка осигурања • Израђује калкулације набавке и продаје • Врши маркетиншко планирање, дефинише циљеве и маркетинг стратегију • Осмишљава пропагандне поруке • Размјењује податке између различитих служби • Прикупља и систематизује повратне информације корисника • Проводи и усклађује евиденције трошкова пословања по настанку, врстама и мјесту трошкова • Води евиденцију залиха у пословним књигама • Проводи попис имовине и обавеза те усклађује податке добивене пописивањем са стварним подацима - инвентура • Води и усклађује евиденције купаца и добављача с податцима из осталих пословних књига • Израчунава и води евиденције плаћа и других права запосленика • Попуњава благајнички извјештај и оригиналну документацију новчаног пословања • Врши упоредна књижења благајне и жиро рачуна • Саставља инвентурне (пописне) листе и биланс стања • Отвара пословне књиге • Књижи набавке сталних средстава, те врши обрачун трошења

	сталних средстава • Врши књижење обрачунате амортизације и ревалоризације • Евидентира отуђивање сталних средстава • Обавља благајничке послове, те попуњава оригиналну документацију и књижење платног промета • Врши обрачун пореза на додану вриједност и књижења пореза • Води аналитичку евиденцију купаца и добављача • Врши књижење набавке и продаје трговачке робе и евидентира промјену цијена трговачке робе • Попуњава оригиналне документе везане за промет робе • Идентификује и књижи приходе и расходе, активна и пасивна временска разграничења • Врши затварање конта прихода и расхода • Утврђује пословни резултат • Евидентира распоред покрића губитка и предлаже распоред добити И • зрађује калкулације набавке и продаје • Комплетира финансијску документацију, обрачуна приход и трошкове, утврди финансијски резултат • Израчунава продајну цијену са унапријед заданом маржом • Води евиденцију о пословним промјенама • Евидентира податке у пословне књиге • Примјењује процентни, промилни и каматни рачун у пракси • Проводи статистичко истраживање, групише, обрађује и графички предочава податке • Претражује, прикупља и процесуира електронске информације, податаке и концепте и систематично их користи • Користи готове рачуналне апликације • Креира базе података • Проводи статистичко истраживање, групише, обрађује и графички предочава податке • Користи информациону технологију у комуникацији • Придржава се етичког кодекса • Разликује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Управља документацијом везаном уз клијенте банке • Обавља готовинске и безготовинске трансакције • Прикупља, анализира и презентира податке • Стиче рутину у техници слијепог куцања и обликовања текста • Креира и обликује пословна писма, упите, понуде и купопродајне уговоре • Пише поруџбине, фактуре, отпремнице, пропатна писма, комисијске записнике, рекламације • Креира базе података Израђује бизнис план предузећа • Пише дневне и полугодишње извјештаје о раду • Прати послове кадровског одјела • Утврђује пословни резултат • Уочава потребе клијената, преговара о њиховим специфичним потребама те прилагодбама производа и услуга • Израђује понуде и полице осигурања те осигурава основне фазе поступка осигурања

	• Комуницира с потенцијалном клијентелом • Користи информациону технологију у комуникацији • Придржава се етичког кодекса • Разликује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Користи начине заштите околиша **КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** • Рјешава рекламације клијената • Развија сигурност и правилно комуницирање с клијентима и колегама • Развија способности правилног расуђивања и логичког закључивања • Сарађује с добављачима и клијентима • Развија смисао за уредност и ажурност • Развија способности самосталног рада • Развија способности за уредност, поступност и тачност код рачунања • Стиче правилан однос према опреми • Отвореност примјени нових технологија • Чува релевантне податке од злоупотребе • Развија радну етику • Развија свијест о поштивању закона • Развија свијест о значају стандарда • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Развија дух толеранције, хуманизма и основне етичке принципе • Развија поштовање принципа радне етике • Развија смисао за уредност и ажурност • Стиче потребе за цјеложивотно учење и надоградњу Знања • Развија предузетничке способности • Развија способности за креативност и комуникативност • Развија способности правилног расуђивања и логичког закључивања • Развија способности организовања и сарадње у групи • Сарађује с добављачима и клијентима
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво ВЕТ установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања економски техничар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни предмети 80 ECVET • Општеобразовни предмети у функцији струке 20 ECVET • Економија с економиком предузећа и маркетинг 24 ECVET • Књиговодство 24 ECVET

	• Економска/привредна математика 4 ECVET • Статистика 4 ECVET • Пословна информатика 4 ECVET • Право 8 ECVET • Финанције/монетарна економија и банкарство 12 ECVET • Практична настава 60 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање економски техничар, описано стандардом занимања економски техничар
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Ниво 6, први циклус високог образовања, или ниво 7 гдје су први и други циклус високог образовања интегрирани
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Алмина Ћибо – Министарство цивилних послова БиХ • Слађана Скочајић – ЈУ Центар средњих школа Требиње • Дарка Тољ – ЈУ СШЦ Петар Кочић Зворник • Изудин Хоџић – ЈУ МСШ Хасан Кикић Градачац • Љубиша Шевкушић – ЈУ СШЦ Петар Кочић Зворник • Душко Којовић – ИАТ Стандард Требиње • Свјетлана Лучић – Завод за запошљавање Републике Српске • Тања Маркуш - Завод за запошљавање Републике Српске • Радмила Коцић – Ћућић – Министарство просвјете и културе Републике Српске • Славица Купрешанин - Министарство просвјете и културе Републике Српске
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти

4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Конфекционар текстила – кројач мајстор (Textile manufacturer – tailor master-craftsman)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0723 – одјећа обућа и кожа
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	5
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Квалификација кројач (ниво 3)
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Општеобразовни модул за мајсторе **ЗНАЊЕ** • Објашњава текстилну индустрију као гране привреде, те текстилне технологије • Описује основна правила организације рада у предузећу, те објашњава начела организације погона • Примјењује упутсва за рад и техничко-технолошку документацију • Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала, те технолошка особине сировина • Препознаје основне врсте материјала у индустрији одјеће, те врсте материјала, прибор и алат • Примјењује технике мјерења и контроле • Анализира све фазе технолошког поступка у индустрији одјеће • Објашњава организацију конфекцијске производње (оперативна припрема, технолошка припрема, технолошки процес кројења, технолошки процес шивења, технолошки процес дораде) • Објашњава студију рада и нормирање • Анализира системе величина у конструисању одјеће у конфекцији, прорачунава и умножава величине • Примјењује све методе конструисања, цртања и обликовања мушке и женске одјеће • Разликује и објашњава основне уређаје и машине у кројници, шиваони и одјељењу за дораду фазе • Описује рад и функцију појединих дијелова шивећих машина и уређаја, те механизама за пријенос кретања • Описује техничко и инвестиционо одржавање машина и

	стројева • Описује стандарде за тескстил • Објашњава различите облике контроле квалитета, као што су: микроскопско испитивање текстила, физичке и хемијске методе испитивања • Објашњава пословну културу, те пословну комуникацију • Описује правила пословне комуникације • Дефинише врсте и структуру трошкова • Примјењује нормативе утрошка сировина • Користи нормативе времена израде • Познаје нормативе и прописе у индустрији текстила • Познаје основе квалитета текстила • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Разликује мјере заштите на раду • Објашњава мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Објашњава начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ** • Врши анализу, припрему и планирање процеса производње • Припрема и користи алате, машине и уређаје у индустрији одјеће • Израђује једноставније калкулације, понуде, те фианнцијске евиденције • Самостално води процесе кројења, шивања и дораде • Израђује и чита техничку документацију • Израђује студију рада и времена, план радних мјеста и нормирање у конфекцојској производњи • Конструише, црта, обликује и уножава мушку и женску одјећу (сукња, блуза и хаљина, хлаче, мушка кошуља, женски костим, жемски капут, мушко одијело, мушки капут, дјечија одјећа, радна одјећа) • Правилно користи машине за припрему материјала, машине за градирање, машине за израду кројних листова, машине за кројење, машине за шивење и специјалне шиваће машине, , шиваће аутомате, уређаје за пеглање, парне пресе и пегле, те средства унутрашњег транспорта • Води производни и технолошки процес • Врши ситне оправке шиваћих машина • Проводи различите поступке контроле квалитета, као што су: микроскопско испитивање текстила, физичке и хемијске методе испитивања • Примјењује статистику у обради резултата испитивања • Проводи радне поступке у процесу кројења (кроји) мушку и женску одјећу (сукња, блуза и хаљина, хлаче, мушка кошуља, женски костим, женски капут, мушко одијело, мушки капут, дјечија одјећа, радна одјећа)

	• Води процес шивења мушке и женске одјеће (сукња, блуза и хаљина, хлаче, мушка кошуља, женски костим, жемски капут, мушко одијело, мушки капут, дјечија одјећа, радна одјећа) кроз организацију и технологију шивења, израду радне документације, лансирање и праћење технолошког и операционог листа и нормирање • Води процес дораде мушке и женске одјеће (сукња, блуза и хаљина, хлаче, мушка кошуља, женски костим, жемски капут, мушко одијело, мушки капут, дјечија одјећа, радна одјећа) кроз организацију и израду радне документације, лансирање и праћење докуемнтације у доради • Комуницира у писаном и усменом облику • Одабире начин пословне комуникације и мирног рјешавања конфликата • Користи информациону технологију у комуникацији • Влада основама комуникације на страном језику • Планира и организује посао • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Врши мјерење и контролу квалитета • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ** • Исказује свијест о значају хигијенско-техничког одржавања машина и уређаја • Предузима мјере за сигуран рад у складу с прописима • Преноси знање и обучава сараднике и оператере у производњи • Ради у тиму • Осјетљивост за културне разлике и отпор према стереотипима • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Показује свијест о важности мјера заштите на раду • Преузима одговорност за властити рад • Исказује еколошку освјеђеност • Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање достигнутости исхода учења врши се формативно и/или сумативно и покрива све наведене исходе учења под 2.1., те укључује завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво СОО установа (школа, центар за образовање одраслих, испитни центар) регистрована од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања

	квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у адекватном простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања пекар • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а у домену испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе
2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни модул за мајсторе 20 ECVET • Организација конфекцијске прозиводње 6 ECVET • Конструкције конфекцијске одјеће 6 ECVET • Машине и уређаји у текстилној индустрији 4 ECVET • Испитивање и контрола материјала 4 ECVET • Практична настава 20 ECVET • Рад код послодавца 120 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Одговара занимању конфекционар текстила – кројач мајстор дефинисаном стандарду занимања
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Нема
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Развијају се и кључне компетенције
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Миралем Ситнић, дипл.инг.маш, руководилац Одјела технологије и развој текстила, Превент Фабрицс Високо • Јасмина Мујић, технички директор, ИМК Кула Градчаца • Фатима Бешировић, водећи технолог, ИМК Кула Градчаца • Џахида Ђаковић, тектсилни инжењер, наставница стручних предмета, Средња стручна школа «Џемал Биједић» Градачац • Мр.сц. Аида Башић, дипл.инг.одјевне технмологија, наставница стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Самир Дурмишевић, дипл.инг. текстилне технологије, наставник стручних предмета, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Бехудин Козица, дипл.инг.одјевне технологије, Средња школа за текстил, кожу и дизајн Сарајево • Мирсад Длакић, инг.текстила, наставник стручних предмета, МСШ «Хазим Шабановић» Високо • Јасмина Мехмедичевић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац • Јасмина Хедић, бац. текстила – смјер дизајн, наставница стручних предемнта и практичне наставе, МСШ «Хасан Кикић» Градачац

	• Сања Хаџихајдић, стручна савјетница за област образовања, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница • Невезета Резаковић, стручна савјетница за правне послове, Педагошки завод Зеничко-добојског кантона, Зеница
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	5 година
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти и педагошки заводи

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*QUALIFICATIONS STANDARD*)	
1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ (*BASIC CHARACTERISTICS*)	
1.1 Назив квалификације (денерички и специфични дио) (*title of the qualification; generic and subject specific*)	Мајстор столар – програмер на ЦНЦ машинама (*Master Craftsman – CNC programmer*)
1.2 Поље по ISCED FoET2013 (*Field in ISCED FoET2013*)	0722 Materials (glass, paper, plastic, wood)
1.3 ECVET бодови (*ECVET*)	180
1.4 Разина/ниво (*Level*)	5
1.5 Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Квалификација столар (ниво 3), уз 2 године радног искуства на пословима столара
2. ИСХОДИ УЧЕЊА (*LEARNING OUTCOMES*)	
2.1 Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Општеобразовни модул за мајсторе **Знања**: • Опише радно мјесто занимања мајстор столар-програмер на цнц машинама • Распознаје квалитетне класе основних материјале и сортименте пиљене грађе • Описује основне домаће врсте дрвета и материјале на бази дрвета • Анализира техничка особине и грешке грађе дрвета • Утврђује сортименте квалитетне класе пиљене/резане/грађе • Анализира услове складиштења материјала • Објасни теорију, врсте и значај сушења дрвета • Анализира врсте и услове утезања дрвета • Именује основне грешке сушења дрвета и објасни узрок њиховог настанка • Вреднује, препозна и објасни врсте и примјену фурнира и плоча од дрвета • Провјери особине и примјену течних материјала за завршно третирање површина дрвета и материјала на бази дрвета • Објасни врсте ЦНЦ машина за обраду дрвета и материјала на бази дрвета и њхову улогу у обради • Разликује радне алате за ЦНЦ машине и користи их • Анализира факторе квалитетне обраде дрвета и материјала на бази дрвета • Анализира основа и помоћна кретања код ЦНЦ машинске обраде са одвајањем честица материјала • Дефинише основне начине спојева у дрвету

	• Правилно именује и анализира алате оптималних ЦАД софтвера за техничко приказиване предмета из столарске производње и сл. • Анализира алате за приказивање елеманата на техничким цртежима у Ауто ЦАД-у • Опише начине моделирања објеката у Ауто ЦАД-у • Оптимализује радну окружење у Ауто ЦАД-у • Формулише погодне ЦАД софтвере за моделирање у дрвној индустрији ... (Солид Воркс) • Анализира радно окружење програма за моделирање-Солид Воркс-а • Именује и препознаје алате и менија за моделиране детаља, склопова или израду техничких цртежа у Солид Воркс-у • Објашњава алате за дефинисање геометрије објеката (феатурес), напр: Ехтруде, Wизард, Револве, Холе ,Лофт, Cweeп, Wрап, Риб • Бира равни за скицирање и правило дефинише скице (скетцх) у Солид Воркс-у • Анализира оптималне приказе из групе - Виew • Објасни правила управљања НЦ и ЦНЦ машинама • Објашњава координатни систем у 2Д и 3Д и правилно примјењује вриједности у ЦАМ програму. • Анализира основне алате ручног програмирања на НЦ и ЦНЦ машинама • Објашњава видове обраде ЦНЦ машине и користи стручне Називе • Формулише основне појмове и функције ЦАМ програма • (Г-,Т.М,Ф...ознаке и функције) • Објасни структуру ЦАМ програма • Упореди начин обраде ЦНЦ машинама и класичним машинама • Објасни техничке цтреже и примјењује податке из техничке документације • Објасни типске технолошке процесе у изради производа од дрвета и материјала на бази дрвета • Класификује основне производе из групе грађевинске столарије • Анализира типске производе за опремање објеката • Формулише ергономске услове за производе који се користе за опремање ентеријера стамбених и пословних објеката • Објасни примјену окова за типске производе од дрвета и материјала на бази дрвета • Описује врсте и структуру трошкова • Објасни нормативе утрошка сировина • Објасни нормативе времена израде • Објасни основне економске појмове који су битни у производњи и услугама у подручју столарства • Анализира подручје менаџмента и предузетништва за

	столарске послове и производњу • Објасни структуру тендерске понуде и завршног извјештаја • Познаје основна правила организације рада у предузећу • Опише мјере заштите на раду и пружања прве помоћи • Процјењује сигурност радног мјеста • Опише начине заштите околиша **ВЈЕШТИНЕ**: • Планира радне материјале и правилно их сортира • Припреми радно мјесто на прихватљив и исправан нашин • Израђује техничке цртеже предмета из струке, користећи ЦАД софтвере • Ручним алатима и преносним машинама обрађује дрво и материјале на бази дрвета • Процјењује кваклитет обраде ручним алатима и преносним машинама • Монтира радне алате, помоћне и заштитне уређаје код стабилних машина • Првјерава функционалност и исправност уређаја на машинама прије пуштања у рад • Израђује кројне листе и план кројења код масивног дрвета и оплемењених или неоплемењених плоша • Изводи операције машинског пиљења (резања), димензионисања и обликовања елемената, кориштењем машина са механишким подешавањем • Изводи пиљење (резање) са предрезачем • Израђује елементе спојева са задовољавајућом тачношћу на елементима од дрвета и материјала на бази дрвета • Процјењује или утврђује квалитет поступака у технолошким процесима • Монтира једноставне и сложене склопове • Обрађује склопове након монтаже, на коначне мјере и облике по редосљеду поступака у техничкој документацији • Извиди оплемењавање површина фурниром или фолијама • Правилно „кантира“ рубове плочастих елемената • Манипулише готовим склоповима и детаљима по радном налогу • Изводи брушење дрвета, склопова или готових производа • Изводи уградњу окова за грађевинску столарију и намјештај • Израђује једноставне подпрограме и програме програмским језиком за ЦНЦ машине • Одређује оптималне функције, број обртаја, брзину помака, Г-функцију (код) и М-функциу

	• Бира оптимални алат за ЦНЦ стројеве • Базира обратке на основне ЦНЦ машине и уређаје или ЦНЦ обрадне центре • Акривира програм обраде елемента или склопова од дрвета и правилно га примјени на ЦНЦ машинама • Калкулише трошкове и израђује калкулације и понуде • Принта и чува техничке цртеже, те их користи за извођење поступака у технолошким процесима • Прави извештај програмеру о извршеном програму, предлаже побољшања • Предузима мјере за сигуран рад у складу са прописима заштите на раду и заштите околине • Примјењује правила рада са штетним и запаљивим материјалима • Демонстрира пружање прве помоћи **КОМПЕТЕНЦИЈЕ**: • Преноси знање и обучава сараднике и оператере у производњи • Поштује радно вријеме • Учествује у тимском раду • Рационално се односи према сировинама • Преноси знање и обучава сараднике и оператере у производњи • Склоност иницијативи • Позитиван став према промјенама и иновацијама • Одговорно се односи према производној документацији и средствима за рад • Придржава се личних и техничких мјера заштите на радном мјесту • Исказује интерес за усавршавањем и обукама • Исказује еколошку освјеђеност • Свјестан је могућих повреда од резних алата на радном мјесту • Даје предност природним материјалима
2.2 Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање и оцјењивање свих стечених исхода учења врши се формативно и/или сумативно, укључујући завршни практични рад • Испитивање и оцјењивање проводи искључиво Образовна установа (школа, центар за Образовање одраслих, испитни центар) овлаштена од стране Надлежне образовне власти, која има развијен систем осигурања квалитета • Испитивање и оцјењивање се обавља у одговарајуем простору и на опреми која се користи у пракси у оквиру занимања мајстора столара – програмера на ЦНЦ машинама • Испитивачи и оцјењивачи имају одговарајуће квалификације наставника, а за испитивања и оцјењивања практичног рада квалификације стручњака из праксе

2.3 Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• Општеобразовни модул за мајсторе, 20 ECVET • Софтверско цртање и моделирање, 10 ECVET • Програмирање ЦНЦ машина, 20 ECVET • Технолошки процеси, 4 ECVET • Практична настава, 6 ECVET • Рад код послодавца, 120 ECVET
3. РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (*RELEVANCE OF THE QUALIFICATION*)	
3.1 Потребе тржишта рада (*Labour market needs*)	Ова квалификација је релевантна за занимање мајстора столар – програмер на ЦНЦ машинама, које је описано одговарајућим стандардом занимања
3.2 Наставак образовања / проходност (*Further education/progression*)	Нема могућност наставка образовања по основи ове квалификације, већ по основи претходних квалификација
3.3 Друге потребе (*Other needs*)	Кроз ову квалификацију се стичу и кључне компетенције за цјеложивотно учење, посебно дигитализације
4. ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТЕ (*QUALITY ASSURANCE*)	
4.1 Чланови експертне групе (*Expert group members*)	• Аднан Дувњак, магистар шумарства, руководилац у РЈ шумарство, Сарајево-шуме • Мр. сц. Зехра Вељовић, дипл. инг. шумарства и хортикултуре, наставница стручно-теорисјке и практичне наставе, Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево • Ален Масковић, магистар шумарства, руководилац ОЈ шумасртва, Сарајево-шуме • Дана Мушовић, дипл.инг.шумарства, наставница стручних предмета, Средњошколски центар ”Василије Острошки” Соколац • Јасмин Хиндија, дипл.инж.комуникација, шеф производње и складишта, Фруцтас д.о.о. Сарајево • Бојан Чортан, дипл.инг.шумарства, стручни сарадник у области шумарства, Шуме Републике Српске а.д. Соколац • Ибрахим Карачић, дипл.инг.маш., наставник стручно-теорисјких предмета и помоћник директора Средње пколе за околиш и дрвни дизајн Сарајево • Зорица Крсмановић, дипл.политолог, виша стручна сарадница за међународну сарадњу у области рада и запошљавања, Министарство цивилних послова БиХ
4.2 Предлагатељи (*Proponents*)	Надлежне образовне власти
4.3 Web-страница на којој је одлука о усвајању стандарда квалификације објављена (*Web-page of the decision on adoption of the qualifications standard*)	www
4.4 Рок до којег стандард квалификације треба	5 година

евалуирати (*The deadline by which the QS should be reviewed*)	
4.5 Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Надлежне образовне власти
4.6 Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Надлежне образовне власти

4. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Центар средњих школа Требиње
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Његоватељ старијих и немоћних лица (*Nurse of older and disabled people*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (60 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 2)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције налазе се у оквиру предвиђених предмета НПП-а
Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (*Learning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за прехрамбеног прерађивача и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 2) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (60 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	Центар за цјеложивотно учење Добој
Образовање одраслих (*Adult education*)	Да, програм оспособљавања, стјече се искључиво кроз образовање одраслих
Назив (*Title*)	Шивач (*Sewer* – 2 level)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (30 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 2)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	Знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испитивање се обавља у простру гдје се налазе радна мјеста и услови за које се полазник обучавао • Испитивање проводи комисија од три члана од којих су два наставника и један представник послодаваца • Исходи знања испитују и оцјењују се кроз писани тест који носи највише 20 бодова, а испитивање и оцјењивање вјештина (практични дио) се обавља кроз израду радних задатака за сваки од модула који се вреднује с највише 80 бодова • Осигурање квалитете проводи Завод за Образовање одраслих Републике Српске
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Завод за образовање одраслих, Министарства просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведном Центру је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 2) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (30 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ ИИ средња школа Цазин
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Кухар (*Cook*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције у цијелости се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за кухара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод Унско-санског и Министарство образовања, науке, културе и спорта Унско-санског
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ „Петар Коцић“ Зворник
Образовање одраслих (*Adult education*)	Не
Назив (*Title*)	Кухар (*Cook*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције у цијелости се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критерији испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за кухара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Републички педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Угоститељска и трговинска школа Добој
Образовање одраслих (*Adult education*)	Не
Назив (*Title*)	Конобар (Waiter)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају

Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP
	• Остала знања, вјештине и компетенције у цијелости се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
	• У НПП је потребно додати исходе који се односе на (моудл постоји у НПП за кухара):
	  ○ Кориштење норматива
	  ○ Разликовања националних јела (нпр. босански лонац, карађорђева шницла)
	  ○ Објашњава топлотне поступке:
	  a. Сотирање
	  b. Гратинирање
	  c. Поширање (обрада сирове хране на темпертари 70 – 82 ^{0}C

Критерији испитивања и оцјењивања исходи учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за конобара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Републички педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно

	постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено • Проширити исходе учења како је наведно

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	Средњошколски центар Купрес
Образовање одраслих (*Adult education*)	Не
Назив (*Title*)	Конобар (Waiter)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за конобара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство знаности, образовања, културе и шпорта Херцегбосанске жупаније
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Министарство знаности, образовања, културе и шпорта Херцегбоснаксе жупаније
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко дистрикт БиХ
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Пекар (*Baker*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за пекара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Одјел за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошка институција и Одјел за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Пољопривредна и медицинска школа, Бијељина
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Пекар (*Baker*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за пекара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	Пољопривредно-прехрамбена школа Приједор
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Прехрамбени прерађивач (*Food processor*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала Знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за прехрамбеног прерађивача и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Пољопривредна и медицинска школа, Бијељина
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Прехрамбени прерађивач (*Food processor*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције преузете из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за прехрамбеног прерађивача и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Средња школа за околиш и дрвни дизајн, Сарајево
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Столар (Carpenter)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Компјутерско цртање и моделирање (у СК) – Компјутерско цртање (у НПП)
	  ○ Материјали (СК) – Познавање материјала (НПП)
	  ○ Дизајн и конструкције (СК) – Дрвне конструкције (НПП)
	  ○ Технолошки процеси у обради материјала (СК) – технологија обраде дрвета (НПП)
	  ○ Економика и предузетништво (СК) – Економика и организација (НПП)
	  ○ Практична настава на радном мјесту (СК) – Практична настава (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево
Препорука	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен

(*Recommendation*)	са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Мјешовита средња школа "Хасан Кикић", Градачац
Образовање одраслих (*Adult education*)	Да, редовно и образовање одраслих
Назив (*Title*)	Кројач (Tailor)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације • У постојећем модулу Организација текстилне производње додати исходе учења: ○ Описује тектилну индустрију као гране привреде ○ Описује основна правила организације рада у предузећу, те објашњава начела организације погона ○ Примјењује упутсва за рад и техничко-технолошку документацију ○ Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала, те технолошка особине текстила ○ Анализира све фазе технолошког поступка у изради текстилних производа ○ Описује кројну слику ○ Набраја нормативе и прописе у текстилној индустрији ○ Објашњава основе квалитета текстилних производа • У постојећи модул Текстилни материјали додати исходе учења: ○ Препознаје помоћне врсте материјала и њихову примјену ○ Објашњава основе квалитета текстилних производа • У постојећи модул Практична настава додати исходе учења: ○ Разликује мјере заштите на раду ○ Описује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи ○ Процјењује сигурност радног мјеста
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment*	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2.

criteria)	• Испити се проводе на релевантној опреми за кројача и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод Тузланског кантонаи Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено • Допунити исходе учења у појединим модулима, како је то овдје наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Грађевинска школа, Бања Лука
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Армирач, армирач – бетонирац (*Reinforcement concrete worker*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Грађевинарство (СК) – Познавање материјала и Организација грађења (заједно) (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено • Допунити исходе учења везано за комуникацију и тимски рад

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ССШ "Џемал Биједић" Горажде
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Армирач, армирач – бетонирац (*Reinforcement concrete worker*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Грађевинсрство (СК) – Мознавање материјала и Организација грађења (заједно) (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство за образовање, науку, културу, спорт и младе Боснанско-подрињског кантона Горажде
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство за образовање, науку, културу, спорт и младе Боснанско-подрињског кантона Горажде
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ СШЦ Братунац
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Заваривач / Варилац (*Welder*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају

Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP
	• Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
	• У постојећем НПП-у постоје предвиђени исходи учења који нису релевантни за ову квалификацију, а односе се на садржаје из те их треба испустити из НПП-а:
	  ○ Обрада ренд. и провлачењем
	  ○ Израда навоја и зупчаника
	  ○ Обрада на НУ машинама
	  ○ Неконвенционални поступци обраде
	• Допунити исходе учења везано за комуникацију и тимски рад

Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Техничко цртање и Машински елементи (заједно) (СК) – Конструисање (НПП)
	  ○ Материјали (СК) – Технологија материјала (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе

(*External quality assurance*)	Републике Српске

Препорука
(*Recommendation*)
	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације
	• Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже
	• Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено
	• У постојећем НПП-у постоје предвиђени исходи учења који нису релевантни за ову квалификацију, а односе се на садржаје из те их треба испустити из НПП-а:
	  ○ Обрада ренд. и провлачењем
	  ○ Израда навоја и зупчаника
	  ○ Обрада на НУ машинама
	  ○ Неконвенционални поступци обраде
	• Допунити исходе учења везано за комуникацију и тимски рад

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Машинска школа, Приједор
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Заваривач / Варилац (*Welder*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају

Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP
	• Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
	• У постојећем НПП-у постоје предвиђени исходи учења који нису релевантни за ову квалификацију, а односе се на садржаје из те их треба испустити из НПП-а:
	  ○ Обрада ренд. и провлачењем
	  ○ Израда навоја и зупчаника
	  ○ Обрада на НУ машинама
	  ○ Неконвенционални поступци обраде
	• Допунити исходе учења везано за комуникацију и тимски рад

Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Техничко цртање и Машински елементи (заједно) (СК) – Конструисање (НПП)
	  ○ Материјали (СК) – Технологија материјала (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе

(*External quality assurance*)	Републике Српске

Препорука
(*Recommendation*)
	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације
	• Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже
	• Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено
	• У постојећем НПП-у постоје предвиђени исходи учења који нису релевантни за ову квалификацију, а односе се на садржаје из те их треба испустити из НПП-а:
	  ○ Обрада ренд. и провлачењем
	  ○ Израда навоја и зупчаника
	  ○ Обрада на НУ машинама
	  ○ Неконвенционални поступци обраде
	• Допунити исходе учења везано за комуникацију и тимски рад

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Средња школа "Никола Тесла", Теслић
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Заваривач / Варилац (*Welder*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају

Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP
	• Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
	• У постојећем НПП-у постоје предвиђени исходи учења који нису релевантни за ову квалификацију, а односе се на садржаје из те их треба испустити из НПП-а:
	  ○ Обрада ренд. и провлачењем
	  ○ Израда навоја и зупчаника
	  ○ Обрада на НУ машинама
	  ○ Неконвенционални поступци обраде
	• Допунити исходе учења везано за комуникацију и тимски рад

Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Техничко цртање и Машински елементи (заједно) (СК) – Конструисање (НПП)
	  ○ Материјали (СК) – Технологија материјала (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе

(*External quality assurance*)	Републике Српске

Препорука
(*Recommendation*)
	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације
	• Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже
	• Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено
	• У постојећем НПП-у постоје предвиђени исходи учења који нису релевантни за ову квалификацију, а односе се на садржаје из те их треба испустити из НПП-а:
	  ○ Обрада ренд. и провлачењем
	  ○ Израда навоја и зупчаника
	  ○ Обрада на НУ машинама
	  ○ Неконвенционални поступци обраде
	• Допунити исходе учења везано за комуникацију и тимски рад

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	СШ "Нови Травник" Нови Травник
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Заваривач / Варилац (*Welder*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације • Допунити исходе учења везано за предузетништво
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Машински елементи (СК) – Елементи стројева (НПП)
	  ○ Технологија занимања (СК) – Технологија заваривања (НПП)
	  ○ Материјали (СК) – Технички материјали (НПП)
	  ○ Механика (СК) – Техничка механика (НПП)
	  ○ Основе електротехнике (СК) – Електротехника (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)
	• Допунити предмете који се односе на:
	  ○ Предузетништво, 4 ECVET
	  ○ Техничка физика, 4 ECVET

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство образовања, науке, културе и спорта Средњобосанског кантона

Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Министарство образовања, науке, културе и спорта Средњобосанског кантона

Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације. Постоје исходи учења који се додатно стичу у Наставном плану и програму.
	• Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже
	• Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено
	• Допунити предмете који се односе на:
	  ○ Предузетништво, 4 ECVET
	  ○ Техничка физика, 4 ECVET

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ СШЦ Братунац
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Обрађивач метала резањем (Processor of metal cutting)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 3)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Техничко цртање и Машински елементи (зајендо) (СК) – Конструисање (НПП)
	  ○ Материјали (СК) – технологија материјала (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Пољопривредна и медицинска школа Брчко дистрикт БиХ
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Медицински техничар / Медицинска сестра (*Medical technician*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције налазе се у оквиру предвиђених предмета НПП-а
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за медицинског техничара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Одјел за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошка институција и Одјел за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Средња медицинска школа Мостар
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Медицински техничар / Медицинска сестра (*Medical technician*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције налазе се у оквиру предвиђених предмета НПП-а
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за медицинског техничара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Одјел
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Одјел
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ СШЦ "Василије Острошки", Соколац
Образовање одраслих (*Adult education*)	Не
Назив (*Title*)	Туристички техничар (Toursit tecbician)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације. • Исходи које треба оснажити у НПП-у: ○ Примјењује стандарде у туризму и угоститељству ○ Дефинише стандарде сигурности хране ○ Придржава се етичког кодекса у туризму ○ Прихвећа и промовише здраве стилове понашања, адекватне прехрамбене навике и тјелесне активности које омогућавају појединцу квалитетан и здрав живот ○ Дефинише појам и начин управљања у туристичкој агенцији ○ Прикупља и мјери повратне информације корисника ○ Развија хигијенске навике • Сљедеће исходе је потребно оснажити (постоје, али би их требало разрадити кроз јединице), углавном у оквиру практичне наставе: ○ Израђује пројекте у туризму (прикупљање, анализа и презентација података, лијепо обликовање текста, начин и редолсијед презентација) ○ Врши маркетиншко планирање, дефинише циљеве и маректинг стратегију ○ Развијање и способност организовања и сарадње у групи, као и тимског рада ○ Развија свијест о значају стандарда ○ Исказује еколошку освјеђеност
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за туристичког техничара и у одговарајућем простору.

	• Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Републички педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено • Уврстити исходе учења, као што је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	Средњошколски центар Пале
Образовање одраслих (*Adult education*)	Не
Назив (*Title*)	Туристички техничар (Toursit tecbician)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају

Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP
	• Остала Знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације.
	• Исходи које треба оснажити у НПП-у:
	  ○ Примјењује стандарде у туризму и угоститељству
	  ○ Дефинише стандарде сигурности хране
	  ○ Придржава се етичког кодекса у туризму
	  ○ Прихвећа и промовише здраве стилове понашања, адекватне прехрамбене навике и тјелесне активности које омогућавају појединцу квалитетан и здрав живот
	  ○ Дефинише појам и начин управљања у туристичкој агенцији
	  ○ Прикупља и мјери повратне информације корисника
	  ○ Развија хигијенске навике
	• Сљедеће исходе је потребно оснажити (постоје, али би их требало разрадити кроз јединице), углавном у оквиру практичне наставе:
	  ○ Израђује пројекте у туризму (прикупљање, анализа и презентација података, лијепо обликовање текста, начин и редолсијед презентација)
	  ○ Врши маркетиншко планирање, дефинише циљеве и маректинг стратегију
	  ○ Развијање и способност организовања и сарадње у групи, као и тимског рада
	  ○ Развија свијест о значају стандарда
	  ○ Исказује еколошку освјеђеност

Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за туристичког техничара и у одговарајућем простору.

	• Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Републички педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 3), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено • Уврстити исходе учења, као што је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Центар средњих школа Требиње
Образовање одраслих (*Adult education*)	Да, редовно и образовање одраслих
Назив (*Title*)	Техничар хортикултуре (Horticulture technician)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • НПП није завршен, постоји наставни програм само за прву годину, остале три су у изради. Према наставном плану, јасно је да се ова квалификација не слаже у цијелости с предложеним стандардом квалификације техничара хортикултуре. У НПП-у Републике Српске квалификација је више у смјеру пољопривреде
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а у једном дијелу одговарају јединицама исхода учења из стандарда квалификације. Постоје разлике.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Републички педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи није усклађен са стандардом квалификације техничара хортикултуре • Треба навести ниво у НПП (ниво 4) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено • Треба размотрити даљњи развој НПП-а

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево
Образовање одраслих (*Adult education*)	Да, редовно и образовање одраслих
Назив (*Title*)	Техничар хортикултуре (Horticulture technician)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације.
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за техничара хортикултуре и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а углавном одговарају јединицама исхода учења из стандарда квалификације.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Просвјетно-педагошки завод и Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ СШЦ "Василије Острошки", Соколац
Образовање одраслих (*Adult education*)	Не
Назив (*Title*)	Шумарски техничар (Forestry technician)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације.
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за шумарског техничара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а не одговарају у потпуности јединицама исхода учења из стандарда квалификације. Велика су одступања у практичној настави, која има свега шест модула, а остали исходи се постижу у оквиру модула стручно-теоријских предмета.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Републички педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Средња школа за околиш и дрвни дизајн Сарајево
Образовање одраслих (*Adult education*)	Да, редовно и образовање одраслих
Назив (*Title*)	Шумарски техничар (Forestry technician)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације.
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а углавном одговарају јединицама исхода учења из стандарда квалификације.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Просвјетно-педагошки завод и Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	Мјешовита средња школа "Хазим Шабановић" Високо
Образовање одраслих (*Adult education*)	Да, редовно и образовање одраслих
Назив (*Title*)	Текстилни техничар - конфекционар (Textile technician in textile manufacturing)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају

Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences*))	• Наставни план и програм је традиционални – базиран је на садржајима, а не на исходима учења
	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP
	• Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
	• У постојећи НПП потребно је уврстити сљедеће исходе учења:
	  ○ Познаје повијест одијевања
	  ○ Користи рачунар за израду једноставних програма дизајнирања конфекционираних производа и израду једноставних програма за моделирање и вођење техничко-технолошке документације
	  ○ Описује правила пословне комуникације
	  ○ Познаје нормативе и прописе у текстилној индустрији
	  ○ Описује мјере заштите на раду и пружања прве помоћи
	  ○ Процјењује сигурност радног мјеста
	  ○ Описује начине заштите околиша
	  ○ Преноси кројну слику на материјал
	  ○ Комуницира у писаном и усменом облику кроз пословну комуникацију
	  ○ Демонстрира пружање прве помоћи
	  ○ Рационално користи материјал правилним полагањем кројне слике
	  ○ Показује свијест о важности мјера заштите на раду
	  ○ Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите

Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за текстилног

	техничара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство образовања, науке, културе и спорта Зеничко-добојског кантона
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод Зеничко-добојског кантонаи Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона
Препорука (*Recommendation*)	• Излистати исходе учења • НПП у наведној образовној установи је углавном усклађен са стандардом квалификације (разматрајући садржаје) • Треба навести ниво у НПП (ниво 4), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено • Допунити исходе учења, како је то овдје наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Грађевинска школа, Бања Лука
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Архитектонски техничар (*Architectural technician*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за архитектонског техничара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Развој архитектуре (СК) – Историја архитектуре (НПП)
	  ○ Пројектовање (СК) – Пројектовање у високоградњи (НПП)
	  ○ Слободно цртање (СК) – Слободноручно цртање (НПП)
	  ○ Бетон (СК) – Бетон и армирани бетон (НПП)
	  ○ Механика тла (СК) – Механика тла и фундирање (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4)

	• Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Машинска школа, Приједор
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Техничар ЦНЦ технологија (*Technician on CNC machines*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје јединице које нису повезане с одговарајућим предметима: Електротехника (СК), те постоје и у НПП-у Рачунари и програмирање (НПП) који се повезују с Програмирањем ЦНЦ машина (СК)
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (*Learning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу: ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Средња школа "Никола Тесла", Теслић
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Машински техничар за компјутерско конструисање (*Mechanical technician for computer assisted design*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције налазе се у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације. Потребно је једино модернизирати предмет Предузетништво у НПП-у у складу с предвиђеним исходима учења у СК.
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за машинског техничара за компјутерско конструисање и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.

Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације.
	• Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу:
	  ○ Рачунална графика (СК) – Компјутерска графика (НПП)
	  ○ Предузетништво (СК) – Основе предузетништва (НПП)

Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство просвјете и културе Републике Српске
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације. Потребно је једино модернизирати предмет Предузетништво у НПП-у у складу с предвиђеним исходима учења у СК. • Треба навести ниво у НПП (ниво 4) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	Средња струковна школа Посушје
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Рачунални техничар у стројарству (*Computer technician in mechanical engneering*)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Добар дио осталих знања, вјештине и компетенције налазе се у оквиру предвиђених предмета НПП-а. Ипак постоје темељне разлике у НПП-у у односу на стандард квалификације машинског техничара за компјутерско конструисање. Разлике су толике да је потребно припремити нови стандард занимања и стандард квалификације.
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за рачуналног техничара у стројарству и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у. • Треба припремити стандард квалификација и утврдити усклађеност
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство образовања, знаности, културе и спорта Западнохерцеговачке жупаније
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод и Министарство образовања, знаности, културе и спорта Западнохерцеговачке жупаније
Препорука (*Recommendation*)	• За НПП треба припремити одговарајући стандард квалификације и утврдити усклађеност • Треба навести ниво у НПП (ниво 4) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете у скалду са стандардом квалификације који треба развити

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ШЦ ”фра Мартина Недића”, Орашје
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Економски техничар (Economic technician)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације.
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у називу: o Економија с економиком предузећа и маркетинг (СК) – Економија (НПП)
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство образовања, знаности, културе и спорта Посавске жупнаије
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Министарство образовања, знаности, културе и спорта Посавске жупнаије
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ СЦ "Петар ИИ Петровић Његош", Шековићи
Образовање одраслих (*Adult education*)	Не
Назив (*Title*)	Економски техничар (Economic technician)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (240 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 4)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације.
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација. Постоје мање разлике у Називу: ○ Економија с економиком предузећа и маркетинг (СК) – Економија (НПП)
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Министарство просвјете и културе Републике Српске и педагошки завод
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 4) • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (240 ECVET), те за све предмете како је наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Мјешовита средња школа "Хасан Кикић", Градачац
Образовање одраслих (*Adult education*)	Да, програм се изводи искључиво кроз образовање одраслих
Назив (*Title*)	Конфекционар текстила – кројач мајстор (Textile manufacturer – tailor master-craftsman)
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (180 ECVET – 120 + 60)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 5)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из ZJNPP • Остала знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених модула НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације • У постојећем НПП-у уврстити сљедеће исходе учења који се односе на **знање**: ○ Разликује врсте, карактеристике и компатибилност материјала, те технолошка особине сировина ○ Препознаје основне врсте материјала у индустрији одјеће, те врсте материјала, прибор и алат ○ Користи нормативе времена израде ○ Познаје нормативе и прописе у индустрији текстила ○ Процјењује сигурност радног мјеста ○ Објашњава начине заштите околиша • У постојећем НПП-у уврстити сљедеће исходе учења који се односе на ВЈЕШТИНЕ**:** ○ Правилно користи машине за припрему материјала, машине за градирање, машине за израду кројних листова, машине за кројење, машине за шивење и специјалне шиваће машине, , шиваће аутомате, уређаје за пеглање, парне пресе и пегле, те средства унутрашњег транспорта ○ Врши ситне оправке шиваћих машина ○ Користи информациону технологију у комуникацији ○ Врши мјерење и контролу квалитета ○ Демонстрира пружање прве помоћи • У постојећем НПП-у уврстити сљедеће исходе учења који се односе на КОМПЕТЕНЦИЈЕ: ○ Показује свијест о важности мјера заштите на раду ○ Води рачуна о заштити здравља људи и околине у складу са хигијенско-техничким, противпожарним и другим мјерама заштите
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и

(L*earning outcomes assessment criteria*)	дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за кројача мајстора и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Модули из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Педагошки завод Тузланског кантонаи Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 5), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET – 120 ECVET за претходно радно искуство у струци и 60 ECVET кроз програм), те за све модуле како је наведено • Допунити исходе учења у појединим модулима, како је то овдје наведено

ПРИЈЕДЛОГ ПРИЛАГОЂАВАЊА НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА (*PROPOSAL FOR ADJUSTMENT OF THE CURRICULUM*)	
Образовна установа (*Education institution*)	ЈУ Средња школа за околиш и дрвни дизајн, Сарајево
Образовање одраслих (*Adult education*)	Укључено
Назив (*Title*)	Мајстор столар – програмер на ЦНЦ машинама
ECVET бодови (*ECVET*)	Укупни број ECVET бодова треба увести у НПП (60 + 120 = 180 ECVET)
Разина/ниво (*Level*)	Ниво треба увести у НПП (Ниво: 5)
Услови/начини приступања (*Entry requirements*)	Услови приступања одговарају
Исходи учења (знања, вјештине, компетенције) (*Learning outcomes (knowledge, skills, competences)*)	• Знања, вјештине и компетенције треба преузети из општеобразовног модула за мајсторе • Остала Знања, вјештине и компетенције углавном се налазе у оквиру предвиђених предмета НПП-а, односно НПП програм лако се прилагоди исходима учења која се предвиђају стандардом квалификације
Критеријуми испитивања и оцјењивања исхода учења (L*earning outcomes assessment criteria*)	• Испити се проводе формативно и сумативно. Образовна установа има развијен систем осигурања квалитете и дио је тестирања кроз Компоненту 2. • Испити се проводе на релевантној опреми за столара и у одговарајућем простору. • Сви наставници који су укључени у процесе испитивања и оцјењивања имају одговарајуће квалификације.
Јединице исхода учења и ECVET бодови (*Unit of learning outcomes and ECVET*)	• ECVET бодове треба укључити у све предмете у НПП-у управо како је предвиђено стандардом квалификације. • Рад код послодавца признаје се као 120 ECVET бодова • Предмети из НПП-а одговарају наведеним јединицама у стандарду квалификација.
Надлежне власти за додјелу квалификације (*Competent authority for awarding the qualification*)	Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево
Вањско осигурање квалитете (*External quality assurance*)	Министарство Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево и Просвјетно-педагошки завод Кантона Сарајево
Препорука (*Recommendation*)	• НПП у наведној образовној установи је добро усклађен са стандардом квалификације • Треба навести ниво у НПП (ниво 5), што се једноставно постиже • Треба увести укупне ECVET бодове за НПП (180 ECVET), те за све предмете како је наведено • Рад код послодавца у трајању од 2 године признати са 120 ECVET.

ПРИЛОГ А. ПРИЈЕДЛОГ ОБРАСЦА ЗА ВРЕДНОВАЊЕ СТАНДАРДА ЗАНИМАЊА

Стручњаци за вредновање: 3-5 стручњака, представници послодаваца, образовних установа, министарстава и тијела за осигурање квалитете.

ВРЕДНОВАЊЕ СТАНДАРДА ЗАНИМАЊА (*VALIDATION OF OCCUPATIONAL STANDARD*)	
Назив занимања (*Name of the occupation*)	
3.1: Је ли занимање релевантно за тржиште рада у БиХ? Која је добробит од увођења стандарда? Постоје ли већ слични стандарди занимања?	
2.1: Је ли Опис занимања јасно дефинисан и расправљен са стручњацима?	
2.2-2.4: Јесу ли јасно написане групе послова, кључни послови и активности, битних за занимање? Јесу ли усклађена Знања, вјештине и компетенције с групама послова? Јесу ли наведена потребна специфична и међусекторска Знања, вјештина и компетенција? Уколико је потребно, јесу ли написани пожељни ставови? Јесу ли уредно дефинисана потребна знања, вјештине и компетенције?	
1.1: Је ли Назив занимањајасно написан и расправљен од стране стручњака из релевантних учесника у процесу?	

Постоји ли други стандард занимања који користи исти назив?	
1.2-1.3: Је ли Шифра занимања јасно одређена? Је ли Струка, односно подручје занимања, уредно наведена?	
1.4: Је ли написана веза с међународном класификацијом?	
1.5: Је ли Ниво потребних квалификацијанаписан и оправдан потребним знањима, вјештинама и компетенцијама (СЗ-2.3)?	
4.1: Јесу ли написана имена и презимена свих стручњака ангажираних у развоју СЗ, укључујући њихове институције?	
4.2-4.3: Јесу ли Предлагатељи јасно наведени? Је ли наведена web-страница и функционира ли?	
4.4: Је ли оправдан наведени рок до када СЗ треба бити евалуиран? Треба ли бити краћи или дуљи?	
5.1: Је ли наведена специфична законска регулатива која се односи на занимање?	
5.2: Јесу ли Ризици и радни услови јасно наведени, уколико је потребно?	
5.3: Уколико је потребно, јесу ли наведени било који други Специфични захтјеви занимања?	

Препорука:	
Датум вредновања:	
Стручњаци који су вредновали:	

ПРИЛОГ Б. ПРИЈЕДЛОГ ОБРАСЦА ЗА ВРЕДНОВАЊЕ СТАНДАРДА КВАЛИФИКАЦИЈА

Стручњаци за вредновање: 3-5 стручњака, представници послодаваца, образовних установа, министарстава и тијела за осигуање квалитете.

ВРЕДНОВАЊЕ СТАНДАРДА КВАЛИФИКАЦИЈА (*VALIDATION OF QUALIFICATION STANDARD*)	
Назив kvalifikacije (*Name of the qualification*)	
3.1: Има ли квалификација релевантност на тржишту рада? Која су занимања у фокусу? Постоји ли посебан СТАНДАРД ЗАНИМАЊА, или их има више који су релевантни за ову квалификацију?	
3.2: Је ли квалификација релевантна за даљење образовање? Постоји ли посебан програм, или има више програма за даљње образовање, укључујући и високо образовање?	
3.3: Има ли других улога релевантних за појединце и друштво и јесу ли оправдани?	
2.1: Јесу ли сви исходи учења уредно дефинисани? Јесу ли сви исходи учења уредно организујени у категорије у складу са дескрипторима нивоа (Знања, вјештине и компетенције)? Јесу ли сви исходи учења повезани с предвиђеним јединицама исхода учења? Јесу ли су сви исходи учења тестирани у односу на	

дескрипторе нивоа на одређени ниво, и један ниво више и један ниво ниже? Јесу ли сви исходи учења добро повезани с исходима учења које стандарди занимања захтијевају, и/или с условима приступања даљњег образовања и другим улогама квалификације? Јесу ли кључне компетенције укључене, или нису потребне?	
2.2: Јесу ли критеријуми испитивања и оцјењивања прилагођени наведеним исходима учења?	
2.3: Јесу ли сви исходи учења добро организовани у јединице исходе учења? Јесу ли ECVET бодови одређени за сваку групу исхода учења?	
1.1: Је ли Назив квалификације уредан? Је ли генерички дио назива повезан с одређеном врстом квалификације? Приказује ли назив транспарентно ниво квалификације?	
1.2: Је ли наведено поље у складу с ISCED FoET2013?	
1.3: Јесу ли ECVET бодови јасно одређени?	
1.4: Је ли ниво одређен у складу с исходима учења и дескрипторима нивоа?	
1.5: Јесу ли услови приступања јасно наведени?	

4.1: Имена и презимена свих стручњака ангажованих у изради написани у СК-у, укључујући њихове установе?	
4.2: Јесу ли предлагатељи јасно наведени?	
4.3: Је ли web-страница наведена и функционира?	
4.4: Је ли оправдан наведени рок до кога стандард квалификације треба бити евалуиран?	
4.5: Јесу ли наведене Надлежне власти за додјелу квалификације?	
4.6: Је ли наведено вањско осигурање квалитета, институције и процеси?	
Препорука:	
Датум вредновања:	
Стручњаци који су вредновали:	